

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

На правах рукопису

КОЗЯРУК ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 343.575

**КОНТРАБАНДА НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ
РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ЧИ ПРЕКУРСОРІВ АБО
ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ
ПРАВОМ УКРАЇНИ (ст. 305 КК УКРАЇНИ)**

спеціальність 081 Право

галузь знань Право

Подається на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____/О. О. Козярук/

Науковий керівник

Омельчук Олег Миколайович

доктор юридичних наук, професор,

заслужений юрист України

Хмельницький-2022

АНОТАЦІЯ

Козярук О. О. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за кримінальним правом України (ст. 305 КК України). – Кваліфікована наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2022.

Дисертацію присвячено комплексному аналізу кримінального законодавства, теоретичних та прикладних положень, які стосуються кримінально-правової протидії контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. У роботі зазначається, що необхідність комплексного аналізу та удосконалення відповідних кримінально-правових норм зумовлено тим, що контрабанда наркотичних засобів набуває загрозливих масштабів, поширюється не тільки на території України, а й за її межами, досить часто наша країна використовується як транзитна зона для переміщення небезпечного вантажу. Разом з тим, ефективність застосування норми, передбаченої ст. 305 КК України, прямо пов'язана із тим, наскільки чинне законодавство, яке застосовується у державі, відповідає сучасним викликам та реаліям, а також, як застосовується в судовій практиці. У зв'язку із цим запропоновано шляхи удосконалення норми, передбаченої ст. 305 КК України відповідно до сучасних вимог та реалій.

За результатами дослідження зроблено висновок про те, що родовим об'єктом контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів слід вважати встановлений порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності. Деталізовано основний та додатковий безпосередні об'єкти відповідного кримінального правопорушення. Висловлено думку, що

основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, є порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності держави, а додатковим факультативним – встановлений порядок суспільних відносин у сфері охорони здоров'я населення.

Аргументовано висновок про те, що доцільно розширити предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, включивши до нього інструменти та обладнання, призначені для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Зазначено, що контрабанда наркотичних засобів може бути вчинена способом недостовірного використання документів або засобів митної ідентифікації, поєднана з недекларуванням або недостовірним декларуванням, що потребує коригування диспозиції норми, передбаченої ст. 305 КК України. У разі внесення таких змін, випадки використання для вчинення контрабанди наркотичних засобів підроблених документів не потребуватимуть додаткової кваліфікації за ст. 358 КК України.

Підтримано висловлену в науці позицію, що добровільна відмова від вчинення контрабанди наркотичних засобів можлива до заповнення митної декларації, оскільки вказаний документ після його заповнення набуває статусу документа, який має юридичне значення. Особа, яка має намір вчинити контрабанду наркотичних засобів, добре це усвідомлює, але бажає і далі вчиняти протиправне діяння.

При вирішенні питання про момент закінчення продовжуваних кримінальних правопорушень, зроблено висновок про те, що до уваги потрібно брати не особливості законодавчої конструкції складу кримінального правопорушення, а особливості фактичного вчинення суспільно небезпечного діяння (протікання його у часі), а також механізм заподіяння ним шкоди об'єкту кримінально-правової охорони.

Враховуючи те, що контрабанда наркотичних засобів є транснаціональним кримінальним правопорушенням та має досить високий

рівень суспільної небезпеки, особливо якщо вчиняється злочинними організаціями, зроблено висновок про те, що варто притягувати до кримінальної відповідальності службових осіб, які прямо чи опосередковано надають допомогу іншим учасникам організованої групи або злочинної організації, шляхом зловживання своїм службовим становищем.

Наведено аргументи на підтримку ідеї введення у теорію кримінального права поняття «непридатний замах». На думку автора, кримінальні правопорушення вчинені із непридатним предметом чи непридатними засобами, зокрема, контрабанда наркотичних засобів, є також суспільно небезпечними, оскільки однаково посягають на суспільні цінності. Тому судам під час винесення вироків необхідно враховувати усі фактичні обставини вчинення кримінального правопорушення або причини його недоведення до кінця. Так, замах на вчинення контрабанди наркотичних засобів слід прирівняти до закінченого кримінального правопорушення, враховуючи те, що ступінь суспільної небезпеки від вчинених дій є однаковою.

Доведено те, що вчинення контрабанди наркотичних засобів в умовах воєнного стану та бойової обстановки варто розглядати під час винесення вироків як обставину, що обтяжує покарання.

Доведено необхідність застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб, діяльність яких пов'язана із виробництвом лікарських засобів, отриманням ліцензії на заняття такою діяльністю, культивуванням рослин, які містять наркотичні речовини, виробництвом лікарських засобів, які містять наркотичні засоби або прекурсори та їх експорту, а саме: п. 4 ч. 1 ст. 96-3 ККУ доповнити нормою, передбаченою ст. 305 КК України.

Наголошено, що контрабанда може бути вчинена тільки з прямим умислом. При цьому, мета та мотив не впливають на кваліфікацію цього кримінального правопорушення, однак, враховуючи можливий суспільно-небезпечний результат, працівникам слідчих органів, прокурорам, суддям

необхідно детально досліджувати матеріали справи, обов'язково звертаючи увагу саме на мету, яку переслідує злочинець.

Висловлено пропозиції щодо розширення переліку кваліфікуючих ознак контрабанди наркотичних засобів. Зокрема, з метою попередження втягування неповнолітніх осіб до вчинення контрабанди наркотичних засобів, та враховуючи суспільну небезпеку вказаного діяння, доведено необхідність доповнення ст. 305 КК України кваліфікуючою ознакою «втягнення до протиправної діяльності неповнолітнього».

Оскільки на практиці існують випадки застосування до працівників правоохоронних органів насильницьких дій під час контрабанди, обґрунтовано необхідність доповнення ч. 2 та ч. 3 ст. 305 КК України кваліфікуючою ознакою «застосування насильства до особи, яка здійснює митний контроль або працівника правоохоронного органу».

Зважаючи на те, що участь контролюючих органів із використанням свого службового становища утворює високий ступінь суспільної небезпеки, сприяє спрощеній системі потрапляння на територію України небезпечних наркотичних речовин, уявляється необхідним внести деякі зміни до ст. 305 КК України, а саме додати кваліфікуючу ознаку «вчинення кримінального правопорушення службовою особою або з використанням свого службового становища».

Враховуючи реалії сьогодення та зарубіжний досвід, запропоновано передбачити в якості кваліфікуючої ознаки контрабанди наркотичних засобів «збройний опір працівникам правоохоронних органів, застосування вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, що заподіяло тяжкі тілесні ушкодження або смерть людини».

Розглянуто проблеми розмежування складу контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів від суміжних складів кримінальних правопорушень.

Виявлено, що суди припускаються помилок та не завжди дотримуються норм законодавства під час винесення вироків у справах про контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Особливо наголошується на значно поширеній практиці призначення покарання нижче від найнижчої межі, передбаченої санкцією статті, а також звільненні від відбування покарання з випробуванням. Умовно такі недоліки поділено на декілька груп: неврахування судами меж санкції ст. 305 КК України під час призначення покарання; ігнорування судами обставин, що обтяжують покарання (або кваліфікуючих ознак), під час ухвалення вироку; необґрунтованість призначення покарання; необґрунтоване застосування судами ст.ст. 69 і 75 КК України при прийнятті рішень.

На основі аналізу вироків, винесених з 2015 по 2021 роки, зроблено висновок про те, що верхня межа санкцій, передбачених ч. 2 та ч. 3 ст. 305 КК України, не застосовується судами під час здійснення судочинства. Запропоновано змінити нижню і верхню межі санкцій відповідних норм для більш ефективного застосування під час винесення вироків.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, контрабанда, наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори, фальсифіковані лікарські засоби, замах, кримінальне правопорушення, покарання.

SUMMARY

Koziaruk O.O. Smuggling of drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors or falsified drugs under the criminal law of Ukraine (Article 305 of the Criminal Code of Ukraine). - Qualified scientific work on the manuscript.

The dissertation for the scientific degree of Candidate of Science of Law (PhD) on specialty 12.00.08 Criminal Law and Criminology (081 - Law). – The Khmelnytsky University of Management and Law of Leonid Yuzkov, Khmelnytsky, 2022.

The dissertation is devoted to a comprehensive analysis of criminal legislation, theoretical and applied provisions related to the criminal-legal countermeasures against the smuggling of drugs, their analogues and precursors or falsified drugs. It is noted in the work that the need for a comprehensive analysis and improvement of the relevant criminal law norms is due to the fact that the smuggling of drugs is taking on a dangerous scale, it is spreading not only on the territory of Ukraine, but also beyond its borders, quite often our country is used as a transit zone for the movement of dangerous cargo. At the same time, the effectiveness of the application of the norm provided for in Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine, directly related to the extent to which the current legislation applied in the state meets modern challenges and realities, as well as how it is applied in court practice. In this regard, ways of improving the norm provided for in Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine are proposed in accordance with modern requirements and realities.

Based on the results of the research, it was concluded that the established order of social relations in the sphere of economic activity should be considered the generic object of smuggling of drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors or falsified drugs. The main and additional immediate objects of the corresponding criminal offense are detailed. The opinion was expressed that the main direct object of the criminal offense provided for in Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine, there is an order of public relations in the sphere of economic and economic activity of the state, and an additional object is an order of established public relations in the sphere of public health protection.

The conclusion that it is expedient to expand the subject of the criminal offense provided for in Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine, including tools and equipment intended for the manufacture of drugs, psychotropic substances or their analogues.

It is noted that the smuggling of drugs can be committed by fraudulent use of documents or means of customs identification, combined with non-declaration or unreliable declaration, which requires adjustment of the disposition of the norm

provided for in Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine. If such changes are made, cases of using forged documents to commit narcotics smuggling will not require additional qualification under Art. 358 of the Criminal Code of Ukraine.

The position expressed in science is supported that a voluntary refusal to commit drug smuggling is possible before filling out the customs declaration, since the specified document acquires the status of a document that has legal significance after it is filled out. A person who intends to commit drug smuggling is well aware of this, but wants to continue committing the illegal act.

When solving the issue of the moment of the end of continuing criminal offenses, it was concluded that it is necessary to take into account not the peculiarities of the legislative construction of the composition of the criminal offense, but the peculiarities of the actual commission of a socially dangerous act (its course over time), as well as the mechanism of causing damage to the object of criminal legal protection.

Taking into account the fact that drug smuggling is a transnational criminal offense and has a fairly high level of public danger, especially if it is committed by criminal organizations, it was concluded that it is worth bringing to criminal responsibility officials who directly or indirectly provide assistance to other members of an organized group or criminal organization by abusing his official position.

Arguments are presented in support of the idea of introducing the concept of "inappropriate attempt" into the theory of criminal law. According to the author, criminal offenses committed with unsuitable objects or unsuitable means, in particular, smuggling of drugs, are also socially dangerous, as they equally encroach on public values. Therefore, when passing judgments, courts must take into account all the factual circumstances of the commission of a criminal offense or the reasons for its failure to complete. Thus, an attempt to commit drug smuggling should be equated to a completed criminal offense, given that the degree of public danger from the committed actions is the same.

It has been proved that the commission of smuggling of drugs in the conditions of martial law and a combat situation should be considered during sentencing as a circumstance that aggravates the punishment.

It is necessary to apply criminal law measures to legal entities whose activities are related to the production of medicinal products, obtaining a license to engage in such activities, the cultivation of plants containing narcotic substances, the production of medicinal products containing narcotic substances or precursors and their export has been proven, namely: Clause 4, Part 1, Art. 96-3 of the Criminal Code to be supplemented with the norm provided for in Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine.

It is emphasized that smuggling can be committed only with direct intent. At the same time, the purpose and motive do not affect the qualification of this criminal offense, however, taking into account the possible socially dangerous result, the employees of investigative bodies, prosecutors, judges need to examine the case materials in detail, necessarily paying attention to the purpose pursued by the criminal.

It was suggested to expand the list of qualifying signs of drug smuggling. In particular, with the aim of preventing the involvement of minors in the smuggling of drugs, and taking into account the public danger of this act, the need to supplement Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine with a qualifying feature "involvement of a minor in illegal activities".

Since in practice there are cases of the use of violent actions against law enforcement officers during smuggling, there is the need to add part 2 and part 3 of Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine with a qualifying feature "the use of violence against a person performing customs control or an employee of a law enforcement agency."

Taking into account the fact that the participation of controlling bodies using their official position creates a high degree of public danger, contributes to a simplified system of entry of dangerous narcotic substances into the territory of Ukraine, it seems necessary to make some changes to Art. 305 of the Criminal

Code of Ukraine, namely to add the qualifying feature "committing a criminal offense by an official or using his official position."

Taking into account the realities of today and foreign experience, it is proposed to provide as a qualifying sign of drug smuggling "armed resistance to law enforcement officers, the use of firearms, ammunition and explosives, which caused serious bodily injury or death of a person."

The problems of distinguishing the composition of smuggling of drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors or falsified drugs from related compositions of criminal offenses are considered.

It was found that courts make mistakes and do not always follow the rules of the law when passing judgments in cases of smuggling of drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors or falsified drugs. It is particularly emphasized on the widespread practice of imposing a sentence below the lowest limit provided by the sanction of the article, as well as exemption from serving a sentence with probation. Conventionally, such shortcomings are divided into several groups: failure by the courts to consider the limits of the sanction of Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine during sentencing; courts ignoring aggravating circumstances (or qualifying features) during sentencing; unreasonableness of punishment; unjustified stay by the courts of Art. Art. 69 and 75 of the Criminal Code of Ukraine when making decisions.

Based on the analysis of sentences handed down from 2015 to 2021, it was concluded that the upper limit of sanctions provided for in Part 2 and Part 3 of Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine, is not applied by courts during judicial proceedings. It is proposed to change the lower and upper limits of sanctions of the relevant norms for more effective application during sentencing.

Key words: criminal responsibility, smuggling, drugs, psychotropic substances, precursors, falsified drugs, attempt, criminal offense, punishment.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Козярук О. О. Обстановка вчинення злочину як обтяжлива обставина у вчиненні контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 16. С. 258-265.

2. Козярук О. О. Суб'єкт контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *Юридичний вісник*. 2020. № 6. С. 351-360.

3. Козярук О.О. Стадії вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 Кримінального кодексу України. *Європейські перспективи*. 2022. № 3. С. 56-63.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Козярук О. О. Родовий об'єкт контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів: порівняльний аспект кримінального законодавства України та деяких зарубіжних країн. *Міжнар. наук. конф. «Вісімнадцяті осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 25 жовтня 2019 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права. 2019. С. 46-48.

5. Козярук О. О. Фізичний та психічний примус як кваліфікуюча ознака контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *XXX міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Травневі наукові читання»* (м. Луцьк, 12 травня 2020 р.). Луцьк, 2020. Ч. 2. С. 41-46.

6. Козярук О. О. Порівняльний аналіз кримінальної відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України та деяких

зарубіжних країн. *XXXI міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Літні наукові підсумки 2020 року»* (м. Дніпро, 04 червня 2020 р.). Дніпро, 2020. Ч. 3. С. 19-26.

7. Козярук О. О. Суб'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України. *XXXVI міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Актуальні досягнення та проблеми сучасної освіти та науки»* (м. Чернівці, 12 жовтня 2020 р.). Чернівці, 2020. С. 25-32.

8. Козярук О. О. Втягнення неповнолітніх осіб як кваліфікуюча ознака вчинення контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України. *V міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасна наука: проблеми і перспективи»* (м. Київ, 10-11 грудня 2020 р.). Київ, 2020. Ч. 1. С. 35-37.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

9. Kozyaruk O. Stages of the Commission of the Smuggling of Narcotic Drugs, Their Analogues and Precursors, or Contrefeit Drugs. *Krakowskie studia Malopolskie*. 2020. № 3 (27). P. 140-159.

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень	15
ВСТУП.....	17
РОЗДІЛ 1. СТАН І ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ	
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА	
КОНТРАБАНДУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ	
РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ЧИ ПРЕКУРСОРІВ АБО	
ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ	27
1.1. Стан дослідження проблеми відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів в теорії кримінального права.....	27
1.2. Порівняльний аналіз кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів України та деяких зарубіжних держав.....	37
Висновки до розділу 1	47
РОЗДІЛ 2. ЮРИДИЧНИЙ АНАЛІЗ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО	
ПРАВОПОРУШЕННЯ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ,	
ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ЧИ ПРЕКУРСОРІВ АБО	
ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ.....	50
2.1. Об'єкт і предмет контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.....	50
2.2. Об'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.....	74
2.3. Суб'єкт контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.....	129

2.4. Суб'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.....	144
Висновки до розділу 2.....	153
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ АБО ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ.....	158
3.1. Розмежування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів та кримінальних правопорушень із подібними ознаками.....	158
3.2. Призначення покарання за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів	172
Висновки до розділу 3.....	187
ВИСНОВКИ.....	190
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	195
ДОДАТКИ.....	219

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

БО – Безпосередній об'єкт

ВР – Верховна Рада

ДПС – Державна податкова служба

ДПСУ – Державна прикордонна служба України

ДСКН – Державна служба з контролю за наркотиками

ЗУ – Закон України

КК – Кримінальний кодекс України

КМУ – Кабінет міністрів України

КНР – Китайська Народна Республіка

КПК – Кримінально-процесуальний кодекс України

ЛЗ – Лікарські засоби

МДМА – напівсинтетична психоактивна сполука амфетамінового ряду, що належить до групи фенілетиламінів, широко відома під сленговим ім'ям «екстазі».

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я

НЗ – Наркотичні засоби

НЗПРАП - Наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори

НЗПРАПФЛЗ – Наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби

ОКП - Об'єкт кримінального правопорушення

ООН – Організація Об'єднаних Націй

Перелік – Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів

ППВСУ – Постанова Пленуму Верховного Суду України

ПР – Психотропні речовини

Проект КК – Проект кримінального кодексу України 1993 року

РО – Родовий об'єкт

РФ – російська федерація

СБУ – Служба безпеки України

СНД – Співдружність Незалежних Держав

США – Сполучені Штати Америки

ФРН – Федеративна Республіка Німеччини

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів набуває все більших та загрозливих масштабів, поширюючись не тільки на внутрішньому ринку, а й виходячи за його межі. Країни Європи з кожним роком стають все більш наповненими наркотиками. Україна займає вигідне географічне розташування, що зручно використовувати як транзитну територію. Вона знаходиться на перехресті декількох міжнародних маршрутів для переміщення різного роду наркотичних речовин. Таким чином, незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів на регіональному, національному і міжнародному рівнях досяг загрозливих масштабів, що з кожним роком набирає все більших обертів. Тому досить важливим питанням на національному рівні постає проблема ефективної боротьби із контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів шляхом правильного застосування законодавства. Не менш важливою проблемою постає ефективність попередження цього кримінального правопорушення серед молоді та населення загалом. Саме тому держава зацікавлена у виявленні, затриманні та справедливому покаранні осіб, які контрабандним шляхом перевозять наркотичні засоби, психотропні речовин, їх аналоги та прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби територією України.

Безперечно, що ефективність застосування норми, передбаченої ст. 305 КК України прямо пов'язана із тим наскільки чинне законодавство, яке застосовується у державі відповідає сучасним викликам та реаліям, а також, як застосовується у судочинстві. Варто зазначити, що зростаюче поширення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів в Україні залежить від

низки чинників, таких як: безробіття, погішення побутових умов населення, низька заробітна плата, різного роду кризові економічні явища, зростання рівня злочинності, неефективне застосування законодавства до осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, низький рівень правосвідомості громадян, недостатнє забезпечення працівників правоохоронних, митних та судових органів, недостатній рівень їх правового забезпечення. Разом з тим, нещодавно до вищеописаного переліку додалися ще й військові дії на території України, які відіграють значну роль щодо економічного потенціалу нашої держави.

Однак, враховуючи необхідність та важливість вищевикладеної проблематики, слід констатувати досить малу кількість досліджень, які б стосувалися кримінально-правової характеристики контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів як складу кримінального правопорушення. Окремі аспекти кримінально-правової характеристики та відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів розглядали наступні науковці: О. П. Горох, О. М. Джу́жа, О. В. Козаченко, О. М. Костенко, О. О. Кравченко, Н. А. Мирошніченко, А. А. Музика, О. М. Омельчук, В. Г. Пшеничний, І. Л. Рудницький, М. П. Селіванов, С. О. Сорока, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, В. А. Тимошенко, Є. В. Фесенко, М. І. Хавронюк, М. С. Хру́ппа, В. М. Шевчук, С. С. Яценко та інші.

Деякі вчені, зокрема В. О. Владимиров, С. А. Гадойбоев, Ю. О. Данилевська, Ю. Г. Кісловський, М. П. Карпушин, С. А. Крушинський, В. В. Налуцишин, О. М. Омельчук, Н. А. Орловська, О. В. Процюк, В. В. Сіленко, С. О. Сорока, Ю. І. Сучков та ін., досліджували контрабанду з позиції складу кримінального правопорушення та можливих шляхів протидії цьому явищу. Враховуючи реалії сьогодення, варто зазначити, що потребує суттєвого підвищення ефективність застосування правових норм, що передбачають відповідальність за контрабанду наркотичних засобів,

психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, в судовій практиці шляхом їх поглибленого аналізу та вивчення.

Разом з тим, варто згадати про Указ Президента України №584/2019 від 07.08.2019, яким було утворено Комісію з питань правової реформи, основним завданням якої є сприяння подальшому розвитку правової системи України на основі конституційних принципів верховенства права, пріоритетності прав і свобод людини і громадянина з урахуванням міжнародних зобов'язань України. Станом на 29.09.2022 року існує проєкт нового Кримінального кодексу, який передбачає внесення змін і до ст. 305 КК України з урахуванням сучасний реалій та міжнародних стандартів.

Зазначене спонукає нас до поглибленого вивчення поняття контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, аналізу зарубіжного досвіду, доведення суспільної небезпечності цього кримінального правопорушення та ґрунтового вивчення його складу, що певною мірою сприятиме ефективному застосуванню відповідних кримінально-правових норм в судовій практиці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Забезпечення прав людини у сфері боротьби зі злочинністю» (номер державної реєстрації 0117U000106). Тема дисертації затверджена рішенням вченої ради Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова 29 жовтня 2018 року (протокол № 3).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексний аналіз теоретичних та практичних проблем кримінально-правової протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, розробка пропозицій, спрямованих на подальше удосконалення кримінального закону та застосування покарання за вчинення вказаного кримінального

правопорушення, а також рекомендацій щодо правильної кваліфікації вказаних діянь.

Для досягнення цієї мети поставлено такі **завдання**:

1) проаналізувати стан розробки теоретичних і практичних проблем протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів у науці кримінального права;

2) провести аналіз об'єкта та предмета кримінального правопорушення “Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів”;

3) виявити проблемні аспекти об'єктивної сторони контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів та шляхів їх вирішення;

4) визначити ознаки суб'єкта контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів;

5) визначити ознаки суб'єктивної сторони контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів;

6) вирішити проблемні питання, які постають у теорії та на практиці під час застосування норм кримінального закону, які передбачають відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів та виявити причини неефективності їх дії;

7) здійснити розмежування кримінально караної контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів від суміжних кримінальних правопорушень;

8) дослідити проблеми застосування покарання за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів;

9) внести пропозиції щодо удосконалення норм чинного КК України щодо відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері кримінально-правового регулювання протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.

Предметом дослідження є кримінально-правова характеристика контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів як складу кримінального правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів.

Методи дослідження. Обрання методів дослідження зумовлено метою та завданнями, його об'єктом і предметом. *Герменевтичний метод* був використаний під час інтерпретації нормативно-правових актів, частин норм, юридичних тестів та при формулюванні понять. *Догматичний (формально-юридичний) метод* використовувався при аналізі юридичної конструкції ст. 305 КК України, а також при визначенні змісту юридичних термінів, що вживаються у правових нормах; *історичний метод* використано при дослідженні контрабанди наркотичних засобів як історичного та соціального явища; *порівняльно-правовий метод* застосовано при аналізі чинного національного законодавства та законодавства інших держав щодо відповідальності за контрабанду наркотичних засобів; *метод системного аналізу* використовувався для характеристики елементів і ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України; використання *статистичного методу* під час проведення дослідження дозволило дисертантці одержати низку узагальнених кількісних та якісних показників щодо прийняття рішень судами у справах про контрабанду

наркотичних засобів. Комплексне застосування зазначених методів дало змогу сформулювати низку нових положень, які матимуть значення для подальшого розвитку кримінально-правової науки. Ці та інші методи використовувалися у взаємозв'язку.

Науково-теоретичною базою дисертації є праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань кримінального, кримінально-процесуального права та кримінології, а також як додаткові джерела інформації використані енциклопедично-довідкова література, матеріали засобів масової інформації.

Нормативну базу дослідження становлять міжнародно-правові акти, Конституція України, КК України і окремих зарубіжних держав та інші закони, а також підзаконні нормативно-правові акти України.

Емпіричною базою дослідження є матеріали судової практики (вивчено і узагальнено 295 судових вироків про контрабанду наркотичних засобів), а також матеріали кримінальних проваджень за фактами кримінальних правопорушень, передбачених ст. 305 КК України.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є комплексним дослідженням теоретичних і практичних положень чинного кримінального законодавства щодо відповідальності за контрабанду наркотичних засобів. Найбільш важливими теоретичними висновками і практичними положеннями, які відображають новизну, є такі:

вперше:

1) аргументовано висновок про те, що доцільно розширити предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, включивши до нього інструменти та обладнання, призначені для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів;

2) доведено необхідність доповнення ст. 305 КК України такою кваліфікуючою ознакою: «втягнення до протиправної діяльності неповнолітнього»;

3) обгрунтовано висновок про необхідність доповнення ч. 2 ст. 305 КК України кваліфікуючою ознакою: «із застосуванням до особи, яка здійснює

митний контроль або працівника правоохоронного органу, насильства, що не є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння»; а ч. 3 ст. 305 КК України кваліфікуючою ознакою: «із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль або працівника правоохоронного органу насильства, що є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння або організованою групою»;

4) аргументовано висновок про те, що воєнний стан та бойову обстановку варто розглядати як обтяжуючу обставину під час винесення вироків судами за вчинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів;

5) обгрунтовано доцільність застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб, діяльність яких пов'язана із виробництвом лікарських засобів, отриманням ліцензії на заняття такою діяльністю, культивуванням рослин, які містять наркотичні речовини, виробництвом лікарських засобів, які містять наркотичні засоби або прекурсори та їх експорту.

6) запропоновано у санкції ч. 1 ст. 305 КК України замінити покарання на штраф або позбавлення волі строком до трьох років, а у ч. 2 та ч. 3 ст. 305 КК України передбачити менший строк позбавлення волі.

удосконалено:

7) висновок про те, що замах на вчинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів необхідно прирівняти до закінченого кримінального правопорушення, враховуючи те, що ступінь суспільної небезпеки від вчинених дій є однаковою;

8) позицію про необхідність внесення такої кваліфікуючої ознаки контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів як «вчинення кримінального правопорушення службовою особою або з використанням свого службового становища»;

9) теорію про те, що варто притягувати до кримінальної відповідальності службових осіб, які прямо чи опосередковано надають допомогу іншим учасникам організованої групи або злочинної організації, шляхом зловживання своїм службовим становищем;

10) теорію про момент закінчення продовжуваних кримінальних правопорушень, зокрема, зроблено висновок про те, що до уваги потрібно брати не особливості законодавчої конструкції складу кримінального правопорушення, а особливості фактичного вчинення суспільно небезпечного діяння (протікання його у часі), а також механізм заподіяння ним шкоди об'єкту кримінально-правової охорони;

11) підхід щодо розмежування кримінальних правопорушень із подібними ознаками, які є необхідною складовою під час аналізу суміжних статей, оскільки саме розмежування подібних ознак складів кримінальних правопорушень, дає можливість зробити правильну кваліфікацію кримінально протиправного діяння та уникнути плутанини під час вибору тієї чи іншої кримінально-правової норми;

набули подальшого розвитку:

12) доцільність введення у теорію кримінального права такого поняття, як «непридатний замах»;

13) положення про те, що з урахуванням досвіду іноземних країн та аналізу мети вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, родовим об'єктом контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів слід вважати порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності;

14) висновок про те, що основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, є порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності держави. Додатковим факультативним безпосереднім об'єктом контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або

фальсифікованих лікарських засобів є встановлений кримінальним законом порядок суспільних відносин у сфері охорони здоров'я населення, який в окремих випадках може порушуватись при незаконному переміщенні зазначених засобів через митний кордон України.

15) теорія про те, що такий спосіб контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, як: *«з недостовірним використанням документів або засобів митної ідентифікації, чи поєднане з недекларуванням або недостовірним декларуванням»* необхідно вказати в нормі ст. 305 КК України;

16) висновок про те, що добровільна відмова від вчинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів можлива до заповнення митної декларації, оскільки вищевказаний документ після його заповнення, набуває статусу документа, який має юридичне значення;

17) теорія про те, що контрабанда може бути вчинена тільки з прямим умислом, а мета та мотив не впливають на кваліфікацію цього кримінального правопорушення. Однак, враховуючи можливий суспільно-небезпечний результат, працівникам слідчих органів, прокурорам, суддям під час винесення вироку необхідно детально досліджувати матеріали справи, обов'язково звертаючи увагу саме на мету, яку переслідує особа, вчиняючи контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані:

1) для вдосконалення кримінального законодавства в частині відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів;

2) у практичній діяльності правоохоронних органів України (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження № 72/5/1/202/4732 від 13.06.2022) (Додаток Б);

3) у навчальному процесі під час викладання курсу «Кримінальне право» (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження від 24.10.2022) (Додаток В).

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, викладені у дисертації, доповідались на п'яти міжнародних конференціях: «Вісімнадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 25 жовтня 2019 р.); «Травневі наукові читання» (м. Луцьк, 12 травня 2020 р.); «Літні наукові підсумки 2020 року» (м. Дніпро, 04 червня 2020 р.); «Актуальні досягнення та проблеми сучасної освіти та науки» (м. Чернівці, 12 жовтня 2020 р.); «Сучасна наука: проблеми і перспективи» (м. Київ, 10-11 грудня 2020 р.).

Публікації. Результати дослідження відображено у чотирьох наукових статтях, із яких три опубліковано у наукових фахових виданнях, визнаних МОН України, одна – у науковому періодичному виданні іншої держави, а також у п'яти тезах доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 291 сторінку, з яких 183 – основний текст, 24 сорінки – список використаних джерел (252 найменування), 5 додатків на 71 сторінці.

РОЗДІЛ І

СТАН І ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОНТРАБАНДУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ АБО ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

1.1. Стан дослідження проблеми відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів в теорії кримінального права

Відповідно до ст. 49 Конституції України кожна особа має право на охорону здоров'я [95, с. 141]. Саме держава відіграє в цьому важливу роль, оскільки зобов'язана забезпечувати санітарно-епідеміологічне благополуччя усього населення країни. Якщо аналізувати кримінальні правопорушення, передбачені розділом XIII Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – ККУ), то можна констатувати, що посягання на здоров'я населення є родовим об'єктом даного виду кримінальних правопорушень. Він охоплює собою безпеку біофізіологічного та психічного стану, що фактично сформувався, невизначеного кола осіб від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (далі – НЗПРАПФЛЗ), отруйних, сильнодіючих речовин і одурманюючих засобів, біологічних агентів і токсинів, радіоактивно забрудненої продукції [230, с. 258].

Необхідно зазначити, що кримінальні правопорушення в сфері обігу наркотиків, набувають широкого розмаху та залишаються одними з найбільш небезпечних і резонансних. Факти кримінального наркотизму викликають велике занепокоєння, особливо ті, які набирають транснаціональних масштабів. Кризові економічні явища в Україні, стан безробіття, невирішені

завдання психологічного та культурно-виховного та педагогічного характеру негативно впливають на формування криміногенної ситуації в країні. Більше того, до наркоманії долучаються неповнолітні, яка в умовах сьогодення має стійку тенденцію росту і омолодження.

Не дивлячись на актуальність боротьби з наркоманією, питанням кримінально-правової протидії кримінальним правопорушенням у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ та іншим кримінальним правопорушенням проти здоров'я населення присвячено не так багато теоретичних досліджень.

Аналіз літератури дозволив нам констатувати той факт, що певна кількість праць з питань кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері незаконного обігу наркотиків та протидії їм було видано у 80-х – 90-х рр. минулого століття. Так, наприклад, організацію боротьби з наркоманією досліджував колектив науковців МВС УРСР (1988 р.) [167], загальні засади кримінально-правової боротьби з наркоманією розробляли *М. Г. Ікрамов* (1982 р.) [78], *К. Ш. Курманов* (1989 р.) [118], *С. П. Дідковська*, *Є. В. Фесенко*, *С. П. Гарницький* (1989 р.) [62], *Є. Г. Мартинчик* (1990 р.) [18] та інші науковці. Інший напрямок – кримінально-правові засоби боротьби з наркотизмом розробляли *Г. М. Мінковський та Е. Ф. Побегайло* (1991 р.) [130], питання кримінальної відповідальності за незаконний обіг наркотичних засобів досліджував *І. О. Нікіфорчин* (1994 р.) [159], а *М. П. Селіванов і М. С. Хрупна* (1997 р.) присвятили увагу теоретико-історичним аспектам антинаркотичного законодавства України [6], *О. М. Джужа та П. П. Андрушко* розглядали у своїх працях проблеми незаконного обігу наркотиків в Україні [60]. Варто відмітити те, що на особливу увагу серед вітчизняних науковців у ці та подальші часи заслуговували праці *Н. А. Мирошниченко*: захистивши у 1984 р. кандидатську дисертацію з питань незаконного обігу наркотичних засобів [132], в подальшому науковиця розробляла питання про предмет цих кримінальних правопорушень, особливості їх кваліфікації та заходи

кримінально-правової боротьби з наркоманією, що було відносно новим підходом.

Слід констатувати, що доктори юридичних наук, професори *А. А. Музика та Є. В. Фесенко* зробили вагомий внесок у розробку концептуальних проблем кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів у кримінально-правовій науці вже незалежної України.

Наприклад, *А. А. Музика* у 1998 р. захистив докторську дисертацію по темі «Незаконний обіг наркотичних засобів в Україні (кримінально-правове та кримінологічне дослідження)» [137] та видав посібник, присвячений питанням кваліфікації кримінальних правопорушень, що вчиняються на ґрунті наркоманії [143]; у 1998 – монографію «Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів» [136]. У 2010 та 2012 рр. – у співавторстві з *О. П. Горохом* було підготовано монографії з питань покарання за кримінальні правопорушення у сфері незаконного обігу наркотичних засобів та кримінальні правопорушення проти здоров'я населення [141], що вказує про серйозний доробок науковців у досліджуваній тематиці.

Поряд з цим видавалися і праці, які стосувалися сфери обігу наркотичних засобів (далі – НЗ), що були присвячені виключно кримінально-правовому напрямку в контексті кримінальних правопорушень. У працях досліджувалися, зокрема:

- проблема звільнення осіб від кримінальної відповідальності (*О. В. Наден, 2003 р.*) [148] та покарання [46] за кримінальні правопорушення в сфері обігу наркотичних засобів;
- кваліфікацію розкрадання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів (*С. Н. Арешкіна, 2010 р.*) [8];
- кримінально-правові засоби впливу на наркозалежних осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (*І. І. Митрофанов, 2009 р.*) [134];
- проблеми кваліфікації кримінального наркотизму (*Ю. О. Данилевська та Д. В. Каменський, 2013 р.*) [56];

- міжнародні та національні стандарти кримінально-правової протидії незаконному обігу наркотиків (*А. В. Савченко, 2014 р.*) [198] тощо.

Варто також виокремити те, що останнім часом вітчизняні науковці все частіше застосовують порівняльний (компаративістський) метод дослідження. Представники київської (*А. В. Савченко, В. В. Сіленко, С. О. Сорока, Є. В. Фесенко, М. І. Хавронюк*) і харківської наукової школи (*Ю. В. Баулін, В. І. Борисов*), а також російські спеціалісти, а саме: *А. М. Дьяченко і Є. С. Четвертакова, Є. Л. Харківський* досліджували питання щодо відповідальності за контрабанду наркотичних засобів психотропних речовин їх аналогів та прекурсорів (далі – НЗПРАП) за кримінальним законодавством зарубіжних держав.

Наукові праці цих юристів, безумовно, заслуговують на увагу, оскільки знайомлять нас із положеннями зарубіжного законодавства, розкриваючи специфічні підходи відповідного законодавця у реагуванні на протиправні дії з наркотиками. В той же час, варто зазначити, що подальший науковий пошук у цьому напрямі має широкі масштаби для досліджень. В основному, вищевказані праці – це переважно коментарі відповідних норм зарубіжного законодавства. Саме аналіз двох або більше правових систем (відповідного законодавства) шляхом співставлення їх окремих аспектів з метою з'ясування спільних та (або) відмінних рис можна назвати порівняльним правознавством, на відміну від вивчення зарубіжного права. На нашу думку, такий підхід дає можливість визначити та врахувати чужі помилки при вирішенні питання про злочинність і караність тих чи інших діянь, про що ми й говоритимемо у даному розділі згодом [140, с. 75].

Однак, варто зауважити, що фактично лише окремі наукові праці певним чином стосувалися проблем дослідження кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ. Так, важливою та основоположною є дисертація *О. М. Омельчука «Контрабанда за кримінальним правом України» 2001 р.*, яка є першим комплексним дослідженням теоретичних і прикладних проблем кримінальної

відповідальності за контрабанду, виконаним на основі ККУ 2001 року з урахуванням сучасних реалій боротьби з цим кримінальним правопорушенням.

Варто відмітити, що новели чинного кримінального закону щодо контрабанди піддані детальному доктринальному тлумаченню і поглибленому юридичному аналізу. Крім того, враховуючи нову систематизацію норм Особливої частини ККУ, О. М. Омельчуком зроблено спробу з цих позицій розкрити сутнісну антисуспільну природу контрабанди як надзвичайно небезпечного кримінально протиправного явища, показавши поширеність його негативних впливів. У результаті проведених досліджень автором запропоновано деякі рекомендації та висловлено пропозиції, врахування яких у кримінальному законодавстві, може істотно активізувати кримінально-правову боротьбу з контрабандою в Україні. Така праця, на нашу думку, є ґрунтовною та дотичною до теми нашого дослідження [162].

Не менш важливою є дисертація С. О. Сороки *«Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії»* 2010 р. У роботі обґрунтовано доцільність подальшої диференціації відповідальності за незаконні дії з особливо небезпечними НЗ з урахуванням їх розміру (великий, особливо великий), що було зроблено вперше. Також, запропоновано розширити предмет кримінального правопорушення (що стало цікавою думкою), передбаченого ст. 305 КК України, звуживши предмет контрабанди, відповідальність за яку встановлена у ст. 201 КК України. Разом з тим, доведено, що недоречним є обов'язкова конфіскація предметів контрабанди у санкції ст. 305 КК України, оскільки НЗ є речовими доказами, а вирішення питання щодо речових доказів врегульовано кримінально-процесуальним кодексом (далі – КПК) України. Вчена дійшла висновку, що на сьогодні інститут звільнення особи від кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу НЗ реалізується занадто вузько, з чим варто погодитись [205].

Також, дотичною до нашої теми є дисертація *І. Л. Рудницького «Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами»* 2019 р., де автор визначає основні ознаки транснаціональних, етнічних і економічних організованих кримінально протиправних груп, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів: їхню структуру; тенденції виникнення; території кордонів їх кримінально протиправної діяльності та ін.; автором обґрунтовано, що способи вчинення транснаціональними, етнічними і економічними організованими злочинними групами контрабанди НЗ пов'язано з наступними умовами: переміщенням через пункти пропуску в умовах великого потоку транспортних засобів і громадян; територія України являється новим ринком збуту важких синтетичних наркотиків та транзитною територією переправлення їх до країн Євросоюзу (далі – ЄС) тощо; удосконалено вчення про рольові функції учасників транснаціональних, етнічних і економічних організованих злочинних груп, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів: організатора (лідера), перевізника, пособника [197].

При цьому, вітчизняні дослідники *А. А. Музика та О. П. Горох* прямо констатують таке: «наркологічну ситуацію щодо катастрофічного поширення наркоманії та, відповідно, кримінологічну ситуацію у сфері обігу НЗ та транснаціональної кримінальної протиправності (упродовж останніх десятиріч зберігається загальна тенденція до зростання кількості «наркотичних» кримінальних правопорушень) в Україні слід визнати неконтрольованою», незважаючи на наявність чималої кількості теоретичних розробок у галузі кримінального права, вжитих законодавчих і профілактичних заходів щодо протидії кримінальним правопорушенням у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ, суттєвого покращення у вказаному напрямку не відбулося, що становить актуальність та необхідність дослідження проблем у вказаній тематиці [139].

Звідси абсолютно очевидно, що питання відповідальності за кримінальний наркотизм потребують свого комплексного і системного підходів для вирішення. Беручи до уваги вищевикладене, варто констатувати, що наразі не розробленими у науковому плані залишаються питання щодо:

- поняття та видів кримінальних правопорушень у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ;
- факторів, що визначають соціальну зумовленість відповідальності за такі кримінальні правопорушення;
- методології наукового пізнання обраної нами проблематики;
- генезису кримінальної відповідальності за вказані посягання;
- зарубіжного досвіду притягнення до кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, що нами досліджуються, для здійснення комплексного порівняння;
- юридичної характеристики складів кримінальних правопорушень у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ;
- відмежування таких кримінальних правопорушень від кримінальних правопоушень із суміжними ознаками;
- покарання за вказані суспільно небезпечні діяння тощо.

Варто відзначити таку зростаючу проблему, як вчинення кримінального наркотизму із залученням неповнолітніх або щодо неповнолітніх. Така діяльність за суттю можлива й у споріднених до окресленої вище групи кримінальних правопорушень (наприклад, тих, що передбачені ст.ст. 305, 308, 310, 311, 312, 313, 316 КК України тощо). Якщо уважно проаналізувати вказані склади кримінальних правопорушень, то можна дійти висновку, що контрабанда НЗПРАПФЛЗ (ст. 305 КК України) може бути вчинена із залученням неповнолітнього, коли винний ховає у дитячих іграшках наркотики, розраховуючи на те, що працівники митниці не приділятимуть уваги цим предметам та не відбиратимуть їх для огляду у дитини. Наприклад, якщо розглянути інший випадок, то можна дійти висновку про те, що до посіву або вирощування снотворного маку чи

конопель (ст. 310 КК України) може бути залучений неповнолітній, який перебуває на канікулах у селі. Практика вказує на те, що дорослі незаконно публічно можуть вживати НЗ (ст. 316 КК України) у присутності неповнолітніх [157, с. 113-118].

Безсумнівно, вважаємо, що важливими факторами щодо протидії незаконному обігу наркотиків є саме міжнародно-правові, сутність яких полягає в існуванні комплексу міжнародних правових механізмів протидії незаконному поширенню наркотиків. Такого роду міжнародно-правові механізми представлені відповідними міжнародними (у т. ч. європейськими) конвенціями, діяльністю спеціальних міжнародних органів та організацій, міждержавними договорами про співробітництво у сфері протидії кримінальному наркотизму тощо. Р. Ф. Черниш зазначає про такі важливі, на нашу думку, речі:

1) перші кроки щодо міжнародного співробітництва у сфері боротьби з незаконним розповсюдженням НЗ були здійснені в рамках організації роботи Ліги Націй, однак найбільш широкий розмах воно набуло після створення Організації об'єднаних Націй (далі – ООН), що поклало початок розробці активних нормативно-правових актів;

2) наразі міжнародно-правові норми, що регламентують протидію транснаціональному наркобізнесу, визначено у конвенціях ООН, яких всього існує 3, а саме: Єдиній конвенції про наркотичні засоби 1961 р. з поправками, внесеними відповідно до Протоколу 1972 р.; Конвенції про психотропні речовини 1971 р.; Конвенції про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. [243, с. 205-209].

Саме у нормах зазначених Конвенцій ООН йдеться про те, що контрабанда НЗ повинна бути кримінально караною. Варто відзначити, що велику наукову цінність має Всеохоплюючий міждисциплінарний план майбутньої діяльності по боротьбі зі зловживанням наркотичними засобами 1987 р. [80, с. 136].

Також, необхідно зазначити, що спеціальні питання кваліфікації та призначення покарання за аналізоване кримінальне правопорушення, тлумачення певних термінів і понять, відмежування його від інших кримінальних правопорушень розкриваються у постанові Пленуму Верховного суду України (далі - ППВСУ) від 26 квітня 2002 р. № 4, до якої ми звертатимось у нашій роботі й надалі [191].

Так, досить релевантне значення в контексті розглядуваних внутрішньонаціональних чинників має виважена кримінальна політика держави. Така політика має реалізовувати низку державних та інших програм (зокрема, *Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2030 р.*), забезпечувати ефективну діяльність низки державних органів (Національної поліції, державної служби з контролю за наркотиками (далі – ДСКН), Служби безпеки України (далі – СБУ), державної податкової Служби (далі – ДПС), державної прикордонної Служби (далі – ДПСУ) та ін.) тощо.

Враховуючи те, що на сьогоднішній день глобальною загрозою здоров'ю населення і національній безпеці у нашій країні і в усьому світі стали такі негативні явища, як наркозлочинність і наркоманія, така обставина зумовила об'єктивну потребу розробки та прийняття дієвої системи покарання за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених розділом XIII ККУ. Адже на конституційному рівні ст. 3 КУ чітко регламентувала найвищі цінності суспільства. Враховуючи це, у 2013 році в порядку законодавчої ініціативи до Верховної Ради України було внесено проект Закону України (далі – ЗУ) «Про внесення змін до Кримінального кодексу України». Суть проекту полягала у встановленні відповідальності у виді довічного позбавлення волі за кримінальні правопорушення у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ.

Метою законопроекту було зменшення кількості осіб, що вживають наркотичні засоби та психотропні речовини, та значне зниження рівня кримінальної протиправності у сфері обігу наркотичних засобів,

психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів шляхом посилення кримінальної відповідальності.

Слід зазначити, що законопроектом передбачалося внесення змін до ККУ, що стосуються кримінальних правопорушень у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ. Зокрема, було передбачено, що за контрабанду НЗПРАПФЛЗ, за використання коштів, здобутих від незаконного обігу НЗПРАПФЛЗ, за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут НЗ та за низку інших кримінально карних правопорушень, передбачених розділом XIII ККУ, мало б встановлюватись довічне позбавлення волі з конфіскацією майна. На думку автора законопроекту, такі зміни мали б призвести до значного зниження рівня злочинності у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ та істотного зменшення кількості наркозалежних осіб у суспільстві.

Разом з тим, реалізація зазначеного проекту Закону мала б призвести до збільшення доходної частини Державного бюджету України, оскільки в дохід державного бюджету мали б зараховуватись кошти, одержані від реалізації майна, конфіскованого за вироком суду за кримінальні правопорушення, передбачені статтями 305-320, 322, 324 ККУ, що виходячи з показників надходжень до Державного бюджету України за 2011-2012 роки становило б близько 5 млн. грн. щорічно.

Також, прийняття зазначеного проекту Закону дозволило б, на думку розробника, знизити негативні медичні, соціальні, економічні наслідки вживання наркотичних засобів для окремих осіб, сімей, громад, суспільства в цілому [73].

1.2. Порівняльний аналіз кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів України та деяких зарубіжних держав

Звернення до зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ є досить ефективним, оскільки це дає змогу встановити, які схожі та відмінні риси існують у кримінально-правових стандартах протидії вищезазначеній групі наркотичних кримінальних правопорушень в Україні та за кордоном. Також, зарубіжний досвід, як правило, допомагає виділити найбільш необхідні та важливі положення норматворчості, які існують в інших державах, що в подальшому дозволить вдосконалити національне законодавство. Ну і, зрештою, такий аналіз законодавства допомагає втілити у життя порівняльно-правовий метод нашого дослідження.

А. А. Музика та О. П. Горох вказують на те, що не менш важливим порівняно з попереднім, є питання щодо караності «наркотичних» кримінальних правопорушень за кримінальним законодавством деяких держав Європи, Азії та Америки. Вчені наголошують на тому, що формування антинаркотичних норм у кримінальному законодавстві цих країн здійснювалося, ґрунтуючись на Рамкових рішеннях Ради ЄС. Вони формулюють мінімальні умови для визначення ознак складу кримінальних правопорушень і покарань у сфері торгівлі наркотиками. Варто відзначити, що цей документ має обов'язкову силу на території всіх держав-учасниць ЄС і слугує фундаментом для правової інтеграції законодавства вказаних держав [141, с. 167]. На підставі цього далі розглянемо специфіку «антинаркотичного» зарубіжного кримінального законодавства на прикладі країн Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД), Європи, Азії та Сполучених штатів Америки (далі – США).

Так, більшість держав СНД розділили контрабанду на два самостійних склади кримінальних правопорушень. Наприклад, ст. 209 розділу «Злочини у сфері економічної діяльності» КК *Республіки Казахстан* [224, с. 55] передбачає кримінальну відповідальність за економічну контрабанду, а ст. 250 окремо встановлює кримінальну відповідальність за контрабанду вилучених з обігу або обмежених в обігу предметів (зброї, наркотиків та ін.). Цей склад кримінального правопорушення міститься у розділі кримінальних правопорушень проти громадської безпеки та громадського порядку.

Іншим об'єктом, що охороняється ст. 250 КК Республіки Казахстан, є також порядок митного регулювання предметів, вилучених або обмежених в обігу. Кримінальна відповідальність за це діяння передбачена у виді позбавлення волі до 15 років залежно від наявності кваліфікуючих і особливо кваліфікуючих ознак. Як видно, суспільна небезпечність контрабанди наркотиків у Казахстані прирівняна до контрабанди зброї і пов'язується із забезпеченням громадської безпеки, на відміну від підходу українського законодавця, який визнав об'єктом цього кримінального правопорушення здоров'я населення.

КК *Республіки Узбекистан* також поділяє контрабанду на два види, які передбачені ст. 246 (віднесено до злочинів проти громадської безпеки) і ст. 182 (віднесено до злочинів проти основ економіки) [121, с. 415]. Такий спосіб вчинення контрабанди, як використання службового становища (без конкретизації суб'єкта кримінального правопорушення), віднесено до основного складу кримінального правопорушення, передбаченого в ч. 1 ст. 182 КК Республіки Узбекистан. На окрему увагу заслуговує особливо кваліфікований вид контрабанди, вчиненої з підривом митного кордону (ч. 2 ст. 182). На думку А. А. Музики, ця ознака може бути врахована і українським законодавцем з метою диференціації кримінальної відповідальності за контрабанду наркотичних засобів і психотропних речовин [136, с. 137]. Як позитивний приклад можна вказати розширене тлумачення в зазначеному законі такої особливо кваліфікуючої ознаки, як

організована група. Згідно з п. «в» ч. 2 ст. 182 КК Республіки Узбекистан, відповідальність настає за контрабанду, вчинену не тільки самою організованою групою, а й вчинення кримінального правопорушення в її інтересах. Встановлення кримінальної відповідальності для осіб, які не є членами організованої групи, але сприяють її кримінально протиправній діяльності є також доцільним [121, с. 316].

У ст. 206 КК *Республіки Азербайджан* наведено перелік предметів, щодо яких встановлено спеціальні правила переміщення через митний кордон цієї держави. Також, як і в КК України, ст. 206 КК Республіки Азербайджан передбачає ще одну кваліфікуючу ознаку – вчинення контрабанди повторно [121, с. 325].

У КК *Республіки Білорусь* склад контрабанди закріплено у ст. 228 розд. 25 «Злочини проти здійснення економічної діяльності». Законодавець Республіки Білорусь, на відміну від українського, розширив перелік кваліфікуючих ознак, вказавши в якості такого «вчинення контрабанди особою, яка була раніше судима за це кримінальне правопорушення» (ч. 3 ст. 228 КК Республіки Білорусь). Окремо визначено розуміння великого розміру контрабанди у примітці до цієї статті: «... якщо вартість переміщених однією особою або групою осіб товарів і цінностей перевищує в дві тисячі разів розмір мінімальної заробітної плати, встановленої на день скоєння злочину» [223, с. 146].

Натомість, попередня судимість особи за контрабанду НЗПР не визнається кваліфікуючою ознакою в ст. 229.1 КК Російської Федерації (далі – РФ) «Контрабанда НЗПРАП, рослин, що містять НЗ, ПР або їх прекурсори, або їх частин, що містять НЗ, ПР або їх прекурсори, інструментів або обладнання, які перебувають під спеціальним контролем і використовуваних для виготовлення НЗ або ПР». Це кримінальне правопорушення розміщено у розділі 25 «Злочини проти здоров'я населення і громадської моральності» [225, с. 78]. Специфіка даного складу визначається, виходячи з предмета кримінального правопорушення, до якого належать:

наркотичні засоби, психотропні речовини, їх прекурсори або аналоги, рослини, що містять НЗ, ПР або їх прекурсори, або їх частини, що містять НЗ, ПР або їх прекурсори, інструменти або обладнання, які перебувають під спеціальним контролем і використовуються для виготовлення НЗ або ПР. На думку А. В. Савченко, «хоча ознака «повторності» в російському кримінальному законодавстві втратила чинність, було б бажано у складі контрабанди наркотиків врахувати значну суспільну небезпеку цього злочину» [198, с. 84].

У ст. 248 КК *Республіки Молдова* передбачено додатковий спосіб контрабанди – «приховування предметів у спеціально виготовлених або пристосованих для цього сховищах», що є доцільним і для українського закону.

Не менший науковий інтерес кримінальної відповідальності за контрабанду наркотиків становить кримінальне законодавство деяких держав Європи та Азії. Кримінальний кодекс *Латвійської Республіки* закріпив контрабанду НЗ у ст. 190 розд. 19 «Злочинні діяння в народному господарстві», включивши контрабанду наркотиків лише як особливо кваліфікуючу обставину [121, с. 279].

Ч. 2 ст. 76 КК *Естонської Республіки* передбачає контрабанду заборонених товарів або інших цінностей, які вимагають наявності спеціального дозволу, але не мають його (радіоактивних матеріалів, вибухових речовин, НЗ, ПР, речовин, що входять у НЗ або ПР, ненаркотичних ліків, отруйних речовин, стратегічних товарів, вогнепальної зброї або боєприпасів). Як кваліфікуючу ознаку естонський законодавець вказав вчинення контрабанди службовою особою з використанням службового становища або цивільною особою (ч. 3 ст. 76 КК) [228, с. 68].

Слід також взяти до уваги, що відповідно до ст. 222-34 *створення організованої групи або злочинної організації*, ціллю якої є виготовлення, вироблення, ввіз, вивіз, транспортування за кордон, незаконне зберігання та розповсюдження наркотичних засобів, - карається довічним позбавленням

волі та штрафом 500 000 євро. Для порівняння, ч. 2 ст. 305 КК України передбачає покарання у виді позбавлення волі від 8 до 10 років з конфіскацією майна, а ч. 3 цієї статті – від 10 до 12 років позбавлення волі з конфіскацією майна, що є менш суворими санкціями порівняно із законодавством Французької Республіки.

Разом з тим, відповідно до ст. 222-36 контрабанда НЗПРАПФЛЗ вчинена організованою групою карається тридцятьма роками позбавлення волі та штрафом 500 000 франків. Слід зазначити, що у розділі XIII КК України відсутня норма, яка б передбачала відповідальність за створення організованої групи, метою якої є контрабанда НЗПРАПФЛЗ, що, на нашу думку, допомагає уникнути відповідальності справжнім організаторам транснаціональної наркозлочинності [226, с. 356].

Французьке кримінальне законодавство містить розвинуту систему додаткових покарань за контрабанду НЗ. Варто наголосити на тому, що до фізичних осіб можуть бути застосовані такі види додаткових покарань, які відсутні у національному законодавстві, а саме: безстрокове або строком до 5 років закриття будь-якого публічного закладу, в якому власником безпосередньо або за його участю вчинено «наркотичне» кримінальне правопорушення; конфіскація майна; безстрокова або строком до 10 років заборона для іноземців перебувати на французькій території; заборона покидати територію Франції строком на 5 років; заборона користуватися політичними, цивільними або сімейними правами; конфіскація одного чи декількох транспортних засобів; анулювання водійських прав із заборонаю клопотати про видачу нових прав протягом 5 років; конфіскація знарядь вчинення кримінального правопорушення або предметів, які були отримані внаслідок вчинення кримінального правопорушення; заборона займати публічну посаду; безстрокова або строком до 10 років заборона професійної або на громадських засадах діяльності, що передбачає систематичний контакт із неповнолітніми; заборона певного місцезнаходження; заборона зберігати або носити зброю строком до 5 років; позбавлення водійських прав

на строк до 5 років; безстрокове вилучення ліцензії на право володіння закладом з продажу спиртних напоїв або рестораном [226, с. 410].

Загалом у кримінальному законодавстві окремих держав світу (зокрема, *Французької Республіки, Іспанії*) серед суб'єктів кримінальних правопорушень, пов'язаних із НЗ, вказано на юридичних осіб, при цьому покарання та кримінально-правові заходи безпеки, що можуть бути застосовані до таких суб'єктів кримінальних правопорушень, можуть різнитися. Пропонуємо їх розглянути. Якщо брати, наприклад, КК Французької Республіки, то ст. 222-42 передбачає, що до юридичних осіб застосовуються: штраф, а також покарання, які відсутні у національному законодавстві: 1) афішування чи розповсюдження постановленого вироку через засоби масової інформації; 2) безстрокова або строкова – до 5-ти років, заборона здійснювати одну чи кілька видів професійної чи громадської діяльності; 3) безстрокова або строкова – до 5-ти років, заборона звертатися з публічним призовом до розміщення вкладів чи цінних паперів; 4) поміщення під судовий нагляд на строк до 5-ти років; 5) заборона вводити в обіг чеки або кредитні картки на строк до 5-ти років; 6) безстрокове або строкове – до 5-ти років, закриття всіх закладів чи одного (декількох) закладів підприємства, що слугувало вчиненню кримінального правопорушення; 7) конфіскація речі, що слугувала або була призначена для вчинення кримінального правопорушення, чи речі, яка була отримана в результаті вчинення кримінального правопорушення; 8) припинення діяльності.

Якщо порівнювати у даному випадку КК Іспанії, то варто зазначити, ст. 370 передбачає наступні санкції: 1) заборону здійснювати діяльність, що сприяла або допомогла приховати «наркотичні» кримінальні правопорушення, на строк до 5-ти років; 2) призупинення діяльності організації чи асоціації або закриття її публічних установ на строк до 5-ти років; 3) ліквідацію організації чи асоціації або закриття їх публічних приміщень чи установ.

Якщо далі аналізувати КК Іспанії, то відповідно до ст. 368 каратиметься позбавленням волі на певний строк та штрафом особа, яка вирощуватиме, вироблятиме чи іншим способом спонукатиме, сприятиме або полегшуватиме незаконне споживання токсичних, наркотичних, психотропних речовин або володітиме ними з тією ж метою. Також слід відзначити, що відповідно до ст. 369 покарання у вигляді позбавлення волі призначатиметься на один порядок вище за передбачені у ст. 368 діяння, а штраф сягатиме чотириразової вартості предмета, якщо присутні наступні кваліфікуючі ознаки:

1) при вчиненні цього діяння використовувалися особи, які не досягли 16-річного віку. Також, кримінально караними є підбурювання, змова та пропозиція вчинити це кримінальне правопорушення, а якщо кримінальне правопорушення буде вчинене, наприклад, викладачем або вихователем під час виконання своїх посадових, службових чи професійних обов'язків, винному додатково призначається позбавлення права займатися такою діяльністю чи професією, обіймати таку посаду на строк від трьох до десяти років;

2) винний є посадовою особою, лікарем, державним службовцем, соціальним працівником, викладачем або вихователем, і він діяв з перевищенням своїх професійних, спеціальних або посадових функцій;

3) токсичні речовини, НЗ і ПР постачалися особам до 18-ти років, психічно відсталим особам; такі речовини ввозилися чи поширювалися у навчальних закладах, військових центрах, установах і підрозділах, у пенітенціарних установах або в центрах допомоги [221, с. 121].

У кримінальному законодавстві *Федеративної Республіки Німеччини* (далі - ФРН) спеціального складу кримінального правопорушення, що передбачає відповідальність за контрабанду НЗ, немає. Відповідальність за контрабанду регулюється тільки в цілому. Положенням про податки (*Abgabeordnung*) від 16 березня 1976 року передбачено два склади контрабанди відповідно до її предмета – проста контрабанда (§ 372) та

кваліфікований склад контрабанди (§ 373). При цьому контрабанда наркотиків взагалі не виділяється, і покарання за неї незвичне за своєю гуманністю. Відповідно до § 372 Положення про податки, проста контрабанда полягає в тому, що винний всупереч існуючій забороні ввозить, вивозить або провозить ті чи інші предмети без належного пред'явлення їх митниці. Покарання – позбавлення волі на строк до п'яти років (мінімум позбавлення волі за КК Німеччини дорівнює одному місяцю) або штраф. Кваліфікована контрабанда – це, згідно з § 373 Положення про податки, така контрабанда, яка здійснюється у виді промислу, або із застосуванням насильства, або у складі банди із застосуванням вогнепальної зброї. Тоді застосовується покарання у вигляді позбавлення волі строком від трьох місяців до п'яти років [227, с. 126].

Норми про кримінальну відповідальність фізичних і юридичних осіб за кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотиків, у кримінальному законодавстві *Великобританії* містяться у двох спеціальних актах – Законі «Про зловживання наркотиками» (1971) і Законі «Про наркотики» (2005). Крім того, окремі норми, що встановлюють відповідальність за контрабанду наркотиків, а також приписи про покарання і повноваження судів, поліції і митниці з розслідування таких кримінальних правопорушень, містяться в достатній кількості в інших законах – «Про митниці і акцизи» (1979), «Про поліцію і докази у кримінальних справах» (1984), «Про кримінальну юстицію (міжнародне співробітництво)» (1990), «Про кримінальну юстицію» (1993), «Про незаконну торгівлю наркотиками» (1994) та ін. Відповідальність за контрабанду наркотиків встановлена Законом «Про митниці і акцизи» (ст. 50 і 68), згідно з яким особи, винні в незаконному імпорті та експорті наркотиків класу А, караються довічним позбавленням волі і штрафом у необмеженому розмірі; класу Б – позбавленням волі на термін до 14 років і / або штрафом у необмеженому розмірі.

Незаконний трафік наркотиків на британських кораблях переслідується на підставі Закону про кримінальну юстицію (міжнародне співробітництво) 1990 року та Закону «Про незаконний трафік наркотиків» 1994 р. Особи, винні у скоєнні цих кримінальних правопорушень, караються позбавленням волі, аж до довічного, в тих випадках, коли мова йде про наркотики класу А; за трафік наркотиків класу Б і В – позбавленням волі на строк до 14 років і / або штрафом, розмір якого визначає суд на свій розсуд; у сумарному порядку кримінальне правопорушення карається позбавленням волі на строк до 12 місяців і / або штрафом у розмірі, що не перевищує статутний максимум (5000 фунтів стерлінгів) [112, с. 77-87].

Далі, доцільно розглянути кримінальну відповідальність за окремі кримінальні правопорушення у сфері обігу НЗ на прикладі *КК Китайської Народної Республіки* (далі – КНР) та порівняти їх із вже розглядуваними нами КК інших країн. Зокрема, у КК КНР відповідальність за «наркотичні» кримінальні правопорушення передбачена ст.ст. 347–357 § 7 «Контрабанда, торгівля, перевезення, виробництво наркотиків» гл. 6 «Злочини проти громадського порядку та порядку управління» і є однією з найсуворіших, оскільки передбачає смертну кару за їх вчинення, що не властиве для європейських країн.

Відповідно до ст. 353 КК КНР забороняється:

1) примус інших осіб до вживання наркотиків чи наркотичних ін'єкцій (ці дії караються позбавленням волі на строк від трьох до десяти років і як додаткове покарання застосовується штраф);

2) залучення, схиляння, обманним шляхом залучення інших осіб до вживання наркотиків чи наркотичних ін'єкцій (ці дії караються позбавленням волі на строк до трьох років, арештом або наглядом і як додаткове покарання застосовується штраф, а за обтяжуючих обставин – позбавленням волі на строк від трьох до семи років і як додаткове покарання також застосовується штраф).

Варто зазначити, що так само, як і в КК Французької Республіки та КК Іспанії, згідно з ч. 3 ст. 353 КК КНР залучення, схиляння, обманним шляхом залучення або примус неповнолітніх до вживання наркотиків чи наркотичних ін'єкцій карається більш суворо.

Також, необхідно відмітити той факт, що відповідно до ст. 347 КК КНР контрабанда, продаж, транспортування та виготовлення наркотичних засобів караються позбавленням волі на строк 15 років, довічним позбавленням волі або смертною карою, у випадках: організації організованої групи, яка займається контрабандою НЗ, їх транспортуванням і виготовленням; збройного прикриття контрабанди НЗ; опору із застосуванням насилля під час огляду, затримання та арешту осіб, які вчинили кримінальне правопорушення; участі у міжнародній наркоторгівлі.

Крім того, абзац 2 ст. 349 КК КНР передбачає відповідальність працівників правоохоронних органів, які займаються прикриттям кримінальних елементів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів. Для вищевказаних особи передбачається максимальний рівень покарання, передбачений КК КНР [222, с. 264].

Таким чином, варто констатувати, що покарання, передбачені у санкціях ст. 305 КК України є менш суворими, ніж передбачені КК КНР за вчинення аналогічного кримінального правопорушення. Також, у чинному КК України відсутня конкретна норма, яка б передбачала кримінальну відповідальність правоохоронців за сприяння у зайнятті протиправною діяльністю наркоторговців.

У *КК Японії* (ст. 138) передбачено кримінальну відповідальність за ввезення та інші дії щодо опію або приладів, що призначені для куріння опію, які вчиняються особами, що займаються митними справами. Якщо така особа ввозила або дозволяла ввозити опій або прилади, що призначені для його куріння, то вона караною до позбавлення волі з примусовою фізичною працею на строк від одного року до десяти років. Кримінальну відповідальність також передбачено і для осіб, які не є працівниками митних

органів, але які сприяють контрабандному ввезенню опію в країну (ст. 136). У статті визначено таке: «Особа (будь-яка, крім осіб, що займаються митними справами), яка ввозить, виготовляє, продає або зберігає з метою продажу опій ... карається позбавленням волі з примусовою фізичною працею на строк від шести місяців до семи років», що є подібним до ст. 138 КК Японії [112, с. 77-87].

Цікавим фактом кримінального законодавства США є те, що кримінальним правопорушенням вважається навіть «спроба» порушення антинаркотичного законодавства. В даному випадку термін «спроба» - це умисел особи з метою порушення законодавства у сфері обігу наркотиків та та спроба вчинити конкретні дії з метою реалізації задуму [1]. Разом з тим, контрабанда наркотичних засобів, відповідно до кримінального законодавства США, карається до 40 років позбавлення волі, а з урахуванням обтяжуючих обставин – смертною карою (у деяких штатах). Важливо зазначити, що організатор та керівник юридичної особи, яка займається виготовленням, імпортом та поширенням наркотичних засобів, несе покарання у вигляді довічного позбавлення волі [1].

Таким чином, дослідження зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу НЗПРАПФЛЗ показало, що за кордоном існує законодавство, яке є подібним у тій чи іншій мірі до національного законодавства України, проте як показав аналіз кримінальних кодексів різних держав, покарання можуть бути ширшими та більш суворими, передбачати санкції, які взагалі відсутні у вітчизняному законодавстві. Разом з тим, кримінальне законодавство України та проаналізованих країн СНД, Азії та США мають суттєві відмінності, а саме це стосується відсутності у розділі XIII КК України норм, які б передбачали відповідальність юридичних осіб, які займаються виготовленням, поширенням та контрабандою НЗПРАПФЛЗ, відсутність норми, яка б передбачала відповідальність за організацію контрабанди НЗПРАПФЛЗ, відповідальність працівників правоохоронних органів, які сприяють

кримінальним структурам, пов'язаним із наркоторгівлею, а також відповідальність за втягнення неповнолітніх осіб у зайняття норкобізнесом [87, с. 19-26].

Висновки до Розділу I

1. Проблема дослідження кримінальної відповідальності за контрабанду НЗПРАПФЛЗ є актуальною та широко досліджуваною серед вітчизняних науковців, які все частіше звертаються за кримінального законодавства зарубіжних країн з метою удосконалення національного законодавства. Проблемі контрабанди та протидії цьому явищу присвячено декілька дисертаційних досліджень, однак наразі недостатньо нерозробленими в науковому плані залишаються питання щодо: факторів, що визначають соціальну зумовленість відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу НЗ; генезису кримінальної відповідальності за вказані посягання; зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за відповідіні кримінальні правопорушення; юридичної характеристики складів кримінальних правопорушень у сфері обігу НЗ; відмежування таких кримінальних правопорушень від кримінальних правопорушень із подібними ознаками; покарання за вказані суспільно небезпечні діяння тощо.

2. Досить важливе значення в контексті розглядуваних проблем має політика держави щодо протидії обігу НЗ, чітка реалізація низки державних та інших програм, а також законодавча ініціатива Верховної Ради щодо покращення норм кримінального законодавства.

3. При порівняльному аналізі зарубіжного законодавства у сфері обігу наркотиків встановлено, що у ряду країн, зокрема, Казахстану, Узбекистану, КНР, родовим об'єктом контрабанди наркотичних засобів визначається громадський порядок та безпека, або встановлений порядок економічної діяльності – Білорусь, Латвійська Республіка.

4. КК деяких зарубіжних держав передбачають більш широкий спектр кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак контрабанди наркотичних засобів у порівнянні зі ст. 305 КК України. Зокрема, така кваліфікуюча ознака, як «використання службового становища» (КК Узбекистану, Естонської Республіки), «вчинення працівниками правоохоронних органів, які займаються прикриттям кримінальних елементів» (КК КНР), «сприяння контрабандній діяльності працівника митного органу» (КК Японії) відсутні в КК України. Також, «втягнення до контрабанди наркотичних засобів неповнолітніх» у КК КНР та Іспанії караються більш суворо.

5. Варто зауважити, що на відміну від КК Іспанії, Французької Республіки та США, у чинній нормі КК України суб'єктом контрабанди наркотичних засобів не є юридична особа, що потребує більш детального вивчення та уваги.

6. Детальний аналіз кримінальної відповідальності за контрабанду наркотичних засобів зарубіжних країн вказує на те, що у деяких країнах контрабанда наркотичних засобів з урахуванням кваліфікуючих ознак карається довічним позбавленням волі (КК Великобританія, Французька Республіка, Іспанія, США) або смертною карою (КК КНР).

7. Враховуючи високий ступінь небезпеки вчинення контрабанди НЗПРАПФЛЗ організованими групами або злочинними організаціями, з урахуванням зарубіжного досвіду, де передбачено кримінальну відповідальність за створення організованої групи або злочинної організації, вважаємо за доцільне створення організованої групи або злочинної організації кваліфікувати як закінчене кримінальне правопорушення (кримінальне правопорушення з усіченим складом).

РОЗДІЛ II

ЮРИДИЧНИЙ АНАЛІЗ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ АБО ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

2.1. Об'єкт і предмет контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів

Для глибокого розуміння поняття об'єкта кримінального правопорушення (далі – ОКП) нам необхідно проаналізувати та дати оцінку усім наявним точкам зору провідних науковців, які досліджували вищевказане питання. Слід зазначити, що як окремі вчені, так і групи науковців розглядали ОКП під різними призмами, однак ОКП, будучи системоутворюючим елементом складу кримінального правопорушення, дозволяє розкрити соціальну сутність кримінального правопорушення та визначити його суспільно небезпечні наслідки. Саме від з'ясування сутності ОКП та визначення його поняття залежить правильне розв'язання багатьох проблем кримінально-правової охорони.

Стосовно правильного визначення та розуміння ОКП в наукових колах досі дочаються суперечки та підтримуються різні погляди. В свою чергу слушно зазначив М. Й. Коржанський, що ОКП дає можливість виробити підстави й критерії вибору об'єктів кримінально-правової охорони і засобів їх захисту, а також загальні правила побудови законодавства про кримінальну відповідальність та кваліфікації кримінальних правопорушень [96, с. 57]. Дійсно, якщо є розуміння того, що охороняється законом, можна чітко формувати і правові норми.

Якщо розглядати погляди, які вкорінилися у кримінально-правовій доктрині, то ОКП традиційно визнавалося те, що страждає внаслідок кримінально протиправної дії або бездіяльності чи опиняється в загрозовому стані [96, с. 87]. Найбільш поширеною залишається розроблена ще за радянських часів теорія ОКП як суспільних відносин (А. А. Піонтковський, М. Й. Коржанський, В. К. Глістін, М. І. Бажанов та інші.) [12; 45; 171], однак, якщо враховувати реалії сьогодення, то варто зазначити той факт, що однією з тенденцій сучасної теорії кримінального права є намагання дослідників відійти від застарілої теорії, оскільки таке розуміння ОКП цілком справедливо засноване на абстрактних умоглядних ідеологічних канонах, штучно запроваджених у дійсність.

Таким чином, дотримуючись сучасних підходів, ОКП пропонується визнавати як:

- правові блага (В. Я. Тацій, П. С. Матишевський) [212, с. 75; 127, с. 234];
- соціальні цінності (А. Н. Трайнін) [217, с. 456];
- інтереси (Є. К. Каїржанов, Є. О. Фролов) [79, с. 67; 238, с. 45];
- суспільні відносини (Г. П. Новосьолов) [160, с. 134];
- правовідносини (С. Я. Лихова, О. М. Готін) [119, с. 56; 48, с. 15];
- результат суспільних відносин (О. К. Зателєпін) [74, с. 89].

Такі підходи не є новими, оскільки розроблялися як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями раніше. І це абсолютно логічно, оскільки розвиток права відбувається у руслі двох напрямів сприйняття правового матеріалу – наступності (у межах національного права, тобто в історичному вимірі) і запозичення (з іноземного права, тобто у географічному вимірі), які органічно взаємозалежні і нерозривні. Розглянемо ці підходи більш детально.

Теорію про визнання ОКП *певного блага*, прийнято вважати вужчою, ніж соціальні цінності. В літературі висловлюється думка про те, що категорією «благо» неможливо охопити всі реалії дійсності, які охороняються законом про кримінальну відповідальність. Якщо віднесення

до категорії «благо» таких реалій дійсності, як життя, здоров'я, свобода, гідність, безпека людини, її майновий стан і соціальний статус, не викликає сумніву, то цього не можна сказати, наприклад, про діяльність пенітенціарної системи, що є вимушеним атрибутом державної влади, який навряд чи можна назвати благом для людини і людства. Законодавство про кримінальну відповідальність продовжує охороняти ті категорії й умови дійсності, які давно вже не відповідають уявленням про благо, слугують лише гальмом у суспільному розвитку та потребують швидшої зміни і декриміналізації [68, с. 79]. Тому із теорією, яку підтримали С. Б. Гавриш та В. А. Наумов важко погодитись.

Сама теорія *соціальних цінностей* відповідає Конституції України (ст. 3), в якій найвищою соціальною цінністю визнаються людина, її життя й здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Однак у ній існують також недоліки. Відомо, що цінність життя та здоров'я людини, власності тощо забезпечується лише їх існуванням у суспільстві і те, що законодавець у ст. 1 КК України вказує на такі найвищі цінності, як права і свободи людини і громадянина, не свідчить про те, що вони охороняються кримінальним правом поза межами суспільних відносин. Варто констатувати, що юридична конструкція ст. 1 КК України є лише своєрідним законодавчим прийомом, який дозволяє підкреслити важливість охорони суспільних відносин, що забезпечують указані соціальні цінності. До того ж соціальні цінності, на погляд науковців, є узагальнюючим поняттям, що охоплює різноманітні предмети суспільних відносин (блага, інтереси, суб'єктивні права тощо), які їх забезпечують. Саме тому, варто зазначити, що теорія соціальних цінностей звужує поняття ОКП до такого елементу суспільних відносин, як їх предмет. Вважається, що за такого підходу не зовсім ураховуються історичні традиції, специфіка кримінально-правової галузі та її окремих інститутів [68, с. 65-66]. Тому ця теорія потребує доопрацювання.

Дещо ширшою та цікавою є теорія А. Н. Трайніна. На його думку, ОКП в його визначеному життєвому втіленні можуть бути як *матеріальні, так і*

нематеріальні цінності – політичні, моральні, культурні та інші [217, с. 395]. Якщо аналізувати це наукове положення, то варто відмітити, що цінності – це те, що має суттєве значення для людини і суспільства в цілому, тому вони охороняються нормами різних галузей права, а найосновоположніші і найвразливіші з них бере під захист кримінальний закон. Кримінальне правопорушення, спрямоване проти вищевказаних цінностей створює загрозу спричинити або спричинює їм шкоду, таким чином, вони є об'єктом кримінального правопорушення. Тому, справедливо стверджувати, що ОКП – це цінності, що охороняються кримінальним законом, проти яких спрямовано кримінально протиправне діяння і яким воно може заподіяти або спричиняє шкоду. Така теорія носить більш новий характер і розширює саме поняття «цінностей», хоча з іншої сторони, визначення цінностей для кожного може носити свій зміст.

Наразі у багатьох сучасних підручниках указується на *інтерес* як ОКП. Більше того, сам законодавець у конкретних кримінально-правових нормах вживає цю категорію для позначення тих суспільних відносин, які виступають ОКП (наприклад, ст. 201, ч. 1 ст. 364, ч. 3 ст. 382 КК України).

Можна визначити три основні групи поглядів на цю проблему, незважаючи на різноманітність наукових позицій, отже:

- 1) інтерес – фактично самі суспільні відносини, а не тільки елемент суспільних відносин, який відображає його сутність;
- 2) інтерес є одним з основних структурних елементів суспільних відносин і разом із тим виступає як ОКП;
- 3) інтерес і суспільні відносини – це різні поняття, а тому категорія «інтерес» не може бути використана для визначення ОКП.

Таке висловлювання не означає, що Б. С. Нікіфоров підміняв суспільні відносини як ОКП суспільними інтересами. Навпаки, при подальшому аналізі ОКП автор дійшов висновку, що інтерес невід'ємний від суспільних відносин, входить до їх структури і разом із ними утворює ОКП.

Варто відмітити, що, наприклад, Є. О. Фролов займає дещо суперечливу позицію з цього питання. Вчений вважає, що інтерес не є елементом складу суспільних відносин, він водночас дійшов висновку, що інтерес являє собою ядро, зміст будь-яких суспільних відносин. На підставі цього Є. О. Фролов стверджував, що в практичній діяльності поняття «суспільні відносини», «об'єкт кримінальноправової охорони», «суспільна можливість» та «інтерес» можна використовувати як синонімічні словосполучення. Так, вчений також визнавав, що інтерес входить до структури суспільних відносин як своєрідний елемент – «ядро» відносин, а не є лише їх частиною [238, с. 105].

Слід зазначити, що незважаючи на все різноманіття поглядів, категорія «інтерес» має важливе значення для пояснення ОКП. У зв'язку із цим справедливим уявляється судження Є. К. Каїржанова про те, що в інтересі знаходять свій безпосередній вияв самі суспільні відносини, тому категорія «інтерес» є необхідною для визначення ОКП [79, с. 76].

Далі розглянемо наступну теорію. Варто відзначити, що ОКП виступає не вся система *суспільних відносин* (економічних, політичних, ідеологічних тощо), а тільки ті з них, які в даний час охороняються законодавством про кримінальну відповідальність.

Підтримує висловлену позицію про те, що деякі теорії зводять ОКП до певного елементу *суспільних відносин*, і Г. П. Новосьолов, на думку якого ОКП (не лише спрямованого проти особи) є люди, які в одних випадках виступають як окремі фізичні особи, у других – як сукупність осіб, які мають чи не мають статусу юридичної особи, у третіх – як соціум (суспільство) [160, с. 60]. Окрім того, що за такого підходу ОКП зводиться до учасника (суб'єкта) суспільних відносин, його недоліком є ще й те, що цей підхід не враховує того, що не будь-яке кримінальне правопорушення посягає безпосередньо на людину, адже воно може завдати шкоду їй опосередковано, шляхом впливу на умови її життя та середовище існування. Так само й

визнання ОКП суб'єктивних прав звужує зміст ОКП, але вже до такого елементу суспільних відносин, як їх соціальний зв'язок.

Таким чином, слушно зауважити, що ОКП є суспільні відносини, які охороняються кримінальним законом. Указуючи на інтерес як на об'єкт відповідного кримінального правопорушення, ми одночасно маємо на увазі й ті поставлені під охорону кримінального закону невидимі суспільні відносини, які стоять за відповідними інтересами. Навіть, якщо погодитись із вищевикладеною теорією, то варто додати, що вона є не повною і не охоплює повний спектр тих понять, які вміщує в себе ОКП.

Розглядаючи наступну теорію, слід указати і на ту групу вчених, які пропонують своєрідні модифікації концепції суспільних відносин. Мова йде про *теорію правовідносин* як ОКП (С. Я. Лихова, О. М. Готін та ін.) [48, с. 9-10; 119, с. 43-79]. Слід погодитись, що більшість суспільних відносин, у тому числі й тих, що охороняються законом про кримінальну відповідальність, регулюються нормами права. Але останні є лише складовою частиною соціальних норм, до яких належать також і норми моралі, традиції, звичаї, загальнолюдські принципи спілкування людей, норми соціальних об'єднань людей (професійних, політичних, спортивних, релігійних, культурних тощо), які поряд чи разом із нормами права регулюють суспільні відносини. З огляду на це, навряд чи виправданим є обмеження об'єктів кримінально-правової охорони лише тими суспільними відносинами, які нормативно урегульовані, а отже, і визнання ОКП лише правовідносин. Така теорія, на нашу думку, дещо звужує ОКП [48, с. 12].

Разом з тим, сучасній кримінально-правовій науці відомі підходи, згідно з якими ОКП пропонується визнавати не як суспільні відносини, а відповідний *результат* функціонування цих відносин. Таким чином, О. К. Зателєпін ОКП визнає стан захищеності важливих інтересів особи, суспільства і держави, на які посягає кримінально каране діяння, тобто охоронювану кримінальним законом соціальну безпеку [74, с. 29-31]. Проте, на думку, В. І. Борисова, категорія «інтерес» відбиває предметну сутність

явища, із приводу або у зв'язку з якою формуються певні суспільні відносини, а тому встановлений і підтримуваний у суспільстві стан їх захищеності є за своєю правовою природою результатом функціонування відповідних суспільних відносин, а точніше – їх предметом [16, с. 148-149]. Тобто предмет або результат, на його думку, не слід розглядати як окремо існуючу цінність, оскільки він – явище, яке є нематеріальним, залежне від безперервного виконання суб'єктами суспільних відносин своїх обов'язків, а значить, є одним цілим із суспільними відносинами. Тут варто підтримати позицію В. І. Борисова, оскільки вона є більш логічною.

Варто зауважити, що є ті науковці, які ОКП визнають одночасно і суспільні відносини, і певні блага та інтереси, тобто об'єднують ці поняття. Це, наприклад, П. Л. Фріс [237, с. 67]. З вищенаведених аргументів, а також виходячи із законів формальної логіки, не можна розглядати їх як однопорядкові поняття, які співвідносяться між собою як ціле та частина.

П. С. Матишевським висловлено ще одну точку зору, згідно з якою як ОКП, крім суспільних відносин, виступають і особисті блага людини (життя, здоров'я, фізична недоторканність, честь, гідність) [127, с. 181]. Слід зазначити, що ця точка зору заслуговує повної підтримки, оскільки вказані блага – це природні цінності, існування яких не залежать від суспільства і держави, а можуть ними лише охоронятись.

Не менш слушною є думка В. Я. Тація, де об'єктом визначається суспільно визначена цінність (благо), якій причиняється шкода від певної кримінально протиправної дії [212, с. 53].

Враховуючи викладене, на нашу думку, *об'єкт кримінального правопорушення* – це ті суспільні відносини, цінності, матеріальні та нематеріальні блага, на які посягає кримінальне правопорушення, завдаючи певної шкоди, і які охороняються кримінальним законодавством. Дивлячись на те, що суспільні відносини, на які посягають кримінальні правопорушення і які є об'єктами таких кримінальних правопорушень, є дуже різноманітними, у кримінально-правовій науці сформувалася певна класифікація цих об'єктів.

Така класифікація є необхідною, тому що вона сприяє більш повному розкриттю сутності та значимості ОКП. Найбільш поширеною класифікацією об'єктів є так звана «вертикальна» класифікація. Вона розрізняє об'єкти загальні, родові і безпосередні.

Наступним елементом у вертикальній системі об'єктів є *родовий об'єкт* (далі – РО) кримінального правопорушення. Наукова література у більшості випадків пропонує визначення родового об'єкту як групи однакових за своїм характером та даними об'єктів, які знаходяться під охороною однієї групи кримінально-правових норм та знаходяться між собою у певному підпорядкуванні. РО є нічим іншим як меншою класовою одиницею, тобто є, так званим середнім рівнем узагальненості суспільних відносин, які охороняються правовими нормами. Варто відмітити, що суспільні відносини групуються не в довільній формі, а мають чітко визначені критерії, які вказують на їх однорідність. Цими вищезазначеними критеріями є різноманітні складові суспільних відносин, які знаходяться під охороною, їх соціальне призначення в них (предмети або суб'єкти відносин, зміст та особливість соціального зв'язку).

Справедливо вважати, що за основу класифікації суспільних відносин, як саме вони стають спорідненими, береться та чи інша сфера громадського (або державного) життя. Саме тому РО необхідно визначати, наприклад, відносини власності, систему господарювання, відносини, що забезпечують належний громадський порядок і моральність тощо. Можна помітити, що РО кримінальних правопорушень досить часто зазначається у назвах розділів Особливої частини (далі – ОЧ) КК. За приклад візьмемо розділ VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності». Тут РО можна визначити ті суспільні відносини, тобто такий їх порядок існування, який забезпечує встановлений у державі стан господарювання. Бувають випадки, коли РО кримінального правопорушення вказується в самій кримінально-правовій нормі, однак такі випадки існують більше як виключення. Наприклад, поняття військового кримінального

правопорушення, яке регламентується у ст. 401 КК України, як родовий об'єкт військових кримінальних правопорушень зазначається встановлений порядок несення або проходження військової служби [163, с. 87].

Проте деякі автори звертають увагу на уявний характер родового об'єкту. Наприклад, І. П. Лановенко та Г. І. Чангулі зауважували, що окремі автори висловлюють сумніви щодо доцільності й навіть правильності його визначення, тому що родовий об'єкт кримінального правопорушення – це абстракція, якої не знає закон [105, 135].

РО кримінального правопорушення все-таки має значення для практики кримінального права. Він дає змогу класифікувати усі кримінальні правопорушення по їх спорідненості та спорідненості кримінально-правових норм, які встановлюють відповідальність за їх вчинення. Ця властивість була покладена в основу побудови ОЧ ККУ, правильно об'єднавши в межах одного розділу ККУ норми, в яких ми можемо прослідкувати відповідальність за посягання на ті чи інші суспільні відносини, які є тотожними.

Якщо з метою порівняння проаналізувати зарубіжне законодавство, то можна зробити висновок, що і там не існує якогось певного, сталого підходу щодо визначення РО контрабанди НЗПРАПФЛЗ. Саме тому з'являється цілком виправдане запитання, чи є правильним розміщення цього складу кримінального правопорушення у розділі XIII ОЧ ККУ. Якщо прослідкувати послідовність, то ми бачимо, що кримінальна відповідальність за контрабанду НЗ була як у ККУ 1960 року (ст.70-1 – контрабанда НЗ, ПР чи прекурсорів), так і в ККУ 2001 року (ст. 305 контрабанда НЗПРАПФЛЗ) [127, с. 98].

Необхідно зазначити той факт, що у 1995 році було прийнято антинаркотичне законодавство, а саме: ЗУ «Про обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів» та «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними». Тоді контрабанді у ККУ була присвячена виключно

ст. 70 (контрабанда), яка знаходилась у другому розділі «Інші злочини проти держави» першої глави ОЧ ККУ. Склад кримінального правопорушення, визначений у ст. 70-1 КК України був спеціальним (по його предмету) відносно загального складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 70 КК України, що в подальшому знайшло своє втілення у сучасному КК України [103, с. 34]. У наукових колах того часу РО контрабанди визнавали монополію зовнішньої торгівлі. Під безпосереднім об'єктом (далі – БО) контрабанди розуміли встановлений порядок переміщення матеріальних цінностей, а також окремих предметів і речовин, які виключені з вільного обігу, через митний кордон України [127, с. 286].

Натомість, у чинному ККУ склад контрабанди (ст. 201 ККУ) і контрабанди НЗПРАПФЛЗ (ст. 305 ККУ) знаходяться в різних розділах ОЧ. Ми вважаємо, що співвідношення, яке існувало між ст. 70-1 до ст. 70 КК України (1960 р.), залишилося таким самим і між ст. 305 до ст. 201 КК України (2001 р.). Тобто законодавці за всі ці роки не знайшли жодних підстав, наприклад, об'єднати ці кримінальні правопорушення в одну статтю, що виправдовує їх існування в окремих розділах ККУ.

В подальшому українські вчені проводили дослідження і дійшли справедливого висновку про те, що розміщення контрабанди НЗ у розділі XIII ККУ є виправданим та визначають, що РО кримінальних правопорушень (розділ XIII) є порядок суспільних відносин у сфері охорони здоров'я населення, за порушення якого передбачено відповідальність у КК України [103, с. 82].

Слід зазначити, що в подальшому над поняттям «здоров'я населення» працювали українські дослідники Н. А. Мирошніченко [132, с. 5], А. А. Музика [138, с. 18], І. О. Никифорчин [157, с. 9]. Однак сфера народного здоров'я та його частина, яка охороняється нормами кримінального права, найбільш повно розкрита авторами у спеціальній літературі, які обґрунтовано наголошують, що народне здоров'я – це не біологічний чи психофізичний порядок існування населення, а суспільні

відносини, які є врегульованими встановленими правилами та забезпечують необхідні умови для повноцінного функціонування і життя організму людей [44, с. 12].

Це визначення було уточнено А. А. Музикою у тому плані, що умовами нормального функціонування та життєдіяльності особи в соціумі, на його думку, є встановлена суспільством і забезпечена державним апаратом здатність бути у живому стані, отримувати блага від здорового буття. Така здатність особи, яка живе у суспільстві лежить в основі поняття «здоров'я населення». Кримінальний закон в свою чергу виступає гарантом такого стану речей. Підтримання такої життєдіяльності, яка відповідає інтересам суспільства є ознакою забезпечення здоров'я населення як об'єкта кримінально протиправних посягань.

Так, А. А. Музика досить чітко і зрозуміло висловив свою позицію про те, що підтримання стану життєдіяльності людей є основним. Він мав на увазі той факт, що саме це відповідає інтересам суспільства. Небезпекою кримінальних правопорушень, пов'язаних із поширенням НЗ є руйнування тих сталих зв'язків, які вже зародилися у суспільстві і це руйнування може призвести до такого небезпечного захворювання як наркоманія. На підставі цього дослідження вчений зробив висновок, що РО кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом НЗПРАП, є суспільні відносини, які забезпечують сприятливі умови і можливості невизначеному колу осіб перебувати у живому стані, користуватися благами життя, здорового буття [138, с. 19]. Важливо відмітити, що Є. В. Фесенко, досліджуючи ОКП проти здоров'я населення, пропонує РО цих кримінальних правопорушень визнавати не тільки здоров'я населення, а також й систему заходів, спрямованих на його охорону [234, с. 16]. Однак треба брати до уваги той факт, що досить часто Україна виступає транзитною зоною у транснаціональній злочинності при переміщенні НЗПРАПФЛЗ, в такому випадку не можна погодитись із думками вчених, оскільки тоді

здоров'я населення та заходи, спрямовані на його охорону, не зазнають впливу.

Різноманітність думок у наукових колах пояснюється тим, що, по-перше наркотизм став досить поширеним та загрозливим явищем на території України в цілому та почав набирати значних обсягів, з іншої сторони, все більше дослідників почали цікавитися цією темою та висловлювати власні позиції щодо вказаної проблеми. Варто відмітити те, що як законодавець, так і теоретики дійшли обґрунтованого висновку про те, що які б суспільні відносини не потрапляли під негативний вплив незаконного обігу НЗ, здоров'я населення є найвразливішим і найбільш підпадає під вплив наркотизму.

Якщо ми вдамося до аналізу зарубіжного законодавства, то можна дійти висновку про те, що контрабанда НЗПРАПФЛЗ є кримінально караним діянням у всіх аналізованих КК. Характерною рисою аналізованих КК виступає те, що на відміну від вітчизняного, у зарубіжному законодавстві не виокремлюється спеціальна норма, яка передбачає відповідальність за контрабанду НЗПРАПФЛЗ. Однак, беручи до уваги розділи, в яких розміщується норма, можна констатувати той факт, що вони є різними. Наприклад, у КК Республіки Казахстан передбачено відповідальність за контрабанду вилучених з обігу предметів, або предметів, обіг яких обмежено – ст. 286 Глави 10 «Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки та громадського порядку». До предмета цього складу кримінального правопорушення належать НЗ, ПР, їх аналоги, прекурсори [104, с. 129]. Така сама тенденція прослідковується у КК Данії – у Главі 20 «Злочини, що викликають небезпеку для суспільства», КК Норвегії – у Главі XIV «Злочини проти суспільної безпеки». Кримінальний кодекс КНР визначає склад відповідного кримінального правопорушення у параграфі 7 «Злочини, пов'язані з контрабандою, продажем, транспортуванням та виготовленням наркотиків» (у розділі про злочини проти порядку громадського управління). Як бачимо, контрабанда НЗ у цих країнах

знаходиться у розділі кримінальних правопорушень, пов'язаних із громадською безпекою.

В інших країнах кримінально-правова норма, яка передбачає відповідальність за контрабанду НЗ, стосується сфери економічної діяльності. Наприклад, КК Вірменії передбачає відповідальність за контрабанду НЗ та ПР у главі 22 «Злочини проти економічної діяльності». Аналогічний підхід спостерігається й у Главі 25 Особливої частини КК Республіки Білорусь «Злочини проти порядку здійснення економічної діяльності». Так само КК Азербайджанської Республіки передбачає відповідальність за контрабанду НЗ і ПР у розділі «Злочини у сфері економічної діяльності» (ст. 206.2 «Контрабанда» передбачає 22 предмети кримінального правопорушення) [194, с. 267]. Те ж саме явище ми можемо прослідкувати у ч. 2 ст. 204 Республіки Киргизстан розділу VIII «Злочини у сфері економіки» Глави 22 «Злочини у сфері економічної діяльності» [149, с. 132].

Для КК деяких держав характерним є визнання контрабанди НЗПРАПФЛЗ кваліфікуючою або особливо кваліфікуючою ознакою економічних кримінальних правопорушень, наприклад, КК Молдови відносить контрабанду НЗПР як кваліфікуючу ознаку складу відповідного кримінального правопорушення, а КК Латвійської Республіки визначає відповідальність за відповідне кримінальне правопорушення у главі XIX «Злочинні діяння в народному господарстві» у вигляді особливо кваліфікуючої ознаки складу контрабанди.

Таким чином, проаналізувавши погляди вітчизняних науковців та іноземний досвід, можна зробити висновок про те, що існує два різних погляди: перший полягає у тому, що вчені розглядають РО контрабанди НЗПРАПФЛЗ порядок суспільних відносин у сфері здоров'я населення та систему заходів, спрямованих на його охорону. З іншого боку, напрошується висновок про те, що такий погляд стосовно РО не є однозначним, оскільки контрабанда НЗПРАПФЛЗ в розглянутих іноземних країнах відноситься до

сфери економічних відносин, де порушується саме встановлений порядок економічних інтересів держави та суспільства. Разом з тим, слід зауважити, що метою кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України є безпосередньо не вплив на здоров'я населення, а – матеріальне збагачення, оскільки основна мета суб'єкта кримінального правопорушення полягає в тому, щоб переправити предмети кримінального правопорушення поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю та поширити їх для отримання матеріального збагачення. Подальше споживання НЗПРАП спричиняє наркоманію, але це вже виступає БО іншого кримінального правопорушення. Також, неоднозначним залишається й той факт, що інколи суб'єкти кримінального правопорушення перевозять НЗПРАПФЛЗ через територію України як транзитну зону. Чи можемо ми в даному випадку вважати, що завдається шкода здоров'ю населення?

Отже, на нашу думку, враховуючи досвід іноземних країн та аналіз мети вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, вважаємо, що родовим об'єктом контрабанди НЗПРАПФЛЗ є встановлений порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності [91, с. 56-60]. Враховуючи викладене, ст. 305 ККУ варто виключити із розділу XIII «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення» та включити у розділ VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності», надавши їй порядковий номер, 201-2.

Основним же інструментом визначення місця розташування кожного окремо взятого складу кримінального правопорушення у системі ОЧ ККУ є БО складу кримінального правопорушення. В теорії кримінального права існує декілька основних поглядів щодо визначення поняття БО складу кримінального правопорушення, серед яких відзначаємо:

- соціальні цінності, на які посягає конкретна кримінально протиправна дія або бездіяльність (П. С. Матишевський) [127, с. 103];

- певний суспільний взаємозв'язок, благо або інтерес, на які посягає конкретне правопорушення (П. Л. Фріс) [236, с. 73];
- ті конкретні суспільні відносини, які поставлені законодавцем під охорону, тобто ті, які має захищати кримінальний закон, і яким завдається шкода, спричинена кримінальним правопорушенням, що підпадає під ознаки даного складу (В. Я. Тацій) [212, с. 66];
- суспільні відносини, на які посягає конкретне кримінальне правопорушення і яким він заподіює шкоду (А. В. Савченко) [198, с. 82-84].

На наш погляд, найбільш прийнятним є визначення поняття БО кримінального правопорушення, запропоноване А. В. Савченком та В. Я. Тацієм.

Зважаючи на виняткове значення БО кримінального правопорушення, в науці кримінального права існує класифікація об'єктів «по горизонталі», яка полягає в поділі БО складу кримінального правопорушення на основний та додатковий (поділяється на *обов'язковий (необхідний)* та *необов'язковий (факультативний)*) [198, с. 82; 212, с. 66].

Що стосується поглядів щодо визначення БО контрабанди НЗ серед науковців немає чіткої позиції, хоча думки у наукових колах не мають суттєвих відмінностей. Наприклад, А. А. Музика усі кримінальні правопорушення, які прямо чи побічно пов'язані з наркотичними засобами, згрупував за РО. До першої групи він відніс кримінальні правопорушення, що посягають на здоров'я населення, до якої він відніс і кримінальне правопорушення, передбачене ст. 70-1 КК УРСР 1960 р. Саме здоров'я, на його думку, і повинно визнаватися основним безпосереднім об'єктом цієї групи кримінальних правопорушень, пов'язаних з наркотиками [138, с. 20]. Більш неточною є думка Н. А. Мирошніченко, яка визнає основний БО як встановлений порядок переміщення предметів, вилучених з вільного обігу через митний кордон України [131, с. 399]. Так, Г. Г. Лобода зазначає, що основним БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 70-1 КК 1960 р., є встановлений порядок переміщення предметів кримінального

правопорушення через митний кордон України, додатковим БО є встановлений порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, а також – громадська безпека та народне здоров'я [120, с. 303]. Його думка дещо переплітається із баченням А. А. Музики, проте різниться за визначенням основного БО.

На нашу думку, А. А. Музика слушно зазначив, що додатковим БО контрабанди може бути державна монополія у сфері експортно-імпортних операцій з НЗППП [138, с. 95]. Ми підтримуємо вказану думку, але вважаємо, що це не додатковий БО, а основний БО НЗПРАПФЛЗ, оскільки метою вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України є саме матеріальне збагачення, а не нанесення шкоди здоров'ю населення. Додатково варто зазначити, що слушно у своєму дисертаційному дослідженні зазначила С. О. Сорока про те, що при вчиненні контрабанди НЗПРАПФЛЗ порушується не тільки державна монополія у сфері експортно-імпортних операцій з наркотичними засобами, а й порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності [205, с.76].

Разом з тим, додатковим факультативним БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, визначаємо охоронюваний кримінальним законом порядок суспільних відносин у сфері охорони здоров'я населення, який в окремих випадках може порушуватись при незаконному переміщенні вищевказаних заборонених НЗ через митний кордон України. Здоров'я населення ми визначили додатковим факультативним об'єктом, оскільки головною метою учасників міжнародних транснаціональних кримінально протиправних угруповань, які здійснюють торгівлю НЗ, є отримання матеріальних ресурсів, тим більше велика кількість країн виступає лише посередником у так званому «механізмі», будучи лише транзитною зоною, а не кінцевим споживачем, що не може завдати шкоди населенню даних країн. Саме тому, на нашу думку, наркоманія – це наслідок досліджуваного кримінального правопорушення, який може і не настати, а не основна його мета.

Отже, вважаємо, що основним БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, є порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності держави. Додатковим факультативним БО контрабанди НЗ є встановлений кримінальним законом порядок суспільних відносин у сфері охорони здоров'я населення.

Разом з тим, визначення додаткового БО вказує на більш високу суспільну небезпечність цього кримінального правопорушення, тому не визначивши правильно об'єкт контрабанди, не можна говорити про правильне вирішення питань кваліфікації вказаного діяння, про що йтиметься у наступних розділах нашого дослідження.

Не менш важливим елементом складу кримінального правопорушення виступає його предмет. Стосовно самого предмету кримінального правопорушення та його співвідношення із об'єктом кримінально протиправного посягання існують певні протиріччя у наукових колах. Проаналізуємо окремі думки науковців, щоб дійти необхідного висновку.

Зокрема, Б. С. Нікіфоров висловлював думку про те, що предмет є складовою об'єкта посягання, тому пропонував не виділяти його як окрему ознаку і взагалі не розглядати предмет кримінального правопорушення як самостійну ознаку. Із цією думкою важко погодитись, оскільки предмет кримінального правопорушення не існує окремо (як, наприклад, елементи складу кримінального правопорушення), він є нічим іншим як додатковою (факультативною) складовою [156, с. 130-132].

Вартий уваги погляд М. І. Бажанова і П. С. Матишевського, який поділяють також й А. В. Наумов і В. Я. Тацій, відповідно до якого предмет кримінального правопорушення визнається факультативною ознакою складу кримінального правопорушення. Такий підхід не конкретизує, яким елементом складу кримінального правопорушення охоплюється предмет посягання. У даному випадку, слушно зауважує В. Я. Тацій, що предмет кримінального правопорушення що існує поряд з об'єктом, – самостійна факультативна ознака складу кримінального правопорушення [12, с. 100].

В свою чергу, В. Д. Філімонов вважає предмет кримінального правопорушення сполучною ланкою, тобто вчений пояснює, що предмет є сполученням між об'єктом кримінального правопорушення та іншими ознаками складу кримінального правопорушення. На думку вченого, предмет кримінального правопорушення є складовою частиною об'єкта кримінального правопорушення, а також його об'єктивної сторони [105, с. 125-127].

П. П. Михайленко, М. П. Бікмурзін вважають, що предмет кримінального правопорушення необхідно віднести до ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення [108, с. 235].

На нашу думку велика кількість протиріч у поглядах науковців щодо розуміння взаємозв'язку предмета кримінального правопорушення й об'єкта кримінального посягання спричинені в першу чергу абсолютно різним розумінням поняття об'єкта кримінального правопорушення та його ознак.

Так, зробивши певні узагальнення наявних у кримінально-правовій літературі підходів стосовно об'єкта кримінального правопорушення, А. Н. Круглевський зробив акцент на чіткій необхідності розмежування об'єкта захисту, з одного боку, і об'єкта дії – з іншого [110, с. 13-14].

Ми підтримуємо висловлену у кримінально-правовій літературі останніх років думку про те, що вищевказане співвідношення «об'єкт захисту» й «об'єкт дії» пояснюються як співвідношення об'єкта і предмета кримінального правопорушення [151, с. 170]. Важливо зазначити, що об'єкт і предмет посягання пов'язані між собою у їх співставленні на рівні предмета суспільних відносин, який знаходиться під охороною кримінального закону. Варто одразу відмітити, що коли ми говоримо про поняття предмета кримінального правопорушення, то ми маємо на увазі таку філософську категорію як «цінності» (маються на увазі лише матеріальні цінності). Якщо підтримувати таку позицію вчених, то необхідно оперувати більш широким поняттям «цінностей» – цінності можуть розглядатися і з позитивної, і з

негативної сторін [249, с. 235] (тобто варто згадати про матеріальні блага й матеріальні антиблага).

Далі проаналізуємо різницю між предметом кримінального правопорушення та предметом суспільних відносин, що охороняються кримінальним законом. Вони мають низку відмінностей.

По-перше, як ми вже зазначали, предметом кримінального правопорушення завжди виступають матеріальні блага, на відміну від предмета суспільних відносин.

По-друге, деякі матеріальні цінності, до вчинення певного кримінального правопорушення можуть належати до суспільних відносин, які охороняються кримінальним законом. Проте, з моменту вчинення кримінального правопорушення ті ж самі матеріальні блага набувають статусу предмета кримінального правопорушення. Таким чином, без вчинення відповідного кримінального правопорушення (поза межами кримінально-правових відносин) предмета кримінального правопорушення не існує.

По-третє, предмет кримінального правопорушення, як вже зазначалось, – це факультативна ознака об'єкта кримінального правопорушення, а предмет суспільних відносин – це обов'язковий структурний елемент суспільних відносин, без якого вони не існують.

По-четверте, предметом кримінального правопорушення можуть бути і такі матеріальні блага, які мають певні «негативні» властивості – відносини з приводу таких матеріальних цінностей законодавець не забезпечує кримінально-правовою охороною.

У цьому аспекті варто звернути увагу на те, що предмети з негативними властивостями (наприклад, порнографічні предмети, НЗ) не можна розглядати окремо від об'єкта кримінального правопорушення, як наслідок, і від певних суспільних відносин, що охороняються кримінальним законом. Вищеописані предмети, так само як і матеріальні блага, що мають позитивні властивості, характеризують об'єкт посягання. Аналізуючи

вищевикладене, ми дійшли висновку, що необхідно підтримати у цьому аспекті думку В. Я. Тація [212, с. 111].

Таким чином, проаналізувавши низку поглядів науковців, визначивши певні ознаки предмету кримінального правопорушення та відмежувавши його від охоронюваних законом суспільних відносин, варто дати ґрунтовне визначення предмету кримінального правопорушення. Отже, предмет кримінального правопорушення – це факультативна ознака об’єкта кримінального правопорушення, яка знаходить свій прояв у матеріальних благах, які мають як позитивні, так і негативні властивості, які людина може сприймати органами чуттів та фіксувати технічно, та з приводу яких або шляхом безпосереднього впливу на які вчиняється кримінально протиправне діяння.

Варто акцентувати увагу на тому, що предмет є обов’язковою ознакою складу контрабанди НЗПРАПФЛЗ і його визначення має важливе значення, тому що дане кримінальне правопорушення належить до так званих «предметних» кримінальних правопорушень. Відсутність такої ознаки виключає можливість кваліфікації діяння особи за ст. 305 ККУ.

Отже, перейдемо до безпосереднього аналізу предметів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України. Ними є:

НЗ (наркотичні засоби) – за джерелом отримання наркотичні засоби бувають *природного походження* – похідні різних сортів конопель – (анаша, марихуана, гашиш), опійні препарати, кокаїн, а також *синтетичного* (синтезовані в хімічних лабораторіях) із різних хімічних речовин (перетин, метадон, фентаніл, фенамін, мелоквалон).

Як предмет кримінального правопорушення НЗ мають такі ознаки: *медицину* – характеризує здатність цих засобів при їх вживанні викликати наркотичне сп’яніння, а при неодноразовому вживанні й захворюванні на наркоманію – стійкий хворобливий потяг до таких засобів; *юридичну* – вказує, що за поданням Державного комітету України з питань контролю за наркотиками засіб віднесено до наркотичних і включено до Переліку,

затвердженого КМУ та опублікованого в офіційних друкованих виданнях. (Списки №1 Таблиць I, II, III Переліку);

ПР (психотропні речовини) – ознаки психотропних речовин як предмета кримінальних правопорушень: *медична* – психотропні речовини здатні викликати стан одурманювання (сп'яніння) та залежності; *юридична* – речовини віднесено до психотропних Державним комітетом України з питань контролю за наркотиками та наведено у Переліку. До психотропних речовин належать: мескалін, амфетамін, барбітал, діазепан, феназепам, ЛСД.

Аналоги НЗПР – заборонені до обігу в Україні, але не включені до Переліку речовин природного чи синтетичного походження, хімічна структура та властивості яких подібні до хімічної структури і властивостей НЗПР, психоактивну дію яких ці речовини відтворюють. Виготовлення аналогів НЗПР здійснюється під час створення нових фармацевтичних препаратів;

Прекурсори – речовини та їх солі, що використовуються при виробництві, виготовленні НЗПР, включених до Таблиці IV Переліку. Самі по собі прекурсори є лише сировиною та не призначені для вживання з метою викликати наркотичне сп'яніння чи одурманювання. Прекурсори поділяються на: *фармакологічні* – початкова хімічна сировина, з якої виготовляються синтетичні наркотики або психотропи; *промислові* – ті, що використовуються в процесі виготовлення природних напівсинтетичних та синтетичних наркотичних чи психотропних речовин. До прекурсорів належать: ацетон, етиловий ефір, соляна, сірчана кислоти, толуол [151, с. 324-325];

Фальсифіковані лікарські засоби (ФЛЗ) – лікарські засоби, які умисно промарковані неідентично даним про ЛЗ із відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України, а так само ЛЗ, які умисно підроблені в інший спосіб і не відповідають відомостям, у тому числі щодо складу про ЛЗ із відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру

лікарських засобів України (ЗУ від 4 квітня 1996 р. № 123/96 – ВР «Про лікарські засоби» [183].

Взагалі до лікарських засобів належать: активні фармацевтичні інгредієнти (будь-яка речовина чи суміш речовин, що призначена для використання у виробництві ЛЗ і під час цього використання стає його активним інгредієнтом), готові лікарські препарати (лікарські препарати, ліки, медикаменти), гомеопатичні засоби, які використовуються для виявлення збудників хвороб, а також боротьби із збудниками хвороб та паразитами, лікарські косметичні засоби та лікарські домішки до харчових продуктів [211, с. 412].

При цьому слід враховувати, що не є предметом досліджуваного кримінального правопорушення, зокрема, неякісні (субстандартні) лікарські засоби (препарати, виготовлені легальним виробником з правильним маркуванням, але які за відсутності належних умов виробництва, транспортування та зберігання не відповідають установленим вимогам нормативних документів) [207, с. 15].

Варто відмітити те, що перелік НЗПРАПФЛЗ стає все ширшим і урізноманітнюється з кожним роком, однак першість серед предметів, які намагаються переправити через державний кордон посідає особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонений, - це канабіс – 180 справ (55,5%), також його похідні – екстракт канабісу – 2 справи (1%) та смола канабісу – 12 справ (4%), також до групи особливо небезпечних наркотичних засобів входить героїн – 3 справи (1%) та макова солома – 4 справи (1%). До наркотичних засобів, обіг яких обмежено належить: кокаїн – 17 справ (5%), бупренорфін – 9 справ (3%), метадон – 7 справ (2%), трамадол – 8 справ (2%), субутекс – 4 справи (1%), морфін – 2 справи (1%).

Серед особливо небезпечних психотропних речовин, обіг яких заборонено, поширення набув – MDMA (метилендіоксиметамфетамін) – 19 справ (6%). Інші психотропні речовини обіг яких обмежено: амфетамін – 30 справ (9%), метамфетамін – 8 справ (3%), фенозепам – 2 справи (1%),

фенобарбітал – 1 справа (1%). Серед прекурсорів фігурують: псевдоефідрин – 12 справ (4%) та калію перманганат – 1 справа (1%) (Додатки Г1-Г22).

Розмір НЗПРАП, що перебувають у незаконному обігу, може бути невеликий, значний, великий і особливо великий. Такий поділ проводиться на підставі наказу Міністерства охорони здоров'я України від 1 серпня 2000 р. № 188, яким затверджені відповідні таблиці 1, 2, 3.

Забігаючи наперед, варто згадати про той факт, що будь-яка кількість аналогів НЗ та ФЛЗ є предметом контрабанди, оскільки їх кількості не визначені в загаданих таблицях.

Беручи до уваги питання кваліфікації дій винної особи, суд повинен брати до уваги той факт, що коли дії винного пов'язані із НЗПР або їх аналогами різних видів, розмір вищеписаних речовин визначається з їх загальної кількості. Однак, якщо поряд із цими засобами було виявлено ще й прекурсор, то його кількість повинна рахуватися окремо. Відповідно до вимог законодавства не дозволяється складати їхню кількість, а лише рахувати кількість прекурсорів різних видів [152, с. 116].

Враховуючи реалії сьогодення у наукових колах обговорюються питання щодо можливого розширення предмета контрабанди НЗПРАПФЛЗ. Одним із останніх дисертаційних досліджень, де було запропоновано розширити предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, було дослідження С. О. Сороки, яка обґрунтувала висновок про те, що переміщення отруйних, сильнодіючих речовин не може утворювати контрабанду як кримінальне правопорушення у сфері господарської діяльності, оскільки порушує порядок суспільних відносин у сфері охорони здоров'я населення, а тому запропонувала звужити предмет кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 201 ККУ шляхом виключення слів «отруйні, сильнодіючі речовини» і включення їх, диференціювавши відповідальність залежно від їх розміру (невеликий, великий, особливо

великий), до ст. 305 ККУ, тим самим розширити предмет цього кримінального правопорушення [205, с. 98].

Варто зазначити, що у висновку вченої є раціональне зерно, однак, якщо слідувати вказаній думці, то предмет необхідно розширити також додавши зброю та вибухові речовини.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку наркоманії у світі та на території України, беручи до уваги масштаби зростання наркозалежних громадян, збільшення обсягів споживання НАПР, зростання різновидів НАПР, розгалуження мережі продажу заборонених в Україні небезпечних речовин, з метою недопущення перетворення України у країну виробника НЗ, вважаємо за доцільне посилити контроль саме за інструментами та обладнанням для виготовлення НЗПР та їх аналогів.

Під обладнанням, призначеним для виготовлення НЗПРА, потрібно розуміти апарати, пристрої, прилади, за допомогою яких ці засоби й речовини виготовляються (наприклад, конденсаційна труба, випарник, генератор пари, прес, необхідні для виготовлення гашишу), чи окремі вузли, деталі відповідного агрегата (наприклад, насос для відсмоктування фільтра при перегонці опію) [191].

Варто відмежовувати побутові предмети (кухонний посуд, млинок для кави, м'ясорубка, тощо), які можуть використовуватись наркозалежними особами для виготовлення НЗПР від реального обладнання для виготовлення небезпечних речовин. Не належать до зазначеного обладнання і такі предмети медичного призначення, як шприци, стандартні флакони для розфасування ліків, скляні відвідні трубки та ін. [191]. На жаль, в українському законодавстві відсутнє поняття «інструменту, що може бути використаний для виготовлення НЗПРА».

Варто зазначити, що ст. 313 КК України передбачає кримінальну відповідальність за викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення НЗПРА, чи заволодіння ним шляхом

шахрайства або зловживання службовим становищем, та інші незаконні дії з таким обладнанням.

Однак, диспозиція ч. 1 ст. 305 КК України передбачає вичерпний перелік засобів та речовин, що є предметом цього кримінального правопорушення, тому, наприклад, на нашу думку, було б доцільно контрабанду обладнання, призначеного для виготовлення НЗПРА, у разі наявності відповідних підстав кваліфікувати за ст. 305 КК України.

Також необхідний ефективний державний контроль та згаданими інструментами та обладнанням, для цього необхідно прийняти окремий нормативно-правовий акт або внести суттєві зміни до Переліку обладнання, яке використовується для виготовлення НЗПРАП (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2008 № 140), в якому встановити перелік інструментів та обладнання, переміщення яких через митний кордон України буде заборонено або обмежено.

Враховуючи викладене та беручи до уваги той факт, що контрабандне ввезення на територію України зазначених інструментів та обладнання вчиняється з метою виготовлення сильних за своїм впливом на організм людини та небезпечних для її здоров'я висококонцентрованих препаратів, зокрема синтетичного та напівсинтетичного походження, на нашу думку, було б доцільно розширити предмет кримінального правопорушення, передбачений ст. 305 КК України, включивши до нього інструменти та обладнання, призначені для виготовлення НЗПРАП.

2.2. Об'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів

Зовнішня сторона кримінальних правопорушень дуже складна, є досить неоднозначною, щодо неї висловлено широке коло наукових думок, які тією чи іншою мірою впливають на застосування норм у практичній діяльності.

Вивчення об'єктивної сторони кримінальних правопорушень є не менш важливим, ніж інших елементів складу кримінального правопорушення. Враховуючи те, що наука розвивається та рухається вперед, відбулось руйнування деяких застарілих наукових уявлень, оскільки це є необхідним в інтересах подальшого розвитку науки і удосконалення судової практики.

Однак, враховуючи те, що стосовно поняття об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, її складових і змісту в наукових колах відсутня єдність думок, пропонуємо спочатку дослідити наявний матеріал, а в подальшому перейти до характеристики конкретного складу кримінального правопорушення [231, с. 55].

Наприклад, В. М. Кудрявцев, О. В. Ус вказують на те, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це зовнішній акт суспільно небезпечного посягання на охоронюваний кримінальним правом об'єкт, тобто акт вольової поведінки, який відбувається в об'єктивному світі та виражається у вчиненні шкоди вказаному об'єкту або створенні загрози завдання йому шкоди [114, с. 128-129; 231, с. 34]. Вже варто зазначити, що це визначення має свої недоліки, а саме: у ньому немає форм, в яких виявляється об'єктивна сторона, що, на нашу думку є суперечливим.

Досить схоже визначення надають А. А. Піонтковський та В. К. Гришук, які під об'єктивною стороною складу кримінального правопорушення вбачають характеристику кримінальним законом зовнішніх ознак кримінально протиправного діяння [53, с. 78; 172, с. 45]. Зазначене визначення є досить загальним, без жодної конкретизації форм вияву об'єктивної сторони. Крім того, варто звернути увагу на те, що кримінальний закон не дає характеристики зовнішніх ознак кримінально протиправного діяння. У кримінальному законі (ОЧ ККУ) ці ознаки можуть перераховуватись, або описуватись. Слід зазначити, що оскільки форма – це спосіб існування, внутрішня організація та зовнішнє вираження змісту [161, с. 102], то без чіткого окреслення форм існування об'єктивної сторони її зміст неможливо розкрити. Такі самі недоліки властиві й визначенням

В. М. Кудрявцева. Крім того, у них простежується підміна суспільної небезпечності як властивості кримінального правопорушення з ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Для цих визначень характерно і те, що вони розраховані на кримінальне правопорушення лише з матеріальним складом [114, с. 169].

П. І. Гришаєв та В. В. Сухонос характеризують об'єктивну сторону кримінального правопорушення як таку, котра складається із суспільно небезпечного діяння, яке завдало або може завдати значної шкоди суспільним, охоронюваним кримінальним законом, відносинам, а також із умов та обставин завдання цієї шкоди [49, с. 99]. Таке визначення, ми вважаємо дещо кращим, ніж висловлювали попередники, оскільки тут прослідковуються посилення на форми прояву діяння, а саме: умови і обставини, за яких відбувається суспільно небезпечне діяння.

Разом з тим, М. І. Бажанов, А. М. Трайнін трактують об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення як сукупність передбачених законом ознак, що характеризують зовнішній прояв суспільно небезпечного діяння, яке посягає на об'єкти кримінально-правової охорони, а також об'єктивні умови, пов'язані з цим посяганням [13, с. 112; 218, с. 167]. У вищеописаному визначенні теж прослідковується вказівка на об'єктивні умови посягання.

Досить схожу позицію із попередньою висловлюють Ф. Г. Бурчак та Є. Ф. Фесенко, які схильні до того, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це зовнішній прояв суспільно небезпечного посягання на той чи інший об'єкт, котрий перебуває під охороною кримінального закону (тобто це передбачені кримінальним законом ознаки, які характеризують зовнішній прояв суспільно небезпечного діяння) [24, с. 123; 233, с. 211]. Однак така позиція є кроком назад, оскільки в ній немає вказівки на умови посягання, як це прослідковувалось у попередніх авторів.

Н. В. Чернишова, М. В. Володько та М. А. Хазін зараховують до об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення сукупність

передбачених кримінальним законом ознак, які характеризують зовнішній прояв суспільно небезпечної дії, що посягає на об'єкти кримінально-правової охорони, а також об'єктивні умови цього посягання [244, с. 134]. Це визначення є досить схожим із тим, яке вже висловлювали М. І. Бажанов та А. М. Трайнін. Позитивною стороною є те, що в них є вказівка на сукупність передбачених законом зовнішніх ознак, а також об'єктивні умови посягання. Однак вищеописані визначення практично не конкретизують форми прояву об'єктивної сторони, тому ці визначення не дають повної характеристики змісту – самої сукупності всіх елементів і процесів, які дають повноцінне розуміння цього поняття. Помилкою, на нашу думку також є вказівка вченими лише на дію у визначенні об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення й упушенням бездіяльності як альтернативної форми діяння, що є обов'язковою ознакою кримінального правопорушення.

Таким чином, необхідно погодитись із думкою В. В. Сухоноса, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це сукупність об'єктивних ознак конкретного реального кримінального правопорушення, а об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення – це сукупність об'єктивних ознак, за допомогою яких вона охарактеризована в нормі Особливої частини кримінального закону. Мовою практика можна сказати, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це сукупність ознак «реального діяння», а об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення – це сукупність ознак, що визначені в кримінальному законі [209, с. 124-125].

Якщо аналізувати юридичну літературу, то умовно можна виділити чотири точки зору авторів щодо форм вираження об'єктивної сторони. Прихильники першої групи (наприклад, П. І. Гришаєв) вказують на те, що об'єктивна сторона може мати такі форми, як: діяння, наслідки, причинний зв'язок, умови, у яких відбувається кримінально протиправне діяння, місце, час і спосіб вчинення кримінального правопорушення, предмет та інші

ознаки, що характеризують об'єктивну сторону кримінального правопорушення [49, с. 43].

Друга група авторів (А. А. Піонтковський, В. М. Кудрявцев) виділяють такі прояви об'єктивної сторони, як: діяння (дію та бездіяльність), спосіб вчинення кримінального правопорушення, час і місце вчинення кримінально протиправного діяння, обстановку, у якій воно відбувається, причинний зв'язок і кримінально протиправний результат такого діяння [114, с. 113; 172, с. 156]. Порівняно із першою групою авторів, А. А. Піонтковський та В. М. Кудрявцев розмежовують дію та бездіяльність, а також, вказують на обстановку.

Разом з тим, цікавою є думка Е. Ф. Фесенко, який до форм прояву об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення відносить: діяння, спосіб, наслідки, причинний зв'язок, місце, час, обстановку і ситуацію вчинення кримінального правопорушення [233, с. 114]. Новим порівняно із іншими авторами є додавання ситуації вчинення кримінального правопорушення, тобто мається на увазі якісь виняткові обставини, в яких вчинялось суспільно-небезпечне діяння.

Четверта група авторів (М. І. Бажанов, М. В. Володько, М. А. Хазін, Н. В. Чернишова) до ознак об'єктивної сторони відносять: діяння, суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок, місце, час, обставини, спосіб, знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення [13, с. 79; 244, с. 115]. У порівнянні з попередніми думками, автори додатково виділяють знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення.

Проаналізувавши та давши оцінку наявним точкам зору науковців стосовно форм прояву об'єктивної сторони, ми дійшли висновку про те, що без сумніву спільним у них є існування таких ознак, як: діяння (дія або бездіяльність), кримінально протиправний результат (але по-різному називають цю ознаку, наприклад, наслідки, кримінально протиправний

результат), причинний зв'язок, спосіб, час і місце вчинення кримінального правопорушення.

Слід констатувати, що наука кримінального права розмежовує вищевказані ознаки на обов'язкові та факультативні. Однак єдиної точки зору щодо їх розподілу не існує. Перша група вчених вважає, що до обов'язкових ознак входить діяння, його наслідки і причинний зв'язок [49, с. 132–133]. Інша когорта вчених надає перевагу лише діянню, бо наслідки і причинний зв'язок, властиві тільки кримінальним правопорушенням із матеріальним складом [3, с. 67; 64, с. 89]. Треті зараховують причинний зв'язок до факультативних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення [232, с. 234]. Однак, слід погодитись з висловленою у кримінально-правовій літературі позицією, що факультативні ознаки фактично мають місце в кожному складі кримінального правопорушення, вони сприяють більш точному визначенню конкретного діяння та індивідуалізації покарання [3, с. 124]. В деяких випадках, як зазначив І. Б. Агаєв, факультативні ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення не лише мають доказове значення, але суттєво змінюють характер суспільно небезпечного діяння [3, с. 125].

Таким чином, об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення – це сукупність юридично значимих ознак, що характеризують зовнішній бік кримінального правопорушення, до числа яких належать:

- 1) суспільно небезпечне діяння (обов'язкова ознака);
- 2) суспільно небезпечний наслідок;
- 3) причинний зв'язок, який поєднує суспільно небезпечне діяння та суспільно небезпечний наслідок;
- 4) час, місце, спосіб, обстановка, засоби та знаряддя вчинення кримінального правопорушення (факультативні ознаки, які при вчиненні конкретного кримінального правопорушення можуть бути обов'язковими, кваліфікуючими або привілейованими) [217, с. 413].

Проаналізуємо ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України. Насамперед потрібно встановити *суспільно небезпечне діяння* (дію чи бездіяльність), оскільки воно є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони будь-якого складу кримінального правопорушення. Для доведення того, що вчинене діяння може бути ознакою об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, воно повинно володіти такими характеристиками (ознаками), як: суспільна небезпечність, кримінальна протиправність, конкретність (конкретний акт поведінки), свідомість та волимість (воля). При встановленні суспільно небезпечного діяння необхідно з'ясувати, чи відсутні обставини, що виключають або обмежують: а) свідомість діяння (інстинкти, рефлекси, імпульсивні реакції, поведінка окремих неосудних, поведінка особи в стані гіпнозу) та (або) б) волимість діяння (непереборна сила, фізичний примус (нездоланий або здоланий), психічний примус). Зазначені обставини безпосередньо впливають на встановлення наявності суспільно небезпечного діяння як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення та відповідно на його правильну кваліфікацію [232, с. 101].

На основі вищевикладеного, можемо констатувати, що контрабанда НЗПРАПФЛЗ, в основному, вчиняється шляхом активних дій у вигляді переміщення предметів кримінального правопорушення через митний кордон (місце) шляхом: приховування від митного контролю або поза митним контролем.

Розглянемо значення поняття «переміщення», яке охоплює ввезення товарів на митну територію України, вивезення з цієї території чи переміщення їх митною територією України транзитом [105, с. 149]. Поняття «митної території» ми розглянемо більш детально під час характеристики місця вчинення кримінального правопорушення.

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється засобами: автомобільного, залізничного, авіаційного, водного,

трубопровідного транспорту та ліній електропередач та змішаними перевезеннями (ст. 186 МК України).

В залежності від наявності договору на перевезення, а також відправника, перевізника, одержувача, товари переміщуються у:

- вантажних відправленнях;
- міжнародних поштових відправленнях;
- міжнародних експрес-відправленнях;
- несупроводжуваному багажі;
- ручній поклажі;
- супроводжуваному багажі [94, с. 15].

Прикладом переміщення може послугувати, коли громадянин України 25 липня 2016 року, слідуючи в напрямку «виїзд з України» смугою руху «зелений коридор» митного поста «Устилуг» Волинської митниці ДПС України, що знаходиться в м.Устилуг Володимир-Волинського району Волинської області, в якості водія легкового автомобіля марки «Ford Focus», діючи умисно, усвідомлюючи протиправність своїх дій, намагався перемістити через митний кордон України в Республіку Польща з приховуванням від митного контролю, способом, що утруднював виявлення наркотичний засіб, обіг якого обмежено - бупренорфін та психотропну речовину, обіг якої обмежено - амфетамін.

З метою утруднення виявлення під час проходження прикордонно-митного контролю, наркотичний засіб та психотропну речовину він приховав у паперових пакунках, помістивши їх у особистому гаманці, який знаходився в дорожній сумці на передньому пасажирському сидінні вказаного транспортного засобу. Громадянин України не вказав про наявність наркотичного засобу та психотропної речовини, обіг яких обмежено. В результаті, вони були виявлені інспекторами Волинської митниці ДПС та вилучені слідчим УСБУ у Волинській області в ході огляду місця події [32].

Таким чином, вищевказаний приклад ілюструє нам, що дія – це передбачена кримінальним законом суспільно небезпечна, конкретна,

свідома, вольова, активна поведінка суб'єкта. Дія може являти собою як один рух тіла або його частини, так і комплекс таких рухів, спрямованих до певної мети. До видів дії можна віднести: а) фізичний вплив (найбільш поширений вид); б) жести (порівняно рідко зустрічаються, притаманні вчиненню кримінальних правопорушень у співучасті); в) усні чи письмові висловлювання (менш поширений вид). Дія може бути вчинена безпосередньо (вплив самого винного на потерпілого) та опосередковано (шляхом застосування тварин, стихійних сил природи, тощо) [232, с. 155].

Дедалі частіше у практиці кримінального права трапляються випадки, коли контрабандисти, аби уникнути кримінального покарання, вигадують інші шляхи переміщення предметів кримінального правопорушення з приховуванням від митного контролю чи поза митним контролем, діючи опосередковано, використовуючи, наприклад, тварин чи птахів. Так, у липні 2018 року працівниками ДПСУ на Румунському кордоні було виявлено та затримано осіб, які у незаконний спосіб, поза митним контролем переправляли контрабандний товар у вигляді цигарок за допомогою диких гусей, які перелітали кордон із прив'язаними до грудної клітини контрабандними цигарками. На другому боці їх зустрічали мешканці Румунії, які були активно задіяні у кримінально протиправному механізмі [154]. Варто зазначити, що аналогічний механізм може використовуватись для переміщення наркотичних засобів.

Разом з тим, примітно, що опосередкована дія проявляється у вчиненні контрабанди НЗПРАПФЛЗ із залученням до протиправної діяльності неповнолітніх осіб. Оскільки втягнення до протиправної діяльності неповнолітніх осіб має високий ступінь суспільної небезпеки, вважаємо за доцільне розглянути цей аспект більш розгорнуто.

Відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду від 27 лютого 2004 р. № 2 вказується на те, що посяганням на основи суспільної моралі у сфері розвитку і виховання молодого покоління, згубним впливом на молодих людей, створення для них спотворених орієнтирів, прищеплення

асоціальних ідей, аморальних поглядів й навичок, а також вплив на рівень злочинності неповнолітніх є наслідком втягнення неповнолітніх у кримінально протиправну чи іншу антигромадську діяльність. Законодавство України чітко вказує на те, що насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом, це положення підтверджує Конституція України у ст. 52.

Ст. 3 ППВСУ від 27 лютого 2004 року № 2 звертає увагу на відповідальність дорослих осіб за втягнення неповнолітніх у кримінально протиправну чи іншу антигромадську діяльність, при чому це гарантується не тільки ст. 304 КК України, а й іншими статтями КК України, зокрема розділу XIII, а саме: ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 309, ч. 2 ст. 315, ч. 2 ст. 317, ст.ст. 323 і 324, які спеціальними нормами щодо неї. При здійсненні судочинства судам необхідно звертати також увагу на те, що кваліфікувати дії винної особи за ст. 304 КК не потрібно, у разі вчинення кримінального правопорушення, передбаченого спеціальною нормою [177].

Можемо констатувати, що чинне національне законодавство не в повній мірі захищає неповнолітніх осіб від втягнення їх до протиправної діяльності, особливо це стосується тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень. Варто зазначити, що ст. 305 КК України, на відміну від деяких зарубіжних країн, не передбачає відповідальності за втягнення неповнолітніх осіб до контрабанди небезпечних наркотичних засобів, хоча вищеописаний прецедент має місце на території України. Розглянемо згадану практику нижче.

Розглянемо відповідальність за контрабанду наркотичних засобів і психотропних речовин на прикладі КК КНР [9, с. 145-149]. У ньому цьому кримінально протиправному діянню присвячено сім статей (ст. 151–157). Контрабанда наркотиків у цій країні належить до кримінальних правопорушень проти соціалістичного ринкового економічного порядку. Особливо сувора кримінальна відповідальність передбачена за контрабанду

наркотиків, незалежно від їх кількості, і *схиляння неповнолітніх до контрабанди* (ст. 347 КК КНР).

Більш суворо карається неврахована повторна контрабанда. Основними покараннями за контрабанду наркотичних засобів згідно зі ст. 347 КК КНР передбачено: позбавлення волі на п'ятнадцять років, довічне позбавлення волі або смертна кара, а в якості додаткового покарання застосовується конфіскація майна [9, с. 150].

Прикладом втягнення неповнолітніх осіб до контрабанди є той факт, що у грудні 2019 року із держави Євросоюзу в Україну контрабандою переправляли наркотичні речовини, після чого їх везли до Києва.

Так, Управлінням СБУ у Львівській області було викрито мешканця столиці, який налагодив механізм незаконного переміщення з-за кордону наркотичних речовин для подальшої їх реалізації. Предмети кримінального правопорушення спільники наркоділка відправляли йому товар через сервіси міжнародного поштового зв'язку до Львова. Для подальшого продажу наркотичних засобів та доставки товару до м. Київ наркоторговець залучив неповнолітніх осіб. Співробітниками СБУ було затримано організатора протиправного механізму під час одержання чергової партії небезпечних речовин. За оперативними даними раніше на адресу вказаної особи надходили 12 аналогічних міжнародних поштових відправлень з-за кордону [200].

Таким чином, враховуючи вищевикладене, з метою попередження втягування неповнолітніх осіб до контрабанди наркотичних засобів, та враховуючи суспільну небезпеку вказаного діяння, вважаємо за доцільне, внести зміни до чинної норми КК України та доповнити її такою кваліфікуючою ознакою, як: «втягнення до протиправної діяльності неповнолітніх осіб» [85, с. 35-37].

Окрім активної дії контрабанда НЗПРАПФЛЗ може бути вчинена у вигляді бездіяльності. На думку О. В. Ус бездіяльність – це передбачена кримінальним законом суспільно небезпечна, конкретна, свідома, вольова,

пасивна поведінка суб'єкта, яка полягає у невиконанні ним тих дій, які суб'єкт зобов'язаний був і реально міг вчинити в конкретній обстановці, щоб перешкодити настанню суспільно небезпечного наслідку [231, с. 156].

Специфіка бездіяльності визначає й особливості її кваліфікації, а саме необхідно встановити наявність у особи:

а) *спеціального обов'язку* вчинити активні дії, якими було б відвернуто настання суспільно небезпечного наслідку. Такий обов'язок випливає з вимог кримінального закону, вимог інших нормативно-правових та локальних актів, рішення суду, трудового договору, попередньої поведінки особи тощо;

б) *реальної можливості* у певній ситуації вчинити відповідні необхідні дії і запобігти настанню суспільно небезпечного наслідку (наслідків), тобто такої можливості, за якої суб'єкт не лише об'єктивно (в силу обстановки, що склалася), а й суб'єктивно (виходячи з власних якостей та можливостей) мав змогу вчинити необхідну дію, щоб запобігти настанню суспільно небезпечного наслідку [231, с. 159].

У нашому випадку, характеризуючи об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, кримінально протиправна бездіяльність може проявлятися у вигляді, наприклад, сприяння організованій злочинній групі працівника митного органу, який у силу тих чи інших обставин, не виконав покладені на нього обов'язки. Так, деякі науковці схиляються до думки, що бездіяльність може проявлятися у вигляді незазначення особою у митній декларації переміщуваних предметів кримінального правопорушення [205, с. 113]. Ми розділяємо думку О. М. Омельчука, що це є лише способом приховування предметів кримінального правопорушення від митного контролю, що своєю чергою утворює незаконне переміщення предметів контрабанди через митний кордон України, тобто кримінальне правопорушення, передбачене ст. 305 ККУ, який вчиняється лише у формі дії.

Так, на початку 2011 року співробітниками УСБУ в Одеській області було затримано організовану злочинну групу, яка протягом 2010 року

налагодила кримінально протиправний механізм постачання на територію України наркотичної речовини – кокаїн, який потрапляв на територію України із Болівії під егідою постачання металобрухту, надавши вищевказаному кримінально протиправному механізму законного зовнішньоекономічного вигляду. У кримінально протиправному механізмі брали активну участь співробітники митниці та ДПСУ, які заступали на зміну, в день прибуття до порту металобрухту із замаскованим кокаїном. Вищевказані особи пропускали товар, не проводячи жодного огляду і контролю, що входило до їх рольової участі у кримінально протиправній схемі [37].

Таким чином, основне відмежування кримінально протиправної бездіяльності від дії полягає у зовнішній, виконавчій фізичній сфері: при бездіяльності особа не здійснює жодних зовнішньо виражених дій в обстановці, що вимагає певного її втручання.

На нашу думку, оскільки участь контролюючих органів із використанням свого службового становища утворює високий ступінь суспільної небезпеки, впливає на рівень поінформованості злочинних елементів, сприяє спрощеній системі потрапляння на територію України небезпечних наркотичних речовин, пропонуємо внести деякі зміни до чинної норми, які ми розглянемо нижче.

На думку О. В. Ус, окрім суспільної небезпечності та кримінальної караності, діяння (бездіяльність) також характеризується свідомістю та волимістю [231, с. 163]. Тому актуальним є розгляд питання про вчинення контрабанди НЗПРАПФЛЗ під дією фізичного або психічного примусу або погрозою застосування такого. Як у такому випадку розглядати склад кримінального правопорушення?

Фізичний та психічний примус визнається як самотійна обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння. Розглянемо це положення більш детально. З однієї сторони, така думка законодавців є повністю обґрунтованою і такою, що відповідає реаліям сьогодення, особливостям

правоохоронної діяльності зокрема. Однак, з іншої сторони, думка не зовсім співпадає із розвитком відповідних кримінально-правових норм. Саме це може призвести в подальшому неправильної кваліфікації протиправних дій особи та вирішення питання щодо притягнення чи звільнення її від кримінальної відповідальності [124, с. 57].

На нашу думку, в такому випадку варто звернутися до зарубіжного кримінального законодавства, яке по-різному відноситься до фізичного та психічного примусу як обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння. Розглянемо деякі приклади.

Якщо аналізувати законодавство деяких країн світу, то можна дійти висновку, що їхнє кримінальне законодавство передбачає примус як обставину, що виключає кримінальну протиправність діяння, однак немає чіткого розмежування понять «фізичний або психічний примус».

Роглянувши кримінальне законодавство Аргентини, можна констатувати, що згідно зі ст. 34 КК Аргентини, не підлягає кримінальній відповідальності той, хто був змушений діяти в результаті застосування до нього непереборної фізичної сили або погрози застосування тяжкої та неминучої шкоди [220, с. 233]. Варто відмітити, що в національному законодавстві відсутнє поняття «погрози застосування тяжкої та неминучої шкоди», яке може по різному тлумачитися законодавцями.

Наприклад, ст. 122-2 КК Французької Республіки вказує на те, що кримінальній відповідальності не підлягає особа, яка діяла під впливом сили або примусу, які вона не могла перебороти [226, с. 456-457]. Знову ж таки тут немає розмежування фізичного та психічного примусу. Проте, якщо аналізувати норму, то можна дійти висновку, що законодавець мав на увазі два види примусу. В даному випадку умовою звільнення особи від кримінальної відповідальності є відсутність у неї реальної можливості протидіяти примусу до вчинення протиправної дії.

Варто також звернутися до КК Іспанії, який у п. 6 ст. 21 дає роз'яснення, що особа, яка діяла в стані сильного страху не підлягає

кримінальній відповідальності [221, с. 210]. Можемо помітити суттєві відмінності у формулюванні норми, однак з цього слідує, що сильний страх міг бути викликаний як фізичним, так психічним насиллям.

Отже, пропонуємо розглянути поняття «фізичний і психічний примус» більш детально. В. В. Іванова, наприклад, під примусом розглядає вплив всупереч волі особи. Вона вважає, що примус – це вплив на особу проти її волі, який обмежує свободу вибору поведінки, що має на меті змусити діяти відповідно волі того, хто примушує [77, с. 75]. Варто погодитись із думкою вченої, однак, ми вважаємо, що цей примус проявляється у вигляді не впливу на особу, а саме – тиску.

У свою чергу, фізичний примус сприймається більшістю науковців як вплив, спрямований на тілесну структуру особи. Таким чином, під фізичним примусом варто розуміти насильницькі дії або фактично фізичне насильство. Однак існує думка, що фізичний примус, окрім впливу на людину шляхом нанесенням побоїв або тілесних ушкоджень, також пов'язаний зі знищенням майна [98, с. 152].

У нашому випадку доцільно зауважити, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 305 ККУ може також вчинятись під дією фізичного та психічного примусу, наприклад, коли до працівника митниці застосовуються погрози або безпосередній фізичний вплив щодо нього або членів його сім'ї з боку представників кримінальних угруповань. Вищевказані ознаки не відображаються у нормі чинного КК України.

Наприклад, у КК Республіки Білорусь 1999 р. (далі – КК РБ), що набрав чинності з 1 липня 2000 р., контрабанда, передбачена ст. 228. Відповідно до ч. 3 ст. 228 КК РБ кваліфікованими складами цього кримінального правопорушення є вчинення його: *групою осіб за попередньою змовою; особою, раніше судимою за контрабанду; службовою особою з використанням своїх службових повноважень; із застосуванням насильства до особи, яка здійснює митний контроль* [223, с. 201].

Враховуючи викладене, важливо зазначити, що така кваліфікуюча ознака як застосування (чи погроза застосування) фізичного або психічного примусу до працівника митниці носить досить високий суспільно-небезпечний характер, оскільки представники кримінальних транснаціональних структур отримують вістря впливу на працівників митних органів для реалізації своєї протиправної діяльності. Разом з тим, примітно, що кримінальні структури можуть чинити тиск не тільки на представників митниці, а також, на представників правоохоронних органів, до компетенції та підслідності яких відноситься виявлення та документування протиправної діяльності, передбаченої ст.305 КК України (ДПСУ та СБУ).

Так, 23 грудня 2019 року цілу групу оперативників СБУ, в яку входили чотири офіцери, виявили вбитими на околицях містечка Виноградове на Закарпатті поблизу кордону з Угорщиною. За інформацією, оперативна група СБУ з трьох офіцерів столичного главку і прикомандированого до них співробітника районного управління спецслужби виконувала завдання по документації трафіку контрабанди через так звану "приватну ділянку" кордону України з Угорщиною і Румунією. СБУ в черговий раз спробувала з'ясувати, що відбувається на цій ділянці кордону.

За інформацією джерел, про це дізнались місцеві контрабандисти. Після того, як з опергрупою було втрачено зв'язок, їх почали шукати та знайшли мертвими, всі тіла були зі слідами тортур. Люди вбиті контрольними пострілами в голову. Крім того, відомо що напередодні виїзду оперативної групи одному із працівників СБУ неодноразово погрожували фізичною розправою щодо нього та членів його сім'ї [72].

З урахуванням зазначеного, пропонуємо ч.ч. 2, 3 ст. 305 КК України викласти у такій редакції:

«2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені за попередньою змовою групою осіб, або особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення, передбачене цією статтею, або вчинені із залученням неповнолітнього, або службовою особою з використанням свого

службового становища, або із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль, чи працівника правоохоронного органу насильства, що не є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння, — карається ...

3. Ті самі дії вчинені із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль, або працівника правоохоронного органу насильства, що є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння, або організованою групою, — карається...» [90, с. 41-46].

Розглядаючи, наступні ознаки об'єктивної сторони, такі як суспільно небезпечний наслідок та причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком, варто зазначити, що вказані ознаки відносяться до кримінальних правопорушень із матеріальним складом, де їх наявність є обов'язковою для подальшої кваліфікації кримінального правопорушення.

Оскільки, ст. 305 КК України є кримінальним правопорушенням із формальним складом, де настання наслідків не є обов'язковим для визнання кримінального правопорушення закінченим, ми не зупиняємось для деталізації цих ознак.

Далі пропонуємо перейти до розгляду місця вчинення кримінального правопорушення. Так, аналіз юридичної літератури вказує на те, що існує реальна проблема стовно визначення поняття місця вчинення кримінального правопорушення, тому що це є важлива складова об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, оскільки для контрабанди НЗПРАПФЛЗ є важливим саме місце вчинення кримінального правопорушення, що в подальшому може впливати на правильну кваліфікацію дій винної особи.

На нашу думку, перш за все, необхідно звернутися до К. В. Юртаєвої, яка демонструє нам два аспекти поняття *"місце вчинення кримінального правопорушення"*, які є наступними:

1) це самотійна факультативна ознака об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, яка стає необхідною криміноутворюючою

ознакою його складу, у випадку, якщо диспозиція статті КК прямо її передбачає;

2) це просторова характеристика кримінального правопорушення, яка встановлює, закон про кримінальну відповідальність якої країни має бути застосований до кримінально протиправного діяння, а також є передумовою кримінально-правової кваліфікації за законом певної держави [250, с. 650].

К. В. Юртаєва вперше, на відміну від інших науковців, дає окреме визначення місця вчинення кримінального правопорушення як факультативної ознаки об'єктивної сторони. Вона визначає цю ознаку як певну місцевість, територію, об'єкт або ділянку місцевості, де щось відбулося або відбувається [251, с. 9].

Відповідно до норми ст. 305 ККУ таким місцем є митний кордон України, який є невідомою складовою митної території нашої держави. Розглянемо ці поняття більш детально. Ст. 9 Митного кодексу України (далі - МК України) визначає *митну територію України* як територію, зайняту сушею, територіальне море, внутрішні води і повітряний простір, а також території вільних митних зон.

Відповідно до законодавства України, до її складу входять: *континентальний шельф України; територіальне море; повітряний простір; внутрішні води; суходол.*

Як відомо, митний кордон України збігається з державним кордоном України, який визначено, як лінію і вертикальну поверхню, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України, тобто суші, вод, надр, повітряного простору.

Описуючи митний кордон держави, варто також згадати про спеціальні митні зони. Під *спеціальною митною зоною* розуміють такий вид режиму, відповідно до якого до товарів не застосовуються заходи тарифного та нетарифного регулювання, якщо інше не передбачено законом, а саме до товарів: які ввозяться на території відповідних типів спеціальних (вільних)

економічних зон з-за меж митної території України, а також до товарів, які вивозяться з території таких зон за межі митної території України [133, с. 95].

Митний орган, у зоні діяльності якого знаходиться спеціальна митна зона, з метою належної організації митного контролю може вимагати від органів управління цієї зони вжити такі заходи:

- 1) встановлення певних обмежень стосовно порядку доступу в зону у визначені години роботи;
- 2) спорудження огорожі по периметру зони;
- 3) запровадження інших заходів, які не перешкоджають звичному функціонуванню зони відповідно до Закону про таку зону [133, с. 97].

Разом з тим, необхідно зазначити, що у диспозиції ст. 305 ККУ прямо вказано на те, що контрабанда наркотичних засобів здійснюється шляхом переміщення. Під *переміщенням* через митний кордон України треба розуміти сукупність дій, пов'язаних із ввезенням на митну територію України, вивезенням з цієї території або транзит через митну територію України товарів, транспортних засобів та інших предметів у будь-який спосіб, будь-якими засобами та видами транспорту, включаючи використання з цією метою трубопровідного транспорту та ліній електропередач.

Давши визначення поняттю «переміщення», пропонуємо перейти до його характеризуючих ознак, а саме:

- наявність фактичного перетину митного кордону України товарами, транспортними засобами та іншими предметами;
- здійснення певних дій щодо товарів, транспортних засобів та інших предметів, які підлягають пропуску через митний кордон України;
- наявність визначених засобів та способів, завдяки яким здійснюються перелічені вище дії;
- здійснення вказаних дій у правовому режимі ввезення товарів, транспортних засобів та інших предметів на митну територію України або

їхнім вивезенням з митної території України, або транзитом через митну територію України;

- наявність фактично здійснених вольових дій фізичних та юридичних осіб.

Для легального переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України, необхідно здійснити *митне оформлення*, тобто – це виконання посадовими особами митних органів, які представляють інтереси держави, дій, спрямованих на забезпечення дотримання чинного законодавства у сфері митної діяльності суб'єктами митних відносин та закріплення результатів перевірки товарів і транспортних засобів, які переправляються через митний кордон України, і мають юридичне значення для подальшого використання цих товарів і транспортних засобів [133, с. 100].

Варто зазначити, що митне оформлення здійснюється протягом робочого часу, встановленого для цих органів та в місцях розташування відповідних підрозділів *митних органів*, як це описано у ст. 247 МК України. Митне оформлення у пунктах пропуску через державний кордон України *здійснюється цілодобово* відповідно до чинних міжнародних договорів, укладених відповідно до закону.

Діяльність митних органів України пов'язана зі здійсненням митного контролю та митного оформлення товарів, речей, валюти, цінностей, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Таким чином, *митний контроль* – це заходи, які спрямовані на здійснення митними органами в межах своїх повноважень з метою забезпечення додержання норм митного законодавства з питань державної митної служби, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Ще одним не менш важливим поняттям, яке необхідно розглянути, є *зона митного контролю*, яка є частиною пункту пропуску на митному кордоні України або в інших місцях територія, в межах якої митний орган

здійснює митний контроль. Варто зазначити, що зони митного контролю створюються для забезпечення здійснення митними органами митного контролю товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, проведення заходів, пов'язаних з виявленням, попередженням та припиненням контрабанди і порушень митних правил, у пунктах пропуску через державний кордон України (ст. 329 МК України) [214, с. 163]. У свою чергу пункти пропуску поділяються:

- за видами транспортного сполучення – *мобільні, морські, річкові, повітряні, пішохідні*;
- за видами поїздок — *на місцеві* (спрощений пропуск через кордон громадян України і суміжної держави, які проживають у прикордонних областях, районах, та транспортних засобів, що їм належать); *міждержавні* (пропуск через кордон громадян і транспортних засобів України і суміжної держави); та *міжнародні* (пропуск через кордон громадян і транспортних засобів усіх держав).

Так, відповідно до постанови КМУ № 435 від 21 травня 2012 року, затверджено перелік пунктів пропуску через державний кордон, в яких здійснюється переміщення товарів через митний кордон України [178, с. 367].

Після характеристики місця вчинення контрабанди наркотичних засобів, вважаємо за доцільне перейти до *способу вчинення* вищевказаного кримінального правопорушення. У наукових колах вважають, що *спосіб вчинення кримінального правопорушення* становить собою систему взаємозумовлених, рухливо детермінованих дій, які спрямовані на підготовку останнього, на його вчинення і приховування, які пов'язані з використанням відповідних знарядь та засобів і які залежать від часу, місця та інших сприятливих обставин об'єктивної обстановки його вчинення [105, с. 267].

Спосіб вчинення кримінального правопорушення, який виступає певним порядком, методом, послідовністю рухів і прийомів, що застосовуються особою при вчиненні умисних або необережних

кримінальних правопорушень, має вплив на ступінь суспільної небезпеки кримінального правопорушення [170, с. 160].

Як слушно зазначили О. М. Омельчук та С. А. Крушинський, не буває жодного кримінального правопорушення без властивого йому способу вчинення [166, с. 286-296]. Варто зазначити, що серед науковців існують різні погляди на класифікацію способів вчинення контрабанди наркотичних засобів. Так, В. М. Шевчук указує на 3 основні групи способів:

- переміщення поза митним контролем;
- переміщення шляхом приховування від митного контролю;
- комбіновані способи [248, с. 99].

Натомість, І. А. Ніколайчук вирізняє тільки 2 групи способів контрабанди:

- *прихований* (таємний): а) переміщення об'єктів контрабанди шляхом незаконного перетинання кордону; б) приховування об'єктів від митного контролю, щоб митні органи не змогли їх встановити;

- *легальний* (відкритий): а) ненасильницький - шляхом обманного використання документів і засобів ідентифікації (тобто без застосування насилля чи фізичного впливу); б) недекларування або недостовірне декларування, що може мати як таємний, так і відкритий характер; в) насильницький - шляхом прориву митного кордону всупереч прямій забороні працівників митниці (наприклад, із застосуванням вогнепальної зброї) [158, с. 87].

О. М. Омельчук та С. А. Крушинський запропонували відмінну класифікацію способів учинення контрабанди НЗПРАПФЛЗ, яка викликає цікавість:

- переміщення поза митним контролем;
- приховування від митного контролю;
- завідомо обманне використання документів чи засобів митної ідентифікації або шляхом недекларування чи недостовірного декларування [166, с. 286-296].

Варто зазначити те, що аналізуючи вироки з 2015 по першу половину 2021 року (Додатки Г1-Г22), ми дійшли висновку, що найчастіше контрабанда НЗПРАПФЛЗ вчиняється на автомобільному транспорті – 136 випадків (46%), автобусним транспортом – 82 випадки (30%), за допомогою поштового зв'язку – 28 випадків (10%), авіа транспортом – 22 випадки (8%), залізничним транспортом – 15 випадків (5%), пішим ходом – 6 випадків (2%) і паромним транспортом – 4 випадки (1%). Отже, найбільш поширеним є використання власного автомобілю при перевезенні наркотичних засобів, оскільки саме там можна зробити тайники та приховати предмети кримінального правопорушення від митного контролю. Також, набуває популярності і поштовий зв'язок, який стає все більш зручним і унеможливорює встановлення осіб, які постачають наркотичні речовини через пошту.

Враховуючи те, що способи вчинення контрабанди вже детально описані у праці О. М. Омельчука та С. А. Крушинського, ми не будемо зупинятися на їх деталізації, однак зазначимо те, що варто погодитися із думкою науковців, що такий спосіб контрабанди наркотичних засобів, як «з недостовірним використанням документів або засобів митної ідентифікації, чи поєднане з недекларуванням або недостовірним декларуванням» необхідно вказати у нормі ст. 305 КК України. Відповідно до правил кваліфікації кримінальних правопорушень «спосіб вчинення кримінального правопорушення не утворює сукупності кримінальних правопорушень, якщо він є обов'язковою, необхідною та невід'ємною ознакою певного діяння», тому при використанні підроблених документів, контрабанда НЗПРАПФЛЗ не потребуватиме додаткової кваліфікації за ст. 358 КК України [166, с. 286-296]. Проте, у випадку, якщо особа завчасно готувалась до вчинення контрабанди наркотичних засобів і при цьому сама підробила документи (внесла неправдиві відомості), то такі дії потребують додаткової кваліфікації за ст. 358 КК України.

Необхідно згадати також про підроблення документів службовою особою, наприклад, працівником митного органу. У даному випадку, якщо службова особа з використанням свого службового становища самостійно підробила документ, завідомо знаючи про його призначення, а також шляхом бездіяльності сприяла безперешкодному проходженню контрабандиста через митний кордон, то її дії слід кваліфікувати за ст. 27, ст. 366 та ст. 305 ККУ як співучасника контрабанди наркотичних засобів.

Також, варто акцентувати увагу на питанні кваліфікації дій осіб, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів у різних формах співучасті. Розглянемо їх ознаки більш детально на прикладі співучасті за попередньою змовою групою осіб, у складі організованої злочинної групи та злочинної організації.

Так, п. 9 ППВСУ від 3 червня 2005 року № 8 свідчить про те, що контрабанда вважається вчиненою за попередньою змовою групою осіб в тому випадку, дві і більше особи заздалегідь домовилися про спільне її вчинення. Варто звернути увагу на те, що кожна із вказаних осіб, незалежно від того, яку роль вона виконувала, несе відповідальність за ч. 2 ст. 305 КК як співвиконавець. Варто звернути увагу на те, що зазначена кваліфікуюча ознака відсутня, якщо особа вчинила контрабанду у співучасті з організатором, підбурювачем, пособником [192, с. 245].

Прикладом, який демонструє відсутність ознак вчинення кримінального правопорушення у співучасті, є вирок Крюківського районного суду Полтавської області (справа № 554/12389/13-к від 13.06.2016 року), за матеріалами якого Особу 2 було визнано винним у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 27, ч. 2 ст. 28, ч. 3 ст. 305 КК України. Задовго до вчинення кримінальних правопорушень між Особою 1, Особою 2 та невстановленою слідством Особою 3, який проживає на території Королівства Іспанія, була досягнута змова про спільне вчинення кримінальних правопорушень, яка стосувалася місця, часу, способу вчинення кримінального правопорушення та розподілу прибутків від

незаконного збуту НЗ та прекурсору. При цьому, також було погоджено кримінально протиправний план, відомий всім учасникам, досягнуто згоди щодо розподілу ролей, а саме, щодо виконання Особою 3 функції організатора та співвиконавця, Особою 1 - співвиконавця, Особою 2 - співвиконавця та пособника.

Однак, в ході дослідження доказів встановлено, що Особа 2 не здогадувався про реальні кримінально протиправні наміри Особи 1 та Особи 3. Таким чином, Особу 2 вироком Крюківського районного суду було виправдано за ч. 3 ст. 305 КК України через недоведення, що це кримінальне правопорушення вчинене обвинуваченим [34]. Отже, це вказує на те, що відсутня попередня домовленість про спільне вчинення кримінального правопорушення.

В даному випадку, необхідно згадати, що дії винних можна кваліфікувати як кримінальне правопорушення, вчинене організованою групою або злочинною організацією лише в тому випадку, якщо в них містяться всі ознаки даних видів спільного вчинення кримінальних правопорушень, що передбачені законом. Кожний з цих проявів групового вчинення кримінального правопорушення характеризує сукупність обов'язкових, постійних ознак, які повинні бути встановлені в будь-якому конкретному діянні, що кваліфікується як вчинене організованою групою або злочинною організацією.

Отже, кримінальне правопорушення слід вважати вчиненим організованою групою за умови, якщо в його вчиненні або підготовці брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо домовилися та зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього й іншого (інших) кримінальних правопорушень та мають єдиний план з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення вказаного плану, відомого всім учасникам групи. Як наслідок, ми можемо виокремити обов'язкові ознаки організованої групи:

- 1) наявність хоча б трьох осіб;

2) попередня, до початку готування або вчинення кримінального правопорушення, організованість учасників;

3) стійкість об'єднання, що виявляється у такому:

а) метою створення групи є вчинення принаймні двох кримінальних правопорушень;

б) наявність єдиного плану, відомого всім учасникам групи;

в) розподіл функцій (ролей) учасників групи.

Вищеперераховані ознаки, що характеризують організовану групу, притаманні і злочинній організації. Розмежовують ці дві форми групового вчинення кримінального правопорушення такі ознаки злочинної організації, передбачені ч. 4 ст. 28 УК України, як:

1) наявність трьох або більше осіб;

2) ієрархічність об'єднання;

3) внутрішньо та зовнішньо стійке об'єднання;

4) згуртованість організованої групи;

5) об'єднання організованих груп (двох чи більше);

6) структурованість;

7) наявність специфічної мети спільної кримінально протиправної діяльності, яка може полягати у такому:

а) вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації;

б) керівництво чи координація кримінально протиправної діяльності інших осіб (це, наприклад, координація дій двох або більше організованих груп);

в) забезпечення функціонування як самої організації, так і інших кримінально протиправних груп [189, с. 178]. Для кваліфікації кримінального правопорушення, як вчиненого злочинною організацією, необхідно встановити всі ці ознаки в конкретній формі групового посягання.

Питання про правила кваліфікації дій членів злочинної організації вже розглядав В. Ю. Нікіфоров, який вважає, що злочинна організація виступає

лише як конститутивна ознака складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 255 КК України, і не передбачена в жодному зі складів кримінальних правопорушень як кваліфікуюча ознака. Дана обставина набагато ускладнює кваліфікацію дій членів злочинної організації тоді, коли ними вчиняється кримінальне правопорушення, склад якого не містить подібної ознаки. В практиці зустрічаються випадки вчинення у складі злочинної організації кримінальних правопорушень, причому окремі члени таких злочинних організацій можуть не брати безпосередньої участі у виконанні об'єктивної сторони складу відповідних кримінальних правопорушень [156, с. 54].

Практика показує, що і ст. 255 КК України, яка передбачає відповідальність тільки за саме створення злочинної організації, застосовується в одиничних випадках і лише в сукупності з іншими статтями Особливої частини, що передбачають відповідальність за конкретні види тяжких або особливо тяжких злочинів, вчинених в цій формі співучасті. Таке положення не відповідає задачі ефективної боротьби з організованою злочинною діяльністю у формі злочинної організації і не сприяє індивідуалізації покарання відповідно до суспільної небезпеки кримінального правопорушення і злочинця [189, с. 156].

Варто зазначити, що досить аргументовано О. М. Омельчук та С. А. Крушинський стверджують про те, що при вчиненні злочинною організацією ряду кримінальних правопорушень кожному з членів такого об'єднання повинні ставитися в провину тільки ті кримінальні правопорушення, в яких дана особа брала яку-небудь участь, або знала про їх підготовку, або вчинення іншими членами; крім того, необхідне встановлення принципової готовності виконати будь-яку посилену функцію, диктовану характером кримінально протиправної діяльності злочинної організації. При визначенні відповідальності за співучасть в організованій групі і злочинній організації необхідно проводити розмежування між проблемою підстави кримінальної відповідальності та проблемою

індивідуалізації покарання як конкретного виду кримінально-правової відповідальності [165, с. 119-131].

Також слід взяти до уваги зарубіжний досвід, про який ми згадувати у розділі I нашої роботи, де у ряду країн (Республіка Узбекистан, Французька Республіка) створення організованої злочинної групи або злочинної організації для вчинення контрабанди наркотичних засобів є суворо караним, а законодавство КНР взагалі передбачає відповідальність безпосередньо організатора, що, на нашу думку, варто врахувати в українському законодавстві. Разом з тим, варто враховувати те, що під час аналізу вироків із 2015 по першу половину 2021 року (Додатки Г1-Г22), лише у декількох випадках організатор злочинної групи поніс відповідальність.

Разом з тим, на підставі викладеного, вважаємо, що доцільно доповнити ст. 305 ККУ такою кваліфікуючою ознакою, як: «участь в організованій групі або злочинній організації службових осіб, які прямо чи опосередковано надають допомогу іншим учасникам організованої групи або злочинної організації, шляхом зловживання своїм службовим становищем – карається...».

Що стосується кваліфікації, то на прикладі вироків, ухвалених в період з 2015 по першу половину 2021 року (Додатки Г1-Г22), варто зазначити, що 235 осіб (80%) вчинили кримінальне правопорушення однією особою без попередньої змови і тільки 60 осіб (20%) діяли за попередньою змовою групою осіб. Також, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 305 ККУ, найчастіше вчиняється у сукупності із іншими, передбаченими ст. ст. 307 та 309 ККУ – 263 засуджених особи (81 % від загальної кількості кримінальних правопорушень). Разом з тим, поширеними є випадки його вчинення й у укупності із діяннями, склади яких передбачені ст. 358 ККУ – 6 випадків (3 %), ст. 296-4 (2 %), ст. 263 – 5 випадків (2 %), ст. 321-1 – 2 випадки (1 %), ст. 306 ККУ – 2 випадки (1 %). Разом з тим, варто висунути таке припущення, що можлива кваліфікація за сукупністю ст. 305 ККУ та ст. 258-5 ККУ, оскільки отримані кошти від такого роду кримінально

протиправної діяльності можуть реалізовуватись не лише у предмети матеріального світу, а фінансувати процеси, які можуть становити реальну національну небезпеку, наприклад, фінансування тероризму, що є цілком серйозною загрозою з урахуванням бойових дій на сході України.

Продовжуючи тему кваліфікації, варто було б повернутися до дослідження О. М. Омельчука та С. А. Крушинського, які висловили думку про те, що варто доповнити чинну норму КК такою кваліфікуючою ознакою, як: «збройний опір працівникам правоохоронних органів, застосування вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, що заподіяло тяжкі тілесні ушкодження або смерть людини...». Відповідно до правил кваліфікації наявність такої доповненої норми не потребуватиме додаткової кваліфікації відповідних діянь за ч. 4 ст. 296 КК України та втілюватиме принцип індивідуалізації покарання [165, с. 119-131].

Варто констатувати той факт, що думка науковців є слушною, однак досліджуючи вироки судів по всій Україні ми не зустріли жодної справи, де б фігурували вищевказані факти, саме тому ми можемо зробити обґрунтований висновок про те, що це питання потребує поглибленого вивчення та свого підтвердження у реальному житті.

Враховуючи те, що на сьогодні питання стадій вчинення кримінального правопорушення є досить спірним в наукових колах, вважаємо за доцільне розглянути вказану проблематику більш детально. Отже, вчинення контрабанди НЗПРАПФЛЗ до свого повного завершення проходить усі три стадії кримінально протиправної діяльності: готування, замах і закінчене кримінальне правопорушення.

Варто відразу зазначити, що український законодавець, визначаючи стадію готування до кримінального правопорушення, охопив лише найбільш поширені види готування, а також доповнив визначення узагальнюючим поняттям: «інше умисне створення умов для вчинення кримінального правопорушення», окресливши відтак невичерпний перелік дій, які можуть становити готування до вчинення кримінального правопорушення. У ч. 1

ст. 14 ККУ готуванням до кримінального правопорушення вважається підшукування або пристосування засобів чи знарядь, також підшукування співучасників або змова на вчинення кримінального правопорушення, усунення будь-яких перешкод, а також інше попереднє створення умов для вчинення кримінального правопорушення [105, с. 143].

Наприклад, відповідно до § 2 ст. 16 КК Республіки Польща, готування є караним, якщо воно передбачене в законі. Тобто готування до кримінального правопорушення карається, лише якщо це передбачено в ОЧ КК Республіки Польща. Водночас польський законодавець передбачає окрему санкцію за готування до вчинення кримінального правопорушення, яка, зрозуміло, є менш сувора, ніж за закінчене кримінальне правопорушення. Тим часом, за українським кримінальним законодавством, готування до вчинення кримінального правопорушення та відповідальність за готування до кримінального правопорушення визначено лише в Загальній частині ККУ [42].

Цікавим також є досвід європейських держав щодо визначення та призначення покарання за готування. Зокрема, М. І. Хавронюк розглянув призначення покарання за готування та замах за КК України у рамках порівняльного аналізу кримінальних кодексів європейських держав. Учений окреслив три напрями призначення покарання за готування до кримінального правопорушення:

1) готування до кримінально протиправного діяння взагалі не карається (Албанія, Італія, Данія, Бельгія, Французька Республіка);

2) караним є готування лише до тяжкого й особливо тяжкого злочинів (Росія, Латвія, Литва) або до кримінального правопорушення, за який закон передбачає тюремне ув'язнення не менше восьми років і тільки за умови, що воно має вияв певних дій, спрямованих на вчинення кримінального правопорушення у співучасті (Голландія);

3) про стадію готування до кримінальних правопорушень у Загальній частині КК не згадується, проте в ОЧ визначено, готування до яких саме

(зрозуміло, найбільш небезпечних) злочинів карається. Цей варіант найбільш поширений [240].

Так, у чинному КК України (ч. 1 ст. 14) передбачені такі види готування: змова на вчинення кримінального правопорушення, створення умов для вчинення кримінального правопорушення, підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників, усунення перешкод (наприклад, придбання НЗ для незаконного переміщення через кордон, обладнання з цією метою схованок, тайників на транспортних засобах, у багажі, одязі та приховування у них предметів контрабанди; у виготовленні підроблених митних та інших документів; підмовлювання іншої особи на участь у контрабанді; розподіл ролей між учасниками кримінально протиправного угруповання у вчиненні контрабанди; підбір джерел придбання та місць збуту контрабандних наркотичних засобів). Відповідно до ч. 1 ст. 16 КК Республіки Польща, видами готування до кримінального правопорушення є: створення умов, спрямованих на виконання кримінального правопорушення, зокрема змова на вчинення кримінального правопорушення; підшукування або пристосування засобів, збирання інформації, складання плану дій [102, с. 567].

Складання плану дій як вид готування визначається як умова, що полегшує вчинення кримінального правопорушення. Якщо особа складає план вчинення кримінального правопорушення, то найвірогідніше, що кримінальне правопорушення буде доведено до кінця. Планування кримінального правопорушення – це вид готування, який український законодавець передбачив у сформульованому узагальнюючому виді готування, а саме «інше умисне створення умов для вчинення кримінального правопорушення», а відтак уникнув надання переліку усіх ймовірних видів готування [102, с. 560].

У цьому контексті найбільш слушною є думка В. М. Бурдіна, який переконаний, що і в діяннях особи, які становлять готування, є повноцінний

склад кримінального правопорушення з усіма чотирма елементами. Інша річ, за рахунок яких ознак він формується і де вони передбачені [23, с. 180].

Так, І. Ю. Вакула висловила у своїй дисертації думку, яка є досить слушною і з якою варто погодитись, про те, що необхідно встановити кримінальну відповідальність за готування до кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 201 та 305 ККУ. Вчиненню контрабанди предметів, які передбачені у складах цих кримінальних правопорушень, може передувати стадія готування до кримінального правопорушення. До підготовчих діянь до вчинення цих кримінальних правопорушень можна віднести підшукування співучасників із числа працівників митниці, підготовка місця схову предметів контрабанди з метою їх переміщення через митний кордон або поза митним контролем та інші. Також вона пропонує ч. 2 ст. 14 КК України викласти у такій редакції: «2. Кримінальна відповідальність настає за готування до тяжких та особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, передбачених статтями ...201.....305... Особливої частини цього кодексу» [22, с. 215; 26, с. 85].

Наступною стадією є замах. Замахом на контрабанду, як впливає зі змісту ст. 15 ККУ, повинно визнаватися вчинення з прямим умислом дій, спрямованих на незаконне переміщення НЗПРАПФЛЗ через державний митний кордон поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, коли створюється безпосередня загроза порушення встановленого порядку переміщення предметів через кордон, однак цей порядок не було порушено, оскільки незаконного переміщення не відбулося з причин, що не залежали від волі винного. Так замахом на контрабанду є пред'явлення ручної поклажі та багажу з прихованими у тайниках наркотичними засобами митному контролю перед безпосереднім виїздом (вильотом) за кордон, а також інші дії, спрямовані на переміщення предметів з приховуванням їх від митного контролю (наприклад, пред'явлення митної декларації з невказаними у ній предметами, що підлягають декларуванню, пред'явлення митних та інших документів із внесеними до них завідомо неправдивими

відомостями про кількість та характер переміщуваних предметів, наприклад: фальсифікованих лікарських засобів) [25, с. 145].

Так замахом на контрабанду варто вважати ту ситуацію, коли її предмети виявлено до переміщення через митний кордон України (під час огляду чи переогляду товарів, транспортних засобів, ручної поклажі, багажу або особистого огляду тощо). Також слід вказати на те, що аналізований злочин потрібно вважати закінченим з моменту незаконного переміщення предметів контрабанди через митний кордон України. Так зазначено у п. 8 ППВСУ від 3 червня 2005 року № 8 [192, с. 165].

Із поняттям замаху на вчинення контрабанди наркотичних засобів ситуація відносно зрозуміла, тоді як у теорії кримінального права та наукових колах все частіше набуває обговорення поняття «непридатного замаху». Розглянемо більш детально цю дефініцію. У вітчизняній кримінально-правовій літературі визначення окремого виду – непридатного замаху – має і прихильників, і противників. Зокрема, В. П. Тихий, А. В. Шевчук пропонують виокремлювати спеціальні види замаху на кримінальне правопорушення, а саме непридатний замах [215, с. 171-184]. Своєю чергою, А. В. Шевчук поділяє непридатний замах на дві складові: замах на непридатний об'єкт (предмет) та замах із непридатними засобами [248, с. 98].

Слушно також зауважити, що попри те, що в кримінальному законодавстві України відсутні положення про непридатний замах, у правозастосуванні вже давно поширеною є практика щодо кваліфікації дій злочинця, який фактично помилявся щодо властивостей предмета чи засобів [99, с. 116; 190]. В обох випадках особа припускається фактичної помилки, що позбавляє її можливості довести кримінальне правопорушення до кінця.

Прикладом, який стосується теми нашого дослідження, може бути той випадок, коли особа має намір вчинити контрабанду наркотичних засобів і з цією метою знаходить співучасників, які в подальшому виготовлятимуть та надаватимуть йому психотропну речовину – амфетамін для контрабандного

перевезення до Республіки Польща. Після ретельної підготовки громадянин Х отримує психотропну речовину, ретельно її маскує у тайнику для проходження митного контролю, однак під час митного огляду, предмет кримінального правопорушення було виявлено, а громадянина Х затримано. У ході судово-хімічної експертизи було встановлено, що порошок, схожий на психотропну речовину амфетамін, є звичайним порошком, який не містить жодних наркотичних елементів. Як в такому випадку кваліфікувати дії громадянина Х, якщо, відповідно до норм українського законодавства, фактично відсутній предмет кримінального правопорушення, а значить – відсутній сам склад кримінального правопорушення? На нашу думку, якраз в такому випадку варто застосувати термін «непридатного замаху», оскільки злочинець мав намір використати непридатний предмет кримінального правопорушення, не знаючи про те, що насправді він не спричинить ніяких негативних наслідків.

У такому випадку ми будемо керуватися п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 4. Таким чином, дії особи належить кваліфікувати як шахрайство, якщо вона під виглядом НЗПРАП умисно збуває будь-які інші засоби чи речовини з метою заволодіння грошима чи майном. Також, за наявності підстав, дії особи варто кваліфікувати як підбурювання до замаху на незаконне придбання НЗПРАП. В даному випадку дії покупця кваліфікуються як замах на вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 305, ст. 307, ст. 309, або ст. 311 КК [191].

Варто зазначити, що положення про закріплення поняття непридатного замаху притаманні кримінальному законодавству Республіки Польща та кримінальним законам багатьох зарубіжних держав. Скажімо, відповідні норми містяться у кримінальних кодексах ФРН [227, с. 56], Македонії та Чорногорії [219, с. 213], Швейцарії [109], Литовської Республіки [106] тощо. Треба також зауважити, що пом'якшення відповідальності за непридатний замах є дискреційним повноваженням суду, а не обов'язком, тому навіть

деколи трапляються випадки, коли непридатний замах на кримінальне правопорушення карається, як закінчене кримінальне правопорушення [26, с. 105-106].

Необхідно погодитись із думкою, яка побутує серед науковців про те, що якщо кримінальне правопорушення визнається незакінченим через фактичну помилку винного, це не завжди свідчить про менший ступінь його суспільної небезпеки порівняно зі закінченим кримінальним правопорушенням [105, с. 167]. Саме тому, на нашу думку, варто підтримати положення про необхідність введення у теорію кримінального права такого поняття, як «непридатний замах». Необхідно взяти до уваги те, що кримінальні правопорушення вчинені із непридатним предметом чи непридатними засобами, зокрема, контрабанда НЗПРАПФЛЗ, є також суспільно небезпечними, хоча і не в такій самій мірі, як звичайні кримінальні правопорушення, оскільки однаково посягають на суспільні цінності. Тому судам під час винесення вироку необхідно враховувати усі фактичні обставини вчинення кримінального правопорушення або причини його недоведення до кінця. Разом з тим, п. 8 ППВСУ від 3 червня 2005 року № 8 необхідно доповнити таким змістом: «При розгляді справ про контрабанду судам слід мати на увазі, що непридатний замах має місце, якщо особа має намір перемістити непридатний предмет (якщо особа вважає, що перевозить наркотичні засоби, а насправді це звичайна речовина) або вчинити кримінальне правопорушення з непридатними засобами (наприклад, митна накладна, яка насправді не має юридичної сили)» [192, с. 167].

Вважаємо за необхідне розглянути питання про визначення моменту, з якого контрабанда вважається закінченим кримінальним правопорушенням, оскільки воно має важливе практичне і теоретичне значення.

Якщо звернутися до законодавства України, то в ньому визначено, що контрабанда є закінченим кримінальним правопорушенням з моменту фактичного незаконного переміщення предметів через митний кордон України. Якщо під час виїзду за межі України, предмети контрабанди,

наприклад НЗ, виявлено під час огляду чи переогляду речей або ж особистого огляду, вчинене належить кваліфікувати як замах на контрабанду. Закінчений склад кримінального правопорушення утворює незаконне переміщення на територію України предметів контрабанди, які виявлено під час митного контролю [164, с. 109-113]. Такої ж позиції притримується С. О. Сорока у своїй дисертації [205, с. 116].

Варто зазначити, що стосовно моменту закінченого кримінального правопорушення у теорії кримінального права сформувалися різні точки зору, які можна умовно поділити на групи. Розглянемо їх:

1) деякі вчені притримуються погляду [237], що контрабанда вважається закінченим кримінальним правопорушенням лише з моменту перетину вантажем державного (митного) кордону, поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю незалежно від того, ввозиться вантаж на територію держави або вивозиться з неї. Варто зазначити, що ми не підтримуємо вищевказану позицію;

2) І. А. Алексєєв, М. А. Єфимов відстоюють позицію, що контрабанда як закінчене кримінальне правопорушення може розглядатися не лише тоді, коли винному вдалося переправити через державний кордон ті чи інші предмети, але і тоді, коли спроба контрабандного перетину була припинена митними органами або прикордонниками під час проведення огляду [164, с. 109-113]. Така позиція вченого є більш ґрунтованою та зрозумілою;

3) М. Б. Крупкін вважає, що під час виїзду з України не можна вважати обов'язковою умовою контрабанди як закінченого кримінального правопорушення момент перетину вантажем державного кордону, тому що в даному випадку необхідно визнати, що переміщені товари потрапляють на територію іноземної держави [105, с. 256], тобто за межі юрисдикції державних органів. Якщо дії, спрямовані на незаконне переміщення вантажів через кордон, були вчинені на території країни, а не за її межами, тоді на думку автора, можна говорити про кримінальну відповідальність за контрабанду. З цією думкою варто погодитись, оскільки, дійсно, в такому

випадку кримінальне правопорушення вчиняється на території іншої держави, а не на території України;

4) на думку М. І. Загороднікова, переміщення у розглянутому варіанті слід розуміти не як формальний момент фізичного переміщення через лінію державного кордону, а як подолання трьох режимів, про які ми говорили раніше і які встановлені державою в зонах прикордонного і митного контролю [70. с. 66]. Разом з тим, варто наголосити на тому, що виявлення предметів контрабанди під час митного огляду слід розглядати не як замах і готування до вчинення контрабанди, а як закінчене кримінальне правопорушення, оскільки особа проходить при переміщенні заборонених предметів через кордон (наприклад, виявлення предметів контрабанди при вивозі за межі України на прикордонних станціях, у портах, поблизу від контрольно-перепускних пунктів прикордонних військ, до моменту пред'явлення цих предметів для митного огляду) [57, с. 45]. Такої ж позиції дотримується А. М. Яковлев, який вважає, що під час ввезення товарів переміщення має місце при фактичному перетині митного кордону, а під час вивезення – при поданні митної декларації [162, с. 101];

5) О. М. Омельчук висловлює наступну позицію: з моменту митного огляду на території іноземної держави і до моменту фактичного переміщення предметів через лінію державного кордону проходить певний період, під час якого винний має можливість добровільно відмовитися від доведення кримінального правопорушення до кінця, а відтак кримінальна відповідальність виключається. Якщо його кримінально протиправні дії будуть припинені, протягом цього часу, вчинене може кваліфікуватись як замах на контрабанду [162, с. 112];

6) А. А. Музика та О. П. Горох у своїй монографії доводять необхідність визнання замаху на контрабанду закінченим кримінальним правопорушенням [141, с. 84-86].

Проаналізувавши різні точки зору, варто зазначити, що особи, які ввозять наркотичні засоби на територію України та ті, які вчиняють дії,

пов'язані із переміщенням наркотичних засобів з території України, перебувають у нерівних умовах, фактично вчиняючи одне і те ж протиправне, суспільно небезпечне діяння, особи несуть різне покарання, а інколи і взагалі звільняються від нього. Для доведення цього факту нами було проаналізовано 49 вироків, які були винесені у період з 2015 по 2020 рр. у Волинській області. Таким чином, з 49 проаналізованих вироків 24 вирокі було винесено за ст. 305 КК України (закінчене кримінальне правопорушення) і 25 – за ст. 15 та ст. 305 КК України (закінчений замах). Разом з тим, за закінчений замах до винних осіб були застосовані: звільнення від відбування покарання з випробуванням – 8 вироків (32 %); штраф – 15 вироків (60 %); арешт – 1 вирок (4 %); позбавлення волі – 1 вирок (4 %). Також, за закінчене кримінальне правопорушення до винних осіб були застосовані: штраф – 18 вироків (75 %); звільнення від відбування покарання – 2 вирокі (8,5 %); позбавлення волі – 4 вирокі (16,5 %). Крім того, аналізуючи загальну кількість вироків (Додатки Г1-Г22), ми дійшли висновку, що у 163 випадках (55%) було вчинено замах на кримінальне правопорушення та закінчене кримінальне правопорушення у 132 випадках (45%). Це вказує на тенденцію росту незакінченого кримінального правопорушення. Варто відразу зазначити, що в деяких вироків особи, які переміщували однаковий предмет кримінального правопорушення – канабіс (особливо небезпечний наркотичний засіб), в однаковому розмірі (невеликий розмір) – несли різні за суворістю покарання. Наприклад, відповідно до вироку Володимир-Волинського міського суду Волинської області від 16 січня 2017 року, громадянина А було визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 305 КК України (контрабанда особливо небезпечного наркотичного засобу – канабісу з Республіки Польща на територію України, загальною масою 1,588 г) та призначено йому узгоджене сторонами покарання у виді штрафу у розмірі 1471 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 25007

грн.00 коп. У цьому випадку особа понесла кримінальну відповідальність за закінчене кримінальне правопорушення у вигляді штрафу [31].

Натомість, вироком Ратнівського районного суду Волинської області від 6 червня 2017 року громадянина М було визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 305 КК України (контрабанда особливо небезпечного наркотичного засобу, обіг якого заборонено, - канабіс масою 1,56 г через митний кордон України) та на підставі ст. ст. 75, 76 КК України громадянина М від відбування покарання було звільнено за умови, що він протягом дворічного іспитового строку не вчинить нового кримінального правопорушення [38].

Вищевказаний приклад демонструє закінчений замах і, як ми можемо помітити, предмет кримінального правопорушення в обох випадках – канабіс – особливо небезпечний наркотичний засіб, маса переміщеної речовини є також ідентичною, проте застосування покарання є абсолютно різним. На нашу думку, продемонстрована кількість звільнених від покарання осіб за вчинення замаху на контрабанду вказує на те, що фактично особи, які вчиняють одне і те ж протиправне діяння, посягають на один і той самий об'єкт, однак відповідальність несуть різну. Таким чином, не лише порушується принцип справедливості, а й саме покарання не виконує одну із основних функцій – попередження (профілактика) вчинення контрабанди наркотичних засобів, боротьба з організованими злочинними угрупованнями, а також міжнародною та транснаціональною злочинністю. Ми вважаємо за доцільне, замах на вчинення контрабанди наркотичних засобів прирівняти до закінченого кримінального правопорушення, враховуючи те, що ступінь суспільної небезпеки від вчинених дій є однаковою. Тому, враховуючи вищевикладене, пропонуємо викласти диспозицію ч. 1 ст. 305 ККУ у наступній редакції: «Контрабанда або замах на контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів або інструменти та обладнання, призначені для їх виготовлення....» [88, с. 56-64].

Говорячи про стадії вчинення кримінального правопорушення, важливо згадати також про таке поняття як «добровільна відмова». Її правова сутність полягає в тому, що при готуванні чи замаху на контрабанду НЗПРАПФЛЗ особа за своєю волею не доводить кримінальне правопорушення до кінця. Таким чином, можна зробити висновок, що при добровільній відмові від вчинення кримінального правопорушення відсутні ознака вини, склад кримінального правопорушення; таким чином, немає підстав до притягнення особи до кримінальної відповідальності [83, с. 349].

Відповідно Пленум Верховного Суду України в п. 8 постанови від 03.06.2005 року «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» вказує, що добровільна відмова від контрабанди чи порушення митних правил є можливою до моменту прийняття митним органом митної декларації [192, с. 171].

При замаху на контрабанду наркотичних засобів питання про можливість добровільної відмови залежить від його виду. Контрабанда є формальним складом кримінального правопорушення, тому добровільна відмова на стадії закінченого замаху неможлива, так як контрабанда визнається закінченою з моменту здійснення суспільно небезпечних дій. При незакінченому замаху добровільна відмова можлива, оскільки особа не здійснила всіх дій, які вона вважала необхідними, при цьому добровільна відмова набуває специфіки в залежності від способу здійснення цього кримінального правопорушення – при контрабанді НЗПРАПФЛЗ зі сховом від митного контролю замах має місце до фактичного переміщення предметів через митний кордон [199, с. 259].

Розглянемо для порівняння думки різних науковців з приводу цієї проблеми. Так, О. В. Процюк, який вважає, що контрабанда – це кримінальне правопорушення з формальним складом, його об'єктивна сторона включає тільки діяння [193, с. 8]. В. В. Сіленко дотримується схожої позиції, говорячи, що контрабанда маючи формальний склад кримінального правопорушення, вважається закінченою з моменту фактичного переміщення

відповідних предметів через митний кордон України [203, с. 16]. З думками науковців варто частково погодитись.

Схожої думки дотримується вчений А. В. Грязнов, який так само відносить контрабанду до кримінальних правопорушень із формальним складом, уточнюючи, що контрабанда вважається закінченою з моменту вчинення вказаного в законі діяння [55, с. 185].

Про момент добровільної відмови згадує Ю. В. Гродецький, на думку якого з об'єктивної точки зору можливість добровільної відмови зберігається протягом усього періоду часу – з моменту початку вчинення кримінального правопорушення і до його закінчення. Однак вчений зазначає, що випадки неможливості здійснення добровільної відмови від деяких кримінальних правопорушень, визначаються особливостями цих кримінальних правопорушень. Із цим варто погодитись [54, с. 86].

Варто зазначити, що науковці виділяють верхню та нижню межі добровільної відмови. Таким чином, стадію готування до контрабанди наркотичних засобів науковці визначили нижньою межею добровільної відмови. Добровільна відмова можлива завжди на стадії готування, причому як у формі активних дій, так і у формі бездіяльності. В свою чергу В. Д. Іванов зазначає, що закон не вимагає, щоб особа знищила чи переробила знаряддя чи засоби вчинення кримінальних правопорушень для визнання в такій поведінці добровільної відмови [76, с. 125].

Якщо говорити про верхню межу добровільної відмови, то вона визначається між замахом і закінченим кримінальним правопорушенням. Варто зазначити, що вищевказане питання являє собою значні складнощі для правозастосовувача і досі не знайшло сталого вирішення серед вчених.

Добровільна відмова можлива протягом усього періоду стадії незакінченого замаху. З цим твердженням варто погодитися, оскільки особа не виконує усіх необхідних дій для вчинення своєї протиправної діяльності, тобто доведення кримінального правопорушення до кінця. Саме на цьому етапі вчинення кримінального правопорушення особа може утриматись від

завершення свого діяння, вона також може вчиняти й активні дії, які спрямовані на ліквідацію дій, вчинених нею раніше. Саме тому достатньою умовою для визнання добровільної відмови є своєчасне припинення кримінального правопорушення на стадії незакінченого замаху [63, с. 60-64].

На думку В. В. Сіленко, яку підтримали більшість науковців, добровільна відмова від контрабанди можлива лише до заповнення громадянином митної декларації [203, с. 12]. Так само зазначив і О. В. Процюк, який вказав, що добровільна відмова від вчинення контрабанди НЗ можлива тільки до заповнення та подачі до митного органу громадянином митної декларації. На думку автора, добровільною відмовою від вчинення кримінального правопорушення не може вважатися видача предметів контрабанди або повідомлення митному органу про їх наявність уже після вказаних дій. Видача предметів контрабанди вже після заповнення та подачі митної декларації може бути врахована як пом'якшуюча обставина [193, с. 14].

Іншої думки дотримується О. М. Омельчук, який наполягає на тому, що добровільною відмовою варто вважати і ті випадки, коли особа зізнається про наявність у неї незадекларованих товарів після заповнення декларації та опитування працівників митниці. Автор вважає, що таким чином особа добровільно відмовляється від вчинення контрабанди [162, с. 134]. Однак важко погодитися із цією думкою, оскільки особа зробила все можливе для вчинення свого протиправного наміру, могла скористуватися можливістю видати незадекларовані товари до заповнення декларації, проте вона виконала усі можливі дії для доведення кримінального правопорушення до кінця. Фактом добровільної видачі особа імовірно хотіла пом'якшити для себе покарання чи розуміла, що в подальшому може бути викрита.

Якщо звернутися до ч. 4 ст. 86 МК України, то варто погодитись з тим, що з моменту прийняття декларації митним органом, вона набуває статусу документа, який засвідчує факти, що мають юридичне значення і не може бути відкликана, змінена або доповнена [133, с. 65].

Як слушно зазначила Л. О. Ужва, заповнена декларація є свідченням усвідомленості винним змісту своїх дій та їх протиправності. Так само заповнена декларація є підтвердженням прагнення винної особи досягти бажаного результату – незаконно перемістити предмети кримінального правопорушення через митний кордон України [229, с. 406-417].

Що стосується питання вчинення контрабанди наркотичних засобів у співучасті групою осіб, то добровільна відмова набуває специфіки з урахуванням виду співучасті (ст. 31 ККУ). Добровільна відмова організатора виражена в тому, що він на стадії незакінченого замаху зможе відмовити від його здійснення інших співучасників, яких він раніше намовив. Підбурювач повинен створити необхідні умови з незавершення чи недоведення до кінця початої кримінально протиправної діяльності намовлених ним раніше осіб. Пособник при добровільній відмові від здійснення контрабанди наркотичних засобів повинен добровільно, своєчасно, особисто ліквідувати умови здійснення кримінального правопорушення [63, с. 60-64].

Таким чином, враховуючи проаналізовані наукові підходи, ми дотримуємось позиції, що добровільна відмова від вчинення контрабанди наркотичних засобів можлива до заповнення митної декларації, оскільки вказаний документ після його заповнення, набуває статусу документа, який має юридичне значення. Особа, яка має намір вчинити контрабанду НЗ, добре це усвідомлює, але бажає і далі вчиняти протиправне діяння. Варто зазначити, що той випадок, коли особа добровільно відмовляється від вчинення кримінального правопорушення після заповнення митної декларації, не перетнувши митний кордон, теоретично може мати місце для осіб з високим рівнем правосвідомості. Однак, якщо врахувати той факт, що кримінальне правопорушення вчиняється повторно або систематично, психологія злочинця, який перевозить великий чи особливо великий розмір наркотичних засобів, працює на упередження: з метою уникнути покарання, злочинець може відмовитись від подальших дій для більш ретельної

підготовки своєї кримінально протиправної діяльності в майбутньому, що суперечить основному принципу добровільної відмови.

Далі пропонуємо розглянути питання продовжуваного кримінального правопорушення, оскільки воно має важливе значення для правильного розуміння та кваліфікації діянь винної особи, яка вчиняє контрабанду НЗ.

Так, згідно з п. 6 ППВСУ від 4 червня 2010 року № 7, продовжуване кримінальне правопорушення складається з двох або більше діянь, об'єднаних єдиним кримінально протиправним наміром, які є тотожними. Це означає, що до вчинення першого з декількох тотожних діянь особа усвідомлює, що для реалізації її кримінально протиправного наміру необхідно вчинити декілька таких діянь, кожне з яких спрямовано на реалізацію цього наміру [188, с. 201-205]. Тобто існує єдиний задум, для реалізації якого необхідно вчинити низку протиправних дій, щоб досягнути бажаного результату.

Варто наголосити на тому, що такі діяння не є повторюваними, так як кожне з них утворює елемент єдиного кримінального правопорушення і окремим (самостійним) кримінальним правопорушенням щодо будь-якого іншого з цих вчинених діянь бути не може. Якщо розглядати повторність тотожних кримінальних правопорушень, то кожен із них є самостійним кримінальним правопорушенням, тобто має свою суб'єктивну сторону, а саме самостійний умисел, який виникає щоразу перед вчиненням окремого кримінального правопорушення [188, с. 210].

Зокрема, І. О. Зінченко, який деталізує законодавче визначення поняття продовжуваного кримінального правопорушення, не без підстав вважає, що продовжуване кримінальне правопорушення – це різновид простого (чи ускладненого) одиничного кримінального правопорушення. Таке кримінальне правопорушення містить у собі два або більше юридично тотожних, не співпадаючих у часі діянь (дій чи бездіяльності), які посягають на один об'єкт, спричиняють єдиний кримінально протиправний наслідок (в

кримінальних правопорушеннях із матеріальним складом) та об'єднані єдиним умислом і спільною метою [75, с. 178].

Таким чином, можемо резюмувати, що для продовжуваного кримінального правопорушення визначальним є те, що суб'єкт почергово впливає (посягає) на одні й ті самі суспільні відносини і переслідує одну і ту ж мету. Наприклад, якщо особа з самого початку своєї протиправної діяльності мала намір перемістити загалом великий розмір психотропної речовини – амфетамін із Республіки Польща до України, однак щоразу перевозила невелику кількість психотропної речовини впродовж 10 разів. Варто зазначити, що для такого кримінального правопорушення характерним є те, що суспільно небезпечне діяння не тільки існує у часі більш-менш тривалий період, але й по іншому заподіює шкоду об'єкту кримінально-правової охорони. При вищеописаному продовжуваному кримінальному правопорушенні шкода збільшується. Кожен наступний епізод продовжуваного кримінального правопорушення додатково уражає об'єкт і розмір шкоди від цього відповідно збільшується [250, с. 325-329].

Звідси слідує висновок: якщо особа мала намір незаконно перемістити через митний кордон НЗПРАПФЛЗ у великих розмірах, однак, виношуючи єдиний кримінально протиправний намір, перемістила їх невеликими частинами, то дії такої особи варто розглядати як продовжуване кримінальне правопорушення і кваліфікувати за відповідною частиною ст. 305 ККУ.

Також слід мати на увазі, що допускається складення розмірів НЗ різних видів. Таким чином розмір цих засобів (речовин) визначається виходячи з їх загальної кількості. Однак, якщо предметом кримінального правопорушення разом із НЗ чи ПР є ще й прекурсор, тоді об'єднувати їх розміри є неприпустимим. Розміри прекурсорів різних видів складаються окремо [191].

Якщо із підрахунком переміщуваних предметів кримінального правопорушення ситуація зрозуміла, то щодо моменту закінчення продовжуваних кримінальних правопорушень, у наукових колах виникають

різні погляди. Так, І. О. Зінченко вважає, що специфічний характер продовжуваних кримінальних правопорушень обумовлений не складністю їхньої законодавчої конструкції, а особливим складним характером кримінально протиправної поведінки суб'єкта [75, с. 180]. Тому і момент закінчення цих кримінальних правопорушень потрібно пов'язувати не з особливостями відповідного складу кримінального правопорушення, а з особливим характером кримінально протиправної поведінки особи.

Разом з тим, в науковій літературі була висловлена думка про те, що в тих випадках, коли діяння, що утворюють продовжуване кримінальне правопорушення, хоч і не були повністю реалізовані винним відповідно до його наміру, але фактично вже не могли завдати більшої шкоди при їх подальшій реалізації, яка би вплинула на кваліфікацію, таке кримінальне правопорушення пропонують вважати закінченим вже з моменту вчинення першого діяння [75, с. 183].

Так, зокрема, Т. М. Данилюк розмежовує так званий нормативний та фактичний момент закінчення кримінального правопорушення і пов'язує особливості закінчення продовжуваного кримінального правопорушення з особливостями конструкції відповідного складу. Відповідно, нормативним моментом закінчення продовжуваного кримінального правопорушення з формальним складом, в даному випадку, кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 ККУ, вона вважає: 1) закінчення першого ж діяння, якщо вчинення наступних не змінює кримінально - правової оцінки вчиненого; 2) момент, коли завершеним є те посягання, з вчиненням якого кримінальне правопорушення стає кваліфікованим [58, с. 12].

У нашому випадку, якщо особа має намір перемістити наркотичні засоби з приховуванням від митного контролю, наприклад, з РФ до Республіки Польща, вона вчиняє умовно 3 протиправних дії, які об'єднані єдиним кримінально протиправним умислом та метою, які в кінцевому результаті, становлять закінчене кримінальне правопорушення, а саме: 1) переміщення наркотичних засобів з РФ до України (закінчене

кримінального правопорушення); 2) перевезення (фактично зберігання) наркотичних засобів через територію України; 3) намір перемістити наркотичні засоби до Республіки Польща з України (закінчений замах). Відповідно, дії такої особи будуть кваліфікуватися як закінчене кримінальне правопорушення і не потребують додаткової кваліфікації за ст.15 КК України. Тобто фактично вчинивши перше протиправне діяння, – перемістивши наркотичні засоби на територію України, але не виконавши наступних запланованих кримінально протиправних посягань, особа вже може бути притягнута до кримінальної відповідальності, оскільки наступні дії не змінюватимуть кримінально-правову оцінку вчиненого.

Таким чином, при вирішенні питання про момент закінчення продовжуваних кримінальних правопорушень до уваги потрібно брати не особливості законодавчої конструкції складу кримінального правопорушення, а особливості фактичного вчинення суспільно небезпечного діяння (протікання його у часі), а також механізм заподіяння ним шкоди об'єкту кримінально-правової охорони [7, с. 17].

Наступним елементом об'єктивної сторони складу контрабанди пропонуємо розглянути обстановку вчинення кримінального правопорушення. Для складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 ККУ, обстановка не є конструктивним елементом об'єктивної сторони. Однак, враховуючи те, що на території України вже тривалий час ведуться бойові дії, вважаємо за доцільне говорити обстановку вчинення кримінального правопорушення, оскільки саме вона є каталізатором для розвитку злочинності в той час, як правоохоронна система ослаблена, а економіка держави знаходиться в край складному стані.

Так, загальновизнаним вбачається положення про те, що обстановка вчинення кримінального правопорушення є однією з факультативних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. З точки зору законодавчої техніки обстановка вчинення кримінального правопорушення може відображатись в кримінально-правовій нормі двояко: 1) безпосередньо

вказуватись у статті кримінального закону; 2) не вказуватись, але однозначно витікати з її змісту [126, с. 148-152].

У кримінально-правовій доктрині стосовно поняття «обстановка вчинення кримінального правопорушення» існують різні її визначення. На переконання В. М. Кудрявцева, обстановку вчинення кримінального правопорушення розуміють у вузькому і широкому сенсі: а) у вузькому розумінні ця обстановка обмежується комплексом речей, явищ і процесів, які відбуваються у зовнішньому світі; б) у більш широкому розумінні – включає місце, час та інші конкретні умови його вчинення [114, с. 22]. О. Ш. Якупов зазначає, що обстановка – це ті конкретні й специфічні об'єктивні умови, в яких відбувається суспільно небезпечне посягання [252, с. 96]. І врешті, М. І. Ковальов зауважує на те, що обстановка вчинення кримінального правопорушення являє собою сукупність ознак об'єктивного характеру, які підвищують або зменшують суспільну небезпечність кримінального правопорушення (ця ознака, як правило, є кваліфікуючою, особливо у військових кримінальних правопорушеннях) [84, с. 141].

Наведені позиції науковців із приводу розуміння обстановки вчинення кримінального правопорушення свідчать про те, що обстановка – це системне утворення, що складається з ряду елементів реального світу, у зв'язку з чим обстановка і отримує свою якісну визначеність. Найбільш типовими елементами обстановки є: 1) місце вчинення кримінального правопорушення; 2) час вчинення кримінального правопорушення; 3) людина; 4) матеріальні предмети; 5) природно-кліматичні фактори [126, с. 67].

Таким чином, першочергове значення набувають складові структури обстановки, її специфічні елементи. Зокрема, варто зазначити, що в теорії кримінального права по-різному вирішуються питання про віднесення місця і часу вчинення кримінального правопорушення до елементів обстановки. Вбачається, що поняття «місце вчинення кримінального правопорушення»,

«час вчинення кримінального правопорушення» і «обстановка вчинення кримінального правопорушення» тісно взаємопов'язані.

Слід погодитись із науковцями, що місце і час законодавець включає в якості ознак в об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення в двох випадках: коли та чи інша ознака суттєво збільшує або зменшує суспільну небезпечність кримінального правопорушення, а також, коли введення такої ознаки до об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення визначає індивідуальність останнього, дозволяючи відмежовувати його від суміжних кримінальних правопорушень. Такий погляд на співвідношення місця і часу є найбільш поширеним у вітчизняній доктрині кримінального права [126, с. 148-152].

Підбиваючи підсумки, обстановку вчинення кримінального правопорушення як кримінально-правову категорію можна визначити, як систему взаємодіючих умов, в яких вчиняється кримінально протиправне посягання, елементів реального світу, кількісні та якісні характеристики яких визначають її основні властивості і зовнішню форму, що впливають на характер і ступінь суспільної небезпеки кримінального правопорушення та ступінь суспільної небезпеки особи, яка його вчинила [169, с. 91].

Також слід сказати, що вивчення обстановки вчинення конкретного кримінального правопорушення має значення для повної та всебічної оцінки ступеня суспільної небезпечності вчиненого кримінального правопорушення. Встановлення умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення та інших обставин, які у своїй сукупності впливають на вирішення питання про те, чи підлягає особа кримінальній відповідальності. Обстановка вчинення кримінального правопорушення, як і будь-яка інша факультативна ознака об'єктивної сторони, може відігравати потрійну роль, а саме: 1) бути обов'язковою ознакою об'єктивної сторони; 2) пом'якшувати кримінальну відповідальність; 3) обтяжувати кримінальну відповідальність [169, с. 116].

Важливим моментом є також те, що вплив обстановки на спосіб вчинення кримінального правопорушення полягає у тому, що вона являє

собою сукупність певних умов для вчинення кримінального правопорушення. Як справедливо зауважує В. І. Курляндський, «обстановка може відіграти роль «каталізатора», який здатен прискорити та полегшити вчинення кримінального правопорушення [117, с. 125]. В даному випадку – це військові дії на території України.

Влучним прикладом з цього приводу може слугувати те, що 1 серпня 2018 року, співробітники Служби безпеки України, залучені до операції Об'єднаних сил, блокували у Луганській області контрабанду наркотичних засобів. Правоохоронці встановили, що мешканець Білокурахиного на власному автомобілі намагався переправити до Росії більше двох кілограмів опію. Наркотики зловмисник приховав у паливному баку авто. За оцінками експертів, орієнтовна вартість опію на «чорному ринку» становить майже півтора мільйона гривень. Оперативники спецслужби затримали зловмисника під час спроби перетину державного корону України через митний пост «Танюшівка». Затриманому оголошено підозру у вчиненні кримінального правопорушення та обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Слідчими СБУ розпочато досудове розслідування за ч. 2 ст. 15 та ч. 2 ст. 305 ККУ [145].

Як відомо, з 24 лютого 2022 року у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, по всіх областях України був введений воєнний стан. Введення такого правового режиму тягне за собою низку особливостей. Розглянемо це поняття більш детально.

Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній

незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [15, с. 180; 81, с. 149]. Закон України «Про оборону» повністю повторює дане визначення [187].

Якщо розглядати воєнний стан як кваліфікуючу ознаку кримінального правопорушення, доцільно звернути увагу на наступні аспекти:

1. Воєнний стан як ознака кримінально протиправного діяння повинен бути чітко зазначеним у тексті кримінального закону. Здебільшого такі ознаки зазначаються у диспозиціях статей. Тільки у випадку нормативного закріплення дана умова впливає на кваліфікацію.

2. Воєнний стан як кваліфікуюча ознака має імперативний характер. У разі встановлення відповідним органом факту того, що кримінальне правопорушення було вчинено саме за умов правового режиму воєнного стану, застосування норми, що встановлює санкцію за дане кримінально протиправне діяння є обов'язковим.

3. Здійснення кримінального правопорушення за умов воєнного стану значно впливає на суспільну небезпечність кримінального правопорушення. У більшості випадків, це тягне за собою більш суворе покарання.

Таким чином, на думку О. З. Мармури, воєнний стан як кваліфікуючу ознаку слід розглядати як указану в законі і характерну для частини кримінальних правопорушень певного виду суттєву обставину, що відображає типовий, значно змінений у порівнянні з основним складом кримінального правопорушення ступінь суспільної небезпеки вчиненого та особи винного, і яка впливає на законодавчу оцінку (кваліфікацію) вчиненого і міру відповідальності за нього [125, с. 75].

Розглянемо наступні приклади. Так, 26 лютого 2017 року на Одещині Служба безпеки України спільно з прокуратурою та представниками Держслужби з лікарських засобів та контролю за наркотиками викрила мережу аптек, де торгували фальсифікованими ліками та контрабандними

медикаментами. Під час обшуків у низці аптечних приміщень правоохоронці вилучили чимало незареєстрованих та фальсифікованих ліків, у тому числі сильнодіючих. Крім того, правоохоронці виявили контрабандні медикаменти, вироблені в Росії або на тимчасово окупованих територіях, та 250 тисяч гривень необлікованої готівки. Усі аптеки мережі були обладнані спеціальними схованками для зберігання фальсифікату і контрабанди, а одна з аптек взагалі працювала без ліцензії та будь-якого офіційного оформлення [201].

Також 8 вересня 2019 року правоохоронці виявили чергову спробу контрабандистів транспортувати наркоречовину через кордон до РФ. Вилучено пакунок з канабісом вагою майже 100 грамів, який чоловік та жінка перевозили у білизні, приховавши його таким чином від митного контролю. Крім того, у місцях вирощування, переробки та сортування наркотиків, за місцем проживання членів родини та на їхній присадибній ділянці слідчі виявили плантацію з 19 кущами конопель, понад 3,5 кг розфасованої висушеної коноплі, кущі конопель, висушені для подальшої обробки, а також 9,6 тис. доларів США та 61 тис. російських рублів. Фігурантам повідомили про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 305 КК України [144].

Таким чином, ми можемо помітити, що в період військових дій контрабанда НЗПРАПФЛЗ може прогресувати навіть більше, ніж у мирний час. Це пов'язано з тим, що увага правоохоронних органів та органів державної влади зосереджена на погашенні військового конфлікту, відновленні критичної інфраструктури міст, виявленні та документуванні діяльності на окупованих територіях іноземних агентів, терористичних угруповань, неконтрольованого поширення зброї. З урахуванням нестабільної економічної обстановки та гострої необхідності у великій кількості лікарських засобів для військовослужбовців, контрабандисти використовують вищеперелічені обставини на свою користь. Таким чином, під виглядом гуманітарної допомоги з-за кордону ввозяться контрабандні

лікарські засоби, які не мають належного маркування та ліцензії. Останні розповсюджуються на окупованих територіях за завищеною ціною або реалізуються через підставні фармацевтичні заклади. Це становить, перш за все, реальну загрозу здоров'ю військовослужбовців та цивільного населення. Вищенаведений приклад демонструє нам те, що в деяких випадках фальсифіковані лікарські засоби виготовляються на території України без будь-яких дозволів та ліцензій і реалізуються по всій території, зокрема, і на окупованих територіях. Разом з тим, фальсифікати можуть поширюватись і за межами України, що може негативно вплинути на міжнародний імідж нашої держави.

Окрім воєнного стану, про який ми говорили вище, варто розглянути таке поняття як «бойова обстановка», які тісно пов'язані між собою. Законом України від 12 лютого 2015 року «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за окремі військові злочини» ст. 402 КК України було доповнено приміткою-дефініцією, в якій роз'яснюється це поняття. У ній зазначено, що під бойовою обстановкою у Розділі XIX ККУ необхідно розуміти обстановку наступального, оборонного чи іншого загальновійськового, танкового, протиповітряного, повітряного, морського бою, тобто безпосереднього застосування військової зброї і техніки стосовно військового супротивника або військовим супротивником. Обстановка бою, в якому беруть участь військове з'єднання, частина (корабель) або підрозділ, розпочинається і закінчується з наказу про вступ у бій (припинення бою) або з фактичного початку (завершення) бою [150, с. 34].

Проаналізувавши наведену дефініцію, можна дійти висновку, що встановлення умов «бойової обстановки» не вимагає нормативного закріплення. Це означає, що її наявність не може бути обумовлена прийнятим рішенням того чи іншого органу державної влади про час її початку та закінчення.

Наприклад, М. І. Панов зазначає, що «бойова обстановка – це період знаходження військової частини, підрозділу, окремих військовослужбовців у безпосередньому зіткненні і протиборстві з противником, підготовка чи ведення бою (бойової операції). Бойова обстановка може виникнути як у воєнний, так і мирний час, наприклад, під час відбиття нападу на державний кордон України» [170, с. 160].

Отже, бойова обстановка як кваліфікуюча ознака, зокрема, військових кримінальних правопорушень – це сукупність об'єктивних обставин соціального, кліматичного та іншого характеру, що виникають у зв'язку з реалізацією тактичних дій військ під час оборони або нападу та ведення загальновійськового, вогневого, протиповітряного, повітряного і морського бою, у виді організованих та узгоджених ударів, вогню і маневрів (бойових дій) з'єднань, частин і підрозділів з метою знищення (розгрому) противника, відбиття його ударів і виконання інших бойових завдань, що здійснюється в обмеженому місці та протягом короткого проміжку часу.

Так, обставини, які пом'якшують або обтяжують покарання – це передбачені чи не передбачені безпосередньо в законі, але встановлені судом за конкретним кримінальним провадженням об'єктивні та суб'єктивні чинники, які не є ознаками складу кримінального правопорушення і не впливають на його кваліфікацію, однак свідчать про зниження чи підвищення рівня суспільної небезпечності вчиненого кримінального правопорушення та (або) особи винного і тим самим надають суду право для пом'якшення чи посилення покарання. У ст. 67 ККУ наданий вичерпний перелік обставин, які обтяжують покарання. Цей перелік чітко встановлений та не може бути свавільно доповненим. До нього також входить і вчинення кримінального правопорушення з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій [170, с. 195].

Безумовно, дуже важливим фактором тут є обстановка вчинення кримінального правопорушення, оскільки вона впливає на суспільну

небезпечність вчиненого діяння та особу винного, а тому повинна враховуватися судом при індивідуалізації покарання [150, с. 118].

У ППВСУ «Про практику призначення судами кримінального покарання» зазначається, що встановлення пом'якшуючих та обтяжуючих покарання обставин має значення для правильного його призначення. Судам необхідно всебічно досліджувати матеріали справи щодо наявності таких обставин і наводити у вироку мотиви прийнятого рішення. При цьому таке рішення має бути повністю самостійним і не ставитись у залежність від наведених в обвинувальному висновку обставин, які пом'якшують чи обтяжують покарання. Суди, зокрема, можуть не визнати окремі з них такими, що пом'якшують чи обтяжують покарання, а також визнати такими обставинами ті, які не зазначено в обвинувальному висновку [81, с. 141-149].

Якщо якась із обставин, наведених у ч. 1 ст. 66, ч. 1 ст. 67 ККУ, передбачена в статті ОЧ ККУ як ознака кримінального правопорушення, що впливає на його кваліфікацію, суд при призначенні покарання не може ще раз урахувати її як пом'якшуючу або обтяжуючу покарання обставину [61, с. 134].

Виходячи з наведеного положення та враховуючи, що найчастіше у випадку із військовими кримінальними правопорушеннями, воєнний стан або умови бойової обстановки прямо передбачені в статті та є кваліфікуючими ознаками, суд не може застосовувати їх як додаткову обтяжуючу обставину. Вони виступають обтяжуючою обставиною у випадках, якщо це не передбачено відповідною статтею та встановлюються на суддівський розсуд [107, с. 432-435].

Якщо у випадку із військовими кримінальними правопорушеннями умови воєнного стану та бойова обстановка в більшості норм виступають кваліфікуючими ознаками, то у випадку контрабанди НЗПРАПФЛЗ така ознака відсутня. Хоча ступінь суспільної небезпеки контрабанди НЗПРАПФЛЗ в умовах воєнного стану або бойової обстановки значно підвищується. На нашу думку, з урахуванням вищевикладеного, воєнний

стан та бойову обстановку варто розглядати як обтяжуючу обставину під час винесення вироків судами за вчинення контрабанди наркотичних засобів. Разом з тим, ми вважаємо за доцільне доповнити п. 13 ППВСУ від 3 червня 2005 року № 8 наступим роз'ясненням: «Судам треба мати на увазі, що при призначенні покарання за частинами 2 і 3 ст. 305 КК України в умовах воєнного стану чи бойової обстановки, необхідно визнавати обставину, передбачену п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України, обов'язково як таку, що обтяжує покарання» [86 с. 258-265].

2.3. Суб'єкт контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів

Суб'єкт кримінального правопорушення, поряд з об'єктом, об'єктивною та суб'єктивною сторонами, є обов'язковим і самостійним елементом будь-якого складу кримінального правопорушення, зокрема, передбаченого ст. 305 ККУ. Відсутність суб'єкта виключає наявність складу кримінального правопорушення загалом і зумовлює відсутність підстав для притягнення особи до кримінальної відповідальності.

Варто вказати, що Н. П. Грабовська, Н. С. Лейкіна вказували на те, що суб'єктом контрабанди наркотичних засобів є фізична, осудна особа, яка досягла певного віку. Правильно відзначивши необхідність наявності в суб'єкта таких ознак як осудність і досягнення віку настання кримінальної відповідальності, вони не позначили їх зв'язок з можливістю вчинення кримінально протиправного діяння.

Ще одне визначення дає С. В. Бородін, який вважає, що суб'єктом кримінального правопорушення є особа, яка відповідно до кримінального закону характеризується певними ознаками, а не будь-хто інший [17, с. 67]. До цих ознак варто віднести осудність та встановлений законом вік, при досягненні якого можлива кримінальна відповідальність. Варто погодитись,

адже, справді, не будь-яка особа може бути суб'єктом кримінального правопорушення, а лише та, яка наділена певними ознаками, визначеними в законі. Також важливим елементом є вчинення нею протиправного діяння.

В. Я. Тацій, М. Й. Коржанський, П. С. Матишевський безпідставно вважають суб'єктом кримінального правопорушення фізичну особу, яка у віці, визначеному кримінальним законом, вчинила заборонене протиправне діяння, і яка усвідомлювала таку суспільну небезпечність діяння і керувала ним [97, с. 201; 127, с. 96; 213, с. 325].

Інші автори, зокрема Н. Ф. Кузнєцова наполягає на тому, що варто визнавати суб'єктом кримінального правопорушення особу, яка досягла встановленого віку, осудна та яка вчинила умисне чи необережне суспільно небезпечне діяння, передбачене кримінальним законом. Також ця особа в окремих випадках має бути наділена спеціальними ознаками, які зазначені у відповідній нормі [115, с. 69]. Таке визначення є більш широким, однак воно фактично дублює ст. 18 ККУ.

Разом з тим, ст. 20 ККУ вказує на те, що кримінальній відповідальності підлягає особа, навіть та, яка визнана судом обмежено осудною. Це така особа, яка під час вчинення протиправного діяння через наявний у неї психічний розлад, не була здатна повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними. Отже, варто погодитись із думкою С. В. Чорней, яка вважає, що суб'єктом кримінального правопорушення є фізична особа, яка вчинила заборонене кримінальним законодавством діяння у віці, з якого відповідно до КК України може наставати кримінальна відповідальність і яка є осудною або визнана в установленому законом порядку обмежено осудною [246, с. 125-128].

Виходячи з норм ст. 18 ККУ, до ознак суб'єкта кримінального правопорушення законодавець відносить: наявність статусу фізичної особи, досягнення передбаченого КК України віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, та осудність. Таким чином, суб'єкт кримінального правопорушення характеризується такими ознаками:

а) суб'єктом кримінального правопорушення може бути тільки фізична особа. Відповідно до ст.ст. 6-8 ККУ передбачено, що підлягати кримінальній відповідальності можуть громадяни України, особи без громадянства та іноземці;

б) суб'єктом кримінального правопорушення може бути лише осудна особа.

Чинний ККУ, на відміну від КК УРСР (1960 р.), вперше дає законодавче визначення осудності. Відповідно до законодавства України осудною слід вважати особу, яка під час вчинення кримінального правопорушення могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними. Кримінальні правопорушення, як і всі вчинки людини, визначаються і контролюються її свідомістю і волею. Лише психічно здорова особа може свідомо обирати ті чи інші варіанти поведінки, розуміти характер і наслідки своїх діянь, проявляючи волю, керувати ними. Тобто осудність – це нормальний стан психічно здорової людини. На практиці питання про встановлення осудності виникає у випадку наявності сумнівів щодо психічного стану особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння [243, с. 187].

Ч. 2 ст. 19 ККУ передбачено, що неосудна особа не підлягає кримінальній відповідальності. Мається на увазі особа, яка під час вчинення суспільно небезпечного діяння, перебувала в стані неосудності, тобто не могла керувати та усвідомлювати своїх дій (бездіяльності) внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки. На відміну від стану осудності, стан неосудності характеризується нездатністю особи усвідомлювати свої діяння або керувати ними, а отже, і виключає її кримінальну відповідальність за вчинене діяння. Стан неосудності, як і стан осудності, з'ясовується лише в межах вчинення кримінального правопорушення та у зв'язку з ним [243, с. 190].

Разом з тим, як вже зазначалось вище, ч. 1 ст. 20 ККУ визначається поняття обмеженої осудності як особливого психічного стану особи, який повинен враховуватися судом при призначенні покарання. Обмежена осудність є відносно новим поняттям у кримінальному законодавстві. У свою чергу, під ним варто розуміти такий психологічний стан людини, за якого вона під час вчинення кримінального правопорушення через наявний у неї розлад була не здатна повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та/або керувати ними. Стан обмеженої осудності не виключає кримінальну відповідальність, але ця обставина враховується судом при призначенні покарання, що також може бути підставою для застосування до неї примусових заходів медичного характеру [151, с. 467]. Проте стан обмеженої осудності особи може бути і неприйнятий судом до уваги, це залежить від конкретних обставин вчинення кримінального правопорушення [243, с. 195].

Відповідно до ч. 1 ст. 22 ККУ кримінальній відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 ККУ, підлягає фізична осудна особа, яка до вчинення кримінального правопорушення досягла 16 років, є громадянином України, іноземцем або особою без громадянства (у т.ч. особа, яка користується правом дипломатичного імунітету) [151, с. 510].

У теорії кримінального права особу, яка поряд із загальними ознаками суб'єкта кримінального правопорушення (вік, осудність) володіє додатковими ознаками, виписаними у законі про кримінальну відповідальність, прийнято називати «спеціальним суб'єктом». Під цим поняттям варто розуміти фізичну осудну особу, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, і суб'єктом якого може бути лише певна особа. Таким чином, спеціальний суб'єкт – це особа, яка, крім зазначених трьох загальних ознак, має додаткові спеціальні ознаки, передбачені у статті ОЧ ККУ для суб'єкта конкретного кримінального правопорушення [151, с. 511].

Як зазначає М. І. Бажанов, спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення є особа, яка наділена, окрім вказаних загальних, спеціальними, додатковими ознаками, які її характеризують та визначають кваліфікацію скоєного нею суспільно небезпечного діяння [12, с. 123].

На думку М. П. Карпушина, під спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення, який вчиняє контрабанду з використанням свого службового становища, можуть бути такі особи, службове становище яких дає їм право провозити вантаж без митного огляду або здійснення митного контролю. Такими особами можуть бути працівники митних органів (наприклад, інспектори, контролери), службові особи прикордонних органів (у більшості випадків – працівники контрольнопропускних пунктів), посадові особи різноманітних делегацій, диппредставництв тощо [151, с. 515]. У свою чергу, Ю. І. Сучков більш схильний до позиції, яку займав М. П. Карпушин стосовно використання службовою особою свого службового становища як ознаки контрабанди, якщо ті чи інші особи незаконно перевозять через митний кордон товари, сподіваючись, що працівники митних органів їх не оглядатимуть у зв'язку з службовим становищем, яке займають ці особи [210, с. 40].

Однак, що стосується позиції М. П. Карпушина щодо спеціального суб'єкта в розумінні того, що ним може бути лише представник митного або прикордонного органу, то варто зазначити, що цей перелік є дещо ширшим. Під службовими особами можна розуміти і інших представників правоохоронних структур, уповноважених тим чи іншим способом, впливати на переміщення наркотичних засобів з території чи на територію України, організовувати та здійснювати «кришування» наркотрафіків, це, наприклад, можуть бути співробітники СБУ, Національної поліції України, військовослужбовці ЗСУ [151, с. 520].

Необхідно також звернути увагу на те, що однією з особливостей досліджуваного кримінального правопорушення є та обставина, що його часто вчиняють особи з іноземним громадянством. Такими особами є:

студенти, туристи, працівники зарубіжних установ, які мають статутний капітал у спільних підприємствах на території України тощо, які постійно мають можливість виїзду за межі нашої держави. У зв'язку з цим, як показує слідчо-оперативна практика, контрабандна діяльність вказаних осіб має продовжуваний характер, вчиняється здебільшого досить довгий час і складається з багатьох кримінальних епізодів [122, с. 73-80].

Окрім зазначеного, на сьогодні існує гостра проблема притягнення до відповідальності юридичних осіб, яка і досі викликає активну полеміку серед науковців. Пропонуємо розглянути цю проблему більш ґрунтовно, а також проаналізувати основні зарубіжні моделі кримінально-правового впливу на юридичних осіб.

Так, дослідження проблематики кримінальної відповідальності юридичних осіб у зарубіжних країнах висвітлювали у своїх працях деякі вчені, зокрема, П. Н. Бірюков [14], Б. В. Волженкін [43], С. Г. Келіна [82], А. С. Нікіфоров [156]. Варто зазначити, що вітчизняні науковці приділили цьому аспекту мало уваги. Вказана тема описувалась у працях таких дослідників, як Р. В. Вереша [27], В. К. Грищук [50], О. О. Дудоров [65], О. О. Михайлов [135], В. М. Смітєнко [204] та інших.

Варто наголосити, що більша половина з 27 держав ЄС у своєму законодавстві передбачає можливість притягнення юридичних осіб до кримінальної відповідальності. Так, юридична особа підлягає кримінальній відповідальності у таких європейських державах: а) що входять до складу ЄС (наприклад, Королівство Бельгія, Угорська Республіка, Королівство Данія, Республіка Ірландія, Республіка Мальта); б) що не входять до складу ЄС (Республіка Албанія, Республіка Ісландія, Республіка Македонія, Великобританія); в) у яких передбачена квазікримінальна, тобто адміністративно-кримінальна відповідальність юридичних осіб (Австрійська Республіка, Італійська Республіка) [111, с. 69].

Таким чином, пропонуємо розглянути законодавство деяких зарубіжних країн про притягнення юридичних осіб до кримінальної

відповідальності та виявити у них спільні, значущі риси. Відповідно до положення відомої в американському праві доктрини *respondent superior*, котра має цивілістичне походження, вказується, що юридична особа може підлягати кримінальній відповідальності за незаконні дії своїх керівників, інших службових осіб, працівників, а також агентів, які діяли у межах службової компетенції і на користь організації [156, с. 54].

Слід зазначити, що юридичні особи у США можуть бути приватними або публічними [156, с. 78]. Прикладом може послугувати Закон «Про іноземну корупційну практику», у якому зазначається, що організації і пов'язані з нею фізичні особи «самостійно» і «незалежно» підлягають кримінальній відповідальності за корупційні діяння (глава 15 Зводу законів США, Секція 78dd-1 і наст.). Навіть якщо кримінальне переслідування здійснюється стосовно фізичних осіб, які є виконавцями, підбурювачами, пособниками відмивання грошей чи активного хабарництва, то це не звільняє від кримінальної відповідальності організації. Варто зазначити, що поширеною є практика укладення юридичною особою т.зв. «угоди про визнання вини» із зобов'язанням відшкодувати визначену завдану шкоду від незаконної діяльності в обмін на відмову обвинувальних органів від переслідування конкретних фізичних осіб [156, с. 95]. Саме таку практику можна було б запозичити і для українського законодавства.

Відповідно до КК Франції, парламент дав роз'яснення таким положенням: 1) установити такі види покарань, які б унеможливлювали ліквідацію і здійснення судового нагляду публічно-правових юридичних осіб, політичних партій, рухів, профспілок, тощо; 2) виключити можливість притягнення до кримінальної відповідальності лише держави та місцевих органів самоуправління, якщо останні здійснюють функції, які не можуть бути делеговані іншим суб'єктам; 3) ввести для юридичних осіб п'ятикратний розмір штрафу, встановлений для фізичних осіб, а у випадку рецидиву – десятикратний 4) уточнити, що поряд з відповідальністю

юридичної особи можлива відповідальність і фізичної особи – виконавця чи співучасника цього кримінально протиправного діяння [226, с. 345-347].

Згідно зі ст. 121-2 КК Французької Республіки підлягають кримінальній відповідальності юридичні особи за дії, вчинені від їх імені органами або приватними особами, які є їх представниками. Як ми бачимо, для притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб у Франції необхідним є вчинення кримінально протиправного діяння її керівником чи представником [226, с. 349].

Необхідно зазначити, що у французькому законодавстві розрізняються юридичні особи публічного і приватного права. В свою чергу, до першої категорії варто віднести державу і уряд, місцеву та регіональну влади, державні установи, професійні організації та групи публічного інтересу. До другої категорії – асоціації, комерційні та некомерційні партнерства, групи економічних інтересів, профсоюзи, фонди, політичні партії та групи. Також, до кримінальної відповідальності можуть притягуватись іноземні юридичні особи приватного права в тих випадках, коли юрисдикція французьких судів розповсюджується на вчинені діяння [226, с. 350]

Варто зазначити, що французький кримінальний кодекс також установлює відповідальність юридичних осіб за досить широкий спектр кримінальних правопорушень, зокрема: виготовлення, імпорт, експорт, перевезення, зберігання, передача наркотиків [226, с. 355].

Обґрунтування необхідності притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб можна знайти й у законодавствах інших держав. Так, голландський учений Марк Хрунхаузен вважає найбільш важливими аргументами щодо встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб такі:

1. Гармонія в рамках правової системи. Юридичні особи давно визнаються суб'єктами права у цивільному й адміністративному праві. Враховуючи значення юридичних осіб у житті суспільства, бажано і кримінальне право гармонізувати у цій площині з іншими галузями права.

2. Стаття 51 КК Королівства Нідерландів призначена для того, щоб усунути прогалини у кримінально-правовій відповідальності. Часто неможливо встановити конкретну особу, яка вчинила кримінальне правопорушення у підприємницькій сфері. Крім того, притягнення до відповідальності найманих працівників у більшості випадків практично не впливає на діяльність самого підприємства.

3. Як правило, особиста провина найманого робітника, який вчинив діяння, відносно мала. Покарання юридичної особи за таких умов здійснюється шляхом накладення санкцій, пропорційних шкоді, яка спричинена суспільству відповідним кримінальним правопорушенням [242, с. 29]. Такі аргументи, на наш погляд, є досить слушними і для українських реалій.

Відповідно до англійського кримінального законодавства юридична особа є самостійно діючою або бездіяльною особою, що юридично відрізняється від її членів. Згідно із Законом «Про тлумачення правових термінів» вказівка на «особу» у формулюванні складів тих чи інших кримінальних правопорушень передбачає також і юридичну особу, якщо інше прямо не встановлено законом. В англійській судовій практиці ніколи не виникало сумнівів у тому, що члени юридичної особи, наприклад, її службовці, можуть уникнути відповідальності. Вони підлягають кримінальній відповідальності за кримінально протиправні діяння, вчинені або санкціоновані ними [135, с. 190].

Загальні ж засади кримінальної відповідальності юридичних осіб передбачені Законом «Про тлумачення» 1978 р. Юридична особа в Англії може підлягати кримінальній відповідальності за корупційні діяння, відмивання доходів і фінансування тероризму (торгівля впливом, на відміну від США, у Англії не криміналізована) [135, с. 189].

У законодавствах держав континентальної Європи також наявні норми, які вказують на певне коло фізичних осіб, кримінально протиправні дії яких визнаються діями юридичної особи. Так, ст. 2 (1) КК Угорщини зазначає, що

юридична особа підлягає кримінальній відповідальності, якщо кримінальне правопорушення було вчинене: 1) одним з її учасників або менеджерів, чи представників, наділених правами керувати цією юридичною особою або представляти її інтереси, чи контролюючим членом її правління і/або його представниками (ст. 2 (1) а); 2) одним з її учасників чи працівників, коли з боку керівника, наділеного відповідними повноваженнями, спостерігається недостатній контроль (ст. 2 (1) б); 3) третьою особою за умови, що представники компанії, які надали їй права управління юридичною особою, знали про вчинення протиправних дій (ст. 2 (2) Закону) [14, с. 136].

Відповідно до ст. 3 Закону Республіки Польща «Про відповідальність колективних суб'єктів за дії, заборонені під загрозою покарання» від 28 жовтня 2002 р. підставою кримінальної відповідальності юридичної особи є неправомірна поведінка фізичної особи, яка: 1) діє від імені або на користь колективного суб'єкта у межах повноважень або обов'язків щодо його представництва, прийняття від його імені рішень чи виконання внутрішнього контролю або в разі перевищення делегованих повноважень чи неналежного виконання покладених на фізичну особу обов'язків; 2) діє з перевищенням повноважень чи неналежно виконує свої обов'язки; 3) діє в інтересах або від імені колективного суб'єкта за згодою або з відома особи, зазначеної у п. 1 даної статті; 4) є підприємцем [202, с. 85-86].

У ст. 21 Закону Словенії «Про відповідальність юридичних осіб за злочинні дії», крім штрафу, конфіскації майна та ліквідації юридичної особи, передбачено два додаткових обмеження для організацій: 1) заборона діяльності на основі ліцензій, дозволів чи концесій, наданих державними органами; 2) заборона у придбанні ліцензій, використання концесій [202, с. 90], що можна врахувати і у вітчизняному законодавстві стосовно підприємств, які отримують ліцензії на заняття господарською діяльністю, зокрема, на виробництво лікарських засобів.

Зазначений підхід має як своїх прихильників, так і опонентів. Розглянемо їх точки зору. С. Г. Келіна та В. М. Кудрявцев зазначають, що

кримінальним правопорушенням визнається акт поведінки, вчинений конкретною фізичною особою – індивідом, а не колективом або іншою соціальною спільнотою; особа відповідає у кримінальноправовому сенсі лише за те, що було вчинено її особистими діями (бездіяльністю); покарання за кримінальне правопорушення має особистісний характер, тобто повинно поширюватися лише на особу, яка його вчинила [82, с. 50; 113, с. 224] Так само, на думку Н. І. Загороднікова, кримінальна відповідальність завжди пов'язана з конкретною особою і не може перекладатися на іншу людину: ні на батьків, опікунів, подружжя, ні на громадські організації, юридичні особи, навіть у випадку якщо б вони добровільно погодилися зазнавати правових наслідків кримінального правопорушення [70, с. 56].

Як зазначає Л. П. Брич, неможливо конкретизувати вину стосовно такого колективного утворення, як юридична особа. На все це можна навести контраргумент, який впливає з Конституції України. Вина – це необхідна умова притягнення до юридичної відповідальності, а те, що юридичні особи підлягають такій, давно вже з'ясований правовий факт. Це свідчить про те, що зазначене багатьма вченими протиріччя усувається оновленням, пристосованням, трансформованим поняттям вини до юридичних осіб [19, с. 213]. Із цією позицією варто погодитись.

На противагу цьому інші дослідники вбачають можливість застосування поняття вини до юридичних осіб, звісно, беручи до уваги особливості цього суб'єкта. Н. Д. Єгоров зазначає: «Таке поняття вини однаковою мірою стосується як громадян, так і юридичних осіб. Вина останніх інакше і не може проявитися, як тільки через винувату поведінку працівників відповідних організацій при виконанні ними своїх трудових (службових) обов'язків...». Аналогічно розмірковує М. Н. Маленін [123, с. 48-49].

В. І. Димченко, який досліджував проблему відповідальності юридичних осіб, прийшов до висновку, що вина організації – вина колективу,

а не індивіда, вина організації не може бути зведена до вини окремих осіб, вона має свій власний специфічний зміст [66, с. 37].

С. Г. Келіна вважає, що юридичні особи у випадках, передбачених кримінальним законом, повинні підлягати відповідальності поряд з фізичними особами, а підставою їх відповідальності є таке діяння, яке було вчинено винно в інтересах юридичної особи та заподіяло шкоду або створило загрозу заподіяння шкоди, передбачене кримінальним законом. До юридичних осіб пропонувалося застосовувати як основні покарання: штраф, заборону займатися певною діяльністю та ліквідацію юридичної особи, а як додаткові – заборону займатися певною діяльністю та конфіскацію майна [82, с. 92].

Отже, зазначені вище та інші прихильники запровадження у законодавство застосування відповідальності до юридичних осіб (Б. В. Волженкін, С. Г. Келіна, А. С. Нікіфоров, В. М. Смітєнко та інші) пояснюють необхідність цього інституту тим, що щодо господарської діяльності юридичних осіб в умовах часткової державної монополії наявний кримінальний «іммунітет», який не відповідає сьогоdnішньому стану економічного життя, коли саме юридичні особи є основними суб'єктами підприємницької діяльності й саме їх діяльність пов'язана з найбільш значними за руйнівними наслідками посяганнями на охоронювані, у тому числі й кримінальним правом, об'єкти [43, с. 120; 82, с. 234; 156, с. 67; 204, с.125].

Досвід зарубіжних держав щодо покарання юридичних осіб за вчинення кримінальних правопорушень видається досить корисним, а цілий ряд покарань можна було б застосовувати і в національному кримінальному праві. Деякі кроки у вказаному напрямку уже зроблені. Прикладом може послугувати відомий проект КК України 1993 р. (далі – проект), розроблений авторським колективом під керівництвом професора В. М. Смітєнка, який передбачав можливість притягнення юридичних осіб до кримінальної відповідальності. У проекті було вказано, що в сучасних умовах істотно

зростають можливості вчинення кримінальних правопорушень юридичними особами у сфері економіки, фінансування та деяких інших сферах. Однак усі ці кримінальні правопорушення для чинного кримінального законодавства є недосяжні, оскільки всі вони вчиняються від імені колективного органу юридичної особи. На думку авторів проекту, відсутність відповідальності юридичних осіб призводить до безкарності посадових осіб усіх рангів, які, приймаючи колективне кримінально протиправне рішення, реально уникають відповідальності.

У ч. 1 ст. 27 проекту (Відповідальність юридичних осіб) караним діянням, вчиненим юридичною особою, визнавалась заборонена дія або бездіяльність, виконана або санкціонована її керівником чи колективним органом управління, що діяв з порушенням своїх повноважень, від імені юридичної особи. У проекті вказано, що юридичні особи можуть підлягати кримінальній відповідальності за кримінальні правопорушення проти миру і безпеки людства, також, здоров'я населення, що є дотичним до нашої теми проти держави, у сфері природокористування і народного господарства лише у випадках, спеціально передбачених нормами ОЧ КК (ч. 2 вказаної статті). Тобто коло таких кримінальних правопорушень є досить широким [204, с. 10].

Разом з тим, варто згадати і про прийнятий ЗУ «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» від 11 червня 2009 р., (втратив чинність 5 січня 2011 року) який у ст. 3 передбачав можливість застосування до юридичних осіб таких видів покарань, як штраф, заборона займатись певним видом діяльності, конфіскація майна та ліквідація юридичної особи [50, с. 145].

Також, В. К. Грищук та О. Ф. Пасека у своїй монографії висловлюють думку щодо необхідності запровадження до законодавства України кримінальної відповідальності юридичних осіб, зокрема за кримінальне правопорушення, передбачене ст. 305 КК України [52, с. 95].

Разом з тим, варто відзначити, що згідно із Законом № 314-VII від 23 травня 2013 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб», ККУ було доповнено розділом XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». Таким чином, наша держава прагнула підлаштувати своє національне законодавство до міжнародних стандартів, що, на нашу думку, видається позитивним.

Однак, аналізуючи ч. 1 ст. 96-3 ККУ, варто відзначити, що серед підстав для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, перелік кримінальних правопорушень є досить обмеженим. В основному це кримінальні правопорушення корупційного та терористичного характеру. Зокрема, відсутні кримінальні правопорушення за поширення чи контрабанду НЗПРАПФЛЗ.

Варто також відзначити, що заходами кримінально-правового характеру, які передбачає ст. 96-6, є наступні: штраф, конфіскація майна та ліквідація юридичної особи. При чому, штраф та ліквідація застосовуються як основні заходи, а конфіскація майна є додатковим. На жаль, такий перелік є досить вузьким і, на нашу думку, не в повній мірі може забезпечити попередження вчинення кримінальних правопорушень юридичними особами. Зокрема, варто звернути увагу на такий вид заходів кримінально-правового характеру, як «обмеження зайняття певним видом діяльності» або «позбавлення ліцензії», що видається на сьогодні актуальними видами «санкцій», і якими варто було б розширити чинне законодавство.

Обґрунтовуючи доцільність застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб у розрізі теми нашого дослідження, варто зазначити, що чинне законодавство України передбачає низку нормативно-правових актів, які регулюють діяльність юридичних осіб, пов'язану із виробництвом ЛЗ, отриманням ліцензії на заняття такою діяльністю, культивуванням рослин, які містять наркотичні речовини,

виробництвом ЛЗ, які містять наркотичні засоби або прекурсори, а також експорт таких ЛЗ, зокрема, ЗУ «Про ліцензування господарської діяльності» в редакції від 13 серпня 2020 р. [185, с. 65], ЗУ «Про наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори» в редакції від 5 липня 2020 р. [186, с. 86], ЗУ «Про лікарські засоби» в редакції від 5 липня 2020 р. [184, с. 65], ЗУ «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів» в редакції від 3 липня 2020 р. [182, с. 78], постанова КМУ від 6 квітня 2016 р. № 282 «Про деякі питання ліцензування господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці І переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку» [180, с. 224], постанова КМУ від 3 лютого 1997 р. № 146 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на право ввезення на територію України, вивезення з території України або транзиту через територію України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» [179, с. 325]. Варто згадати той факт, що станом на початок 2022 року до державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками було подано близько 245 заяв на ліцензування господарської діяльності з виробництва ЛЗ, імпорту ЛЗ (крім активних фармацевтичних інгредієнтів), оптової та роздрібною торгівлі ЛЗ, обігу НЗПРП, що передбачає абзац 3 ч. 3 постанови КМУ від 12 серпня 2015 року № 647 [181, с. 204], що вказує на динаміку зростання кількості юридичних осіб з виготовлення лікарських засобів порівняно з попередніми роками.

Так, враховуючи позитивний зарубіжний досвід, спроби у вигляді ЗУ «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень», проекту КК України 1993 р., розробленого авторським колективом під керівництвом професора В. М. Смітєнка, наявність у

чинному законодавстві заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, в нашому випадку, такі «санкції» повинні стосуватися юридичних осіб, діяльність яких пов'язана із виробництвом лікарських засобів, отриманням ліцензії на заняття такою діяльністю, культивуванням рослин, які містять наркотичні речовини, виробництвом лікарських засобів, які містять наркотичні засоби або прекурсори та їх експорту, вважаємо за доцільне, п. 4 ч. 1 ст. 96-3 ККУ викласти у наступній редакції: «вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями160, 260, 305...цього Кодексу [89, с. 351-360].

2.4. Суб'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів

Суб'єктивна сторона є необхідною складовою частиною будь-якого складу кримінального правопорушення. Її зміст і оцінка залежать, перш за все, від змісту та оцінки самого суспільно-небезпечного діяння.

Особа вчиняє певні дії під впливом різного роду умов і в певній обстановці, у відповідності з якими особа обирає мотиви, цілі і відповідний їм характер та образ дій. Саме конкретні умови поведінки визначають свободу та необхідність вибору. Таким чином, суб'єктивна сторона кримінального правопорушення завжди наповнюється конкретним змістом вчинюваних дій.

Як відомо, обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони кримінального правопорушення є вина, яка може виражатись у формі умислу або необережності. Мотив і мета особи при вчиненні відповідних діянь є відповідно факультативними ознаками суб'єктивної сторони. Досить часто науковці відносять до факультативних ознак відповідно й емоційний стан винної особи. Вказане розмежування на основні та факультативні ознаки, на

нашу думку, є необхідним, оскільки наука кримінального права показує, що найбільш важливим фактором є необхідність встановлення загального психічного ставлення особи до вчинення суспільно небезпечного діяння та його наслідків. Вже факультативні ознаки допомагають детальніше встановити конкретну причину виникнення такого психічного стану (мотив), результат, який має намір отримати така особа, вчиняючи відповідні дії (ціль). Вищевказані ознаки стають обов'язковими лише при визначенні їх у кримінально-правових нормах ОЧ КК.

А. А. Піонтковський вважав, що незалежно від свідомості слідчого і судді, суб'єктивне ставлення будь-якої особи у вивченні кримінального правопорушення існує окремо. Сам процес розслідування справи – це пізнання об'єктивної істини вчинення кримінального правопорушення – достовірне встановлення факту вини або невинуватості особи в учиненні розслідуваного діяння. Склад кримінального правопорушення відсутній, якщо відсутня суб'єктивна сторона відповідно [173, с. 56].

У чинному ККУ існують окремі розділи, наприклад, розділ V «Вина та її форми», в якому систематизовані три статті: ст. 23 «Вина», ст. 24 «Умисел і його види» і ст. 25 «Необережність та її види». Законодавцем визначено, що вина – це психічне відношення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої КК України, та її наслідків, яке виражається у формі умислу або необережності (ст. 23). У свою чергу, умисел поділяється на прямий і непрямий (ст. 24 КК). Необережність має поділ на кримінально протиправну самовпевненість та кримінально протиправну недбалість (ст. 25 КК).

У кожному конкретному випадку вчинення протиправних дій необхідним є встановлення психічного ставлення особи до вчинюваних нею дій, а у ряді випадків і наслідків від таких дій. Однак, якщо проаналізувати більш детально вказані законодавчі положення, то можна дійти висновку, що між необхідністю встановлення ставлення до вчинюваних дій та наслідків від таких дій існує певна різниця. Мається на увазі те, що потреба встановлення ставлення особи до суспільно небезпечного характеру своїх дій є

закріпленою при визначенні умислу як прямого, так і непрямого, а також, форми необережності у вигляді кримінально протиправної самовпевненості. Разом з тим, необхідність встановлення ставлення до вчинюваних суспільно небезпечних наслідків є закріпленою при визначенні всіх видів умислу та необережності.

Тобто можемо зробити висновок, що незважаючи на рівність у психічному ставленні особи щодо вчинюваних нею протиправних дій або щодо наслідків, як ми можемо помітити, таке ставлення є диференційованим по відношенню до цих складових. Таким чином, ставлення особи до своїх дій необхідно встановлювати у трьох випадках з чотирьох, про які ми говорили вище. Відповідно ставлення особи до суспільно небезпечних наслідків необхідно встановлювати в усіх чотирьох випадках. Аналізуючи вказане, варто зазначити, що ставлення особи до самих суспільно небезпечних дій у загальному розумінні цього поняття проявляється та більш чітко осмислюється через її ставлення саме до очікуваних наслідків від своїх дій, бажання отримати від своїх дій певні результати [67, с. 62].

Варто також відмітити те, що більш точно встановити причину протиправних діянь та намітити необхідні попереджувальні заходи можливо лише при визначенні мотиву та цілі вчинення кримінального правопорушення винною особою. Саме така, на нашу думку, універсальність суб'єктивної сторони дає змогу науковцям впевнено констатувати, що вона – це не тільки окремий елемент складу кримінального правопорушення, але й сукупність усіх об'єктивних та суб'єктивних обставин, за допомогою якої конкретна людина показує своє негативне ставлення до суспільних цінностей [59, с. 114].

Що стосується доведення вини особи, то варто звернутися до ППВСУ «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 1 листопада 1996 р. № 9, де зазначається те, що суди при розгляді справ повинні чітко керуватися принципом презумпції невинуватості, відповідно

до якого особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення поки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили [208, с. 134].

Варто зазначити, що у міжнародно-правових актах винність означає не лише ознаку кримінального правопорушення, тобто встановлення факту наявності того чи іншого психічного ставлення до вчиненого діяння, а також включає необхідність доведення цієї ознаки при правозастосуванні [208, с. 69].

Римський статут (ст. 30) визначає суб'єктивну сторону складу кримінального правопорушення двома ознаками: навмисність і усвідомленість. При цьому навмисність, тобто цілеспрямованість поведінки, визначається щодо діяння, коли особа збирається його здійснити, і стосовно наслідків, якщо особа збирається спричинити цей наслідок чи усвідомлює, що він настане за звичайного перебігу подій. Таким чином, міжнародне кримінальне право допускає можливість прямого умислу (через «намір») як стосовно діяння, так і стосовно наслідку. Отже, прямий умисел винної особи можливий у кримінальних правопорушеннях як з формальним, так і з матеріальним складом [196].

Серед науковців досить поширеною є думка, що кримінальне правопорушення із формальним складом може вчинятися тільки з прямим умислом. Таке твердження доводить той факт, що форма і вид вини встановлюються ставленням особи лише до тих ознак, які знаходяться у межах складу кримінального правопорушення [205, с. 145].

У зв'язку з цим контрабанда НЗПРАПФЛЗ, як і будь-який інше кримінальне правопорушення з формальним складом, не може бути вчинено з непрямым умислом, оскільки вольова ознака непрямого умислу передбачає ставлення у вигляді “не бажав, але свідомо припускав”, що можливе лише для наслідків і в жодних формах не може бути застосоване до діяння. Такі злочини, як вказує О. І. Рарог, не можуть вчинятися з непрямым умислом,

вольовий зміст якого у вигляді свідомого припущення законом пов'язано виключно із суспільно небезпечними наслідками, які входять в об'єктивну сторону тільки матеріальних складів [195, с. 26].

Інтелектуальні ознаки прямого умислу, зокрема вчинення контрабанди НЗПРАПФЛЗ, полягають в усвідомленні суспільно небезпечного характеру свого діяння (дії або бездіяльності) і передбаченні його суспільно небезпечних наслідків. Свідомість суспільно небезпечного характеру діяння містить у собі не тільки розуміння фактичної сторони того, що вчиняється, всіх обставин, що характеризують об'єктивні ознаки складу злочину, в тому числі значущість об'єкта і предмета посягання, характеру діяння, місця, часу, способу його вчинення та інших обставин, а й розуміння соціального значення діяння, його соціальної шкідливості (тобто вчиняючи контрабанду НЗПРАПФЛЗ особа розуміє протиправність своїх дій, суспільну небезпеку від ічинюваної дії, намагається приховати предмет злочину під час перетину кордону). Разом з тим, особа має чітке уявлення про розвиток причинного зв'язку, тобто про те, що саме від її конкретного діяння настануть або можуть настати конкретні суспільно небезпечні наслідки (наприклад, наркотичні засоби можуть потрапити до неповнолітніх осіб). В свою чергу, вольова ознака прямого умислу — це бажання настання передбачуваних наслідків своєї дії чи бездіяльності. Частіше за все особа прагне в цьому разі досягти якої-небудь мети, задовольнити ту чи іншу потребу. Так, наприклад, особа, яка купує психотропну речовину – амфетамін у Республіці Польща прагне продати її на території України та отримати від цього матеріальне збагачення.

Зазначимо, що всі вищевказані ознаки властиві й суб'єктивній стороні складу транснаціонального кримінального правопорушення, до якого відноситься і контрабанда НЗПРАПФЛЗ з тією лише різницею, що співвідношення між ними і деякі їх характеристики можуть бути більш складними.

Так, відповідно до міжнародно-правових актів суб'єктивна сторона вчинення кримінального правопорушення групою осіб передбачає, що виконавець усвідомлює характер своїх дій, діє з умислом на реалізацію мети кримінального правопорушення. Пособництво вимагає, щоб поведінка особи знала про підготовку кримінального правопорушення та здійснювала суттєвий вплив на його здійснення основним виконавцем. Суб'єктивна сторона підбурювання передбачає, що підбурювач бажає спровокувати чи побудити до здійснення кримінального правопорушення або усвідомлює суттєву вірогідність того, що здійснення кримінального правопорушення стане результатом його поведінки. Ключовими елементами спільного вчинення кримінального правопорушення є спільний план, доведений до завершення діяння (може бути спонтанним), замисел і мета [128, с. 98].

У Конвенції про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів від 14 грудня 1973 р. № 29, для характеристики суб'єктивної сторони використовується термін «навмисно». Саме умисна форма вини є основною для характеристики суб'єктивної сторони транснаціональних кримінальних правопорушень [93].

Оскільки кримінальне правопорушення, передбачене ст. 305 ККУ, є умисним, пропонуємо розглянути його основні характеристики. На думку Р. В. Вереші, на умисний характер кримінального правопорушення можуть вказувати такі способи його вчинення, як насильство, обман, погроза, корисливий мотив, використання свого службового становища [28, с. 25].

Також умисна форма вини в межах норм ОЧ ККУ може мати місце у випадках:

- 1) застосування при вчиненні кримінальних правопорушень таких способів, як обман або зловживання довірою, наприклад, використання неповнолітніх для переправлення наркотичних засобів через кордон;

- 2) застосування при вчиненні кримінального правопорушення насильства (фізичного або психічного) та (або) погрози його застосування,

наприклад, погроза застосування фізичної сили до працівника митниці для безперешкодного переправлення предметів кримінального правопорушення через митний кордон України;

3) вчинення кримінального правопорушення повторно;

4) вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб [208, с. 87].

Розглянувши вину як обов'язковий елемент суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, вважаємо за доцільне проаналізувати також і її факультативні ознаки.

Наприклад, К. Ф. Тіхонов вказував на те, що мета, мотив, а також емоції значно впливають на зміст вини. Науковець апелює тим, що наявність негативного ставлення особи до інтересів суспільства значною мірою залежить від мотиву, мети та емоцій. Найчастіше ці обставини обумовлюють більшу чи меншу тяжкість вини [216, с. 103].

Ми вважаємо, що по своїй суті суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення утворює систему вищеописаних складових, які пов'язані між собою і взаємовизначають одна одну. Саме тому справедливо вважати суб'єктивну сторону складу кримінального правопорушення як таку, яка охоплює всю психічну діяльність особи при вчиненні кримінального правопорушення. Вона є відображенням ставлення її свідомості й волі до суспільно небезпечного діяння, яке нею було вчинено, і до його наслідків та має наступні характерні ознаки, такі як: вина, мотив, мета кримінального правопорушення та емоційний стан особи, як ми вже зазначали вище. Вказані ознаки мають суттєве значення при призначенні покарання і, якщо вони передбачаються у диспозиції статті, то мають значення і для кримінально-правової кваліфікації діяння [128, с. 118]. Саме тому вони отримали назву факультативних ознак суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Для більш чіткого розуміння, варто проаналізувати кожен із них.

Поняттям мотиву кримінального правопорушення в юридичній літературі вважається причина, яка спонукає до вчинення злочину [53, с. 315]. Мотив також охоплює усвідомлене спонукання особи, яке викликає у неї бажання вчинення кримінального правопорушення [17, с. 206]. Мета та мотив відрізняються один від одного, оскільки мета кримінального правопорушення має на увазі безпосередній кримінально протиправний результат, якого прагне досягти винний, вчинюючи кримінальне правопорушення, а мотив характеризує те, чим керується особа, яка вчиняє кримінальне правопорушення. Як можна помітити, мета і мотив характеризують різні вольові процеси. Варто зауважити, що мотив та мета тісно пов'язані між собою, оскільки саме мотив є поштовхом до досягнення кримінально протиправної мети. Як зазначалось вище, мотив відповідає на запитання, чому особа вчиняє діяння, що її спонукає для вчинення суспільно небезпечного діяння. В свою чергу, мета є кінцевою точкою або кінцевим результатом і дає відповідь на запитання, заради чого особа вчиняє кримінальне правопорушення, до якого результату прямує винний. Іншими словами, усвідомлений мотив породжує мету.

Далі пропонуємо проаналізувати таку ознаку суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, як емоційний стан особи. В даному випадку, варто звернутися до поняття, яке дає О. В. Авраменко. Науковець зазначає, що до емоційний стан тісно пов'язаний із поняттям стану сильного душевного хвилювання, яке досить часто зустрічається у теорії кримінального права. Поняття сильного душевного хвилювання є нічим іншим, як емоційним станом особи у вигляді стресу, афекту або фрустрації, які в тій чи іншій мірі обмежують її здатність усвідомлювати та керувати своїми діями або бездіяльністю під час вчинення нею суспільно небезпечного діяння [2, с. 13].

Варто зазначити, що мета кримінального правопорушення характерна для кримінальних правопорушень, що вчиняються лише з прямим умислом. Визначити мету, тобто, які саме суспільно небезпечні наслідки своїх дій

прагнув винуватий й бажав їх настання, можливо тільки ретельно аналізуючи склад вчиненого особою кримінального правопорушення і виявивши його елементи та всі обставини справи. Якщо порушити вказану вище процедуру, це може призвести до помилкової кримінально правової кваліфікації та, як наслідок, до неправильного винесення вироку. Досить часто мета як обов'язкова ознака складу кримінального правопорушення використовується для відмежування кримінальних правопорушень, уточнення меж кримінальної протиправності того чи іншого діяння, а також для встановлення більш суворого покарання [239, с. 60-64].

Проаналізувавши юридичну літературу, ми дійшли обґрунтованого висновку про те, що контрабанда наркотичних засобів, будучи кримінальним правопорушенням із формальним складом, може вчинятися тільки з прямим умислом. Такої самої думки притримується у своїй дисертації О. М. Омельчук [162, с. 174]. Однак, нам хотілося б звернути увагу на факультативні ознаки суб'єктивної сторони, оскільки без вказівки у диспозиції статті, наприклад, мети, вона не відіграє важливу роль. Як зазначає С. О. Сорока, мотив і мета знаходяться поза межами цього складу кримінального правопорушення і для кваліфікації діяння, передбаченого ст. 305 ККУ, значення не мають. Тому для суб'єктивної сторони контрабанди достатньо, щоб особа усвідомлювала, що вона незаконно переміщує заборонені предмети або речовини через митний кордон держави поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю і бажала вчинити ці дії [205, с. 165]. Ми не можемо цілком погодитись із цим твердженням, оскільки контрабанда наркотичних засобів є транснаціональним кримінальним правопорушенням, що по своїй суті вже означає високий рівень суспільної небезпеки. Якщо проаналізувати вирoki суду з 2015 по 2021 р.р., то можна констатувати, що в основному це кримінальне правопорушення вчиняється з корисливих мотивів, а метою його є ніщо інше, як бажання отримати прибуток. Проте це не завжди так. Досить часто кінцевим результатом контрабанди наркотичних засобів є організація

підпільних нарколабораторій, налагодження стабільного наркотрафіку через територію України, використання здобутих коштів для підкупу чиновників та працівників правоохоронних структур.

Разом з тим, враховуючи те, що на території України тривалий час ведеться так звана «гібридна війна», іноземні спецслужби можуть використовувати нестабільну обстановку на свою користь, а саме контрабанда наркотиків може використовуватись для отруєння молодіжного прошарку населення, для підвищення рівня злочинності у державі, що дестабілізує обстановку на території нашої країни. Більше того, кошти отримані від продажу контрабандних наркотиків можуть використовуватись для вчинення терористичних актів. Тому, враховуючи вищевикладене, вважаю за необхідне судам під час винесення вироку, детально досліджувати матеріали справи, обов'язково звертаючи увагу саме на мету, яку переслідує особа, вчиняючи контрабанду НЗПРАПФЛЗ.

Таким чином, вважаємо за доцільне доповнити п. 26 ППВСУ від 26 квітня 2002 року № 4 наступним роз'ясненням: «При розгляді судами справ за ст. 305 КК України необхідно приділяти увагу меті вчинення цього кримінального правопорушення, детально досліджувати усі матеріали справи для встановлення можливого кінцевого результату, який мав би бути досягнутий за кримінально протиправним задумом...» [92, с. 25-32].

Висновки до Розділу II

1. Враховуючи досвід іноземних країн та аналіз мети вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 ККУ, вважаємо, що родовим об'єктом контрабанди НЗПРАПФЛЗ слід вважати встановлений порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності. Враховуючи викладене, ст. 305 ККУ варто виключити із розділу XIII «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні

правопорушення проти здоров'я населення» та включити у розділ VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності», надавши їй порядковий номер, 201-2.

2. Основним БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 ККУ, є порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності держави. Додатковим факультативним БО контрабанди НЗПРАПФЛЗ є встановлений кримінальним законом порядок суспільних відносин у сфері охорони здоров'я населення, який в окремих випадках може порушуватись при незаконному переміщенні зазначених засобів через митний кордон України.

3. Аргументовано висновок про те, що доцільно розширити предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 ККУ, включивши до нього інструменти та обладнання, призначені для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

4. З метою попередження втягування неповнолітніх осіб до контрабанди наркотичних засобів, та враховуючи суспільну небезпеку вказаного діяння, вважаємо за доцільне, доповнити ст. 305 ККУ такою кваліфікуючою ознакою: «втягнення до протиправної діяльності неповнолітнього».

5. Оскільки участь контролюючих органів із використанням свого службового становища утворює високий ступінь суспільної небезпеки, сприяє спрощеній системі потрапляння на територію України небезпечних наркотичних речовин, уявляється необхідним внести деякі зміни до ст. 305 ККУ, а саме додати таку кваліфікуючу ознаку: «вчинення кримінального правопорушення службовою особою або з використанням свого службового становища».

6. Ч. 2 ст. 305 КК України пропонуємо викласти у такій редакції: «із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль, або працівника правоохоронного органу насильства, що не є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння, — карається...»; а ч. 3 ст. 305 ККУ наступним

чином: «ті самі дії вчинені із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль або працівника правоохоронного органу насильства, що є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння або організованою групою, — карається...».

7. Вважаємо за доцільне, що такий спосіб контрабанди наркотичних засобів, як: «з недостовірним використанням документів або засобів митної ідентифікації, чи поєднане з недекларуванням або недостовірним декларуванням» необхідно вказати в нормі ст. 305 ККУ. Відповідно до правил кваліфікації кримінальних правопорушень спосіб вчинення кримінального правопорушення не утворює сукупності кримінальних правопорушень, якщо він є обов'язковою, необхідною та невід'ємною ознакою певного діяння, тому при використанні підроблених документів, контрабанда НЗПРАПФЛЗ не потребуватиме додаткової кваліфікації за ст. 358 ККУ.

8. Враховуючи те, що контрабанда НЗПРАПФЛЗ є транснаціональним кримінальним правопорушенням та має досить високий рівень суспільної небезпеки, особливо якщо вчиняється злочинними організаціями, зроблено висновок про те, що варто притягувати до кримінальної відповідальності службових осіб, які прямо чи опосередковано надають допомогу іншим учасникам організованої групи або злочинної організації, шляхом зловживання своїм службовим становищем.

9. Враховуючи відсутність такої кваліфікуючої ознаки у ст. 305 КК України як «збройний опір працівникам правоохоронних органів, застосування вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, що заподіяло тяжкі тілесні ушкодження або смерть людини...», злочинець може уникнути об'єктивного і справедливого покарання. Тому на нашу думку, враховуючи реалії сьогодення та зарубіжний досвід, варто доповнити чинну норму ККУ вищевказаною кваліфікуючою ознакою.

10. На основі зарубіжного досвіду, обгрунтовано пропозицію ввести у теорію кримінального права таке поняття, як «непридатний замах».

Необхідно взяти до уваги те, що кримінальні правопорушення вчинені із непридатним предметом чи непридатними засобами, зокрема, контрабанда наркотичних засобів, є також суспільно небезпечними, хоча і не в такій самій мірі, як звичайні кримінальні правопорушення, оскільки однаково посягають на суспільні цінності. Тому судам під час винесення вироків необхідно враховувати усі фактичні обставини вчинення кримінального правопорушення або причини його не доведення до кінця.

11. Проаналізувавши винесені вирокі, ми дійшли висновку про те, що значна кількість звільнених від покарання осіб за вчинення замаху на контрабанду вказує на те, що фактично між замахом на кримінальне правопорушення та закінченим правопорушенням ступінь суспільної небезпеки є однаковою. Таким чином, не лише порушуються принципи справедливості та індивідуалізації покарання, а й саме покарання не виконує одну із основних функцій – попередження (профілактика) вчинення контрабанди наркотичних засобів. Вважаємо за доцільне, замах на вчинення контрабанди наркотичних засобів прирівняти до закінченого кримінального правопорушення, враховуючи те, що ступінь суспільної небезпеки від вчинених дій є однаковою.

12. Беручи до уваги проаналізований науковий досвід, ми притримуємось позиції, що добровільна відмова від вчинення контрабанди НЗ можлива до заповнення митної декларації, оскільки вищевказаний документ після його заповнення, набуває статусу документа, який має юридичне значення. Особа, яка має намір вчинити контрабанду наркотичних засобів добре це усвідомлює, але бажає і далі вчиняти протиправне діяння.

13. При вирішенні питання про момент закінчення продовжуваних кримінальних правопорушень, зроблено висновок про те, що до уваги потрібно брати не особливості законодавчої конструкції складу кримінального правопорушення, а особливості фактичного вчинення суспільно небезпечного діяння (протікання його у часі), а також механізм заподіяння ним шкоди об'єкту кримінально-правової охорони.

14. З урахуванням реалій сьогодення, аргументовано висновок про те, що, воєнний стан та бойову обстановку варто розглядати як обтяжуючу обставину під час винесення вироків судами за вчинення контрабанди НЗПРАПФЛЗ.

15. Доведено необхідність застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб, діяльність яких пов'язана із виробництвом лікарських засобів, отриманням ліцензії на заняття такою діяльністю, культивуванням рослин, які містять наркотичні речовини, виробництвом лікарських засобів, які містять наркотичні засоби або прекурсори та їх експорту, а саме: п. 4 ч. 1 ст. 96-3 ККУ викласти у наступній редакції: «вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями160, 260, 305...цього Кодексу.

16. Контрабанда може бути вчинена тільки з прямим умислом. Мета та мотив не впливають на кваліфікацію цього кримінального правопорушення, однак, враховуючи можливий суспільно-небезпечний результат, судам під час винесення вироку необхідно детально досліджувати матеріали справи, обов'язково звертаючи увагу саме на мету, яку переслідує особа, вчиняючи контрабанду НЗПРАПФЛЗ.

РОЗДІЛ III

ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ АБО ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ІЗ ПОДІБНИМИ ОЗНАКАМИ

3.1. Розмежування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів та кримінальних правопорушень із подібними ознаками

Варто розпочати з того, що незважаючи на наявність подібних ознак, характерною рисою суміжних складів кримінальних правопорушень є наявність у них ознак розмежування. У результаті аналізу виявлено такі характеристики цих ознак: розмежувальні ознаки, як і спільні, є ознаками складу кримінального правопорушення. Ця тема є досить досліджуваною у наукових колах. Зокрема, В. О. Навроцький вказував на те, що окремі ознаки складів кримінальних правопорушень і є їх розмежувальними ознаками [147, с. 64]. Науковець акцентував увагу на тому, що розмежувальні ознаки окремих кримінальних правопорушень – це ті обов’язкові, конститутивні ознаки складу, які вказані в диспозиції відповідних статей ОЧ КК [69, с. 34]. Із цим твердженням вченого варто погодитись, адже справді, якщо склади певних кримінальних правопорушень є суміжними, то неможливо порівнювати ознаки, які в одному складі кримінального правопорушення є обов’язковими, а в іншому – наприклад, кваліфікуючими.

Ще одним досить важливим елементом розмежування є те, що розмежовуватись можуть не усі ознаки, а тільки ті, які є порівнюваними поняттями. Як зазначає Л. П. Брич, і що варто взяти також до уваги, що

розмежувальними ознаками є ті, які посідають однакове місце в системі ознак складу кримінального правопорушення (однойменні, одні й ті самі ознаки складу), оскільки вони є порівнюваними поняттями [20, с. 234-237]. Наприклад, якщо ми здійснюємо розмежування щодо спеціального суб'єкта кримінального правопорушення, загальновідомо, що цей елемент складу кримінального правопорушення має свої ознаки – і загальні, і спеціальні. Саме спеціальні ознаки можуть виконувати розмежувальні функції у порівнянні з іншими ознаками спеціального суб'єкта.

Також не менш важливою гіпотезою при аналізі складів кримінальних правопорушень є те, що не завжди ознаки обов'язкові й однакові у всіх складах кримінальних правопорушень є розмежувальними. Наприклад, інколи за загальними ознаками неможливо розмежовувати суміжні склади кримінальних правопорушень, а також загальні ознаки всіх складів кримінальних правопорушень не визначають їхню суміжність.

Таким чином, ми можемо викласти власне розуміння, що розмежувальні ознаки – це ознаки двох складів кримінальних правопорушень, які знаходяться у відношенні диз'юнкції одна відносно одної, взаємовизначають одна одну у порівнянні їх змістових ознак, які відрізняються між собою та є порівнюваними у системі родово-видових співвідношень.

Досить важливими є критерії, відповідно до яких стає можливим відрізнити суміжні склади кримінальних правопорушень від складів кримінальних правопорушень, передбачених конкуруючими нормами. Ми приділяємо значну увагу цьому питанню, оскільки нижче говоритимемо саме про такі співвідношення. Для норм, що конкурують як загальна і спеціальна, співвідношення сукупності спільних ознак цих складів кримінальних правопорушень характерним є те, що всі ознаки складу кримінального правопорушення, які називаються в загальній нормі, повинні міститися і в спеціальній нормі. Вказане підтверджує Б. А. Курінов, який зазначає, що всі риси загальної норми повинні бути і в спеціальній [116, с. 56-59].

В. Н. Кудрявцев слушно вказує, що у кожному із суміжних складів є ознаки (чи ознака), яких немає в іншому, тоді, як при конкуренції норм лише одна з норм має ознаками, які є відсутніми в іншій [113, с. 123]. В свою чергу, А. Н. Трайнін констатував те, що часто джерелом судових помилок виступає саме недостатньо чітке розрізнення суміжних складів кримінальних правопорушень та складів, передбачених конкуруючими нормами [217, с. 109].

Отже, варто зробити висновок, що об'єктами розмежування виступають: 1) склади кримінальних правопорушень; 2) диспозиції статей КК; 3) фактичні обставини, які підлягають кримінально-правовій оцінці. У нашій роботі при розмежуванні суміжних складів кримінальних правопорушень, а також інших видів співвідношення, ми будемо порівнювати ознаки складів кримінальних правопорушень [147, с. 69].

Розглянемо склади кримінальних правопорушень, які є найбільш спорідненими зі складом, передбаченим ст. 305 КК України, а саме: ст. 201 «Контрабанда», ст. 212 «Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)», ст. 268 «Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини», ст. 307 «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», ст. 321 «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів», ст. 321-1 «Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів», ст. 333 «Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю».

На нашу думку, перелічені норми мають схожі ознаки із ст. 305 КК України, а також, їх ґрунтовний аналіз допоможе уникнути плутанини під час кваліфікації протиправних діянь. Пропонуємо розпочати із розгляду об'єктів кримінально протиправного посягання, а саме безпосередніх (основних і

додаткових), за допомогою яких можна розмежувати вказані кримінальні правопорушення.

Розпочнемо зі складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201 ККУ, основним БО якого є встановлений порядок переміщення певних предметів через митний кордон України, що забезпечує здійснення митного контролю і митного оформлення предметів, а також стягнення платежів, передбачених законодавством. Додатковим безпосереднім об'єктом контрабанди може бути здоров'я населення, громадська безпека або порядок охорони культурної спадщини.

БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 212 ККУ, є визначений порядок оподаткування фізичних і юридичних осіб, який забезпечує формування доходної частини державного та місцевих бюджетів, а також державних цільових фондів за рахунок надходження податків і зборів (обов'язкових платежів). Обов'язковим додатковим об'єктом ухилення від оподаткування, на думку В.О. Навроцького та Л.П. Брич, є охоронювані кримінальним законом суспільні відносини з приводу розподілу матеріальних благ в суспільстві [20, с. 159; 147, с. 53].

На думку О. М. Джуджі, з якою варто погодитись, БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 268 ККУ, передбачає порушення порядку суспільних відносин у сфері безпеки поводження із вторинною сировиною та відходами. Видається загрозливим для життя і здоров'я людей, природного середовища матеріальних цінностей таке неконтрольоване розповсюдження вищевказаних предметів. Разом з тим, це порушує громадську безпеку, економічні інтереси держави, зокрема [152, с. 245].

У ст. 307 ККУ БО виступає правовий режим з метою захисту здоров'я населення від обігу НЗ, ПР і прекурсорів, які в той же час включають в себе такі види діяльності: виробництво, розробка, виготовлення, культивування рослин, що містять наркотичні речовини, перевезення, зберігання, переселання, розподіл, придбання, реалізацію, вивезення з території України,

відпуск, ввезення на територію України, використання, знищення НЗ, ПР і прекурсорів.

Суспільні відносини у сфері захисту життя і здоров'я населення, рослинного і тваринного світу є БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321 ККУ.

В. В. Сташис розглядає БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321-1 ККУ як суспільні відносини, які виникають в сфері кримінального фармацевтичного ринку. Поняття кримінальний фармацевтичний ринок включає в себе фальсифікацію лікарських засобів, незаконний обіг лікарських засобів, контрафактні препарати, тощо [108, с. 415-426].

Встановлений порядок здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю є основним БО кримінального правопорушення, передбаченого ст. 333 ККУ. Його додатковим БО можуть бути національна безпека України, її міжнародний авторитет у сфері дотримання міжнародних зобов'язань щодо нерозповсюдження зброї масового знищення.

Як ми можемо помітити, БО розглядуваних кримінальних правопорушень різняться між собою, тому при ґрунтовному аналізі можна здійснити розмежування подібних норм, якщо правильно встановити об'єкт кримінально протиправного посягання.

Що стосується предметів вищевказаних складів кримінальних правопорушень, то на нашу думку, тут можуть виникнути певні труднощі, оскільки іноді буває досить важко встановити характер речовини, яка є предметом кримінального правопорушення, наприклад, чи це є отруйна речовина, НЗ, прекурсор чи сильнодіючий ЛЗ.

Таким чином, предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201 ККУ, можуть бути: культурні цінності, отруйні, сильнодіючі, вибухові речовини, радіоактивні матеріали, зброя або боєприпаси (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до

неї), частини вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації. Під предмети контрабанди підпадають як культурні цінності інших держав незалежно від форми власності, так і культурні цінності України [153]. В даному випадку прослідковується конкуренція норм у формі загальної (ст. 201) та спеціальної норми (ст. 305). Основні відмінності цих норм полягають в об'єкті та предметі злочину. Диспозиція частини першої статті 305 КК України передбачає вичерпний перелік засобів і речовин, що становлять предмет цього злочину, тому, наприклад, контрабанду обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин, за наявності відповідних підстав слід кваліфікувати за статтею 201 КК України. Кримінальна відповідальність за статтею 201 КК України настає у випадку, коли мало місце умисне переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю.

Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 212 ККУ, визначено збори, податки, інші обов'язкові платежі, які входять до системи оподаткування і вводяться на основі законодавства України. Під цими поняттями варто розуміти обов'язковий внесок до бюджету необхідного рівня або державного цільового фонду, який здійснюється платниками у порядку і на умовах, що визначаються законодавством про оподаткування.

Варто зазначити, податки і збори встановлюються Верховною Радою (далі – ВР) і стягуються на всій території України. Такий перелік загальнодержавних і місцевих податків і зборів міститься у Податковому кодексі України.

Вчинення таких кримінальних правопорушень, як, наприклад, отримання неправомірної вигоди, збут зброї або НЗ, тобто вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з отриманням доходу, не є легальним об'єктом оподаткування. В таких випадках, дії винної особи, яка вчиняючи протиправне діяння, мала на меті отримати дохід, мають кваліфікуватись без інкримінування ст. 212 ККУ [153].

Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 268 ККУ відповідно є: вторинна сировина, відходи, речовини або матеріали, які належать до категорії небезпечних відходів, які є забороненими до ввезення на територію України.

Що стосується кримінального правопорушення, передбаченого ст. 307 ККУ, то його предметом є НЗПРАП, поняття яких ми розкрили у підрозділі 2.1.

Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 321 ККУ, включає такі предмети: сильнодіючі речовини, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами; отруйні речовини, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами; отруйні сильнодіючі ЛЗ; обладнання, необхідне для виробництва чи виготовлення отруйних або сильнодіючих речовин, або отруйних чи сильнодіючих ЛЗ [153]. В даному випадку, варто розмежовувати сильнодіючі та отруйні речовини від наркотичних засобів, а також сильнодіючі ЛЗ від фальсифікованих ЛЗ.

Варто додати, що ці речовини не є НЗПР чи їх аналогами і різниця полягає в тому, що вони не викликають захворювання наркоманією чи токсикоманією. У зв'язку з цим, вони не включені до класифікаційної таблиці НЗПР і на них не поширюється відповідний правовий режим, встановлений законодавством України.

Необхідно зазначити про необхідність проведення експертизи для того, щоб віднести ту чи іншу речовину до отруйних або сильнодіючих ЛЗ. Необхідно згадати про те, що кількість речовин, що є предметом вказаного кримінального правопорушення, не має значення для кваліфікації. Однак є випадки, коли розмір речовини є досить незначним, тоді має місце визнання діяння малозначним та застосування ч. 2 ст. 11 ККУ [151, с. 615].

Якщо брати до уваги випадки, у яких особа не розуміла, що вчиняє вищевказані дії з отруйними чи сильнодіючими речовинами, які не є НЗ чи ПР, отруйними чи сильнодіючими ЛЗ, а помилялася, вважаючи їх саме НЗ чи

ПР, то відповідальність має наставати за замах на виготовлення, виробництво і т. д. з метою збуту НЗ чи ПР.

Необхідно згадати також, що обладнанням для виробництва чи виготовлення таких речовин є спеціальні технічні пристрої, за допомогою яких здійснюється хіміко-технологічний процес екстрагування, перегонки, очищення або синтез сильнодіючих або отруйних речовин, отруйних чи сильнодіючих ЛЗ, що становить предмет вищеописаного кримінального правопорушення.

Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321-1 ККУ, є фальсифіковані ЛЗ. В даному випадку мається на увазі ЛЗ, який умисно промаркований невідповідно до відомостей (одній або декільком з них) про ЛЗ з такою ж назвою, що внесені до Державного реєстру ЛЗ України. Фальсифікованим ЛЗ є також умисно підроблений у інший спосіб, який не відповідає відомостям (одній або декільком з них), у тому числі складу, про ЛЗ з відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру ЛЗ України.

Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 333 ККУ, є товари, що підлягають державному експортному контролю. Відповідно до ст. 1 розд. 1 Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» такими товарами є: товари військового призначення; товари подвійного використання [175].

Відповідно до постанови КМУ від 6 травня 2009 року № 443 затверджено список товарів військового призначення, міжнародні передачі яких підлягають державному контролю, у списку передбачено речовини та прекурсори (бойові отруйні бінарні прекурсори та ключові прекурсори, бойові отруйні речовини, виготовлені з прекурсорів), які можуть бути складовими особливо небезпечних психотропних речовин і відповідно незаконно потрапляти на територію України [153].

Що стосується об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201 ККУ, можна констатувати, що в розрізі способу вчинення кримінального правопорушення, вона збігається об'єктивною стороною кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 ККУ

Щодо співвідношення контрабанди наркотичних засобів та ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), то в теорії кримінального права існують певні розбіжності. Наприклад, відповідальність за ст. 212 ККУ настає у разі: несплати податків, зборів (обов'язкових платежів), які входять у систему оподаткування і введені в установленому законом порядку; коли об'єкт оподаткування передбачений відповідним законом; коли платник податку, збору (обов'язкового платежу) визначений як такий відповідним законом; коли механізм справляння податків і зборів (обов'язкових платежів) визначені законами про оподаткування [176, с. 123].

Забігаючи наперед, варто зазначити, що обидва склади кримінальних правопорушень мають спільний корисливий мотив – матеріальне збагачення. Враховуючи те, що фальсифіковані лікарські засоби, які в період ведення бойових дій все частіше потраплять на територію України контрабандним шляхом, цілком реально, що контрабандисти можуть вдаватися при перевезенні великих партій фальсифікованих лікарських засобів до ухилення від сплати податків шляхом внесення недостовірних даних, наприклад, до товаро-транспортних накладних. Тоді постає запитання, як правильно кваліфікувати вищевказані дії, чи охоплюються такі дії диспозицією ст. 212, чи потребують додаткової кваліфікації за ст. 305 КК України? На нашу думку, в даному випадку буде ідеальна сукупність кримінальних правопорушень із різними юридичними складами. У випадку, якщо особа має намір перемістити фальсифіковані лікарські засоби поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю та ухиляється від сплати обов'язкових платежів, які стягуються митницею, тоді дії особи кваліфікуються за ст.ст. 212 та 305 ККУ. Однак, якщо особа легально

перетинає митний кордон, однак не сплачує обов'язкові платежі за лікарські засоби, тоді дії особи варто кваліфікувати лише за ст. 212 КК України.

Іншим, подібним до контрабанди наркотичних засобів, є склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 307 ККУ. Дані кримінальні правопорушення мають подібні предмети, хоча норма ст. 307 ККУ має дещо вужчий перелік, не включаючи прекурсорів та фальсифікованих лікарських засобів. На нашу думку, варто розглянути ці норми у порівнянні, оскільки необхідно розмежовувати дані склади кримінальних правопорушень за їх об'єктивною стороною, а саме за місцем вчинення кримінального правопорушення: ст. 305 ККУ передбачає переміщення через митний кордон, про яке ми говорили вище, а ст. 307 ККУ: виробництво, або виготовлення, або придбання, або зберігання, або перевезення, або пересилання, або незаконний збут [108, с. 470]. Найбільш наближеним до переміщення є перевезення або пересилання. Під перевезенням НЗПРАП варто розуміти їх переміщення будь-яким видом транспорту в межах території України, яке вчиняється з порушенням порядку і правил, установлених законодавством України. В свою чергу під пересиланням НЗПРАП законодавець розглядає їх незаконне переміщення у просторі з використанням пошти, багажу, посильного або в інший спосіб з одного місця в інше в межах території України.

Дані склади кримінальних правопорушень мають спільні ознаки та, якщо проаналізувати судову практику, то можна помітити, що дуже часто відповідні діяння кваліфікуються за сукупністю. Тобто дуже часто контрабанда наркотичних засобів супроводжується подальшим незаконним збутом предмету кримінального правопорушення. Наприклад, вироком Вінницького міського суду Вінницької області від 30 липня 2019 року Особу 1 визнано винною у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 305, ч. 2 ст. 307 КК України. Так, Особа 1 діючи умисно, за попередньою змовою з Особа 2, протягом 2016-2017 року розробили кримінально протиправний план згідно якого Особа 2 здійснювала

у невстановленої слідством особи із Королівства Нідерланди замовлення особливо небезпечних психотропних речовин – MDMA, а Особа 1 одержувала через засоби поштового зв'язку вказані особливо небезпечні психотропні речовини, які в подальшому зберігав, з метою їх подальшого збуту [30].

Наступний склад кримінального правопорушення, який ми розглянемо, передбачений ст. 268 ККУ і є формальним за конструкцією об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення включає наступні дії: ввезення на територію України відходів або вторинної сировини; транзит вказаних предметів; ввезення на територію України речовин або матеріалів, що належать до категорії небезпечних відходів; транзит вказаних предметів. Варто вказати, що лише спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері поводження з відходами надає дозвіл на ввезення та транзит через Україну вказаних речовин [108, с. 476]. Якщо ввезення відходів чи вторинної сировини здійснюється поза митним контролем чи з приховуванням від митного контролю, а предметом кримінального правопорушення є речовини, які належать до вибухових, отруйних, сильнодіючих чи наркотичних, то такі дії варто кваліфікувати відповідно до предмету кримінального правопорушення за ст. 201 або ст. 305 ККУ. Таким чином, прослідковується конкуренція норм, де ст. 268 ККУ є загальною нормою, а ст. 201 та ст. 305 ККУ – спеціальними, і яким відповідно надається пріоритет.

Для уникнення повторень, варто зазначити, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 321 ККУ збігається із об'єктивною стороною кримінального правопорушення, передбаченого ст. 307 ККУ, відмінність полягає в тому, що перелічені дії стосуються отруйних або сильнодіючих речовин, отруйних чи сильнодіючих ЛЗ, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, а також ще однією відмінною ознакою є здійснення вищеописаних дій щодо обладнання,

призначеного для виробництва чи виготовлення отруйних або сильнодіючих речовин, отруйних чи сильнодіючих ЛЗ без спеціального на це дозволу.

Ч. 2 ст. 321 ККУ полягає у порушенні визначеного порядку виготовлення, виробництва, зберігання, придбання, обліку, відпуску, пересилання, перевезення отруйних або сильнодіючих речовин, отруйних чи сильнодіючих ЛЗ [153]. Даний склад кримінального правопорушення має чітке розмежування із складом кримінального правопорушення, передбаченим ст. 305 ККУ, яке полягає у предметах кримінального правопорушення та об'єктивній стороні, яка має подібні ознаки зі складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 307 ККУ. Однак постає запитання, як кваліфікувати дії особи, якщо особа вивозить з території України або ввозить незаконно виготовлені отруйні чи сильнодіючі речовини або отруйні чи сильнодіючі лікарські засоби помилково вважаючи їх наркотичними з метою збуту? Вчені вважають, що у разі, якщо особа не розуміла, що вчиняє такі операції з отруйними чи сильнодіючими речовинами, які не є НЗ чи ПР, отруйними чи сильнодіючими ЛЗ, а помилялася, вважаючи їх саме НЗ чи ПР, відповідальність в такому випадку має кваліфікуватися як замах на виготовлення, виробництво і т. д. з метою збуту НЗ чи ПР [153].

Підтвердженням вказаного є те, що у грудні 2020 року працівниками Департаменту кіберполіції було припинено протиправну діяльність групи осіб, які здійснювали торгівлю сильнодіючих лікарських засобів в мережі Інтернет. За інформацією, до вказаної діяльності були причетні семеро осіб, один з яких створив та адміністрував вебсайт, де здійснювався продаж сильнодіючих лікарських засобів, продаж яких заборонено в Україні. Злочинці переміщували вказані предмети контрабандою через державний кордон. За вказаними фактами відкрито кримінальні провадження за ч. 4 ст. 321 (Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів), ч. 2 ст. 201 (Контрабанда) ККУ [235].

Таким чином, у зв'язку з тим, що у вітчизняній теорії кримінального права відсутнє поняття «непридатного замаху», про який ми згадували вище, то дії осіб, які помилково видають один предмет кримінального правопорушення за інший кваліфікуватимуться як звичайна контрабанда та за ст. 321 ККУ. Хоча ми можемо припустити, що особи вчиняли саме замах на контрабанду НЗПРАПФЛЗ і їх дії можна кваліфікувати за ст. 15, ст. 305 та ст. 321 ККУ.

Стосовно складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321-1 ККУ, варто зазначити, що спільною ознакою із ст. 305 КК України є один із предметів кримінального правопорушення, а саме: ФЛЗ. Однак розмежуванням в об'єктивній стороні, як і в складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 307 КК України, є те, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення реалізується у наступних формах: виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут завідомо ФЛЗ (ч. 1 ст. 321-1 ККУ). Дані норми аналогічно необхідно розмежовувати за місцем вчинення, як це було описано вище.

Варто зазначити, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 321-1 ККУ, досить часто вчиняється разом із контрабандою НЗПРАПФЛЗ, тому їх розмежування необхідне для правильної кваліфікації кримінально протиправних діянь. Так, 12 лютого 2020 року повідомлено про підозру особам, які брали участь у злочинній організації, яка налагодила збут фальсифікованих лікарських засобів на території 18 країн, у тому числі в США, Європейському Союзі, країнах Азії та Близького Сходу. Потерпілими від її «діяльності» стали 13 найбільших світових фармацевтичних компаній. Особам повідомлено про підозру за: ч. 1 ст. 255 (створення злочинної організації), ч. 3 ст. 321-1 (фальсифікація ЛЗ або обіг ФЛЗ), ч. 3 ст. 305 (контрабанда НЗПРАПФЛЗ) ККУ [235].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 333 КК України, виражається у порушенні визначеного порядку здійснення міжнародних перевезень товарів, що підлягають державному експортному контролю. Тобто товари легально проходять через митний

кордон, а порушення полягає у відсутності чи використанні неналежної ліцензії або дозволу на експорт, імпорту чи транзит через територію України товарів. У цьому полягає різниця об'єктивних сторін складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. 333 і ст. 305 ККУ.

Стосовно кваліфікації варто констатувати, що якщо незаконне вивезення предметів кримінального правопорушення, в даному випадку, - прекурсорів - здійснюється поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, то вчинене варто кваліфікувати за ст. 305 КК України.

Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень, передбачених ст. 201, 305, 307, 212, 321-1, 333 ККУ передбачає вину у формі прямого умислу. Стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст. 268 та ст. 321 ККУ, ми можемо помітити вину у формі умислу та необережності. Якщо уважно проаналізувати склади вказаних кримінальних правопорушень, то можна резюмувати, що мотив вчинення цих кримінальних правопорушень в основному є корисливим, а саме: отримання матеріального збагачення, незважаючи на те, що метою кримінальних правопорушень, наприклад, передбачених ст. 307, 321 і 321-1 ККУ є збут (НЗ, ФЛЗ). Дуже рідко, особи, які вчиняють кримінальні правопорушення, наприклад, передбачені ст. 201, 268, 333 ККУ керуються мотивами помсти чи завдання шкоди населенню.

Мотиви і цілі ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) можуть бути різними (користь, бажання забезпечити розвиток виробництва, поліпшення умов праці тощо). На кваліфікацію кримінального правопорушення вони не впливають, але можуть враховуватися при призначенні покарання.

Суб'єкти кримінальних правопорушень, передбачених ч.1 ст. 201, ст. 268, ст. 307, ч.1 ст. 321, ст. 321-1, ст. 333 ККУ, є загальними, тобто фізична осудна особа, яка досягла 16 років. Стосовно кримінального правопорушення, передбаченого ст. 333 ККУ, це може бути як особа, яка взагалі не має права здійснювати міжнародні передачі зазначених товарів,

так і особа, яка має право на заняття такою діяльністю, але порушує встановлений порядок.

Що стосується кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 201, ст. 212, ч. 2 ст. 321 ККУ, то вони передбачають діяльність спеціального суб'єкта. Це, зокрема: 1) особа, яка займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи; 2) службова особа підприємства, установи, організації незалежно від форми власності; 3) інша особа, яка зобов'язана сплачувати податки, збори, інші обов'язкові платежі (ст. 212 ККУ). Для кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 201 ККУ, – це службова особа. Ч. 2 ст. 321 ККУ передбачає вчинення кримінального правопорушення особою, на яку покладається службовий чи професійний обов'язок, пов'язаний з відповідальністю за дотримання правил виробництва, зберігання, відпуску, обліку, перевезення чи пересилання отруйних та сильнодіючих речовин та яка призначена на штатну посаду [107, с. 325-331].

Таким чином, можна резюмувати, що розмежування кримінальних правопорушень із подібними ознаками є необхідною складовою під час аналізу тієї чи іншої статті, оскільки саме розмежування подібних ознак складів кримінальних правопорушень, дає можливість зробити правильну кваліфікацію кримінально протиправного діяння та уникнути плутанини під час вибору тієї чи іншої кримінально-правової норми.

3.2. Призначення покарання за контрабанду наркотичних засобів, прихотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів

Проаналізувавши склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 305 ККУ, та відмежувавши його від кримінальних правопорушень із подібними ознаками, на нашу думку, логічно приділити увагу проблемам

застосування покарання за вчинення вказаного кримінального правопорушення.

У науковій літературі застосування покарання визначається як діяльність суду з вибору виду та розміру покарання за вчинене особою кримінальне правопорушення. Від цього залежить досягнення мети покарання, ефективність функціонування всієї системи кримінальної юстиції, дотримання фундаментальних прав людини. Важливість існування загальних засад призначення покарання зумовлюється тим, що така діяльність судді є багатоаспектною та поєднує в собі врахування імперативних законодавчих вимог та суб'єктивну оцінку обставин суспільно небезпечного діяння, особи, яка його вчинила. За результатами такої діяльності здійснюється визначення конкретного виду та розміру покарання, у якому кримінальна відповідальність безпосередньо знаходить форму своєї реалізації [10, с. 12].

Варто зазначити, що покарання є примусовим заходом, який застосовується відповідно до вироку суду, від імені держави, до особи, яка визнана винною у вчиненні кримінального правопорушення. Він полягає в обмеженні прав і свобод засудженого, які передбачені законом [101, с. 234]. Суть покарання полягає у тому, що засуджений зазнає примусових заходів за вчинене кримінальне правопорушення, тобто певних фактичних втрат і обмежень.

Згідно з ч. 2 ст. 50 ККУ покарання має на меті не тільки кару й виправлення тієї чи іншої засудженої особи, а й – запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як самими особами, яких притягнуто до відповідальності, так й іншими особами. Таким чином покарання, на нашу думку, - це система санкціонованих державою примусових заходів до осіб, які вчинили кримінальне правопорушення з метою профілактики вчинення ними подальших кримінальних правопорушень та запобігання росту злочинності серед інших осіб.

Саме покарання, хоч і носить каральний характер, проте воно ґрунтується на основоположних засадах та принципах, які є необхідними для

прийняття судом того чи іншого рішення. Принципи призначення покарання визначаються як вихідні, найбільш важливі положення, закріплені в нормах кримінального законодавства, що визначають усю діяльність судів із застосування покарання до осіб, винних у вчиненні кримінальних правопорушень. Ними є: *принцип справедливості покарання, принцип законності покарання, принцип обґрунтованості покарання, принцип визначеності покарання, принцип індивідуалізації покарання, принцип гуманності покарання* [174, с. 45].

Загальні засади призначення покарання – це встановлені законом критерії, якими має керуватися суд під час призначення покарання в конкретній справі (врахування ступеня тяжкості та характеру небезпечності, призначення покарання в межах санкції з урахуванням положень Загальної частини ККУ) [146, с. 77].

Такими засадами відповідно до частини першої ст. 65 ККУ є: 1) покарання призначається в межах, які установлені законодавцем у санкції статті Особливої частини ККУ, що передбачає відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення; 2) таке призначення здійснюється відповідно до положень Загальної частини ККУ; 3) під час призначення покарання враховуються ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особа винного й обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання [174, с. 56].

Якщо аналізувати ст. 65 ККУ, яка регламентує засади призначення покарання, то варто констатувати, що особі повинно бути призначене покарання, яке є необхідним й достатнім для її виправлення та попередження нових кримінальних правопорушень. Більш суворий вид покарання з числа передбачених за вчинене кримінальне правопорушення може бути призначений тільки тоді, коли менш суворий вид покарання є недостатнім для виправлення особи та попередження вчинення нею нових кримінальних правопорушень [174, с. 68].

Відповідно до ч. 1 ст. 305 ККУ контрабанда НЗПРАПФЛЗ карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років. Санкція ч. 2 ст. 305 ККУ передбачає відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від восьми до десяти років з конфіскацією майна. Ч. 3 ст. 305 ККУ є найбільш суворою і передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від десяти до дванадцяти років із конфіскацією майна.

Судам при призначенні покарання у кожному конкретному випадку потрібно брати до уваги вимоги кримінального закону й необхідно враховувати ступінь тяжкості вчиненого злочину, дані про особу винного та обставини, що пом'якшують і обтяжують покарання (п. 1 ППВСУ № 7 від 24.10.2003 р.). Таке призначене покарання має бути необхідним і достатнім для виправлення засудженого та попередження вчинення нових кримінальних правопорушень [188, с. 198-205].

На нашу думку, санкції статті є достатньо суворими, однак перевагою є те, що між нижньою та верхньою межею санкцій немає великого розриву (у ч. 1 – 3 роки, у ч.2, 3 – лише 2 роки). Оскільки при досить великому розриві є багато місця для судового розсуду, який, на нашу думку, варто обмежити. Великий розрив руйнує засади правосуддя та сам принцип призначення справедливого покарання. Далі під час аналізу судових вироків, ми більш детально розглянемо це.

Проаналізувавши 295 вироків по всіх регіонах України у період з 2015 по перше півріччя 2021 року, ми узагальнили їх у вигляді таблиць, які подані у додатках Г1-Г22. У таблицях викладено інформацію щодо номеру та дати справи, предмету кримінального правопорушення та його розміру, способу його вчинення, вчинення його однією особою або у співучасті (за попередньою змовою групою осіб або організованою групою), наявності добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення, стадії вчинення кримінального правопорушення, продовжуваності його вчинення, повторності, кваліфікації кримінального правопорушення, призначеного

покарання та застосування до обвинуваченого ст.ст. 69, 69-1, 75 ККУ, які впливають на призначення покарання винній особі.

Якщо проаналізувати ситуацію загалом по всіх регіонах України, то можемо дійти висновку, що за ч. 1 ст. 305 ККУ було засуджено 24 особи (8 %), за ч. 2 ст. 305 ККУ – 210 осіб (71 %), за ч. 3 ст. 305 ККУ – 70 осіб (21 %). Із результатів слідує, що найбільше вчинялось кримінальних правопорушень саме за ч. 2 ст. 305 ККУ, тобто таке кримінальне правопорушення вчинялося повторно або за попередньою змовою групою осіб, а також якщо предметом цих дій були особливо небезпечні НЗПРАПФЛЗ у великих розмірах.

Статистичні показники також засвідчують те, що 130 осіб (42 %) були звільнені від відбування покарання з випробуванням, 86 осіб (28 %) сплатило штраф, 55 осіб (18 %) було засуджено до позбавлення волі із конфіскацією майна, 28 осіб (9 %) – позбавлення волі без конфіскації майна, 3 особи (1 %) – до обмеження волі, 2 особи (1 %) – до відбування арешту, а також 6 осіб (2 %) було виправдано у зв'язку з відсутністю в їх діях складу кримінального правопорушення. Нами було зроблено акцент на окремому виділенні покарань у виді позбавлення волі із конфіскацією майна та позбавлення волі без конфіскації майна з метою їх подальшого детального розгляду.

Разом з тим, ст. 69 ККУ застосовувалась до 130 осіб (46 %), ст.ст. 69 та 75 ККУ – до 102 осіб (36 %), ст. 75 ККУ була застосована до 26 осіб (9 %), ст. 69-1 ККУ застосовувалась лише в 1 випадку (1 %). Також до 26 осіб (9 %) при винесенні вироку судом не було застосовано жодну із зазначених норм.

Таким чином, проаналізувавши та порівнявши вирокі, ми дійшли обґрунтованого висновку про те, що суди припускаються помилок та не завжди дотримуються норм законодавства при винесенні вироків у справах про контрабанду наркотичних засобів. Для більш детального розгляду, ми поділили такі недоліки на певні групи.

Розглянемо першу з них – *неврахування судами нижньої межі санкції ст. 305 ККУ при винесенні покарання*. Для наочності пропонуємо розглянути

вироки, винесені за ч. 2 ст. 305 ККУ. Як відомо, санкція статті передбачає від 8 до 10 років позбавлення волі. Так, в ході аналізу вироків встановлено, що за ч. 2 ст. 305 ККУ 99 осіб (47 %) було звільнено від відбuvання покаранням з випробуванням від 1 до 3 років, 78 осіб (37 %) понесли покарання у вигляді штрафу, 2 особи (1 %) знаходились під арештом і 28 осіб (13 %) було засуджено до позбавлення волі. В середньому засуджені особи були позбавлені волі терміном від 1 до 5,5 років. Як відомо санкція ч. 2 ст. 305 ККУ передбачає від 8 до 10 років позбавлення волі, тобто законодавець визначив такі межі покарання за вчинення цього кримінального правопорушення. Однак практика застосування судами цієї норми вказує на те, що або самі межі санкції – верхня та нижня є занадто суворими, або суди виявляють надмірну гуманність при винесенні вироків цієї категорії.

Разом з тим, хотілося б знову згадати про зарубіжний досвід призначення покарання за аналогічне кримінальне правопорушення. Звертаючись до КК Французької Республіки чи КНР, доходимо до висновку, що санкції, які передбачає ст. 305 ККУ не є надто суворими чи необґрунтовано високими.

Особливістю КК Італії у порівнянні з ККУ є положення, яким встановлено межі зниження покарання, якщо таке покарання призначається нижче від найнижчої межі, передбаченої санкцією статті. За наявності декількох пом'якшуючих обставин згідно зі ст. 67 КК Італії призначене покарання після зменшення не може бути меншим 10 років позбавлення волі, розмір інших видів покарання не може бути нижчим однієї четвертої встановленого покарання [219, с. 378]. На нашу думку, такий досвід є позитивним і нам варто вдатися до рецепції такого досвіду нижньої межі покарання, яке може бути встановлено під час призначення особі покарання нижчого від найнижчої межі, передбаченої законом.

Наступний недолік, який був нами визначений під час аналізу вироків – це *ігнорування судами обтяжуючих обставин (або кваліфікуючих ознак диспозиції статті) під час винесення вироку*. О. П. Горох у своїй монографії

посилається на те, що досить значним фактором є встановлення судом конкретних об'єктивних та суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення, пов'язаного з НЗ і це, на його думку, має по-різному впливати на обрання виду і міри покарання [46, с. 129]. Автор має на увазі те, що повинен враховуватись індивідуальний ступінь тяжкості того чи іншого кримінального правопорушення. Тобто кожен конкретний випадок потребує свого розгляду і обрання відповідного покарання.

На думку науковця, з якою варто погодитися, на індивідуалізацію покарання повинні впливати:

- мотив і мета вчинення “наркотичного” кримінального правопорушення (бажання одержати матеріальну вигоду від незаконних дій з наркотиками; задоволення власної потреби в наркотиках) навіть тоді, коли ці ознаки не передбачені відповідною нормою як конститутивні (основного складу кримінального правопорушення) чи кваліфікуючі;
- вид і розмір НЗ чи ПР, що був предметом кримінального правопорушення;
- врахування «небезпечності» предмету кримінального правопорушення, тобто повинно застосовуватися більш суворе покарання щодо осіб, які обрали предметом кримінального правопорушення опій (ацетильований чи екстракційний), героїн, кокаїн, ефедрон [46, с. 134].

Разом з тим законодавство також спонукає суди обговорювати питання щодо призначення більш суворого покарання особам, які вчинили кримінальні правопорушення на ґрунті пияцтва, алкоголізму, наркоманії, за наявності рецидиву кримінального правопорушення, у складі організованих груп чи за більш складних форм співучасті (якщо ці обставини не є кваліфікуючими ознаками) [188, 299].

Варто зазначити, що кваліфікуючими ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 305 ККУ є його вчинення 1) за попередньою змовою групою осіб; 2) повторно; 3) НЗПРАПФЛЗ у великих розмірах. Відповідно до правил призначення покарання, суд не може

враховувати двічі обставину, яка обтяжує покарання, яка впливає на його кваліфікацію, якщо будь-яка з обставин, яка обтяжує покарання, передбачена в статті Особливої частини як ознака кримінального правопорушення. У таких випадках суд при прийнятті рішення, повинен врахувати вищезазначені кваліфікуючі ознаки, однак на практиці вони досить часто ігноруються.

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду, то до несприятливих відмінностей варто віднести більшу деталізацію, наприклад, в КК Білорусі чинників, які мають враховуватися при обранні виду та розміру покарання. Так, згідно з КК Білорусі суд має оцінювати заподіяну шкоду та доходи, одержані кримінально протиправним шляхом, мотиви й мету вчиненого кримінального правопорушення. На нашу думку, це є слушним доповненням, оскільки у ККУ використано формулювання загального характеру: лише ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення та особу винного [219, с. 323].

Наступним прикладом є КК Туреччини, який передбачає спеціальні правила щодо порядку врахування обставин, що пом'якшують або обтяжують покарання. Зокрема, ст. 29 КК Туреччини вказує на те, що суд спочатку визначає покарання без урахування обтяжуючих чи пом'якшуючих обставин, а потім збільшує чи зменшує покарання, беручи до уваги пом'якшуючі й обтяжуючі обставини. Якщо наявні декілька обтяжуючих або пом'якшуючих обставин, збільшення або зменшення покарання спочатку має бути здійснене по первинній із таких обставин. Водночас якщо деякі обставин вимагають збільшення, а деякі – зменшення покарання, то спочатку здійснюється збільшення. У цьому контексті слід зазначити, що попри дискусійність обраного підходу до визначення правових наслідків наявності обтяжуючих та пом'якшуючих обставин, безсумнівною перевагою турецького кодексу є сама лише наявність такого підходу [219, с. 331].

Унікальним у своєму роді є КК Сан-Марино, який, на відміну від інших законів про кримінальну відповідальність, не лише містить положення про

необхідність врахування судом тяжкості злочину й особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, під час призначення покарання, а й на нормативному рівні визначає критерії наведених обставин. Відповідно до ст. 88 КК Сан-Марино критеріями оцінки тяжкості злочину є наявність ознак підступності, обману, хитрощів та інших обставин, які стосуються часу й місця вчинення кримінального правопорушення [219, с. 245]. Також, досить слушний підхід, який можна враховувати під час винесення вироків.

Разом з тим, виникає питання, про яке ми вже зазначали раніше, яке стосується обставини вчинення кримінального правопорушення. Безумовно, ступінь суспільної небезпеки кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 і 3 ст. 305 ККУ значно підвищується, якщо це кримінальне правопорушення вчиняється в умовах воєнного стану або бойової обстановки. Оскільки саме в цей час економічна ситуація на території країни є слабкою, тому особи, які мають намір переправити через державний кордон один із предметів кримінального правопорушення: наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби, які можуть під егідою гуманітарної допомоги нелегально потрапляти на територію країни, можуть скористатись цим з корисливих мотивів. Саме тому, знаходить знову своє підтвердження наша позиція про те, що судам потрібно враховувати, що при призначенні покарання за ч.ч. 2 і 3 ст. 305 ККУ вчинення його в умовах воєнного стану чи бойової обстановки (п. 11 ч. 1 ст. 67 ККУ) необхідно визнавати обов'язковою обставиною, що обтяжує покарання.

Іншим недоліком, який ми визначили, є *необґрунтованість призначення покарання*. Проілюструємо це на прикладах винесених вироків. Вироком Чернівецького міського суду від 26.06.2018 р., справа № 727/9545/17, громадянина С. визнано винним у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 305 ККУ і призначено йому покарання: на підставі ст. 70 ч. 1 ККУ за сукупністю кримінальних правопорушень шляхом поглинання менш суворого покарання більш

суворим, остаточно призначено громадянину С. покарання у вигляді двох років позбавлення волі з конфіскацією всього належного йому на праві власності майна, за винятком належного йому на праві власності нерухомого майна [41].

Іншим прикладом є вирок Рівненського міського суду від 03.07.2015 р., справа № 569/11321/13-к, громадянина М. визнано винуватим у пред'явленому йому обвинуваченні за ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307 КК України та призначено йому покарання: на підставі ч. 1 ст. 70 КК України, за сукупністю кримінальних правопорушень, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим, остаточно призначено покарання громадянину М. у виді позбавлення волі на строк чотири роки із конфіскацією психотропних речовин та прекурсорів, що були предметом контрабанди, *без конфіскації майна* [40].

Як ми можемо помітити, у двох аналогічних справах, із однаковою кваліфікацією, було встановлено різні покарання: в першому випадку основне покарання у вигляді двох років позбавлення волі з конфіскацією всього належного йому на праві власності майна, і в іншому випадку - позбавлення волі на строк чотири роки без конфіскації майна. В цілому, 55 осіб (18 %) серед проаналізованих справ було засуджено до позбавлення волі із конфіскацією майна, а 28 осіб (9 %) – позбавлення волі без конфіскації майна.

Відповідно до п. 19 ППВСУ № 7 від 24.10.2003 року, якщо суд вирішив призначити додаткове покарання у вигляді конфіскації майна, то він обов'язково повинен враховувати, чи вчинений тяжкий або особливо тяжкий злочин із корисливих мотивів. Якщо конфісковується не все майно, а лише його частина, суд зобов'язаний зазначити, яка саме частина майна конфіскується, або перелічити предмети, які необхідно конфіскувати.

Варто звернути увагу на те, що у разі прийняття рішення судом про звільнення особи від відбування покарання з випробуванням додаткове покарання у виді конфіскації майна за санкцією статті в такому випадку не

застосовується. У даному випадку посилатися на ст. 69 ККУ не потрібно. Однак, слід відмітити те, що це не поширюється на випадки застосування судом спеціальної конфіскації (наприклад, предмети контрабанди, НЗ) [188, с. 302].

Наступним недоліком є *широкий спектр використання судами пом'якшуючих обставин*.

Наприклад, вироком Могилів-Подільського міськрайонного суду від 28.05.2015 р., справа № 138/1282/15-к, громадянина Л. було визнано винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 305 ККУ та звільнено від відбування покарання із випробуванням, враховуючи ті обставини, що обвинувачений одружений, дружина обвинуваченого є інвалідом з дитинства та перебуває на його утриманні, також на утриманні обвинуваченого знаходяться його неповнолітній син та малолітня донька, за місцем проживання та роботи характеризується виключно позитивно, на обліку у лікаря-психіатра та у лікаря-нарколога не перебуває [36]. Таким чином, суд враховував як пом'якшуючі обставини: характеристику від сусідів та наявність у обвинуваченого родини, що, на нашу думку, видається шаблонним.

Ще одним прикладом є вирок Рівненського міського суду від 24.10.2016 р., справа № 569/8734/16-к, яким особу було визнано винною у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч. 3 ст. 305 ККУ та звільнено від відбування покарання з випробуванням, враховуючи обставини, що пом'якшують покарання обвинуваченого – щире каяття, активне сприяння розкриття кримінального правопорушення, вчинення кримінального правопорушення внаслідок збігу тяжких особистих та сімейних обставин, а саме – смерть бабусі [39]. В даному випадку, звільняти особу від відбування покарання за ч. 3 ст. 305 ККУ, санкція якої передбачає від 10 до 12 років позбавлення волі, з урахуванням тяжких сімейних обставин – смерті бабусі, є абсурдним і наводить на думки про певну необ'єктивність суддів під час винесення вироку.

Іншим недоліком, який ми встановили є *необґрунтоване застосування судами ст.ст. 69 і 75 ККУ та надмірне використання суддівського розсуду при прийнятті рішень.*

Яскравим прикладом може послугувати вирок Івано-Франківського міського суду, справа № 344/4806/15-к від 05.04.2016 року, де громадянин О. вчинив незаконне переміщення наркотичного засобу, обіг якого обмежено в Україні – бупренорфін, через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, за попередньою змовою групою осіб, у великих розмірах; а також незаконне зберігання, перевезення наркотичних засобів з метою збуту, за попередньою змовою групою осіб, у великих розмірах.

Так, на підставі ст.75 КК України громадянина О. було звільнено від відбування призначеного основного покарання у виді позбавлення волі з випробуванням, встановивши йому іспитовий строк тривалістю три роки [33].

Як нами вже зазначалось вище стаття 69 КК України застосовувалась до 130 осіб (46 %), ст.ст. 69 та 75 – до 102 осіб (36 %), ст. 75 КК України була застосована до 26 осіб (9 %). Така висока тенденція застосування ст.ст. 69 та 75 ККУ вказує на те, що 91 % засуджених осіб понесли менш суворе покарання за вчинення контрабанди наркотичних засобів, ніж це передбачено у санкції статті. Це вказує на надмірну гуманність суддів під час винесення вироку та необґрунтоване застосування суддівського розсуду, який застосовується практично в кожній справі про вчинення контрабанди наркотичних засобів. Ми повністю розділяємо думки вчених, які аргументують необхідність звуження меж суддівського розсуду під час призначення покарання, необхідно також звернути увагу на необхідність звуження таких меж не лише шляхом відповідного формулювання санкцій статей, а й реформування суміжних правових інститутів, таких як звільнення від відбування покарання, звільнення від кримінальної відповідальності тощо. У такому випадку необхідно було б запровадити у практику призначення покарання нижче від найнижчої межі, підхід, відповідно до

якого розмір призначеного покарання не повинен бути нижчим однієї третьої від верхньої межі покарання, передбаченої у нормі. Досить слушно зазначає у своїй монографії Р. Ш. Бабанли, що наявність широкого розсуду має вплив не лише на призначення покарання в кожному конкретному випадку, а й на реалізацію конституційних принципів під час призначення покарання, наприклад принципу рівності прав громадян перед законом та судом. Забезпечити таку рівність украй складно за умови наявності широкого суддівського розсуду під час призначення покарання (як щодо обрання його виду, так і щодо обрання його розміру) та широких можливостей застосування суміжних правових інститутів, що впливають із призначеного виду покарання [11, с. 376].

Як ми вже неодноразово зазначали, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 305 ККУ, несе високу суспільну небезпеку і саме покарання не несе основоної функції – попередження вчинення кримінального правопорушення в подальшому. Особи, які були звільнені від основного покарання навіть не отримали додаткового, і така тенденція є вкрай негативною.

Якщо аналізувати п. 9 ППВСУ № 7 від 24.10.2003 року, то можна констатувати, що можливе лише звільнення від основного покарання, а додаткове покарання може бути застосовано. Однак у санкції ст. 305 ККУ відсутня вказівка на притягнення осіб до додаткового покарання.

Звільняючи з випробуванням від відбування основного покарання особу, суд відповідно до законодавства, може призначити додаткові покарання, а саме: штраф (за умови, що він передбачений санкцією закону, за яким засуджується особа); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. У такому разі, зазначені в резолютивній частині вироку, додаткові покарання підлягають реальному виконанню [101, с. 288].

Саме тому вважаємо за доцільне доповнити п. 13 ППВСУ № 8 від 03.06.2003 року наступним змістом: «Звільнення особи від відбування покарання із застосуванням ст. 75 КК України виключає призначення додаткового покарання у виді конфіскації майна. Разом з тим, виходячи зі змісту ст. 77 КК України, суд може призначити додаткове покарання у виді штрафу».

Окрім цього, проаналізована статистика звільнення осіб від відбування покарань свідчить про те, що відповідна кримінально-правова норма не знаходить свого реального застосування на практиці. Якщо детально розглянути Додаток № Д1, то можна помітити те, що за ч. 1 ст. 305 ККУ було засуджено 24 (8 %) особи, з них – 17 (71 %) – звільнено від відбування покарання, а 5 (20 %) отримало покарання у вигляді штрафу, хоча сама санкція статті передбачає від 5 до 8 років позбавлення волі. Аналізуючи призначення покарання за ч. 2 ст. 305 КК (Додаток Д2), варто констатувати, що усього за цією частиною було засуджено найбільше осіб – 210 (71 %), з них – 99 осіб (47 %) звільнено від відбування покарання, 78 осіб (37 %) отримало покарання у вигляді штрафу, 2 особи (1 %) – засуджені до арешту, 28 осіб (13 %) отримало реальне позбавлення волі. Нагадаємо, що санкція ч. 2 ст. 305 ККУ передбачає від 8 до 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна. Що стосується ч. 3 ст. 305 ККУ (Додаток Д3), то варто зазначити, що всього було засуджено 70 осіб (21 %), з них – 11 осіб (16 %) звільнено від відбування покарання з випробуванням, 3 особи (4 %) – до штраф, 43 особи (61 %) – отримали позбавлення волі, хоча сама санкція ч. 3 ст. 305 ККУ передбачає покарання у виді від 10 до 12 років позбавлення волі.

Ми детально проаналізували нижню та верхню межу термінів позбавлення волі засуджених осіб і зобразили це у вигляді діаграми для наочності. Так, ми не деталізуємо покарання за ч.1 ст. 305 ККУ, оскільки фактично відсутні покарання у виді позбавлення волі. За ч. 2 ст. 305 ККУ (Додаток № Д2) найнижча межа позбавлення волі становила 2 роки, а найвища – 6 років, хоча законодавець визначив її максимальний термін

10 років. Стосовно покарання за ч. 3 ст. 305 ККУ (Додаток Д3) можна зазначити наступне: найнижча межа позбавлення волі становила – 1 рік позбавлення волі, а найвища – 11 років. Саме тому, на основі вищевикладеного дослідження, ми вважаємо, що найнижча межа не використовується на практиці і не знаходить свого втілення під час винесення вироків. Імовірно, законодавець правильно враховував ступінь суспільної небезпеки кримінального правопорушення, його корисливість та негативний вплив на суспільство в цілому, однак, як показує практичний досвід, - цього, на жаль, недостатньо, оскільки, ми повинні враховувати реалії сьогодення, корумпованість судової системи і специфіку правової політики держави.

У даному випадку дослідження доказує нам те, що санкції норми необхідно дещо змінити для більш ефективного їх застосування. Санкцію ч. 1 ст. 305 ККУ пропонуємо із позбавлення волі від п'яти до восьми років замінити на штраф від двохсот п'ятдесяти до п'ятсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк до трьох років, оскільки у період з 2015 по 2021 рік не відбулося жодного засудження на реальний термін позбавлення волі за ч. 1 ст. 305 ККУ. Вважаємо, що в такому випадку, позитивним буде надходження коштів до державного бюджету від сплати штрафу засудженими особами. Санкцію ч. 2 і 3 ст. 305 ККУ також слід змістити у сторону зменшення.

Таким чином, ми пропонуємо санкцію ч. 1 ст. 305 ККУ викласти у такій редакції: «...карається штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років», санкцію ч. 2 ст. 305 ККУ: «.....карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з конфіскацією майна», санкцію ч. 3 ст. 305 ККУ: «....карається позбавленням волі на строк від восьми до одинадцяти років з конфіскацією майна».

Висновки до розділу III

1. Важливим елементом розмежування кримінальних правопорушень є те, що розмежовуватись можуть не усі ознаки, а тільки ті, які є порівнюваними поняттями. Отже, розмежувальними ознаками є ознаки двох складів кримінальних правопорушень, які знаходяться у відношенні диз'юнкції одна відносно одної, взаємовизначають одна одну у порівнянні їх змістових ознак, які відрізняються між собою та є порівнюваними у системі родово-видових співвідношень.

2. Для норм, що конкурують як загальна і спеціальна (ст. 201 та ст. 305 ККУ), характерним є те, що всі ознаки складу кримінального правопорушення, які називаються в загальній нормі, повинні міститися і в спеціальній нормі.

3. Об'єктами розмежування виступають: 1) склади кримінальних правопорушень; 2) диспозиції статей КК; 3) фактичні обставини, які підлягають кримінально-правовій оцінці.

4. Найбільш спорідненими із кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 305 ККУ, є кримінальні правопорушення, передбачені ст.ст. 201, 212, 268, 307, 321, 321-1, 333 ККУ.

5. Безпосередні об'єкти розглядуваних кримінальних правопорушень різняться між собою, тому при ґрунтовному аналізі можна здійснити розмежування подібних норм, якщо правильно встановити об'єкт кримінально протиправного посягання.

6. Що стосується об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201 ККУ, то можна констатувати, що в розрізі способу вчинення кримінального правопорушення, вона збігається із передбаченою ст. 305 ККУ. Разом з тим, ст.ст. 201 та 305 ККУ є конкуруючими нормами, де ст. 201 ККУ є загальною нормою, а ст. 305 ККУ – спеціальною.

7. Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень, передбачених ст. 201, 305, 307, 212, 321-1, 333 ККУ, передбачає вину у формі прямого

умислу. Стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст. 268 та ст. 321 ККУ, ми можемо помітити вину у формі умислу та необережності. Якщо уважно проаналізувати склади вказаних кримінальних правопорушень, то можна резюмувати, що мотив вчинення цих кримінальних правопорушень в основному є корисливим, а саме отримання матеріального збагачення.

8. Судам при призначенні покарання у кожному конкретному випадку потрібно брати до уваги вимоги кримінального закону й необхідно враховувати ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, дані про особу винного та обставини, що пом'якшують і обтяжують покарання.

9. Суди припускаються помилок та не завжди дотримуються норм законодавства при винесенні вироків у справах про контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Умовно такі недоліки можна поділили на певні групи: неврахування судами нижньої межі санкції ст. 305 ККУ при винесенні покарання; ігнорування судами обтяжуючих обставин (або кваліфікуючих ознак диспозиції статті) під час винесення вироку; необґрунтованість призначення покарання; широкий спектр використання судами пом'якшуючих обставин; необґрунтоване застосування судами ст.ст. 69 і 75 ККУ та широке використання суддівського розсуду при прийнятті рішень.

10. Вважаємо за доцільне доповнити п. 13 ППВСУ № 8 від 03.06.2003 р. наступним змістом: «Звільнення особи від відбування покарання із застосуванням ст. 75 КК України виключає призначення додаткового покарання у виді конфіскації майна. Разом з тим, виходячи зі змісту ст. 77 КК України, суд може призначити додаткове покарання у вигляді штрафу».

11. Пропонуємо санкцію ч. 1 ст. 305 ККУ викласти у такій редакції: «....карається штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років», санкцію ч. 2 ст. 305 ККУ: «.....карається позбавленням

волі на строк від п'яти до восьми років з конфіскацією майна», санкцію ч. 3 ст. 305 ККУ: «...караються позбавленням волі на строк від восьми до одинадцяти років з конфіскацією майна».

ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу проблемних аспектів кримінальної відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та фальсифікованих лікарських засобів, сформульованих у наукових працях вітчизняних учених, зарубіжного досвіду, встановлено шляхи удосконалення кримінально-правової протидії зазначеному кримінальному правопорушенню та ефективного застосування покарання за його вчинення.

2. Обґрунтовано те, що з урахуванням досвіду іноземних країн та аналізу мети вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 ККУ, родовим об'єктом контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів слід вважати встановлений порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності. Враховуючи викладене, ст. 305 ККУ варто виключити із розділу XIII «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення» та включити у розділ VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності», надавши їй порядковий номер, 201-2. Основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення є порядок суспільних відносин у сфері економічно-господарської діяльності держави. Додатковим факультативним безпосереднім об'єктом визначено встановлений кримінальним законом порядок суспільних відносин у сфері охорони здоров'я населення. Аргументовано висновок про те, що доцільно розширити предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України, включивши до нього інструменти та обладнання, призначені для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

3. Вважаємо за доцільне, що такий спосіб контрабанди наркотичних засобів, як: «з недостовірним використанням документів або засобів митної ідентифікації, чи поєднане з недекларуванням або недостовірним декларуванням» необхідно вказати в нормі ст. 305 ККУ. Відповідно до правил кваліфікації кримінальних правопорушень спосіб вчинення кримінального правопорушення не утворює сукупності кримінальних правопорушень, якщо він є обов'язковою, необхідною та невід'ємною ознакою певного діяння, тому при використанні підроблених документів контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів не потребуватиме додаткової кваліфікації за ст. 358 ККУ.

Враховуючи те, що контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів є транснаціональним кримінальним правопорушенням та має досить високий рівень суспільної небезпеки, зроблено висновок про те, що варто притягувати до кримінальної відповідальності службових осіб, які прямо чи опосередковано надають допомогу іншим учасникам організованої групи або злочинної організації, шляхом зловживання своїм службовим становищем. Обгрунтованою є пропозиція ввести у теорію кримінального права таке поняття, як «непридатний замах». Необхідно взяти до уваги те, що кримінальні правопорушення вчинені із непридатним предметом чи непридатними засобами, зокрема, контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів є також суспільно небезпечними, хоча і не в такій самій мірі, як звичайні кримінальні правопорушення, оскільки однаково посягають на суспільні цінності. Тому судам під час винесення вироків необхідно враховувати усі фактичні обставини вчинення кримінального правопорушення або причини його не доведення до кінця.

4. Доведено необхідність застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб, діяльність яких пов'язана із виробництвом

лікарських засобів, отриманням ліцензії на заняття такою діяльністю, культивуванням рослин, які містять наркотичні речовини, виробництвом лікарських засобів, які містять наркотичні засоби або прекурсори та їх експорту, а саме: п. 4 ч. 1 ст. 96-3 ККУ викласти у наступній редакції: «вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями160, 260, 305...цього Кодексу.

5. Додатково обґрунтовано те, що контрабанда може бути вчинена тільки з прямим умислом. Мета та мотив не впливають на кваліфікацію цього кримінального правопорушення, однак, враховуючи можливий суспільно-небезпечний результат, судам під час винесення вироку необхідно детально досліджувати матеріали справи, обов'язково звертаючи увагу саме на мету, яку переслідує особа, вчиняючи контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.

6. Проаналізовано винесені вирoki та обґрунтовано висновок про те, що значна кількість звільнених від покарання осіб за вчинення замаху на контрабанду вказує на те, що фактично особи, які вчиняють одне і те ж протиправне діяння (закінчене кримінальне правопорушення), посягають на один і той самий об'єкт, несуть різну відповідальність. Таким чином, не лише порушуються принципи справедливості та індивідуалізації покарання, а й саме покарання не виконує одну із основних функцій – попередження (профілактика) вчинення контрабанди наркотичних засобів. Вважаємо за доцільне, замах на вчинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів прирівняти до закінченого кримінального правопорушення, враховуючи те, що ступінь суспільної небезпеки від вчинених дій є однаковою.

Встановлено, що добровільна відмова від вчинення контрабанди наркотичних засобів можлива до заповнення митної декларації, оскільки вищевказаний документ після його заповнення, набуває статусу документа,

який має юридичне значення. Особа, яка має намір вчинити контрабанду наркотичних засобів добре це усвідомлює, але бажає і далі вчиняти протиправне діяння. При вирішенні питання про момент закінчення продовжуваних кримінальних правопорушень, зроблено висновок про те, що до уваги потрібно брати не особливості законодавчої конструкції складу кримінального правопорушення, а особливості фактичного вчинення суспільно небезпечного діяння (протікання його у часі), а також механізм заподіяння ним шкоди об'єкту кримінально-правової охорони. Аргументовано висновок про те, що, воєнний стан та бойову обстановку варто розглядати як обтяжуючу обставину під час винесення вироків судами за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України.

7. Удосконалено розмежування кримінальних правопорушень із подібними ознаками, які є необхідною складовою під час аналізу суміжних статей, оскільки саме розмежування подібних ознак складів кримінальних правопорушень, дає можливість зробити правильну кваліфікацію кримінально протиправного діяння та уникнути плутанини під час вибору тієї чи іншої кримінально-правової норми.

8. З метою удосконалення норми про відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, зроблено висновок про доцільність її доповнення наступними кваліфікуючими ознаками: «втягнення до протиправної діяльності неповнолітнього»; «вчинення кримінального правопорушення службовою особою або з використанням свого службового становища»; ч. 2 ст. 305 КК України викласти у наступній редакції: «із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль або працівника правоохоронного органу, насильства, що не є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння, — карається...»; ч.3 ст. 305: «ті самі дії вчинені із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль або працівника правоохоронного органу насильства, що є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння або організованою групою, — карається...»;

9. Зроблено висновок про те, що суди припускаються помилок та не завжди дотримуються норм законодавства при винесенні вироків у справах про контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Умовно такі недоліки можна поділили на певні групи: неврахування судами нижньої межі санкції ст. 305 КК України при винесенні покарання; ігнорування судами обтяжуючих обставин (або кваліфікуючих ознак диспозиції статті) під час винесення вироку; необґрунтованість призначення покарання; широкий спектр використання судами пом'якшуючих обставин; необґрунтоване застосування судами ст.ст. 69 і 75 КК України та широкого використання суддівського розсуду при прийнятті рішень.

Вважаємо за доцільне доповнити п. 13 ППВСУ № 8 від 03.06.2003 р. наступним змістом: «Звільнення особи від відбування покарання із застосуванням ст. 75 КК України виключає призначення додаткового покарання у виді конфіскації майна. Разом з тим, виходячи зі змісту ст. 77 КК України, суд може призначити додаткове покарання у вигляді штрафу».

Санкцію ч. 1 ст. 305 ККУ викласти у такій редакції: «....карається штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років», ч. 2 ст. 305 ККУ: «.....карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з конфіскацією майна», ч. 3 ст. 305 ККУ: «....карається позбавленням волі на строк від восьми до одинадцяти років з конфіскацією майна».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Federal Rules of Criminal Procedure. URL : https://www.uscourts.gov/sites/default/files/federal_rules_of_criminal_procedure_-_december_2020_0.pdf (дата звернення: 10.10.2021).
2. Авраменко О. В. Стан сильного душевного хвилювання: кримінально-правові та психологічні аспекти: автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Львів, 2008. 19 с.
3. Агаев И. Б. Состав преступления: понятие, элементы, значение : учеб. пособие. Москва : Юристь, 2008. 335 с.
4. Аналітичні матеріали з розслідування контрабанди наркотичних засобів. Інформаційний бюлетень ГСУ СБУ України за 2015 р. Київ : СБУ, 2016. 46 с.
5. Андрушко П. П. Злочини у сфері службової діяльності: кримінально-правова характеристика : навч. посіб. Київ : Юрисконсульт, 2006. 488 с.
6. Антинаркотичне законодавство України : Історія. Теорія. / за ред.: М. П. Селіванова, М. С. Хруппи. Київ : Юрінком, 1997. 352 с.
7. Антонюк Н. О. Об'єктивні ознаки складу продовжуваного злочину. / за ред.: Н.О. Антонюка, В.Є. Ясеницького. Вип. 52. Одеса : Юрид. літ., 2006. 345 с.
8. Арешкіна С. Н. Кваліфікація розкрадання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів : дис...канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2010. 213 с.
9. Ахметшин Х. М. Современное уголовное законодательство КНР. Москва : Образование, 2021. 215 с.
10. Бабанли Р. Ш. Загальні засади призначення покарання: термінологічний аспект. *Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії злочинності* : матеріали Всеукр. наук.-практ. Конф. м. Одеса,

13 листопада 2015 р. Одеса : Одеський державний університет внутрішніх справ, 2015.с. 11-13.

11. Бабанли Р. Ш. Призначення покарання в Україні: теоретико-прикладні засади : монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 473 с.

12. Бажанов М. И. Уголовное право. Общая часть. Днепропетровск : Пороги, 1992. 245 с.

13. Бажанов М. И. Объективная сторона преступления. Уголовное право УССР. Часть Общая. Київ : Вища школа, 1984. 315 с.

14. Бирюков П. Н. Уголовная ответственность юридических лиц за преступления в сфере экономики (опыт иностранных государств). Москва : Юрлитинформ, 2008. 136 с.

15. Бодаєвський В.П. «Воєнний стан», «бойова обстановка» та «час перебування на військовій службі» як особливі обставини чинності кримінального закону щодо військових злочинів у часі. Київ : Атіка, 2018. 180 с.

16. Борисов В. І., Пащенко О. О. Щодо родового об'єкта злочинів проти безпеки виробництва. *Вісник Академії правових наук України*. 2005. № 1 (40). С. 133-141.

17. Бородин С. В. Преступления против жизни. Москва : Юрист, 1999. 356 с.

18. Борьба с наркоманией : проблемы и перспективы. / за ред.: Е. Г. Мартынича. Кишинев : Штиница, 1990. 220 с.

19. Брич Л. П. Проблема кримінальної відповідальності юридичних осіб за господарські злочини. *Вісник Львівського ун-ту. Серія юридична*, 2001. Вип. 36. С. 125-134.

20. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніхсправ, 2013. 712 с.

21. Булавин В. И., Глинкин А. Н. Транснациональный наркобизнес : Новая глобальная угроза. Москва : Рос. полит. энциклопедия, 2002. 880 с.

22. Бурдін В. М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження) : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 304 с.
23. Бурдін В. М. Суспільна небезпечність готування до злочину. *Актуальні проблеми кримінальної відповідальності* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. м. Харків 10–11 жовт. 2013 р. Харків: Право, 2013. С. 176–180.
24. Бурчак Ф. Г. Объективная сторона преступления. Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. Часть Общая. Київ : Наукова думка, 1985. 448 с.
25. Вакула І. Ю. Види стадій вчинення злочину за кримінальним правом України та Республіки Польща. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2014. № 2. С. 193–204.
26. Вакула І. Ю. Стадії вчинення злочину за кримінальним правом України та Республіки Польща: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид.наук : 12.00.08. Львів, 2019. 215с.
27. Вереша Р. В. Юридична особа як суб'єкт злочину за кримінальним законодавством зарубіжних держав. *Актуальні проблеми удосконалення кримінального законодавства України* : тези доповідей міжвід. наук.-практ. конф. м. Київ, 25 трав. 2007 р. Київ: Київський нац. ун-т внутр. справ, 2007. С. 89-93.
28. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2017. 364 с.
29. Вереша Р. В. Суб'єктивні елементи підстави кримінальної відповідальності : підручник. Київ : Атіка, 2006. 740 с.
30. Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 30.07.2019 р. Справа № 127/18104/17/ URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83312745> (дата звернення 10.05.2020).
31. Вирок Любомльського районного суду Волинської області від 05.10.2017 р. Справа № 163/2409/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/69383818> (дата звернення 13.05.2020).

32. Вирок Володимир-Волинського міського суду Волинської області від 11.01.2017 р. Справа № 154/169/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/63998317> (дата звернення 02.05.2020).

33. Вирок Івано-Франківського міського суду від 05.04.2016 р. Справа № 344/4806/15-к. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56990386> (дата звернення 20.05.2020).

34. Вирок Крюківського районного суду Полтавської області від 13.06.2016 р. Справа № 554/12389/13-к. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/58251367> (дата звернення 21.05.2020).

35. Втрок Любомльського районного суду Волинської області від 19.09.2017 р. Справа № 163/2272/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/69065203> (дата звернення 09.05.2020).

36. Вирок Могилів-Подільського міськрайонного суду Вінницької області від 28.05.2015 р. Справа № 138/1282/15-к. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/44520981> (дата звернення 11.05.2020).

37. Вирок Приморського районного суду Одеської області від 27.05.2016 р. Справа № 522/30228/13. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/59159947> (дата звернення 11.05.2020).

38. Вирок Ратнівського районного суду Волинської області від 06.06.2017 р. Справа № 166/555/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/66929247> (дата звернення 11.05.2020).

39. Вирок Рівненського міського суду Рівненської області від 24.10.2016 р. Справа № 569/8734/16-к. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/63201621> (дата звернення 12.05.2020).

40. Вирок Рівненського міського суду Рівненської області від 03.07.2015 р. Справа № 569/11321/13-к. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/46672725> (дата звернення 17.05.2021).

41. Вирок Чернівецького міського суду Чернівецької області від 26.06.2018 р. Справа № 727/9545/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75416489> (дата звернення 20.05.2021).

42. Войтанович О. Й. Зарубіжний досвід формування правової ідеології та шляхи його запозичення для України. Порівняльно-аналітичне право. Київ: Просвіта, 2017. 279 с. URL: http://www.pap.in.ua/2_2013/Voitanovich.pdf (дата звернення 16.09.2020).

43. Волженкин Б. В. Уголовная ответственность юридических лиц: Серия «Современные стандарты в уголовном праве и уголовном процессе». Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский юрид. ин-т Генеральной прокуратуры РФ, 1998. 156 с.

44. Гарницкий С. П. Наркомания: уголовно-правовые и медицинские проблемы. / за ред.: С.П. Гарницкого, С.П. Дидковской, Е.В. Фесенко. Київ : Высшая школа, 1989. 178 с.

45. Глистин В. К. Проблема уголовноправовой охраны общественных отношений (объект и квалификация преступлений). Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1979. 456 с.

46. Горох О. П. Покарання за злочини у сфері обігу наркотичних засобів : дис...канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 299 с.

47. Горох О. П. Покарання за злочини у сфері обігу наркотичних засобів : монографія. Київ : Університетська книга, 2007. 418 с.

48. Готін О. М. Кримінальна відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки (проблеми теорії та практики) : автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2003. 20 с.

49. Гришаев П. И. Объективная сторона преступления : учеб. пособ. Москва : ВЮЗИ, 1961. 485 с.

50. Грищук В. К. До питання про кримінальну відповідальність юридичних осіб. *Актуальні проблеми кримінального і кримінально-процесуального законодавства і практики його застосування* : збірник тез доповідей учасників Регіонального круглого столу м. Хмельницький, 21–22 лют. 2003 р. Хмельницький : Хмельницький ін-т регіонального управління та права, 2003. С. 66-75.

51. Грищук В. К. Загальні засади відповідальності юридичних осіб за кримінальним законодавством Франції. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. 2003. № 3. С. 66-72.

52. Грищук В. К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: кримінально-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2013. 217 с.

53. Грищук В. К. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2006. 568 с.

54. Гродецький Ю. В. Добровільна відмова при співучасті: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2002. 289 с.

55. Грязнов А. В. Контрабанда (ст. 188 УК РФ): историко-правовое, социологическое, уголовно-правовое исследование: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Москва, 2000. 315 с.

56. Данилевська Ю. О. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення: проблеми кримінально-правової кваліфікації. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. 288 с.

57. Данилюк Т. М. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2009. 201 с.

58. Данилюк Т. М. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину : автореф... дис... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2009. 20 с.

59. Демидов, Ю. А. Социальная ценность и оценка в уголовном праве. Москва : Юрид. лит., 1974. 114 с.

60. Джу́жа О. М. Дослідження проблем незаконного обігу наркотиків в Україні. *Право України*. 1998. Вип. № 12. С. 148-152.

61. Дзюба Ю. П. Соціальна небезпечність злочинів та соціальна обумовленість кримінально-правової заборони. Харків, 2014. 289 с.

62. Дідковська С. П. Наркоманія: кримінально-правові і медичні проблеми. Київ : Право, 1989. 437 с.
63. Допілка В. О. Кваліфікація контрабанди на стадії закінченого правопорушення. *Вісник «Право України». Серія «Митна справа»*. 2015 № 1. С. 60-64.
64. Дудоров О. О. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. Київ : Істина, 2018. 430 с.
65. Дудоров О. О. Проблеми юридичної особи як суб'єкта злочину та її вирішення у проектах КК України. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 2 (17). С. 133–142.
66. Дымченко В. Я. Административная ответственность организаций: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Пермь, 1981. 264 с.
67. Елементарний підручник Загального кримінального права О. Ф. Кістяковського з детальним викладом засад Російського кримінального законодавства: Загальна частина. Київ : Вид. ПАЛИВОДА, 2009. 312 с.
68. Емельянов В. П. Концептуальные аспекты исследования объекта преступления. Москва : Право и политика, 2002. 411 с.
69. Жеребкін В. Є. Логіка: підручник. Київ : Т-во Знання, 2004. 255 с.
70. Загородников Н. И. Принципы советского уголовного права. Советское государство и право. Москва : ЕКД, 1966. 234 с.
71. Закарпатські митники виявили майже 31 кг героїну. URL : https://zik.ua/news/2019/03/10/zakarpatski_mytnyky_vyyavyly_mayzhe_31_kg_geroinu_1525965 (дата звернення: 09.04.2021).
72. Закарпаття: біля кордону з Угорщиною після тортур розстріляли опергрупу СБУ. URL : <https://goloskarpat.info/criminal/5e01291ff3dce/> (дата звернення: 30.04.2021).
73. Законопроект стосовно встановлення відповідальності у виді довічного позбавлення волі за окремі злочини у сфері обігу наркотичних засобів : проект від 08.02.2013 р. № 2257. URL : <https://www.apteka.ua/article/210635> (дата звернення: 13.02.2021).

74. Зателепин О. К. К вопросу о понятии объекта преступления в уголовном праве. Москва : Истина, 2003. 217 с.
75. Зінченко І. О. Одиначні злочини: поняття, види кваліфікація. Харків : Видавництво "ФІНІ", 2010. 256 с.
76. Иванов, В.Д. Понятие добровольного отказа от начатой преступной деятельности. Москва : Правоведение. 1992. 215 с.
77. Иванова В. В. Преступное насилие : монография. Москва : ЮИ МВД РФ, Книжный мир, 2002. 315 с.
78. Икрамов М. Г. Уголовно-правовая борьба с наркоманией. Ташкент : ФАН, 1982. 112 с.
79. Каиржанов Е. К. Интересы трудящихся и закон. Проблема объекта преступления. Казахстан : Алма-Ата, 1973. 255 с.
80. Карпенко Є. М. Запобігання незаконному обігу наркотичних засобів міжнародними правоохоронними організаціями (на матеріалах Інтерполу та Європолу) : автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2011. 276 с.
81. Карпенко М. І., Чередник В. М. Історичні аспекти кримінальної відповідальності за вчинення військових злочинів. Київ : Атіка, 2011. 145 с.
82. Келина С. Г. Ответственность юридических лиц в проекте нового Уголовного кодекса Российской Федерации. Уголовное право: новые идеи. Москва : ИГП РАН, 1994. 189 с.
83. Клименко С. В., Лобода Г. Г. Питання боротьби з контрабандою: деякі проблеми добровільної відмови від вчинення злочину. Проблеми людини. Київ : Юрінком, 2001. 730 с.
84. Ковалев М. И. Объективная сторона преступления. Советское уголовное право: Общая часть. Москва : Юрид. лит., 1977. 216 с.
85. Козярук О. О. Втягнення неповнолітніх осіб як кваліфікуюча ознака вчинення контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів : матер. міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ 10-11 груд. 2020 р. Київ: МЦНІД, 2020. С. 35 –37.

86. Козярук О. О. Обстановка вчинення злочину як обтяжлива обставина у вчиненні контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 16. С. 258-265.

87. Козярук О. О. Порівняльний аналіз кримінальної відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України та деяких зарубіжних країн : матер. міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. (м. Дніпро, 04 червня 2020 р.). Дніпро: ГО «НОК», 2020. С. 19 –26.

88. Козярук О. О. Стадії вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 Кримінального кодексу України. *Європейські перспективи*. 2022. №3. С. 56-64.

89. Козярук О. О. Суб'єкт контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *Юридичний вісник*. 2020. № 6. С. 351-360.

90. Козярук О. О. Фізичний та психічний примус як кваліфікуюча ознака контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів : матер. міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. (м. Луцьк, 12 травня 2020 р.). Луцьк: ГО «НОК», 2020. С. 41–46.

91. Козярук О.О. Родовий об'єкт контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів: порівняльний аспект кримінального законодавства України та деяких зарубіжних країн : матер. міжнар. наук. конф. (м. Хмельницький, 25 жовтня 2019 р.). Хмельницький: Наукова думка, 2019. С. 56 –50.

92. Козярук О.О. Суб'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України : матер. міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. (м. Чернівці, 12 жовтня 2020 р.). Чернівці: ГО «НОК», 2020. С. 25–32.

93. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів

від 14 грудня 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389 (дата звернення: 14.11.2019).

94. Константа О. В. Адміністративно-правові заходи боротьби з порушеннями митних правил: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2008. 20 с.

95. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 178-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 23.08.2021)

96. Коржанский Н. И. Объект посягательства и квалификация преступлений: учеб. Пособие. Волгоград : НИИРИО ВСШ МВД СССР, 1976. 301 с.

97. Коржанський М. Й. Кримінальне право України. Частина загальна. Курс лекцій. Київ : Наукова думка та Українська видавнича група, 1996. 336 с.

98. Кравченко О. О. Порівняльно-правова характеристика контрабанди за кримінальним законодавством України та законодавством інших держав. *Вісник «Право України». Серія «Актуальні питання порівняльного права»*. 2009. № 11. С. 152-155.

99. Красницький І. В., Щутяк Л. С. Відповідальність за замах на злочин за кримінальним правом України : монографія. Львів: ДУВС, 2015. 224 с.

100. Кримінальне право України. Загальна частина / за ред. В.В. Сташиса, В. Я. Тація. Харків : Право, 2010. 454 с.

101. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. Харків : Право, 2015. 528 с.

102. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за ред. А. С. Беніцького, В. С. Гуславського, О. О. Дудорова, Б. Г. Розовського. Київ: Істина, 2019. 1112 с.

103. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник для студ. юрид. вузів і фак. / за ред. П. С. Матишевського. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 512 с.

104. Кримінальне право України: Заг. частина: Підручник / за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. Київ : Юридична думка, 2017. 352 с.
105. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 480 с.
106. Кримінальний кодекс Литовської Республіки / за ред. О. В. Коротюк. Київ : ОВК, 2021. 179 с. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/document/ltu/2000/criminal-code-of-lithuania-updated-2015_html/Lithuania_CC_2000_am2015_en.pdf (дата звернення 12.12.2021).
107. Кримінальний кодекс України: наук.-практ. коментар / за ред. Хавронюка М.І. Харків : Атіка, 2018. 980 с.
108. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Харків : ТОВ “Одісей”, 2017. 1152 с.
109. Кримінальний кодекс Швейцарії. URL: https://fedlex.data.admin.ch/filestore/fedlex.data.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/20220601/en/pdf-a/fedlex-data-admin-ch-eli-cc-54-757_781_799-20220601-en-pdf-a.pdf (дата звернення: 10.11.2022).
110. Круглевский А. Н. Имущественные преступления. Москва : Юрист, 2003. 213 с.
111. Крылова Н. Е. Уголовная ответственность юридических лиц во Франции: предпосылки возникновения и основные черты. *Вестник Московского университета. Серия 11.* 1998. № 3. С. 69-75.
112. Кубанцева С. П. Деякі аспекти боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів за кримінальним законодавством зарубіжних країн. *Журнал зарубіжного законодавства і порівняльного правознавства.* 2010. № 2. С. 77–87.
113. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. Москва : Юридическая литература, 1997. 314 с.

114. Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступления. Советское уголовное право. Общая часть. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1974. 231 с.
115. Кузнецова Н. Ф. Перспективы совершенствования УК РФ. *Государство и право на рубеже веков. Криминология, уголовное право, судебное право*. Москва : Юринком, 2001. С. 66-72.
116. Куринов Б. А. Научные основы квалификации преступлений. Москва: Изд-во Московского университета, 1984. 181 с.
117. Курляндский В. И. К вопросу об изучении причин и условий, способствующих совершению преступлений. Москва : Юридическая Литература, 1999. 167 с.
118. Курманов К. Ш. Наркомания: уголовно-правовые и криминалистические проблемы. Москва : Илим, 1999. 330 с.
119. Лихова С. Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина : монографія. Київ, 2006. 196 с.
120. Лобода Г. Г. Кримінальна відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Київ : видавничий Дім «Юридична книга», 2000. 438 с.
121. Лозовицкая Г. П. Общий сравнительно-правовой комментарий и сравнительные таблицы уголовных кодексов государств – участников Содружества Независимых Государств (СНГ). Саратов : Юринком, 2002. 681 с.
122. Луценко Ю. В., Полторацкий О. Б., Тарасюк А. В. Суб'єкт контрабанди наркотичних засобів у теорії кримінального права України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Серія «Протидія наркозлочинності в Україні»*. 2018. № 1. С. 73-80.
123. Малейн Н. С. Имущественная ответственность в хозяйственных организациях. Москва : Наука, 1968. 198 с.
124. Малиновский А. А. Сравнительное правоведение в сфере уголовного права : монография. Москва, 2002. 376 с.

125. Мармура О. З. Поняття ознак, що кваліфікують злочин. Львів : Освіта, 2011. 297 с.
126. Маслова О. О. Обстановка вчинення злочину в кримінальному праві України. *Вісник «Право України». Серія «Право і суспільство»*. 2015. № 6. С. 148 – 152.
127. Матишевський П. С. Кримінальне право України. Загальна частина. Київ : А.С.К., 2011. 352 с.
128. Международное уголовное право: учеб. пособ. / за ред.: В. Н. Кудрявцева. Москва : Наука, 1999. 264 с.
129. Мельник М. І. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. За ред. М. І. Мельника. Київ : Юридична думка, 2015. 378 с.
130. Миньковский Г. М. Уголовно-правовые средства борьбы с наркотизмом. Москва : Акад. МВД СССР, 1999. 214 с.
131. Мирошниченко Н. А. Контрабанда наркотичних засобів та її розмежування з іншими різновидами злочинів. Київ : Освіта, 1998. 647 с.
132. Мирошниченко Н. А. Кримінальна відповідальність за незаконне виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів: автореф. дис....канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 1984. 16 с.
133. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. *Офіційний вісник України*. 2021. № 34. С. 35-39.
134. Митрофанов І. І. Кримінально-правові засоби впливу на наркозалежних осіб, які вчинили злочини : дис... канд.. юрид. наук : 12.00.00. Дніпропетровськ, 2009. 256 с.
135. Михайлов О. О. Юридична особа як суб'єкт злочину: іноземний досвід та перспективи його застосування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2008. 234 с.
136. Музика А. А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. Київ : Логос, 1998. 324 с.

137. Музика А. А. Незаконний обіг наркотичних засобів в Україні (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : дис... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 1998. 486 с.
138. Музика А. А. Об'єкт злочинів, пов'язаних з наркоманією. Харків : Право України, 1997. 189 с.
139. Музика А. А. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення : монографія. Київ, 2012. 404 с.
140. Музика А. А. Порівняльні кримінально-правові дослідження в Україні (сучасний стан). *Юридичний вісник України*. 2008. № 5. С. 156-162.
141. Музика А. А., Горох О. П. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів : монографія. Хмельницький, 2010. 312 с.
142. Музика А.А., Лащук Є.В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія. Київ: Паливода А.В., 2011. 315 с.
143. Музыка А. А. Квалификация органами внутренних дел преступлений, совершаемых на почве наркомании. Київ : НИиРИО КВШ МВД СССР, 1988. 332 с.
144. На Луганщині екс-поліціант з невісткою організували контрабанду наркотиків через кордон з РФ. URL : <https://dn.suspilne.media/news/37906> (дата звернення 24.01.2019).
145. На Луганщині СБУ блокувала контрабанду наркотиків до Росії. URL : <https://dn.gov.ua/ua/news/na-luganshhyni-sbu-blokuvala-kontrabandu-narkotyktiv-do-rosiyi> (дата звернення 15.03.2020).
146. Набиев И. Г. Принципы назначения наказания: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Казань, 2005. 256 с.
147. Навроцький В. О. Проблеми кваліфікації злочинів: конспект лекцій. Львів : Львівський держ. ун-т, 1993. 245 с.
148. Наден О. В. Спеціальні види звільнення особи від кримінальної відповідальності за злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Харків : Право, 2003. 224 с.

149. Наимов В. К. Уголовный кодекс Киргизской Республики. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2019. 352 с.
150. Наконечна І. М. Поняття кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак складу злочину. Київ : Освіта, 2013. 313 с.
151. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (9-е вид., перероб. та доп.) / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. Київ : Юридична думка, 2017. 1316 с.
152. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за ред. О. М. Джуджі, А. В. Савченка. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1104 с.
153. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : веб-сайт. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Tatsii_Vasyl/Kryminalnyi_kodeks_Ukrainy_Naukovo-praktychnyi_komentar_u_dvokh_tomakh_Tom_2_Osoblyva_chastyna.pdf? (дата звернення: 04.09.2020).
154. Нелегали, цигарки і дрони: чим живе кордон на Закарпатті. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-40963669> (дата звернення: 16.08.09.2020).
155. Никифоров А. С. Юридическое лицо как субъект преступления и уголовная ответственность. Москва : Центр ЮрИнфоР, 2002. 204 с.
156. Никифоров Б. С. Современное американское уголовное право. Москва : Наука, 1990. 175 с.
157. Никифорчин І. О. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг наркотичних засобів: автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 1994. 22 с.
158. Николайчук И. А. Соккрытие преступлений как форма противодействия расследования. Москва : Мегатрон XXI, 2000. 223 с.
159. Нікіфорчин І. О. Кримінальна відповідальність за незаконний оборот наркотичних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 1994. 267 с.

160. Новоселов Г. П. Учение об объекте преступления. Методологические аспекты. Москва : НОРМА, 2001. 311 с.
161. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка : ок. 5700 слов. Москва : Рус. яз., 1987. 846 с.
162. Омельчук О. М. Контрабанда за кримінальним правом України: дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2002. 239 с.
163. Омельчук О. М. Кримінальне право України: навч. посіб. / за ред. О. М. Омельчука. Київ : Наукова думка, 2004. 217 с.
164. Омельчук О. М. Кримінально-правова характеристика стадій вчинення контрабанди. *Науковий вісник Хмельницького університету управління та права*. 2003. № 25. С. 109-113.
165. Омельчук О. М., Крушинський С. А. Кваліфікація контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, вчинених у співучасті та за сукупністю з іншими злочинами. *Університетські наукові записки*. 2020. № 5. С. 119-131.
166. Омельчук О. М., Крушинський С. А. Способи вчинення контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів та їх кримінально-правова характеристика. *Університетські наукові записки*. 2020. № 2. С. 286-296.
167. Организация борьбы с наркоманией. Сборник документов и методических материалов / под ред. А. Н. Сергеева, А. П. Удода. Київ : РИО МВД УССР, 1988. 300 с.
168. Особам, які збували фальсифіковані лікарські засоби на території 18 країн, змінили запобіжний захід. URL : <https://www.apteka.ua/article/533406> (дата звернення: 25.04.2021).
169. Панов М. І. Об'єктивна сторона злочину. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник для юридичних вузів і факультетів / за ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Харків : Право, 1997. 178 с.
170. Панов Н. І. Спосіб вчинення злочину та кримінальна відповідальність. Київ : Ліра-К, 1982. 160 с.

171. Пионтковский А. А. Уголовное право РСФСР. Москва : Высшее образование, 1985. 234 с.

172. Пионтковский А. А. Объективная сторона состава преступления. Курс советского уголовного права. Москва : Наука, 1970. 183 с.

173. Пионтковский А. А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву. Москва : Госюриздат, 1981. 303 с.

174. Полтавець В. В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним право України : монографія. Луганськ, 2005. 412 с.

175. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання : Закон України від 20.02.2003 р. № 549-IV. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#top> (дата звернення: 12.10.2021).

176. Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 08 жовтня 2004 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-04#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

177. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2004 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

178. Про затвердження переліку пунктів пропуску через державний кордон, в яких здійснюється переміщення товарів через митний кордон України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 року № 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

179. Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 1997 р. № 146. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/146-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

180. Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2016 р. № 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

181. Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

182. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів: Закон України від 15 лютого 1996 року в редакції від 05 липня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Tex> (дата звернення: 15.10.2021).

183. Про лікарські засоби: Закон України від 04 квітня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

184. Про лікарські засоби: Закон України від 15 лютого 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

185. Про ліцензування господарської діяльності: Закон України від 03 березня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

186. Про наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори: Закон України від 15 лютого 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

187. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 19.04.2022).

188. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

189. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

190. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text> (дата звернення: 19.04.2021).

191. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text> (дата звернення: 19.04.2021).

192. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03 червня 2005 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05#Text> (дата звернення: 19.04.2021).

193. Процюк О. В. Кримінальна відповідальність за контрабанду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2006. 20 с.

194. Рагимова И. М. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. Санкт-Петербург : Юридический центр Пресс, 2021. 352 с.
195. Рарог А. И. Субъективная сторона и квалификация преступлений. Москва : Профобразование, 2001. 133 с.
196. Римський Статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 р. із змінами. Чинна редакція від 16 січня 2002 р. : веб-сайт. URL : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_588/ (дата звернення: 20.03.2021).
197. Рудницький І. Л. Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами : дис. ...докт. філософ. : 081 Право. Львів, 2019. 250 с.
198. Савченко А. В. Кримінально-правова протидія незаконному обігу наркотиків: міжнародні та національні стандарти : посібник / за ред. В. В. Коваленка. Київ : НАВС, 2014. 237 с.
199. Савченко А. В. Сучасне кримінальне право України : курс лекцій А. В. Савченко, В. В. Кузнєцов, О. Ф. Штанько. Київ : Полівода, 2006. 636 с.
200. СБУ викрила контрабанду психотропів, до переправлення якої залучали неповнолітніх. URL : https://news.betaproject.net/~jump?url=http://zik.uahttps://zik.ua/news/2019/12/19/sbu_vykryla_kontrabandu_psykhotropiv_do_perepravlennia_iakoi_zaluchaly_nepovnolitnikh_950840&hash=e44e6c2f5f5fe3da1aa28973f8b4eade (дата звернення: 12.01.2020).
201. СБУ викрила мережу аптек із контрабандою з ОРДЛО і РФ. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2182988-sbu-vikrila-merezu-aptek-de-prodavali-kontrabandu-z-ordlo-ta-rosii.html> (дата звернення: 12.01.2020).
202. Ситковский И. В. Уголовная ответственность юридических лиц: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Москва, 2003. 286 с.
203. Сіленко В. В. Кримінальна відповідальність за контрабанду: порівняльне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2009. 20 с.

204. Смітєнко В. В. Відповідальність юридичних осіб – нагальна потреба кримінально-правового регулювання. *Голос України*. 1996. № 43. С. 9-17.
205. Сорока С. О. Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії : дис. ...канд.. юрид. наук : 12.03.02. Львів, 2010. 234 с.
206. Сташис В. В. Кримінальне право України: Загальна частина : Підручник. Харків : Право, 2019. 260 с.
207. Стрельцов Є. Л. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів: склад злочину: науково-практичний коментар. Одеса : Фенікс, 2012. 213 с.
208. Стрилець О. В. Принцип вины и проблемы его реализации в уголовном праве : дис. канд.... юрид. наук : 12.00.08. Волгоград, 2006. 203 с.
209. Сухонос В. В. Склад злочину: закон, теорія, практика : монографія. Суми, 2018. 512 с.
210. Сучков Ю. И. Контрабанда и ответственность. Калининград: Юринком, 1975. 167 с.
211. Тацій В. Я. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за ред.: В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. Харків : Право, 2013. 1040 с.
212. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України. Харків : УкрЮА, 2010. 315 с.
213. Тацій В. Я. Кримінальне право України. Загальна частина. Київ: Інтер-право, 2012. 416 с.
214. Тимошенко А. В. Забезпечення системи економічної безпеки України в процесі реалізації державних програм розвитку митної справи. *Публічне право*. 2014. № 2(14). С. 163-168.
215. Тихий В. П. Кримінально-правовий інститут стадії вчинення злочину. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2013. № 1 (1). С. 171–184.

216. Тихонов К. Ф. Субъективная сторона преступления. Саратов : Приволжская книга, 1967. 113 с.
217. Трайнин А. Н. Общее учение о составе преступления. Избранные труды. Санкт-Петербург : Юрический центр Пресс, 2004. 898 с.
218. Трайнин А. Н. Общее учение о составе преступления. Москва : Госюриздат, 1988. 362 с.
219. Уголовное право зарубежных государств. Общая часть: учеб. пособие / за ред. И. Д. Козочкина. Москва : Омега-Л, 2013. 447 с.
220. Уголовный кодекс Аргентины / под ред. О. М. Юртаева. Санкт-Петербург: Юрический центр Пресс, 2020. 240 с.
221. Уголовный кодекс Испании / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, Ф. М. Решетникова. Москва : ЗЕРЦАЛО, 2022. 218 с.
222. Уголовный кодекс КНР / За ред.: Х. М. Ахметшина, Н. Х. Ахметшина, А. А. Петухова. Москва : Юринком, 2021. 377 с.
223. Уголовный кодекс Республики Беларусь / под ред. Н. И. Княжикова. Минск : Астард, 2020. 235 с.
224. Уголовный кодекс Республики Казахстан / под ред. И. И. Рогова. Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс, 2020. 236 с.
225. Уголовный кодекс Российской Федерации / под ред. А. И. Рарога. Москва, 2021. 186 с.
226. Уголовный кодекс Франции / под ред. В. Головки, Н. Е. Крылова. Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс, 2022. 650 с.
227. Уголовный кодекс ФРГ / под ред. О. К. Канюшкина. Москва : Юринком, 2022. 208 с.
228. Уголовный кодекс Эстонской Республики / под ред. В. В. Запечалова. Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс, 2021. 197 с.
229. Ужва Л. О. Добровільна відмова від контрабанди. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Серія: Право.* 2017. № 17. С. 406-417.

230. Україна в міжнародно-правових відносинах. Боротьба із злочинністю та взаємна правова допомога / за ред. В. В. Сухоноса. Київ : Юрінком, 2005. 1184 с.

231. Ус О. В. Кваліфікація злочинів: сутність та поняття. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2014. № 1106. С. 171-175.

232. Ус О. В. Кваліфікація злочину за ознаками об'єктивної сторони складу злочину. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 33. С. 101-106.

233. Фесенко Є. В. Цінності як об'єкт злочину. *Право України*. 1999. № 6. С. 225-226.

234. Фесенко Є. В. Кримінально-правовий захист здоров'я населення (коментар законодавства та судової практики). Київ : Істина, 2001. 192 с.

235. Фігуранти контрабандою ввозили з-за кордону сильнодіючі лікарські засоби. Далі цей товар через Інтернет продавали в Україні та країнах Європи. URL : https://galinfo.com.ua/news/kiberpolitsiya_vykryla_kontrabandu_ta_prodazhi_v_interneti_zaboronenyh_likarskyh_zasobiv_356662.html (дата звернення: 23.06.2020).

236. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 187 с.

237. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Атіка, 2009. 512 с.

238. Фролов Е. А. Спорные вопросы общего учения об объекте преступления. Москва : Юринком, 1989. 212 с.

239. Хавронюк М. І. Дещо про мету, мотив і спрямованість суспільно небезпечного діяння. *Життя і право*. 2004. № 4. С. 60–64.

240. Хавронюк М. І. Покарання за готування до злочину і замах на злочин: парадокси національного кримінального кодексу, особливо у порівнянні з іноземними. URL: <https://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji->

fakti-komentari/pokarannya-za-gotuvannya-do-zlochinu-i-zamakh-na-zlochin-paradoksi-natsionalnogo-kriminalnogo-kodeksu-osobливо-u-porivnyanni-z-inozemnimi (дата звернення: 16.05.2021).

241. Харченко В. Б. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини у питаннях та відповідях. Київ : Атіка, 2015. 272 с.

242. Хрунхаютен М. Н. Некоторые основы и главные принципы Нидерландского Уголовного кодекса / под ред. Б. В. Волженкина. Санкт-Петербург : Созерца, 2021. 234 с.

243. Чернишова Н. В. Кримінальне право України (Загальна частина): навчальний посібник. Київ : Атіка, 2017. 288 с.

244. Чернишова Н. В. Кримінальне право України : тези лекцій і практичні завдання для курсантів Київського училища міліції МВС України. Київ : Наукова думка, 2014. 456 с.

245. Чиркин В. Е. Сравнительное правоведение : учебник. Москва : Междунар. отношения, 2012. 312 с.

246. Чорней С. В. Поняття суб'єкта злочину. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія «Право»*. 2012. № 13. С. 125-128.

247. Шевчук А. В. Стадії вчинення злочину: автореф. ... дис. канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2002. 20 с.

248. Шевчук А. В. Стадії вчинення злочину: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Чернівці, 2002. 270 с.

249. Шелер М. П. Что такое благо? Москва : Гнозис, 2004. 389 с.

250. Энциклопедия уголовного права / под ред. О. Н. Малинина. Санкт-Петербург : Юринком, 2006. 464 с.

251. Юртаєва К. В. Місце скоєння злочинів міжнародного характеру: автореф. дис....канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2010. 21 с.

252. Якупов А. Ш. Уголовное право УССР. КИЇВ : Вища школа, 1984. 570 с.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Козярук О. О. Обстановка вчинення злочину як обтяжлива обставина у вчиненні контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 16. С. 258-265.

2. Козярук О. О. Суб'єкт контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *Юридичний вісник*. 2020. № 6. С. 351-360.

3. Козярук О.О. Стадії вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 Кримінального кодексу України. *Європейські перспективи*. 2022. № 3. С. 56-63.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Козярук О. О. Родовий об'єкт контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів: порівняльний аспект кримінального законодавства України та деяких зарубіжних країн. *Міжнар. наук. конф. «Вісімнадцяті осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 25 жовтня 2019 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права. 2019. С. 46-48.

5. Козярук О. О. Фізичний та психічний примус як кваліфікуюча ознака контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *XXX міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Травневі наукові читання»* (м. Луцьк, 12 травня 2020 р.). Луцьк, 2020. Ч. 2. С. 41-46.

6. Козярук О. О. Порівняльний аналіз кримінальної відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України та деяких

зарубіжних країн. *XXXI міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Літні наукові підсумки 2020 року»* (м. Дніпро, 04 червня 2020 р.). Дніпро, 2020. Ч. 3. С. 19-26.

7. Козярук О. О. Суб'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України. *XXXVI міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Актуальні досягнення та проблеми сучасної освіти та науки»* (м. Чернівці, 12 жовтня 2020 р.). Чернівці, 2020. С. 25-32.

8. Козярук О. О. Втягнення неповнолітніх осіб як кваліфікуюча ознака вчинення контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України. *V міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасна наука: проблеми і перспективи»* (м. Київ, 10-11 грудня 2020 р.). Київ, 2020. Ч. 1. С. 35-37.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

9. Kozyaruk O. Stages of the Commission of the Smuggling of Narcotic Drugs, Their Analogues and Precursors, or Contrefeit Drugs. *Krakowskie studia Malopolskie*. 2020. № 3 (27). P. 140-159.

Додаток Б

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
Управління Служби безпеки України у Хмельницькій області

вул. Героїв Майдану, 19, м. Хмельницький, 29000, тел. (0382) 65-72-73
 www.sbu.gov.ua, e-mail: usbu_hm@ssu.gov.ua Код ЄДРПОУ 20001734

13.08/22, № 54/5/1/202/4792 На № _____ від _____

АКТ

ВПРОВАДЖЕННЯ

результатів наукових досліджень

Козярук Ольги Олександрівни

на тему: «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за кримінальним правом України (ст. 305 КК України)»

зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та криминологія

Результати дисертаційного дослідження Козярук О.О. «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за кримінальним правом України (ст. 305 КК України)» використані в оперативно-розшуковій та слідчій діяльності УСБУ у Хмельницькій області.

Зокрема, використані окремі положення наукової роботи щодо юридичного аналізу складу злочину контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів в оперативно-розшуковій діяльності та при проведенні занять з професійної підготовки оперативного складу УСБУ у Хмельницькій області.

Разом з тим, в слідчій практиці використані положення розділу дисертаційного дослідження стосовно розмежування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів від злочинів із подібними ознаками.

Начальник Управління

Тарас ЦЮЦЮРА

Додаток В

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

вул. Героїв Майдану, буд. 8, м. Хмельницький, 290598201700. Тел. (038-2) 71-80-00, факс 71-75-70
E-mail: info@univer.km.ua. Розрахунковий рахунок UA 718201720344221004200032328 в ДКСУ у м. Києві.
МФО 820172. Код ЄДРПОУ 14163438

№ _____
На № _____ від _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Алла ІВАНОВСЬКА

2022 року

АКТ

про реалізацію результатів наукових досліджень

Козярук Ольги Олександрівни

на тему: «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за кримінальним правом України (ст. 305 КК України)»

Комісія у складі: голови, виконувача обов'язків декана юридичного факультету, кандидата юридичних наук, доцента Захарчука Віктора Миколайовича, членів комісії: завідувача кафедри кримінального права та процесу, кандидата юридичних наук, доцента Крушинського Сергія Антоновича, доцента кафедри кримінального права та процесу, доцента Плисюк Наталії Миколаївни стверджує цим актом, що розроблені в ході дисертаційного дослідження Козярук Ольги Олександрівни наукові положення і висновки з теми: «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за кримінальним правом України (ст. 305 КК України)» були детально вивчені колективом кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права ім. Леоніда Юзькова і реалізовані у навчальному процесі.

Зокрема, дисертантом було надано комісії для ознайомлення наступні наукові публікації:

1. Козярук О.О. Обстановка вчинення злочину як обтяжлива обставина у вчиненні контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Юридичний бюлетень. 2020. №16. С.258-265.

2. Козярук О.О. Суб'єкт контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Юридичний вісник. 2020. № 6. С. 351-360.

3. Козярук О.О. Стадії вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 Кримінального кодексу України. Науково-практичний журнал. 2022. № 3. С. 56-63.

4. Козярук О.О. Родовий об'єкт контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів: порівняльний аспект кримінального законодавства України та деяких зарубіжних країн. Міжнар. наук. конф. «Вісімнадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 25 жовтня 2019 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права. 2019. С. 46-48.

5. Козярук О.О. Фізичний та психічний примус як кваліфікуюча ознака контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. XXX міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Травневі наукові читання» (м. Луцьк, 12 травня 2020 р.). Луцьк, 2020. Ч.2. С. 41-46.

6. Козярук О.О. Порівняльний аналіз кримінальної відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України та деяких зарубіжних країн. XXXI міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Літні наукові підсумки 2020 року» (м. Дніпро, 04 червня 2020 р.). Дніпро, 2020. Ч.3. С. 19-26.

7. Козярук О.О. Суб'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України. XXXVI міжнар. наук.-практ. інтерн. конф. «Актуальні досягнення та проблеми сучасної освіти та науки» (м. Чернівці, 12 жовтня 2020 р.). Чернівці, 2020. С. 25-32.

8. Козярук О.О. Втягнення неповнолітніх осіб як кваліфікуюча ознака вчинення контрабанди наркотичних засобів, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України. V міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасна наука: проблеми і перспективи» (м. Київ, 10-11 грудня 2020 р.). Київ, 2020. Ч.1. С. 35-37.

Наведені наукові публікації були включені під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право: Особлива частина», «Теорія і практика кримінально-правової кваліфікації»; для підготовки навчально-методичних матеріалів, у ході проведення занять із зазначених дисциплін у Хмельницькому університеті управління та права ім. Леоніда Юзькова.

Теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження використовуються у робочих програмах та навчально-методичних матеріалах із навчальної дисципліни «Кримінальне право» для студентів юридичного факультету денної та заочної форм навчання. Включення до наведених матеріалів положень та висновків, які містяться у дисертації, сприяє більш глибокому вивченню навчального матеріалу студентами університету, а також виробленню практичних навичок у застосуванні отриманих теоретичних знань в подальшій професійній діяльності.

Голова комісії

виконувач обов'язків декана
юридичного факультету
кандидат юридичних наук, доцент

Віктор ЗАХАРЧУК

Члени комісії

завідувач кафедри кримінального
права та процесу
кандидат юридичних наук, доцент

Сергій КРУШИНСЬКИЙ

доцент кафедри кримінального
права та процесу
кандидат юридичних наук, доцент

Наталія ПЛИСЮК

Підпис *Віктора Захарчука*
ЗАСВІДЧУЮ:
Нач. ВК ХУУП
імені Леоніда Юзькова

Підпис *Сергія Крушинського*
ЗАСВІДЧУЮ:
Нач. ВК ХУУП
імені Леоніда Юзькова

Підпис *Наталії Плисюк*
ЗАСВІДЧУЮ:
Нач. ВК ХУУП
імені Леоніда Юзькова

ДОДАТКИ

Додаток Г

Таблиця Г1. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Вінницькій області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	138/578/15-к від 11 березня 2015 року	Амфетамін, канабіс (великий розмір)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в одязі. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Продовжуваний злочин. Вчинено вперше	Штраф
2	138/1282/15-к від 28 травня 2015 року	Канабіс (великий розмір)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в підлокітнику автомобіля. Особистий автомобіль.	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Позбавлення волі з випробуванням терміном 3 роки
3	138/2005/15-к від 24 липня 2015 року	Канабіс та наркотичний засіб АВСНМІНАСА (великий розмір)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в одязі. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Позбавлення волі з випробуванням терміном 3 роки

4	138/2312/16-к від 09 серпня 2016 року	Канабіс(великий розмір)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вологих серветках. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Позбавлення волі з випробуванням терміном 3 роки
5	138/2314/16-к від 19 серпня 2016 року	Канабіс (великий розмір)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у боковій дверці автомобіля. Особистий автомобіль.	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Позбавлення волі з випробуванням терміном 3 роки
6	153/950/16-к від 25 серпня 2016 року	Канабіс (великий розмір)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вологих серветках сестри.Особистий автомобіль	Однією особою (сховано згорток у речах сестри без її відома)	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Позбавлення волі терміном 2 роки
7	138/1986/17 від 2 жовтня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0,85 гр.)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника на верхньому одязі.Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	5 років позбавлення волі

8	№ 138/1985/17 від 4 жовтня 2017 року	Концентрат з макової соломи (великий розмір 2гр)	Зприховуванням від митного контролю, облашт.тайника на верхньому одязі.Без використання транспорту	Однією особою	Під час огляду концентрат з макової соломи вилив на підлогу, після чого розтер взуттям.	Закінчений злочин. Вчинено вперше	позбавлення волі строком на 4 роки
9	№127/23903/17 від 27 листопада 2017 року	Канабіс та смола канабісу(великий розмір)	З використанням поштового зв'язку	За попередньою змовою групою осіб (2 особи)	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	5 років позбавлення волі
10	№138/3035/17 від 05 січня 2018	Концентратом з макової соломи (великий рзмір 4гр).	Зприховуванням від митного контролю, облашт.тайника на верхньому одязі.Без використання транспорту	Однією особою	-	Закінчений замах.Вчинено вперше	Позбавлення волі на строк 3 роки
11	153/915/18 від 11 липня 2018 року	Канабіс (великий розмір 26 гр.)	Зприховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особистих речах.Без використання транспорту	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	2 роки позбавлення волі з конфіскацією майна.
12	№ 138/360/17 від 4 жовтня 2018 року	Канабіс (великий розмір 315 гр.)	Зприховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особистих речах.Без використання транспорту	Однією особою	-	Закінчений замах.Вчинено вперше	3роки позбавлення волі
13	№127/18104/17 від 30 липня 2019 року	Психотропна речовина – МДМА (великий розмір 14,5 гр)	З використанням поштового зв'язку	За попередньою змовою групою осіб (2 особи)	-	Продовжуваний злочин. Вчинено вперше	Позбавлення волі з випробуванням терміном 3 роки

Таблиця Г2. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Волинській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Стадія вчинення злочину, продовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	154/169/17 від 11 січня 2017 року	Бупренорфін та амфетамін (невеликий розмір).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у валізі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 2 роки
2	154/233/17 від 16 січня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір – 1, 585 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у валізі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
3	№ 163/204/17 від 24 січня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір – 1,3 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
4	№ 163/102/17 від 2 лютого 2017 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,5 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у дорожній валізі. Без використання транспорту	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 2 роки

5	№ 163/427/17 від 2 березня 2017 року	Амфетамін (невеликий розмір – 0,0490 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 1 рік
6	№ 163/205/17 Від 2 березня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір – 1,3 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин.Вчинено вперше	Штраф
7	163/587/17 від 27 березня 2017 року	Канабіс (великий розмір – 5,1 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин.Вчинено вперше	Штраф
8	№ 163/664/17 від 28 березня 2017 року	Амфетамін (невеликий розмір – 0,265гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у панелі автомобіля. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
9	№ 163/333/17 від 3 квітня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,82гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф

10	№ 163/755/17 від 21 квітня 2017 року	Метилендіокси-метамфетаміну (невеликий розмір-0,336)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у дверці автомобіля. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин.Вчинено вперше	Штраф
11	№ 163/821/17 від 13 квітня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -1,25 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у спідній білизні.Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
12	№ 163/904/17 від 13 травня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0, 2 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у пачці цигарок. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
13	№163/1158/17 від 25 травня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -3,1 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у футлярі для окулярів. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
14	№ 163/2983/16 від 31 травня 2017 року	Трамадол (великий розмір – 381,567гр); псевдоефедрин (особливо великий розмір – 710,331гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в аптечці автомобіля. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин.Вчинено вперше	10 років позбавлення волі

15	№ 166/555/17 Від 6 червня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -1,25 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 2 роки
16	№ 163/1490/17 від 26 червня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0,505 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі.Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 3 роки
17	№ 163/1514/17 від 11 липня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0,332 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі.Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 2 роки
18	№ 163/1173/17 від 11 липня 2017 року	Амфетамін (невеликий розмір - 0,756 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі.Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
19	№154/1773/17 від 13 липня 2017 року	Амфетамін (невеликий розмір - 0,361 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі.Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 2 роки

20	№163/1737/17 від 25 липня 2017 року	Амфетамін (невеликий розмір-0,285гр); канабіс (невеликий розмір - 0,102гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у пачці цигарок.Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
21	№ 163/1674/17 від 27 липня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0,346 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі.Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 2 роки
22	№ 163/2904/16 від 8 серпня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0,543 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у верхньому одязі.Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	6 місяців арешту
23	№ 163/1709/16 від 10 серпня 2017 року	Амфетамін (особливо великий розмір – 2500гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у сумці з особ.речами. Автобусний транспорт	Групою осіб (4 особи)	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Організатор – 11,5 років позбавлення волі з конфіскацією майна;пособник – 10 років позбавлення волі з конф.майна
24	154/1911/17 від 1 вересня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0,266 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у «бардачку» автомоб.Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф

25	№163/2271/17 від 6 вересня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0,85 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
26	№ 163/2272/17 від 19 вересня 2017 року	Смола канабісу (невеликий розмір – 3,41гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у пачці цигарок. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
27	163/2409/17 від 5 жовтня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -2, 26 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
28	154/2605/17 від 11 жовтня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -17, 565гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах та автомобілі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
29	№ 163/2560/17 від 26 жовтня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -0, 134)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф

30	№ 163/2556/17 від 26 жовтня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -1, 31 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника на панелі автомобіля. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
31	163/2545/17 від 10 листопада 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -90,96гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в моторному відсіку автомобіля. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
32	№ 163/2403/17 від 11 грудня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір -1,86гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 2 роки
33	№ 163/147/18 від 27 лютого 2018 року	Канабіс (невеликий розмір -3, 23гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 2 роки
34	№154/1350/17 від 1 березня 2018 року	Кокаїн (особливо великий розмір - 1,86гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	10 років позбавлення волі з конфіскацією майна

35	№154/738/18 від 28 березня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір -0,14гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
36	№163/553/18 від 7 травня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 4,75гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника на тілі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
37	№163/438/18 від 8 травня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 15,17гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власн.автомобілі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
38	№ 163/654/14 від 16 травня 2018 року	Псевдоефедрин (особливо великий розмір -351,012гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власн.автомобілі. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	10 років позбавлення волі з конфіскацією майна
39	№ 163/809/18 від 31 травня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,73гр; смола канабісу – 1,34гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф

40	№ 163/1232/18 від 25 липня 2018 року	МДМА (невеликий розмір- 0,794 гр; амфетамін – 0,0567гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Власний автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
41	№154/1432/18 від 1 серпня 2018 року	Канабіс (великий розмір – 504,74гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Власний автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	5,5 років позбавлення волі без конфіскації майна
42	№166/1083/18 від 28 вересня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,06гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Власний автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 3 роки
43	№163/1659/18 від 27 листопада 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,606гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
44	№ 163/1564/16 від 18 грудня 2018 року	Канабіс (великий розмір – 215,29гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф

45	№ 163/1878/18 від 26 грудня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,30гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Власний автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Штраф
46	№ 163/1733/18 від 26 грудня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,33гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 1 рік
47	№ 163/1807/18 від 6 березня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,54гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Штраф
48	№ 163/2172/18 від 6 березня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,97гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Власний автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбув. покарання з випробуванням терміном 1 рік
49	№ 166/1201/18 від 11 квітня 2019 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,33гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Власний автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше (додаткова кваліф.за ст.358)	Штраф

Таблиця ГЗ. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Дніпропетровській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 203/3922/15 від 4 серпня 2015 року	Канабіс (великий розмір – 27 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в одязі. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше. Виготовлення та використання підроблених документів.	5,5 років позбавлення волі
2	№ 199/8127/17 від 18 квітня 2018 року	Псевдоефідрин (особливо великий розмір – 3 кг 600гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в порожнинах автомобіля. Особистий автомобіль	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше. Додатково кваліф.за ч.1 ст.263 КК України.	8 років позбавлення волі з конфіскацією майна
3	№ 214/4953/18 від 27 серпня 2018 року	Метамфетамін (невеликий розмір – 0,987 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.сховища в іграшках. Поштовий зв'язок.	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	3 роки позбавлення волі з випробуванням

Таблиця Г4. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Донецькій області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№266/1632/17 від 5 травня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір – 9,26 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в каюті корабля. Морський транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф

Таблиця Г5. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Житомирській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 286/1012/15 від 9 квітня 2015 року	Канабіс (невеликий розмір – 1,615 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах.	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф

			Залізничний транспорт				
2	№ 286/5249/14 від 10 лютого 2015 року	Героїн - загальною вагою - 794,32 г., моноацетилморфіну загальною вагою - 57,624 г., метадон загальною вагою - 136,219 г. та ацетилкодеїну загальною вагою - 65,088 г. – особливо великий розмір.	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника на власному тілі. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	10 років позбавлення волі з конфіскацією майна
3	286/1626/15 від 29 квітня 2015 року	Канабіс (невеликий розмір – 0,49 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф
4	№ 286/1599/18 від 22 червня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 34,32 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особ.речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф

Таблиця Г6. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Закарпатській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 308/11061/13 від 24 лютого 2015 року	Смола канабісу (невеликий розмір – 7, 88 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вигляді посылки. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	5 років позбавлення волі
2	№712/11631/12 від 20 квітня 2016 року	Канабіс (невеликий розмір – 8, 248 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вигляді посылки. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	1 рік позбавлення волі з випробуванням
3	№ 308/5603/16 від 16 червня 2016 року	Метамфетамін (невеликий розмір – 0,0348 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	2 роки позбавлення волі з випробуванням

4	№ 297/1594/16 від 28 листопада 2016 року	Канабіс (невеликий розмір – 1, 536 гр), пристрій для подрібнення наркотичних засобів	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	3 роки позбавлення волі з випробуванням
5	№ 308/5494/16 від 24 квітня 2017 року	Медичний препарат наркотичної дії «Subutex» (великий розмір – 100 таб.)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у посилці. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	2 роки позбавлення волі з випробуванням
6	№ 308/11598/15 від 2 жовтня 2017 року	Метамфетамін (невеликий розмір – 7, 68 гр.)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше. Додаткова кваліф.за ч.3 ст 307 КК України	10 років позбавлення волі з конфіскацією майна.
7	№ 308/3861/16 від 12 грудня 2017 року	Канабіс (невеликий розмір – 2, 36 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у порожнині автомобіля. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	5 років позбавлення волі.
8	№ 308/13454/18 від 5 грудня 2018 року	Канабіс (невеликий розмір – 9, 257 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	2 роки позбавлення волі з випробуванням.

9	№ 308/13362/15 від 11 січня 2019 року	Героїн (невеликий розмір – 0, 51 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у посилці. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Недоведено вину особи.
10	№ 299/843/17 від 11 грудня 2019 року	Лікарські засоби із наркотичним вмістом (великий розмір – 200 шт)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у порожнині автомобіля. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	3 роки позбавлення волі з випробуванням.

Таблиця Г7. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Закарпатській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 344/14435/15 від 12 жовтня 2015 року	Наркотичний засіб «Subutex» (великий розмір – 100 табл.)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вигляді посылки. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено повторно.	4 роки позбавлення волі з конфіскацією майна

2	№ 344/7285/14 від 18 листопада 2015 року	Наркотичний засіб «Subutex» (великий розмір – 350 табл.)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вигляді посилки. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено повторно.	8 років позбавлення волі з конфіскацією майна
3	№ 344/16015/15 від 28 грудня 2015 року	Наркотичний засіб «Subutex» (великий розмір – 80 табл.)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вигляді посилки. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено повторно.	2 роки позбавлення волі з конфіскацією майна
4	№ 344/4806/15 від 5 квітня 2016 року	Наркотичний засіб «Subutex» (великий розмір – 250 табл.)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вигляді посилки. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено повторно.	5 років позбавлення волі без конфіскації майна

Таблиця Г8. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Київській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 359/3406/15 від 27 травня 2015 року	Наркотичний засіб - кокаїн - (особливо великий розмір – 32, 710 гр), психотропна речовина – МДМА (великий розмір – 5, 659 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особистих речах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 6 років з конфіскацією майна
2	№ 359/1087/15 від 23 липня 2015 року	Наркотичний засіб - кокаїн - (особливо великий розмір – 301, 2 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у кишково-шлунковому тракті. Авіа транспорт	За попередньою змовою групою осіб (організатор)	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 10 років з конфіскацією майна
3	№359/6489/13 від 11 серпня 2015 року	Наркотичний засіб – героїн - (особливо великий розмір – 861, 345 гр).	З приховуванням від митного контролю, надання одним речам вигляду інших. Авіа транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Організатор – 1: позбавлення волі терміном 10 років і 6 місяців позбавлення волі з конфіскацією майна. Організатор – 2: позбавлення волі терміном 10 років і 6 місяців

							позбавлення волі з конфіскацією майна. Виконавець -1: 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна. Виконавець -2: 9 років позбавлення волі з конфіскацією майна.
4	№ 359/1087/15 від 21 грудня 2015 року	Наркотичний засіб – кокаїн - (особливо великий розмір – 301, 2 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у кишково-шлунковому тракті. Авіа транспорт	За попередньою змовою групою осіб (виконавець)	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 8 років з конфіскацією майна
5	№ 1/359/5/2016 від 15 квітня 2016 року	Наркотичний засіб – кокаїн - (особливо великий розмір – 407, 201 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у поси́лці. Поштовий зв'язок	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Організатор: позбавлення волі терміном 11 років з конфіскацією майна. Виконавець: позбавлення волі терміном 10 років з конфіскацією майна.
6	№ 366/3144/16 від 20 квітня 2016 року	Наркотичний засіб – канабіс (особливо великий розмір – 3168,8 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у багажнику автомобіля. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання терміном 3 роки.

7	№ 359/1859/17 від 23 травня 2017 року	Наркотичний засіб – кокаїн - (великий розмір – 1, 692 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особистих речах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання терміном 3 роки.
8	№359/1982/15 від 4 грудня 2017 року	Наркотичний засіб – героїн - (особливо великий розмір – 295, 2 гр).	З приховуванням від митного контролю, надання одним речам вигляду інших. Поштовий зв'язок	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Виконавець – 1: 11років позбавлення волі з конфіскацією майна. Виконавець – 2: 11років позбавлення волі з конфіскацією майна.
9	№359/8782/18 від 7 листопада 2018 року	Наркотичний засіб – кокаїн - (особливо великий розмір – 515, 363 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вигляді передачі. Авіа транспорт	За попередньою змовою групою осіб (виконавець)	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки
10	№359/8780/18 від 22 листопада 2018 року	Наркотичний засіб – кокаїн - (особливо великий розмір – 1270, 24 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Авіа транспорт	За попередньою змовою групою осіб (виконавець)	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки

Таблиця Г9. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Кіровоградській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 391/586/16 від 7 вересня 2017 року	Психотропна речовина - сибутрамін (великий розмір – 3, 3 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Виправдано за ч.3 ст. 305 КК України в зв'язку із відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення.

Таблиця Г10. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Луганській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
---	--------	---------------------------	---	--	---------------------	---	-----------

1	№ 418/491/15 від 4 грудня 2015 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 285 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт. тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном на 6 років і 6 місяців.
2	№ 1232/1092/12 від 26 квітня 2016 року	Наркотичний засіб – макова солома (особливо великий розмір – 108 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт. тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено повторно.	Позбавлення волі терміном на 6 років з конфіскацією майна.
3	№ 418/213/17 від 8 вересня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 81 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт. тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання терміном 3 роки.
4	№ 418/689/16 від 16 листопада 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (особливо великий розмір – 56, 28 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт. тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання терміном 3 роки.

Таблиця Г11. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Львівській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 454/623/15 від 10 березня 2015 року	Метамфетамін (невеликий розмір – 0, 421 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власному одязі. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки
2	№ 454/1509/15 від 17 липня 2015 року	Наркотична речовина – трамадол (невеликий розмір – 0, 75 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власному одязі. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 1 рік та 6 місяців
3	№ 465/5256/15 від 10 червня 2016 року	Наркотична речовина – PVP (особл.великий розмір -654 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у поштовому відправленні.	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 6 років і 1 місяць з конфіскацією майна

4	№ 456/1431/14 від 12 серпня 2016 року	Наркотичний засіб – бупренорфін (великий розмір – 12, 950 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власним речах. Пішим ходом.	Однією особою, з використанням підроблених документів	-	Закінчений замах. Вчинено повторно.	Позбавлення волі терміном 10 років з конфіскацією майна
5	№ 462/5064/16 від 1 березня 2017 року	Наркотичний засіб PVP, метадон, бупренорфін, амфетамін, канабіс (особливо великий – 34, 654 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власним речах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки
6	№ 448/391/17 від 5 травня 2017 року	Наркотичний засіб – бупренорфін (невеликий розмір – 8, 950 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власним речах. Власний автомобіль	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 1 рік
7	№ 456/1019/17 від 30 червня 2017 року	Наркотичний засіб – метадон (невеликий розмір – 14 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Поштовий зв'язок	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки
8	№ 344/11557/16 від 27 листопада 2017 року	Наркотичний засіб – бупренорфін (особливо великий розмір - 567 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб, продовжуваний злочин.	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Організатор: 11 років позбавлення волі з конфіскацією майна; Виконавець 1: 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна; Виконавець 2: 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна; Виконавець

							3: 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна.
9	№454/728/18 від 13 квітня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 65 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 1 рік 6 місяців
10	№ 444/2059/17 від 1 червня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (особливо великий розмір – 68 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника на власному тілі. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 6 років і 8 місяців
11	№ 455/88/18 від 28 жовтня 2018 року	Прекурсор – псевдоефдрин (особливо великий розмір – 565, 876 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки
12	№ 761/44933/17 від 22 квітня 2019 року	Психотропна речовина МДМА (особливо великий розмір – 745,389 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у бампері автомобіля. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Виправдано у зв'язку з недоведеністю обвинувачення.

13	№ 444/3306/18 від 10 червня 2019 року	Прекурсор – псевдоефідрин (особливо великий розмір - 279,486 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника в особистих речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Позбавлення волі терміном 5 років з конфіскацією майна
----	---	---	--	--------------------------------------	---	---	---

Таблиця Г12. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Одеській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№503/353/16 від 11 квітня 2016 року	Смола канабісу (невеликий розмір – 36, 217 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власному одязі. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 1 рік
2	№ 523/2289/16 від 29 квітня 2016 року	Психотропна речовина - МДМА (невеликий розмір - 14,746 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом надання одним речам вигляду інших. Поштовий зв'язок.	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки
3	№ 522/30228/13 від 27 травня 2016 року	Кокаїн (особливо великий розмір – 5 кг)	З приховуванням від митного контролю, шляхом надання одним речам вигляду інших. Паромний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 8 років і 2 місяці без конфіскації майна.

4	№ 522/30228/13 від 5 жовтня 2016 року	Кокаїн (особливо великий розмір - 2675,55 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом надання одним речам вигляду інших. Авіа транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 6 років і 6 місяців без конфіскації майна.
5	№ 523/19334/14 від 20 грудня 2016 року	Кокаїн (особливо великий розмір - 93,25 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом надання одним речам вигляду інших. Поштовий зв'язок.	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 7 років з конфіскацією майна.
6	№ 511/420/17 від 6 березня 2017 року	Наркотичний засіб – кодеїн (невеликий розмір – 0, 80 гр)	З приховуванням від митного контролю, з використанням власного тіла. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки
7	№ 519/899/16 від 14 квітня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 30, 19 гр)	З приховуванням від митного контролю, облаштування тайника в особистих речах. Паромний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 1 рік
8	№ 522/13993/17 від 17 серпня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (великий розмір – 85, 16 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом надання одним речам вигляду інших. Поштовий зв'язок.	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки

9	№ 520/1168/17 від 23 травня 2018 року	Психотропна речовина –етилпентилон (особливо великий розмір - 679,23гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом надання одним речам вигляду інших. Поштовий зв'язок.	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Позбавлення волі терміном 3 роки і 6 місяців з конфіскацією майна.
10	№ 521/4242/18 від 1 червня 2018 року	Наркотичний засіб – кокаїн (великий розмір - 9,65 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом облаштування тайника в особистих речах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки
11	№ 511/1223/18 від 12 червня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 1, 07 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом облаштування тайника в особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки
12	№ 495/5410/18 від 18 червня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 144,74 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом облаштування тайника в особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки

13	№ 522/15115/16 від 26 листопада 2018 року	Кокаїн (особливо великий розмір - 2675,55 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом надання одним речам вигляду інших. Авіа транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки
14	№ 521/20280/18 від 14 грудня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 94 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом облаштування тайника в особистих речах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки
15	№ 521/8882/18 від 14 грудня 2018 року	Наркотичний засіб – смола канабісу (невеликий розмір – 4, 37 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом облаштування тайника в особистих речах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки
16	№ 523/17710/18 від 23 травня 2018 року	Наркотичн засоби - бупренорфін (великий розмір - 2,5439 гр), морфін (великий розмір - 2,043 гр); фентаніл (великий розмір - 0,0168 гр)	З приховуванням від митного контролю, шляхом надання одним речам вигляду інших. Поштовий зв'язок.	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки

Таблиця Г13. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Полтавській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№534/308/15 вид 19 березня 2015 року	Наркотичний засіб – трамадол (великий розмір - 32,067 гр), прекурсор – ефедрин (особливо великий розмір – 12, 2 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном на 6 років і 8 місяців з конфіскацією майна.
2	№ 554/12389/13 від 13 червня 2016 року	Наркотичний засіб – смола канабісу (великий розмір – 95, 395 гр), наркотичний засіб – трамадол (великий розмір – 31, 77 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном на 3 роки і 3 місяці. Виправдано за ч.3 ст.27, ч.2 ст.28, ч.3 ст.305.
3	№ 554/3780/16 від 26 грудня 2016 року	Наркотичний засіб – смола канабісу (особливо великий розмір – 634, 567 гр), наркотичний засіб – трамадол (великий розмір – 31, 77 гр), прекурсор – ефедрин (особливо великий розмір – 12, 2 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Організатор: позбавлення волі терміном на 10 років із конфіскацією майна

4	№ 524/111/17 від 21 квітня 2017 року	Прекурсор – ефедрин (особливо великий розмір – 116, 7 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Організатор: позбавлення волі терміном на 10 років із конфіскацією майна
5	№ 537/4777/16 від 1 червня 2018 року	Наркотичний засіб – трамадол (великий розмір – 34, 6 гр), прекурсор – псевдоефедрин (особливо великий розмір – 58, 6 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Поштовий зв'язок.	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Пособник: позбавлення волі терміном на 5 років із конфіскацією майна.
6	№ 541/461/18 від 27 вересня 2018 року	Наркотичний засіб – макова солома (великий розмір – 444, 856 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Організатор: позбавлення волі терміном на 5 років і 3 місяці із конфіскацією майна

Таблиця Г14. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Рівненській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№560/687/15 від 20 травня 2015 року	Прекурсор – перманганат калію (невеликий розмір – 3, 135 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

2	№ 569/23700/13 від 26 травня 2015 року	Психотропна речовина – метамфетамін (особливо великий розмір – 4399, 41 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у порожнинах автомобіля. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Виконавець: позбавлення волі терміном на 5 років з конфіскацією майна. Пособник: позбавлення волі на термін 4 роки і 6 місяців з конфіскацією майна.
3	№ 569/9099/15 від 26 червня 2015 року	Психотропна речовина – метамфетамін (невеликий розмір – 0, 284 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
4	№ 569/11321/13 від 3 липня 2015 року	Прекурсор – псевдоефедрин (особливо великий розмір – 269, 77 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Особа – 1: позбавлення волі терміном на 4 роки без конфіскації майна. Особа – 2: позбавлення волі терміном на 4 роки без конфіскації майна. Особа – 3: позбавлення волі терміном на 4 роки без конфіскації майна.

5	№ 569/11032/13 від 15 вересня 2015 року	Прекурсор – псевдоефедрин (особливо великий розмір – 234, 87 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Особа – 1: позбавлення волі терміном на 1 рік і 10 місяців без конфіскації майна. Особа – 2: позбавлення волі терміном на 1 рік і 6 місяців без конфіскації майна. Особа – 3: позбавлення волі терміном на 10 років і 6 місяців з конфіскацією ½ майна.
6	№ 569/16673/14 від 16 листопада 2015 року	Наркотичний засіб – канабіс (великий розмір – 15, 567 гр), смола канабісу (великий розмір – 88, 98 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
7	№ 569/16305/14 від 3 лютого 2016 року	Прекурсор – псевдоефедрин (особливо великий розмір – 38, 595 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном на 10 років з конфіскацією майна.
8	№ 569/6837/16 від 14 вересня 2016 року	Прекурсор – псевдоефедрин (особливо великий розмір – 1006, 78 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном на 3 роки без конфіскації майна.

9	№ 569/8734/16 від 24 жовтня 2016 року	Психотропна речовина – метамфетамін (особливо великий розмір – 26, 069 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у порожнинах автомобіля. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
10	№ 569/15406/16 від 20 січня 2017 року	Психотропна речовина – МДМА (великий розмір – 8, 844 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника посилці. Поштовий зв'язок	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
11	№ 565/228/18 від 8 червня 2018 року	Психотропна речовина «PVP» (великий розмір – 86, 725 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника посилці. Поштовий зв'язок	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном на 5 роки без конфіскації майна.
12	№ 569/17188/18 від 25 жовтня 2018 року	Психотропна речовина – МДМА (великий розмір – 3, 476 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника посилці. Поштовий зв'язок	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 1 рік.
13	№ 569/19594/18 від 9 листопада 2018 року	Психотропна речовина – МДМА (великий розмір – 3, 998гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.

Таблиця Г15. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Сумській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 577/647/15 від 10 березня 2015 року	Психотропна речовина – «Фенозепам» (особливо великий розмір – 6, 762 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
2	№ 577/3177/15 від 9 липня 2015 року	Психотропна речовина – «Фенозепам» (великий розмір – 1, 435 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
3	№ 591/8396/13 від 17 серпня 2015 року	Психотропна речовина – амфетамін (особливо великий розмір – 19, 226 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном на 10 років.
4	№ 589/919/15 від 21 грудня 2015 року	Наркотичний засіб – канабіс (особливо великий розмір – 2500, 00 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном на 8 років і 1 місяць з конфіскацією майна.

5	№ 577/3808/15 від 11 січня 2016 року	Наркотичний засіб – кокаїн (особливо великий розмір – 71, 675 гр), наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 717 гр), психотропна речовина – амфетамін (невеликий розмір – 0, 0621 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у порожнинах автомобіля. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 1 рік і 6 місяців!!
6	№ 587/1173/16 від 29 липня 2016 року	Наркотичний засіб – канабіс (особливо великий розмір – 160, 56 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Обмеження волі терміном 4 роки без конфіскації майна
7	№ 592/6246/17 від 4 січня 2018 року	Психотропна речовина – МДМА (великий розмір – 10, 564 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у посилю. Поштовий зв'язок.	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Обмеження волі терміном 4 роки і 8 місяців з конфіскацією майна
8	№ 576/400/18 від 28 травня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (великий розмір – 7, 17 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
9	№ 576/199/18 від 5 червня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (великий розмір – 10, 75 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.

10	№ 576/1471/18 від 27 липня 2018 року	Психотропна речовина – амфетамін (великий розмір – 1, 321 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
11	№ 576/1472/18 від 19 вересня 2018 року	Наркотичний засіб – метадон (невеликий розмір – 0, 026 гр), психотропна речовина – амфетамін (невеликий розмір – 0, 0455 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
12	№ 592/6246/17 від 18 лютого 2019 року	Психотропна речовина – МДМА (великий розмір – 10, 597 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у посилю. Поштовий зв'язок.	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Обмеження волі терміном 4 роки і 2 місяці.

Таблиця Г16. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Миколаївській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№607/17835/15 від 20 січня 2016 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 31, 44 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки і 6 місяців.

Таблиця Г17. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Харківській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№619/1995/16 від 17 січня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 6, 136 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
2	№619/4335/16 від 25 січня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 62, 605 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
3	№619/388/17 від 13 березня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 5, 604 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника на власному тілі. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
4	№619/750/17 від 27 березня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 701 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

5	№619/852/17 від 4 травня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 1, 674 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
6	№ 618/330/17 від 5 травня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 125, 564 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Залізничний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено повторно.	Позбавлення волі терміном 5 років з конфіскацією майна.
7	№619/1334/17 від 5 травня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 1, 570 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
8	№619/1346/17 від 12 травня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 3, 095 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
9	№619/1333/17 від 17 травня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 7, 742 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

10	№619/1068/17 від 24 травня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 3, 065 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 5 років без конфіскації майна
11	№619/1342/17 від 31 травня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 4, 765 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
12	№619/1854/17 від 6 липня 2017 року	Психотропна речовина – амфетамін (невеликий розмір – 0, 365 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
13	№619/1313/17 від 6 липня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 12, 702 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 5 років без конфіскації майна.
14	№619/1483/17 від 25 липня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 3, 440 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

15	№619/2193/17 від 3 серпня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 15, 567 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
16	№619/1666/17 від 10 серпня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (особливо великий розмір – 4355,7623 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у паливному баку автомобіля. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Виконавець - 1: позбавлення волі терміном 5 років з конфіскацією майна.
17	№619/1666/17 від 10 серпня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (особливо великий розмір – 4355,7623 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у паливному баку автомобіля. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Виконавець -2: позбавлення волі терміном 4 роки без конфіскації майна.
18	№619/2578/17 від 30 серпня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 332 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у барсетці. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.

19	№619/2630/17 від 11 вересня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (особливо великий великий розмір – 4, 978 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
20	№ 641/6266/17 від 10 жовтня 2017 року	Психотропна речовина – МДМА (невеликий розмір – 2,431 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у статевих органах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 5 років без конфіскації майна
21	№619/2539/17 від 10 жовтня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 780 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у барсетці. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 5 років з конфіскацією майна.
22	№619/3234/17 від 26 жовтня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 44, 447 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у осоюистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 5 років без конфіскації майна.
23	№619/3338/17 від 31 жовтня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 14, 480 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

24	№619/3407/17 від 6 листопада 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 546 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
25	№619/3734/17 від 20 листопада 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 223 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
26	№619/4929/15 від 27 грудня 2017 року	Психотропна речовина – PVP Особливо великий розмір -3434,3314гр), особливо небезпечний наркотичний засіб - АВ-PINACA-CHM (особливо великий розмір – 152, 516 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Організатор: позбавлення волі терміном 11 років з конфіскацією майна. Виконавець: позбавлення волі терміном 11 років з конфіскацією майна.Пособник: позбавлення волі терміном 10 років з конфіскацією майна.
27	№619/139/18 від 9 лютого 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 154, 609 гр).!	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.!

28	№619/307/18 від 20 лютого 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 485 гр).!	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.!
29	№619/308/18 від 2 березня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 960 гр).!	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.!
30	№619/306/18 від 5 березня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 2, 398 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
31	№619/330/18 від 5 березня 2018 року	Психотропна речовина «сибутрамін» (невеликий розмір – 3, 567 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
32	№619/770/18 від 20 березня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 3, 035 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.

33	№619/2115/17 від 23 березня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 2, 174 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
34	№ 619/4421/16 від 23 березня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 18, 350 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
35	№ 619/433/18 від 29 березня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 12, 055 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
36	№619/583/18 від 30 березня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 4, 059 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
37	№619/1179/18 від 25 квітня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 1, 18 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.

38	№619/1330/18 від 2 травня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 87 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
39	№619/1177/18 від 11 травня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 5, 68 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
40	№619/290/18 від 14 травня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 33, 138 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
41	№619/1763/18 від 25 травня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 3, 39 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки.
42	№619/1871/18 від 14 червня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 1, 482 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

43	№619/782/17 від 21 червня 2018 року	Наркотичний засіб - канабіс (особливо великий розмір – 8941, 252 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 10 років з конфіскацією майна.
44	№619/4648/18 від 16 січня 2019 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 2, 771 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у особистих речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
45	№619/2184/17 від 10 жовтня 2019 року	Наркотичний засіб - канабіс (особливо великий великий розмір – 4355, 762 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Пособник: позбавлення волі терміном 5 років з конфіскацією майна

Таблиця Г18. Вироки, винесені за ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Херсонській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 766/4367/16 від 8 червня 2016 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 2, 708 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Авіа транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
2	№ 766/3729/17 від 3 травня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 9, 394 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Паромний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
3	№ 766/11820/18 від 5 листопада 2018 року	Психотропна речовина - MDMA (великий розмір – 34, 25 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Поштовий зв'язок.	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

Таблиця Г19. Вироки, винесені по ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. в Хмельницькій області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 686/22488/15 від 10 листопада 2016 року	Наркотичний засіб - анабіс (великий розмір – 38, 217 гр); амфетамін (великий розмір – 2,891 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Поштовий зв'язок	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 6 років з конфіскацією майна. За ч. 2 ст. 305 КК України – виправдано.

Таблиця Г20. Вироки, винесені по ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Черкаській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
---	--------	---------------------------	---	--	---------------------	---	-----------

1	№ 694/2/15 від 12 лютого 2015 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 7, 135 гр), психотропна речовина – амфетамін (невеликий розмір – 4, 876 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
2	№690/490/15 від 1 березня 2016 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 7, 135 гр), психотропна речовина – амфетамін (невеликий розмір – 4, 876 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Співучасник -1, співучасник 2: звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
3	№ 690/293/16 від 14 липня 2016 року	Наркотичний засіб - канабіс (великий розмір – 7, 135 гр), психотропна речовина – амфетамін (невеликий розмір – 4, 876 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Залізничний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Співучасник -3: звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

Таблиця Г21. Вироки, винесені по ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Чернівецькій області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
---	--------	---------------------------	---	--	---------------------	---	-----------

1	№ 725/4873/15 від 7 жовтня 2015 року	Наркотична речовина - бупренорфін (великий розмір – 1, 795 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у вигляді передачі. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки
2	№ 715/207/16 від 18 лютого 2016 року	Наркотична речовина – канабіс (невеликий розмір – 1, 27 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у дверях автомобіля. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 2 роки і 6 місяців
3	№ 715/1246/16 від 15 серпня 2016 року	Наркотична речовина – канабіс (невеликий розмір – 0, 156 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено повторно.	Позбавлення волі терміном 5 років і 1 місяць
4	№717/1102/16 від 29 серпня 2016 року	Наркотична речовина – канабіс (невеликий розмір – 0, 067 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 2 роки і 6 місяців
5	№ 715/426/17 від 10 березня 2017 року	Наркотична речовина – канабіс (невеликий розмір – 0, 200 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у власних речах. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Штраф (3400 грн)

Таблиця Г22. Вироки, винесені по ст. 305 ККУ у період з 2015 по 2020 рр. у Чернігівській області

№	Справа	Предмет злочину та розмір	Спосіб вчинення контрабанди, з використанням якого транспорту	Злочин вчинено: однією особою (орг.групою, злоч.організацією, із втягненням неповнолітнього)	Добровільна відмова	Етап вчинення злочину, родовжуваність та повторність вчинення	Покарання
1	№ 743/883/16 від 13 січня 2017 року	Наркотичний засіб - канабіс (невеликий розмір – 0, 135 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
2	№ 743/731/16 від 20 січня 2017 року	Наркотичний засіб - метадон (особливо великий розмір – 259, 06 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у порожнинах автомобіля. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 6 років з конфіскацією майна
3	№ 743/45/17 від 6 лютого 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 1, 219 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.

4	№ 732/1529/16 від 8 лютого 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (великий розмір – 20, 20 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Звільнення від відбування покарання з випробуванням терміном 3 роки.
5	№ 732/327/17 від 14 березня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 476 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (20009 грн)
6	№ 732/265/17 від 18 квітня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 2, 345 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (20009 грн)
7	№ 732/447/17 від 18 квітня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 403 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (15300 грн)
8	№ 732/77/17 від 11 травня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (великий розмір – 124, 871 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (136000 грн)

9	№ 732/668/17 від 19 травня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (великий розмір – 5, 325 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (20009 грн)
10	№ 732/704/17 від 13 червня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 590 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (20009 грн)
11	№ 732/731/17 від 21 червня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 1, 975 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (20009 грн)
12	№ 732/910/17 від 19 липня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 2, 321 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автомобільний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (24990 грн)
13	№ 743/273/17 від 11 серпня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 1, 269 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (20009 грн)

14	№ 732/867/17 від 21 серпня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 1, 144 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (24990 грн)
15	№ 743/731/16 від 27 вересня 2017 року	Наркотичний засіб – метадон (особливо великий розмір – 259, 06 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у порожнинах автомобіля. Автомобільний транспорт	За попередньою змовою групою осіб	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Позбавлення волі терміном 6 років з конфіскацією майна
16	№ 743/1253/17 від 11 жовтня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 183 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Штраф (11900 грн)
17	№ 744/832/17 від 17 жовтня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 804 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (24990 грн)
18	№ 732/1460/17 від 30 жовтня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 452 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (24990 грн)

19	№ 748/3201/17 від 7 грудня 2017 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 2, 466 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (24990 грн)
20	№ 732/184/18 від 2 березня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 356 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (11990 грн)
21	№ 748/282/18 від 2 березня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (великий розмір – 6, 7 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (24990 грн)
22	№ 732/399/18 від 12 квітня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 1, 581 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Штраф (24990 грн)
23	№ 732/352/18 від 16 квітня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 0869 гр)!!!. Малозначність!	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (10880 грн)
24	№ 732/311/18 від 20 квітня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 333 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (15300 грн)

25	№ 732/442/18 від 27 квітня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 1, 194 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (20009 грн)
26	№ 732/556/18 від 17 травня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 168 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (15300 грн)
27	№ 732/585/18 від 18 червня 2018 року	Наркотичний засіб – смола канабісу (невеликий розмір – 2, 068 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (24990 грн)
28	№ 732/988/18 від 10 серпня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 4, 192 гр), психотропна речовина – амфетамін (невеликий розмір – 0, 195 гр)	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше. При злоч.покарання менше ніж при замаху!	Штраф (20400 грн)
29	№ 732/734/18 від 14 серпня 2018 року	Наркотичний засіб – смола канабісу (невеликий розмір – 1, 005 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений злочин. Вчинено вперше.	Штраф (20400 грн)

30	№ 732/1518/18 від 10 жовтня 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 236 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (10880 грн)
31	№ 732/1550/18 від 6 листопада 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 0996 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (13005 грн)
32	№ 732/1363/18 від 19 листопада 2018 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 299 гр).!!!! Просто п-ц!	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	Штраф (10880 грн)
33	№ 748/2979/17 від 27 травня 2019 року	Наркотичний засіб – канабіс (невеликий розмір – 0, 337 гр).	З приховуванням від митного контролю, облашт.тайника у речах. Автобусний транспорт	Однією особою	-	Закінчений замах. Вчинено вперше.	6 місяців арешту

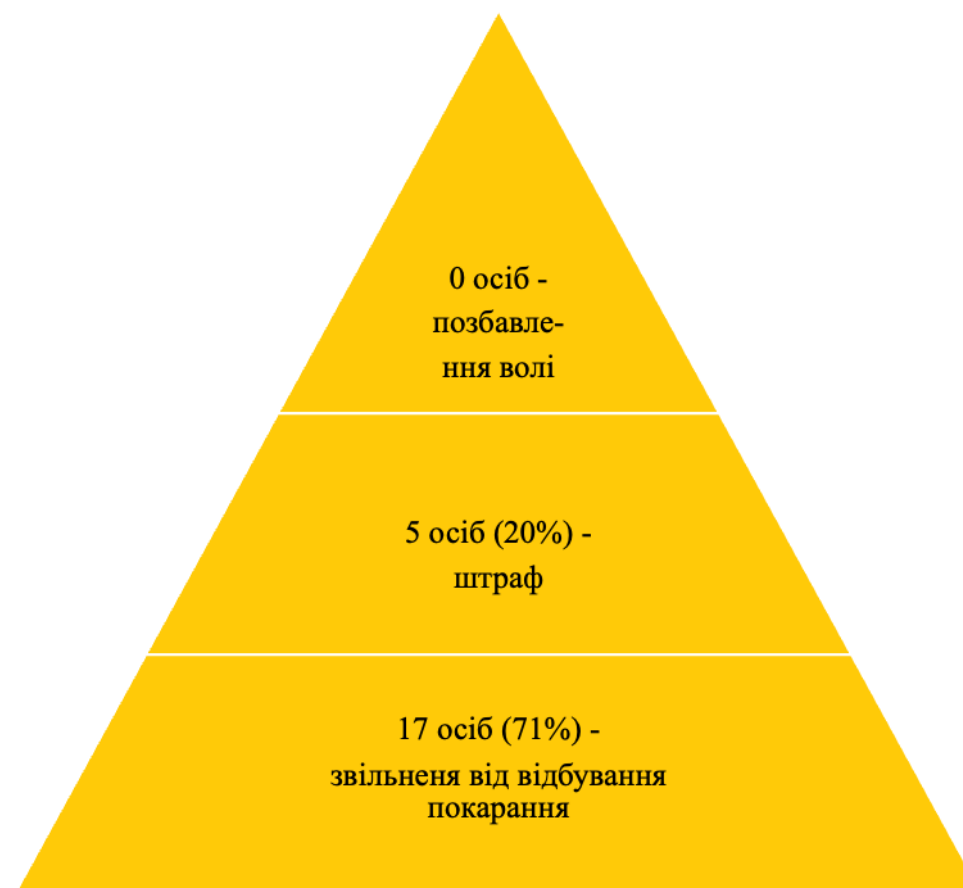
*Додаток Д**Рис. Д1. Покарання, призначені за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 305 КК України*

Рис. Д2. Покарання, призначені за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 305 КК України

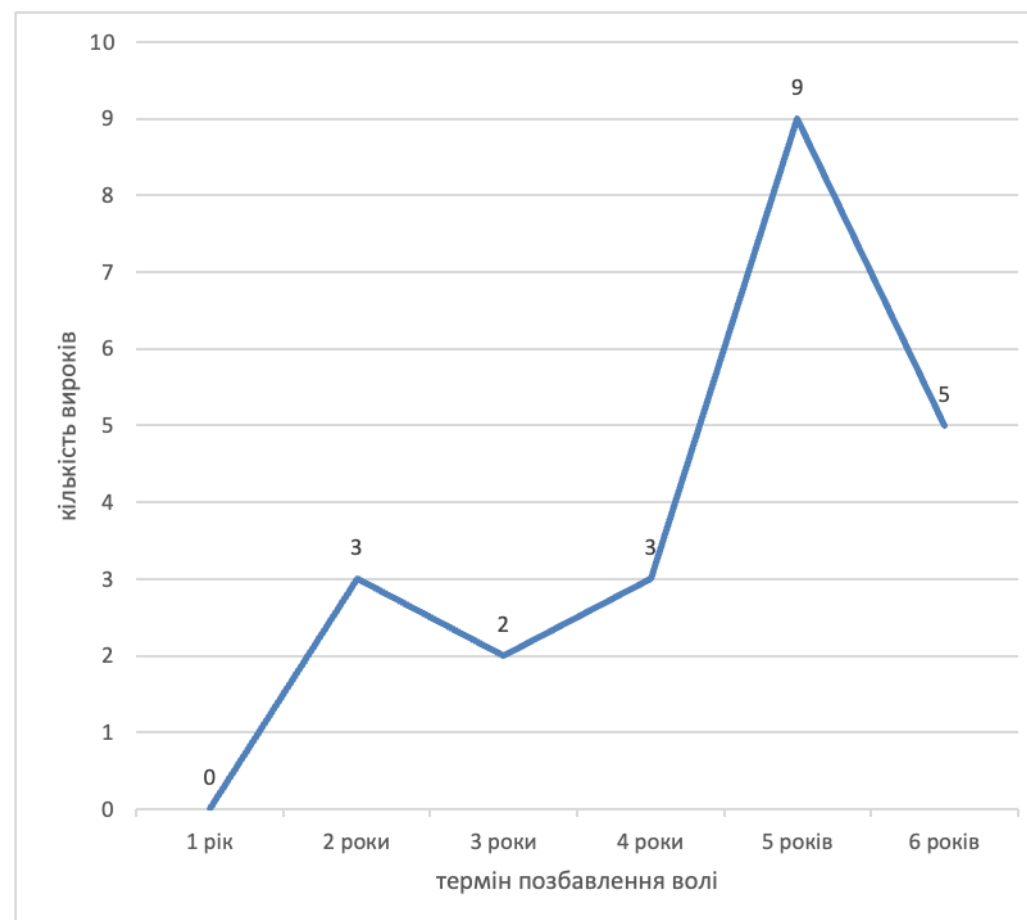
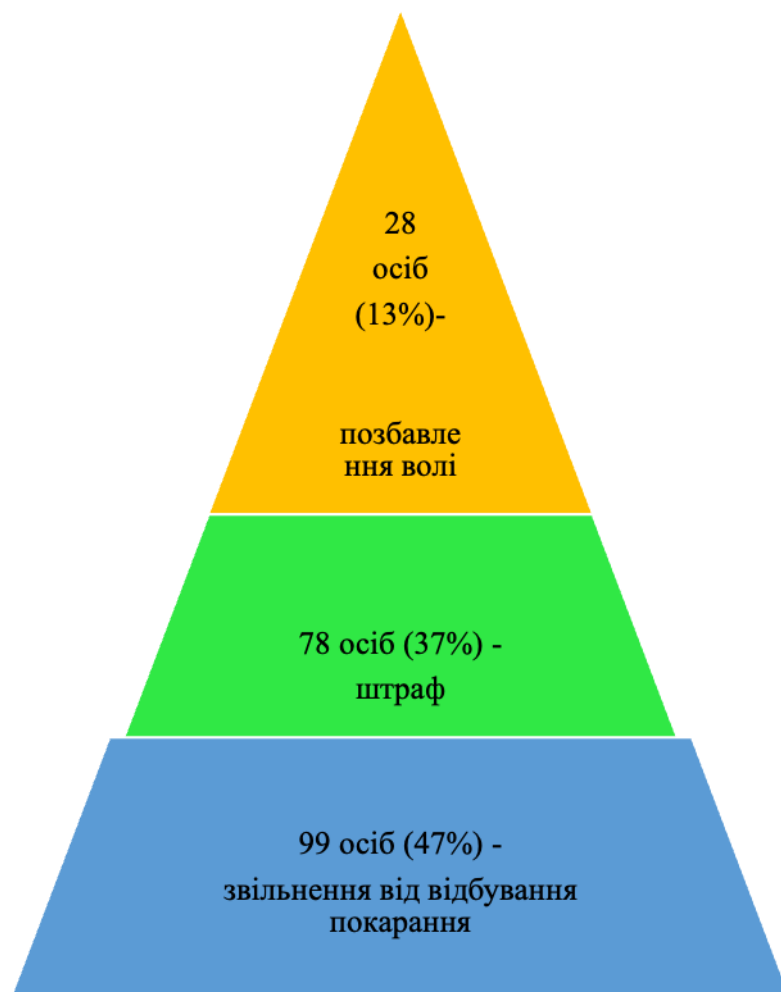
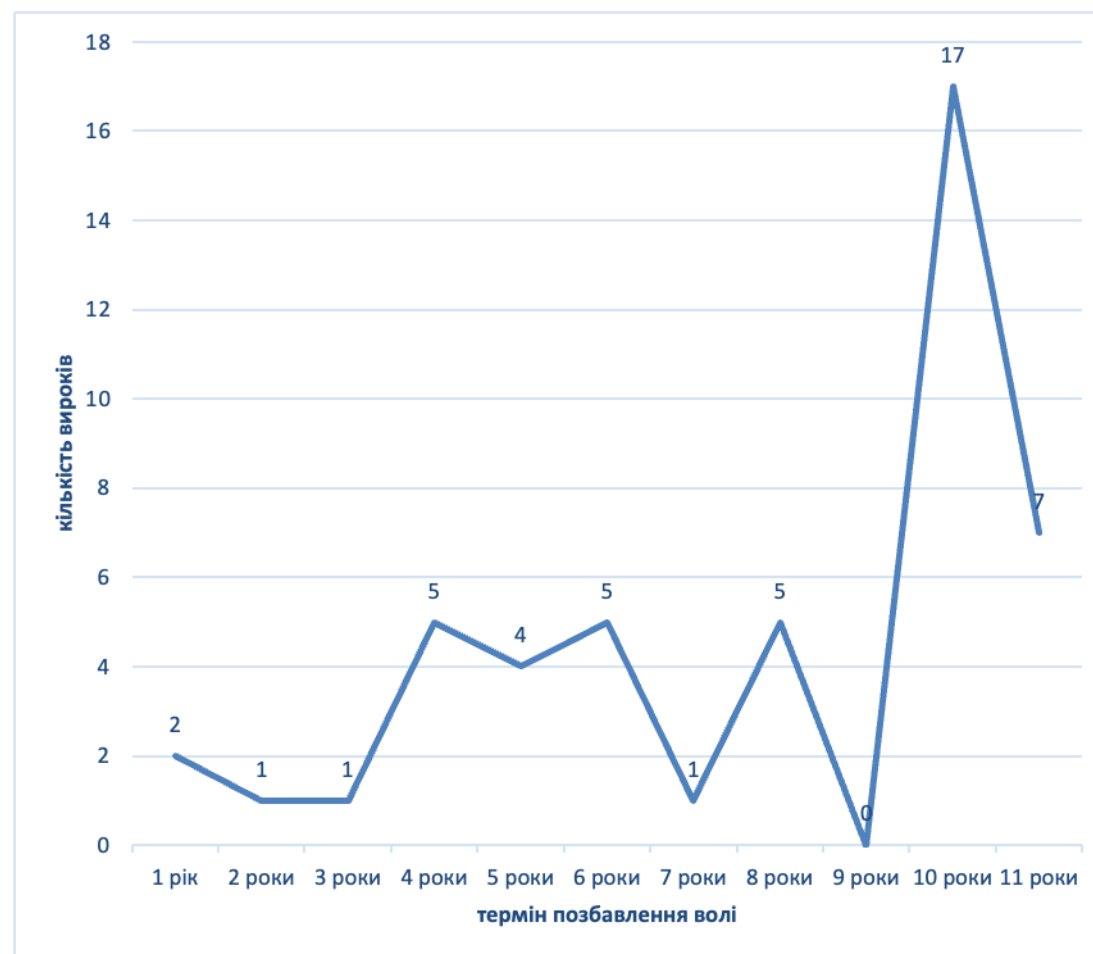
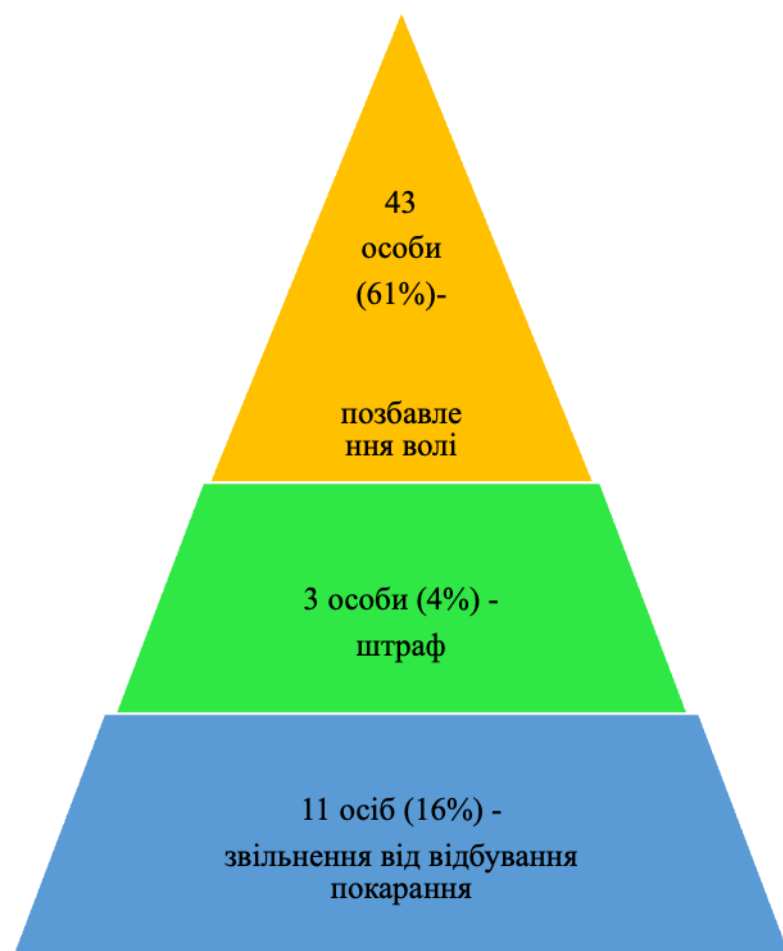

Рис. ДЗ. Покарання, призначені за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 305 КК України

ЗАКОН УКРАЇНИ (ПРОЕКТ)

«Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів»

Верховна Рада України постановляє:

У Кримінальному кодексі України:

Статтю 201-2 викласти у такій редакції:

«Стаття 201-2. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів та фальсифікованих лікарських засобів, а також обладнання для їх виготовлення

1. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів та фальсифікованих лікарських засобів, а також інструментів та обладнання для їх виготовлення або замах на неї тобто їх переміщення через митний кордон України поза митним контролем, з приховуванням від митного контролю або з недостовірним використанням документів або засобів митної ідентифікації, чи поєднане з недекларуванням або недостовірним декларуванням , -

караються штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або із втягненням неповнолітнього, або із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль або працівника правоохоронного органу, насильства, що не є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння, а також якщо предметом цих дій були особливо небезпечні наркотичні засоби чи психотропні речовини або наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби у великих розмірах, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з конфіскацією майна.

3. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів та фальсифікованих лікарських засобів, а також

інструментів та обладнання для їх виготовлення або замах на неї, вчинені організованою групою, службовою особою з використанням свого службового становища, яка прямо чи опосередковано надавала допомогу іншим учасникам організованої групи або злочинної організації, із застосуванням до особи, яка здійснює митний контроль або працівника правоохоронного органу, насильства, що є небезпечним для життя та здоров'я в момент заподіяння, збройний опір працівникам правоохоронних органів, застосування вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, що заподіяло тяжкі тілесні ушкодження або смерть людини, а також якщо предметом контрабанди були наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби в особливо великих розмірах, -

караються позбавленням волі на строк від восьми до одинадцяти років з конфіскацією майна».